

ಆತ್ಮಾನಮೇವಾತ್ಮಕಯಾವಿಜಾನತಾಂ

ತೇನೈವ ಜಾತಂ ನಿಖಿಲಂ ಪ್ರಪಂಚಿತಮ್ |

ಜ್ಞಾನೇನ ಭೂಯೋಽಪಿ ಚ ತತ್ಪ್ರೇಯತೇ

ರಚ್ಛಾಮಹೇರ್ಭೋಗಭವಾಭವೌ ಯಥಾ || ೨೫ ||

ಅಜ್ಞಾನಸಂಜ್ಞೌ ಭವಬಂಧಮೋಕ್ಷೌ

ದೌ ನಾಮ ನಾನ್ಯೌ ಸ್ತ ಋತದ್ಭ್ರಾವಾತ್ |

ಅಜಪ್ರಚತ್ಯಾತ್ಮನಿ ಕೇವಲೇ ಪರೇ

ವಿಚಾರ್ಯದೂಷೇ ತರಣಾವಿವಾಹನೀ || ೨೬ ||

ತ್ವಾದ್ವಾತ್ಮಾನಂ ಪರಂ ಮತ್ವಾ ಪರದ್ವಾತ್ಮಾನಮೇವ ಚ |

ಆತ್ಮಾ ಪುನರ್ಬಹಿರ್ಯುಗ್ಮ ಆಜೋಽಜ್ಞಜನತಾಜ್ಞತಾ

|| ೨೭ ||

ಅಂತರ್ಭವೇಽನಂತ ಭವಂತಮೇವ

ತ್ಯತತ್ತ್ವಜಂತೋ ಮೃಗಯಂತಿ ಸಂತಃ |

ಅಸಂತಮಪ್ಯತ್ಯಹಿಮಂತರೇಣ

ಸಂತಂ ಗುಣಂ ತಂ ಕಿಮು ಯಂತಿ ಸಂತಃ || ೨೮ ||

ಅಥಾಪಿ ತೇ ದೇವ ಪದಾಂಬುಜದ್ವಯ-

ಪ್ರಸಾದಲೇತಾನುಗೃಹೀತ ದಿವ ಹಿ |

ಜಾನಾತಿ ತತ್ತ್ವಂ ಭಗವನ್ಮಹಿಮೋ

ನ ಚಾನ್ಯ ಏಕೋಽಪಿ ಚರಂ ವಿಚಿನ್ತ್ವ || ೨೯ ||

ತವಸ್ತು ಮೇ ನಾಥ ಸ ಭೂರಿಭಾಗೋ

ಭವೇಽತ್ರ ವಾನ್ಯತ್ರ ತು ವಾ ತಿರತ್ಯಾಮ್ |

ಯೇನಾಹಮೇಕೋಽಪಿ ಭವಜ್ಞನಾಸಾಂ

ಭೂತ್ವಾ ನಿಷೇವೇ ತವ ಪಾದಪಲ್ಲವಮ್ || ೩೦ ||

ಅಜೋಽತಿಥನ್ಯಾ ವ್ರಜಗೋರಮಣ್ಯಃ

ಶ್ವನ್ಯಾಮೃತಂ ಪೀತಮತೀವ ತೇ ಮುದಾ |

ಯಾಸಾಂ ವಿಭೋ ವತ್ಸರಾತ್ಮಜಾತ್ಮನಾ

ಯತ್ಪ್ರಪ್ರಯೇಽದ್ಯಾಪಿ ನ ಚಾಲಮಧ್ವರಾಃ || ೩೧ ||

ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅತ್ಯದೂಷವಾಗಿ ತಿಳಿಯದವರಿಗೆ ಆ ಅಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಈ ನಾಮ-ರೂಪಾತ್ಮಕವಾದ ಆಖಿಲ ಜಗತ್ತಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಭ್ರಮೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಸರ್ಪದ ಭ್ರಮೆಯು ನಿವೃತ್ತವಾಗುತ್ತಲೇ ಸರ್ಪದ ಭಯ ಹೊರಟು ಹೋಗುವಂತೆ ಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಗುತ್ತಲೇ ಇದರ ಆತ್ಮಂತಿಕ ಪ್ರಳಯವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. || ೨೫ || ಸಂಸಾರ ಸಂಬಂಧವಾದ ಬಂಧನ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಇವೆರಡೂ ಅಜ್ಞಾನ ಕಲ್ಪಿತವೇ ಆಗಿವೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇವೆರಡೂ ಅಜ್ಞಾನದ್ದೇ ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಸತ್ಯನೂ, ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಹಗಲು-ಕತ್ತಲೆ ಎಂಬ ಭೇದವೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಂತೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಅಖಂಡ ಚಿತ್ತರೂಪ, ಕೇವಲ ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂಧನವಾಗಲೀ, ಮೋಕ್ಷವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ. || ೨೬ || ನೀನು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಜನರು ಅದನ್ನು ಬೇರೆಯೆಂದೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಶರೀರಾದಿಗಳು ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನ್ನು ತನ್ನ ಆತ್ಮನೆಂದೇ ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲೋ ಹುಡುಕಿಕೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಇದಂತಹ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಮಾಹಾಗಿದೆ ? ಅಜ್ಞಾನೇ ಜೀವಿಯ ಇದು ಅಜ್ಞಾನವೇ ಸರಿ. || ೨೭ || ಹಿ ಅನಂತನೇ ! ನೀನಾದರೋ ಎಲ್ಲರ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲೇ ವಿರಾಜ ಮಾನವಾಗಿರುವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂತರಾದ ಸತ್ಪುರುಷರು ನಿನ್ನನ್ನಲ್ಲದೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಹಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ಪವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆ ಮಿಥ್ಯೆಯಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸರ್ಪದ ಭ್ರಮೆಯು ಹೋಗದೆ ಯಾವ ಸತ್ಪುರುಷನು ನಿಜವಾದ ಹಗ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿಯ ಬಲ್ಲನು ? || ೨೮ ||

ದೇವನೇ ! ಯಾವ ಮನುಷ್ಯರು ನಿನ್ನ ಚರಣಕಮಲಗಳ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನಾದರೂ ಪಡೆಯುವರೋ ಅವರು ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಮಹಿಮೆಯ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಹಳ ಬೇಗನೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೆಯವರು ಜ್ಞಾನ-ವೈರಾಗ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿದರೂ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರರು. || ೨೯ || ಅದುದರಿಂದ ಭಗವಂತನೇ ನನ್ನ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಬೇರೆ ಜನ್ಮದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಪಶು-ಪಕ್ಷಿಗಳ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ಆಗಲೀ, ನಿನ್ನ ಭಕ್ತ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದು ನಿನ್ನ ಚರಣಕಮಲಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಹ ಮಹಾಭಾಗ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. || ೩೦ || ಸ್ವಾಮಿಯೇ ! ಜಗತ್ತು ಆರಂಭವಾದಾಗಿನಿಂದ ಇದು ವರೆಗೂ ನಡೆದ ಹಲವಾರು ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀನು ವ್ರಜದ ಹಸುಗಳ ಮತ್ತು ಗೋಪಿಯರ ಕರುಗಳು ಹಾಗೂ ಗೋಪಬಾಲಕರು ಆಗಿ ಅವರ ಸ್ತನಗಳ ಅಮೃತದಂತಹ ಹಾಲನ್ನು ಪರಮಾನಂದದಿಂದ ಕುಡಿದು ತೃಪ್ತನಾದೆ. ಅದುದರಿಂದ ವ್ರಜದಲ್ಲಿರುವ ಗೋವುಗಳು ಹಾಗೂ ಗೋಪ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಅತ್ಯಂತ ಧನ್ಯರು. || ೩೧ ||

ಅಮೋ ಭಾಗ್ಯಮಮೋ ಭಾಗ್ಯಂ ಸಂದಗೋಪವ್ರಜೋಮಾಮ್ |
ಯನ್ನಿತ್ತಂ ಪರಮಾಪದಂ ಪೂರ್ಣಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಸನಾತನಮ್

|| ೩೨ ||

ವಿಷಾಂ ಕು ಭಾಗ್ಯಮುಮಾಚ್ಯುತ ಕಾವದಾಸ್ತಾ-

ಮೇಕಾದಶೈವ ಹಿ ನಯಂ ಬಹ ಛೂರಿಭಾಗಾಃ |

ವಿತದ್ವ್ಯಪೀಕೇಚಶಕ್ತೆರಸಕ್ತೃತ್ತಿಬಾಸುಃ

ಶರ್ವಾದಯೋಽಂಶ್ಚ ದಜಮಧ್ಯಮೃತಾಸವಂಶೇ || ೩೩ ||

ತದ್ಭೂರಿಭಾಗ್ಯಮಿಹ ಜನ್ಮ ಕಮಶ್ಯಟವ್ಯಾಂ

ಯದ್ಗೋಪೀತಃ ಕಮಾಂಶ್ಚರಚೋಽಭಿಜೇಮ್ |

ಯಜ್ಞೇನಿತಂ ಕು ನಿಮಿಲಂ ಭಗವಾನ್ಮುಕುಂದ-

ಸ್ವದ್ಯಾಪಿ ಯಜ್ಞದರದಃ ಶ್ರುತಿಮೃಗ್ಯಮೇವ || ೩೪ ||

ವಿಷಾಂ ಭೋಗವಿವಾಸಿನಾಮುತ ಭವಾನ್ಯಂ ದೇವರಾಕೇತಿ ನ-
ಶ್ವೇತೋ ವಿಶ್ವಫಲಾತ್ಫಲಂ ತದಪರಂ ಕುತ್ರಾಪ್ಯಯನ್ನುಷ್ಯತಿ |

ಸದ್ ವೇಷಾದಿವ ಪೂತನಾಪಿ ಸಕುಲಾ ತ್ವಾಮೇವ ದೇವಾಪಿತಾ
ಯದ್ಭಾವಾರ್ಥಸುಹೃತ್ಪ್ರಿಯಾಪ್ತನಯಪ್ರಾಣಾಶಯಾಸ್ತತ್ಪ್ರತೇ

|| ೩೫ ||

ತಾದದ್ರಾಗಾದಯಃ ಶ್ವೇತಾಸ್ತಾವತ್ಕಾರಾಗೃಹಂ ಗೃಹಮ್ |

ತಾವನ್ನೋಹೋಂಶ್ಚನಿಗದೋ ಯಾಮಾ ಕೃಷ್ಣನತೇ ಜನಾಃ

|| ೩೬ ||

ಪರಮಾನಂದ ಸ್ವರೂಪನಾದ, ಸನಾತನನಾದ, ಪರಿಪೂರ್ಣ
ನಾದ, ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪನಾದ ನೀನು ಪರಮಮಿತ್ರನೂ,
ಸುಹೃದನೂ ಆಗಿರುವ ನಂದನೇ ಮೊದಲಾದ ವ್ರಜದ ಗೋಪ
ಗೋಪಬಾಲಕರ ಭಾಗ್ಯವೇ ಭಾಗ್ಯವು! || ೩೨ || ಅಚ್ಯುತನೇ!
ಈ ವ್ರಜವಾಸಿಗಳ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಮಹಿಮೆಯು ಹಾಗಿರಲಿ. ಮನಸ್ಸೇ
ಮೊದಲಾದ ಹನ್ನೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಅಧಿಪ್ತಾತ್ಮ ದೇವತೆ
ಗಳಾಗಿರುವ ಮಹಾದೇವನೇ ಮೊದಲಾದ ನಾವುಗಳು ಮಹಾ
ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಈ ವ್ರಜವಾಸಿಗಳ ಮನಸ್ಸೇ
ಮೊದಲಾದ ಹನ್ನೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನಾಗಿಸಿ
ಕೊಂಡು ನಾವು ನಿನ್ನ ಚರಣಕಮಲಗಳ ಅಮೃತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಧುರ
ವಾದ ಮಕರಂದ ರಸವನ್ನು ಪಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುತ್ತೇವೆ. ಅವರ
ಬಂದೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಪಾನಮಾಡಿ ನಾವು ಧನ್ಯರಾಗಿ
ತ್ತಿರುವಾಗ ಸಮಸ್ತ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವ
ವ್ರಜವಾಸಿಗಳ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ಎಷ್ಟೊಬುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಯು
ಇಲ್ಲ. || ೩೩ || ಪ್ರಭುವೇ! ಈ ವ್ರಜಭೂಮಿಯ ಯಾವುದೇ
ವನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಯೋಧಿ
ಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತುವುದೇ ನಮ್ಮ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ,
ಇಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ನಿನ್ನ ಯಾರಾದರೂ ಪ್ರೇಮಿಯು (ಭಕ್ತನಿ)
ಚರಣಧೂಳು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬೀಳಬಹುದಲ್ಲ! ಪ್ರಭುವೇ!
ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮಿ ವ್ರಜವಾಸಿಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜೀವನವು ನಿನ್ನದೇ
ಜೀವನವಾಗಿದೆ. ನೀನೇ ಅವರ ಜೀವನದ ಏಕಮಾತ್ರ ಸರ್ವಸ್ವ
ನಾಗಿರುವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಚರಣಗಳ ಧೂಳಿ ಸುಗಂಧವೂ ನಿನ್ನ
ಚರಣಧೂಳಿ ಸುಗಂಧವೇ ಇದೆ. ನಿನ್ನ ಚರಣಧೂಳಿಯನ್ನಾದರೋ
ಶ್ರುತಿಗಳೂ ಕೂಡ ಅನಾವಿ ಕಾಲದಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಹುಡುಕು
ತ್ತಿರುವವು. || ೩೪ || ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಆರಾಧನಾದ ಪ್ರಭುವೇ!
ಈ ವ್ರಜವಾಸಿಗಳು ಮಾಡುವ ಸೇವೆಯ ಬದಲಿಗೆ ನೀನು ಏನು
ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವೆ? ಸಮಸ್ತ ಫಲಗಳ ಫಲಸ್ವರೂಪನೇ! ನಿನ್ನಿಂದ
ಮಿಗಿಲಾದ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಫಲವು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆಂದು
ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ನನ್ನ ಚಿತ್ತವು ಮೋಹಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ನೀನು
ಕನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟರೂ ಅವರ ಮುಣದಿಂದ ಮುಕ್ತ
ನಾಗಲಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇನೋ ಆ ಪೂತನೆಯೂ
ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಅಘಾಸುರ, ಬಾಸುರ ಮುಂತಾದವ ರೊಡನೆ
ಪಡೆದುಕೊಂಡಳು. ಅವಳ ವೇಷ ಕೇವಲ ಸಾಧ್ವಿಯಂತೆ ಇತ್ತು
ಆದರೆ ಹೃದಯದಿಂದ ಕ್ರೂರಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ತನ್ನ
ಮನೆ, ಧನ, ಸ್ವಜನರು, ಪ್ರಿಯರು, ಶರೀರ, ಪುತ್ರ, ಪುಣ್ಯ ಮತ್ತು
ಮನಸ್ಸು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸುವ, ಆ
ವ್ರಜವಾಸಿಗಳೂ ಅದೇ ಫಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನೀನು ಹೇಗೆ ಮುಣ
ಮುಕ್ತನಾಗುವೆ? || ೩೫ || ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನೇ! ಜೀವರು ನಿನ್ನವ
ರಾಗಿರುವತನಕ, ಭಕ್ತರಾಗಿರುವತನಕ ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿ ದೋಷಗಳು
ಕಳೆದಂತೆ ಅವರ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಬಡುತ್ತವೆ; ಮನೆಯು
ಸೆರೆಮನೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಮೋಹವು ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಸಂಕೋರೆಯಾಗಿ
ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಪಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. || ೩೬ ||

ಪ್ರಪಂಚಂ ನಿಷ್ಪ್ರಪಂಚೋಽಪಿ ವಿಡಂಬಯಸಿ ಭೂತರೇ ।
ಪ್ರಪನ್ನಜನತಾನಂದಸಂದೋಹಂ ಪ್ರಥಿತುಂ ಪ್ರಭೋ
॥ ೩೭ ॥

ಜಾನಂತ ವಿವ ಜಾನಂತು ಕಿಂ ಬಹುಕ್ಯಾ ನ ಮೇ ಪ್ರಭೋ ।
ಮನುರೋ ವಪುಷೋ ವಾಚೋ ವೈಭವಂ ತವ ಗೋಚರಃ
॥ ೩೮ ॥

ಅನುಜಾನೀಹಿ ಮಾಂ ಕೃಷ್ಣ ಸರ್ವಂ ತ್ವಂ ವೇತ್ಸಿ ಸರ್ವದೃಕ್ ।
ತ್ವಮೇವ ಜಗತಾಂ ನಾಥೋ ಜಗದೇತತ್ಪ್ರವಾರ್ಷಿತಮ್
॥ ೩೯ ॥

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿಗುಲಪುಷ್ಪರೂಪದಾಯಿನ್
ಕ್ಷಾನ್ತಿರ್ಜರದ್ವಿಜಪತಕೂದಧಿವೃದ್ಧಿಕಾರಿನ್ ।
ಉದ್ವರ್ತುತಾದರ್ಶಹರ ಕ್ಷಿತಿರಾಕ್ಷಸಧ್ವ-
ಗಾಕಲ್ಪಮಾರ್ಕಮಾರ್ಗಸ್ತಗವನ್ನಮುಶ್ವೇ ॥ ೪೦ ॥

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಇತ್ಯಭಿಷ್ಠಯ ಭೂದೂನಂ ತ್ರಿಃ ಪರಿಕ್ರಮ್ಯ ಪಾದಯೋಃ ।
ಸತ್ಪಾಞೀಷ್ಠಂ ಜಗದ್ಭಾತಾ ಸ್ವಧಾಮ ಪ್ರತ್ಯಪದ್ಯತ
॥ ೪೧ ॥

ತತೋಽನುಚ್ಛಾಪ್ಯ ಭಗವಾನ್ಸ್ವಭೂವಂ ಪ್ರಾಗಮೃತಾನ್ ।
ವತ್ಸಾನ್ಪುಲಿನಮಾನಿನ್ಯೇ ಯಥಾಪೂರ್ವಸಖಂ ಸ್ವಕಮ್
॥ ೪೨ ॥

ಏಕಸ್ಮಿನ್ನಪಿ ಯಾತೇಽಬ್ಧೇ ಪ್ರಾಣೇತಂ ಚಾಂತರಾಽಽತ್ಮನಃ ।
ಕೃಷ್ಣಮಾಯಾಹತಾ ರಾಜನ್ ಕ್ಷಣಾರ್ಧಂ ಮೇನಿರೇಽರ್ಭಕಾಃ
॥ ೪೩ ॥

ಕಿಂ ಕಿಂ ನ ವಿಸ್ಮರಂತೀಹ ಮಾಯಾಮೋಹಿತಚೇತಸಃ ।
ಯನ್ಮೋಹಿತಂ ಜಗತ್ಸರ್ವಮಭೀಕ್ಷ್ಯಂ ವಿಷ್ಣುತಾತ್ಮಕಮ್
॥ ೪೪ ॥

ಪ್ರಭುವೇ ! ನೀನು ಜಗದ್ಭಾತಾರದಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ಶರಣಾಗತರಾದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅನಂತವಾದ ಅನಂದವನ್ನು ಹಂಚುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಜನರಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ॥ ೩೭ ॥ ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವವರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾ ಇರಲಿ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಮಾತು, ಶರೀರಗಳಂತೂ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸರ್ವಥಾ ಅಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ. ॥ ೩೮ ॥ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ! ನೀನು ಸರ್ವ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದವನಾಗಿರುವೆ. ಸಕಲ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವೆ. ಈ ಆಖಂಡ ಭೂಮಂಡಲವೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದೆ. ನಾನು ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೇನು ಹೇಳಲಿ ? ನನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ನೀನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ಸ್ವಾಮಿಯೇ ! ನಾನು ನನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡು. ॥ ೩೯ ॥ ಸಮಸ್ತರ ಮನಃಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ರೂಪಮಾಧುರ್ಯಗಳಿಂದ ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನೇ ! ನೀನು ಯದುವಂತರೂಪವಾದ ಕಮಲವನ್ನು ವಿಕಸಿತಗೊಳಿಸುವ ಸೂರ್ಯನಾಗಿರುವೆ. ಭೂ-ದೇವತಾ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗೋವು ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ಚಂದ್ರನೂ ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆ. ಪಾಷಂಡಧರ್ಮವೆಂಬ ರಾತ್ರಿಯ ಘೋರ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ-ಸೂರ್ಯರಿಗೆ ಸಮಾನನಾಗಿರುವೆ. ಲೋಕದ್ರೋಹಿಗಳಾದ ಕಂಸನೇ ಮೊದಲಾದ ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ನೀನು ದ್ರೋಹಿಯಾಗಿರುವೆ. ಭಗವಂತ ! ನಾನು ಜೀನವವಿಡೀ, ಮಹಾ ಕಲ್ಪಾಂತ್ಯದವರೆಗೂ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವೆನು. ॥ ೪೦ ॥

ಶ್ರೀಶುಕಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತ ಮಹಾರಾಜ ! ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಅವನಿಗೆ ಮೂರು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬಂದು, ಅವನ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ವಂದಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವಾದ ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ॥ ೪೧ ॥ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಈ ಮೊದಲೇ ಕರುಗಳನ್ನೂ, ಗೋಪ ಬಾಲಕರನ್ನೂ ಅವರು ಹಿಂದಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು, ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಗೋಪಬಾಲಕರನ್ನು ಮತ್ತು ಕರುಗಳನ್ನು ಯಮುನಾ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ॥ ೪೨ ॥ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಸರ್ವಸ್ವವಾದ, ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅಗಲಿ ಗೋಪಬಾಲಕರಿಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷವೇ ಕಳೆದು ಹೋಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಯೋಗಮಾಯೆಯಿಂದ ಮರುಳಾದ ಗೋಪಬಾಲಕರಿಗೆ ಆ ಸಮಯವು ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಂತೆ ಅನಿಸಿತು. ॥ ೪೩ ॥ ಜಗತ್ತಿನ ಸಮಸ್ತ ಜೀವಿಗಳು ಅದೇ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮೋಹಿತರಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಆಚಾರ್ಯರು ಪದೇ-ಪದೇ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದರೂ ತನ್ನ ಆತ್ಮವನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮರೆತಿರುತ್ತಾರೆ. ನಿಜವಾಗಿ ಆ ಮಾಯೆಯ ಶಕ್ತಿಯೇ ಇಂತಹುದು. ಅದರಿಂದ ಮೋಹಿತನಾದ ಜೀವನು ಇಲ್ಲಿ ಏನೇನೆಲ್ಲ ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ ? ॥ ೪೪ ॥

ಉಚುಷ್ಠ ಸುಪ್ತದಃ ಕೃಷ್ಣಂ ಸ್ವಾಗತಂ ತೇಽಪಿರಂಹುಃ |
 ಸೈತೋಽಪ್ಯಭೋಜಿ ಕಿವಲ ಏಹೀತಃ ಸಾಧು ಭುಜ್ಯತಾಮ್ || ೪೫ ||

ತತೋ ಹಸನ್ ಹೃಷೀಕೇತೋಽಭ್ಯವಹೃತ್ ಸಹಾರ್ಭಕೈಃ |
 ದರ್ಶಯಂತ್ಯಮೋಜಗರಂ ಸ್ವವರ್ತತ ವಸಾದ್ಭಜಮ್ || ೪೬ ||

ಏರ್ಷ್ಯಸೂನನವಧಾತು ವಿಚಿತ್ರಿತಾಂಗಃ
 ಪ್ರೋದ್ಧಾಮವೇಣುದಲಕೃಂಗರವೋತ್ಸವಾಡ್ಯಃ |
 ವತಾನ್ಸುಣಿಷ್ಠನುಗಗೀತವವಿತ್ರಕೀರ್ತಿ-
 ಗೋಪೀದ್ಯಗುತ್ಸವದೃಃ ಪ್ರವಿವೇಶಗೋಷ್ಮಮ್ || ೪೭ ||

ಅದ್ಯಾನೇನ ದುಹಾದ್ಯಾಪೋ ಯತೋದಾನಂದಸೂನನಾ |
 ಹತೋಽದಿತಾ ದಯಂ ಚಾಸ್ತಾದಿತಿ ಬಾಲಾ ಪ್ರಚೇ ಜಗುಃ || ೪೮ ||

ರಾಜೋವಾಚ

ಽವ್ಯಸ್ರರೋದ್ಧವೇ ಕೃಷ್ಣೇ ಇಯಾನ್ಯಮಾ ಕಥಂ ಭವೇತ್ |
 ಮೋಽಭೂತಪೂರ್ವಸ್ತೋಕೇಷು ಸ್ತೋದ್ಧವೇಷು ಕಥ್ಯತಾಮ್ || ೪೯ ||

ಶ್ರೀಕುಕುಲವಾಚ

ಸರ್ವೇಷಾಮಪಿ ಭೂತಾನಾಂ ನೃಪ ಸ್ವಾಕ್ಷೈವ ವಲ್ಲಭಃ |
 ಕತರೇಽಪ್ಯವಿತ್ತಾದ್ವಾಸ್ತದ್ವಲ್ಲಭತಯೈವ || ೫೦ ||

ತದ್ರಾಜೇಂದ್ರಯಥಾ ಸ್ನೇಹಃ ಸ್ವಪ್ನಕಾತ್ಮನಿ ದೇಹಿನಾಮ್ |
 ಽ ತಥಾ ಮಮತಾಲಂಬಿಪುತ್ರವಿತ್ತಗೃಹಾದಿಷು || ೫೧ ||

ದೇಹಾತ್ಮವಾದಿನಾಂ ಪುಂಸಾಮಪಿ ರಾಜನ್ಯಸತ್ತಮ |
 ದುಘಾ ದೇಹಃ ಪ್ರಿಯತಮಸ್ತಥಾ ನ ಹ್ಯನು ಯೇ ಚ ತಮ್ || ೫೨ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಗೋಪ ಬಾಲಕರೆಲ್ಲರೂ ಆತ್ಮತ್ವಾಹದಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು "ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ! ನೀನು ಒಂದುದು ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತು. ನಿನಗೆ ಸ್ವಾಗತ ಬಯಸು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ನೀನಿಲ್ಲದೆ ನಾವು ಒಂದು ತುತ್ತು ಅನ್ನವನ್ನು ತಿಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇತ್ತ ಬಾ ; ಕುಳಿತುಕೋ. ಆನಂದವಾಗಿ ಭೋಜನ ಮಾಡು." || ೪೫ || ಆಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಮನಗುತ್ತಾ ಗೋಪಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದನು. ಬಳಿಕ ಹೆಚ್ಚಾವಿನ ತೊಗಲನ್ನು ಗೋಪ ಬಾಲಕರಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ವನದಿಂದ ಪ್ರಜಕ್ಕೆ ಮರಳಿದನು. || ೪೬ || ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ತಲೆಯು ನವಿಲು ಗರಿಗಳಿಂದಲೂ, ಹೂವಿನ ದಂಡೆಯಿಂದಲೂ ಸಮಲಂಕೃತವಾಗಿತ್ತು. ಹೊಸ-ಹೊಸ ಬಣ್ಣದ ಧಾತುಗಳಿಂದ ಆತನ ಶ್ಯಾಮಲ ಶರೀರವು ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಪ್ರಜದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕೆಲವು ಬಾಲಕರು ಕೊಳಲ ನ್ನೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಕೊಂಬುಗಳನ್ನು ಉಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಕೆಲವರು ಎಲೆಗಳಿಂದ ಪೀಪಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಉಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೊಂದು ವಾದ್ಯೋತ್ಸವದಂತೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಗೋಪಬಾಲಕರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಲೋಕಪಾವನವಾದ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಕರುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಕರುಗಳನ್ನು ಮುದ್ದಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಎರಡೂ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಗೋಪಿಯರ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಹಬ್ಬವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರಜವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. || ೪೭ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಅದೇ ದಿನ ಬಾಲಕರು ಪ್ರಜಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೇಳಿದರು - 'ಇಂದು ಯತೋದಾಮಾತೆಯ ಮುದ್ದುಕೆಂದನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವೃಂದಾವನ ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹೆಚ್ಚಾವನ್ನು ಕೊಂದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದನು.' || ೪೮ ||

ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜನು ಕೇಳಿದನು - 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶ್ರೇಷ್ಠರೇ ! ಪ್ರಜ ವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತಮ್ಮ ಮಗನಾಗಿರದೆ, ಬೇರೆಯವರ ಮಗನಾಗಿದ್ದನು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಆತನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಜವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರೇಮ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಯಿತು ? ಇಂತಹ ಪ್ರೀತಿಯಾದರೋ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ನಿಜಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದರ ಕಾರಣವನ್ನು ತಾವು ದಯಮಾಡಿ ತಿಳಿಸಿರಿ.' || ೪೯ ||

ಶ್ರೀಮಕುಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳಿದರು - ಮಹಾರಾಜ ! ಜಗತ್ತಿನ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೀತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಪುತ್ರ-ಧನ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮವೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನ ಮೇಲಿನ ಅಪಾರವಾದ ಪ್ರೇಮದಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮಪ್ರೀತಿಗಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲವೂ ಇರುವುದು. || ೫೦ || ರಾಜೇಂದ್ರ ! ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನ ಕುರಿತು ಪ್ರೇಮ ಎರುವಂತೆ, ತನ್ನದೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಪುತ್ರ-ಧನ-ಮನೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವಿರುವುದಿಲ್ಲ. || ೫೧ || ನೃಪ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ ! ದೇಹವನ್ನೇ ಆತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿದವರೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಇರುವಂತೆ, ಶರೀರ ಸಂಬಂಧಿ ಪುತ್ರ, ಮಿತ್ರ, ಕಳತ್ರರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. || ೫೨ ||

ದೇಹೋಽಪಿ ಮಮತಾಭಾಕ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಸೌ ನಾತ್ಮವತ್ಪ್ರಿಯಃ |
ಯಜ್ಞೇರ್ಯತ್ಕಪಿ ದೇಹೋಽಸ್ಮಿನ್ ಜೀವಿತಾತಾ ಬಲೀಯಸಃ

|| ೫೩ ||

ತಸ್ಯಾತ್ಮಿಯತಮಃ ಸ್ವಾತ್ಮಾ ಸರ್ವೇಷಾಮಪಿ ದೇಹಿಸಾಮ್ |
ತದರ್ಥಮೇವ ಸಕಲಂ ಜಗದೇತಚ್ಚರಾಚರಮ್

|| ೫೪ ||

ಕೃಷ್ಣಮೇತಮವೇಹಿ ಕ್ಷಮಾತ್ಮಾನಮಖಿಲಾತ್ಮನಾಮ್ |
ಜಗದ್ವಿತಾಯ ಸೋಽಪ್ಯತ್ರ ದೇಹೀವಾಭಾತಿ ಮಾಯಯಾ

|| ೫೫ ||

ಮಧುಕೋ ಜಾನತಾಮತ್ರ ಕೃಷ್ಣಂ ಸ್ವಾಸ್ತು ಚರಿಪ್ತು ಚ |
ಭಗವದ್ವ್ರತಮಖಿಲಂ ನಾನ್ಯದ್ವೈತ ಕಿಂಚಿದ್

|| ೫೬ ||

ಸರ್ವೇಷಾಮಪಿ ಮಧುಕಾಂ ಭಾವಾಭೋ ಭವತಿ ಸ್ವತಃ |
ತಸ್ಯಾಪಿ ಭಗವಾನ್ಯತ್ಕಃ ಕಿಮತದ್ವೃತ್ತ ರೂಪತಾಮ್

|| ೫೭ ||

ಸಮಾಶ್ರಿತಾ ಯೀ ಪದಪಲ್ಲವಪ್ಲವಂ
ಮಹತ್ಪದಂ ಪುಣ್ಯಯತೋಮುರಾರೇಃ |
ಭವಾಂಬುಧಿವತ್ಪದಂ ಪರಂ ಪದಂ
ಪದಂ ಪದಂ ಯದ್ವಿಪದಾಂ ನ ತೇಷಾಮ್ || ೫೮ ||

ವಿಹತ್ತೇ ಸರ್ವಮಾತ್ಮಾತಂ ಯತ್ಕುತ್ಸೋಽಹಮಿಹ ತ್ವಯಾ |
ಯತ್ಕೌಮಾರೇ ಹರಿಕೃತಂ ಪೌಗಂಡೇ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಮ್

|| ೫೯ ||

ವಿಹತುಷ್ಯದ್ವಿಶ್ವರಿತಂ ಮುರಾರೇ-
ರಘಾದರ್ಶನಂ ತಾದ್ವಲಜೇಮನಂ ಚ |
ವೈಕೇತರದ್ರೂಪಮಜೋರ್ವಭಿಷ್ಠನಂ
ಪೃಥ್ವಿನ್ ಗೃಣನ್ನೇತಿ ನರೋಽಖಿಲಾರ್ಥಾನ್ || ೬೦ ||

ವಿವಂ ವಿಹಾರೈಃ ಕೌಮಾರೈಃ ಕೌಮಾರಂ ಜಹಮರ್ವಜೇ |
ನಿಲಾಯಸ್ಥಃ ಸೇತುಬಂಧೈರ್ಮರ್ಶೋತ್ಪನ್ನನಾದಿಭಿಃ

|| ೬೧ ||

ವಿಹಾರದ ಮೂಲಕ 'ಈ ಶರೀರವು ನಾನಲ್ಲ, ಈ ಶರೀರವು ನನ್ನದಾಗಿದೆ' ಎಂಬುದು ತಿಳಿದಾಗ ಈ ಶರೀರದ ಮೇಲೆಯೂ ಕೂಡ ಆತ್ಮನಂತೆ ಪ್ರೀತಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ದೇಹವು ಜೀರ್ಣ ಶೀರ್ಣವಾದರೂ ಕೂಡ ಬದುಕಿರುವ ಆಸೆಯು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಇರುವುದು ಇದೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ || ೫೩ || ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನನ್ನೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ || ೫೪ || ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನೇ ನೀನು ಎಲ್ಲ ಆತ್ಮರ ಆತ್ಮ ನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿ. ಜಗತ್ತಿನ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಯೋಗಮಾಯೆ ಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಅವನೇ ಇಲ್ಲಿ ದೇಹಧಾರಿಗಳಂತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವನು. || ೫೫ || ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸ್ವರೂಪ ವನ್ನು ತಿಳಿದವರಿಗಾದರೂ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಚರಾಚರ ವದಾರ್ಥಗಳು ಅಥವಾ ಅದರಿಂದ ಅತೀತವಾದ ಪರಮಾತ್ಮ ಪ್ರಕೃತ್ಯ ನಾರಾಯಣನೇ ಮೊದಲಾದ ಭಗವತ್ಸ್ವರೂಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿವೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಕೃತ-ಅಪ್ರಾಕೃತ ವಸ್ತುವು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ || ೫೬ || ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳ ಅಂತಿಮರೂಪವು ತನ್ನ ಕಾರಣದಲ್ಲೇ ನೆರೆಯುತ್ತದೆ. || ಕಾರಣಕ್ಕಿಲ್ಲ ಪರಮಕಾರಣ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ವಸ್ತು ಯಾವುದು ತಾನೇ ಇದೆ? ಹೇಳು. || ೫೭ || ಸತ್ಪುರುಷರ ಸರ್ವಸ್ವನಾದ ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತಿಯಾದ ಮುಕುಂದ, ಮುರಾರಿಯ ಪದ-ಪಲ್ಲವಗಳ ನೌಕೆಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ದವರಿಗೆ ಈ ಭವಸಾಗರವು ಕರುವಿನ ಗೊರಸಿನಷ್ಟಾಗಿ ಬದು ಕ್ತದೆ. || ೫೮ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ | ಭಗವಂತನ ಎದನೇ ವರ್ಷದ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಆರನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಗೋಪಬಾಲಕರು ಈಗ ನಡೆದಂತೆ ಹೇಳಿದರು. ಇದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ನೀನು ಕೇಳಿದ್ದೆಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ರಹಸ್ಯ ವನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವೆನು. || ೫೯ || ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೊಲ್ಲಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ನಡೆದ ವನಕ್ರೀಡೆ, ಅಘಾಸುರನ ಸಂಹಾರ, ಪಚ್ಚ-ಹುರಾದ ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಭೋಜನ ಮಾಡುವುದು, ಅಪ್ರಾಕೃತರೂಪಧಾರಿ ಕರುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಗೋಪ ಬಾಲಕರನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮಾಡಿದ ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ತುತಿ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಕೇಳುವ-ಹೇಳುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷ ಇವುಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದು. || ೬೦ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ | ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಬಲರಾಮರು ಕುಮಾರಾವಸ್ಥೆ ಗನುರೂಪವಾಗಿ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ, ಸೇತುಬಂಧ, ಮರಕೋತಿ ಆಟ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಕುಮಾರಾ ವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಜಘೋಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದರು. || ೬೧ ||

ಪದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೧೪ ||

೧೩ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಂಸಾಂಸಂಹಿತಾಯಾಂ ದಶಮ ಸ್ಕಂಧೇ ಪೂರ್ವಾರ್ಧೇ
ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಮಾರ್ತನಾಮ ಚತುರ್ವಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ || ೧೪ ||

ಹದಿನೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಧೇನುಕಾಸುರ ಉದ್ಧಾರ, ಕಾಲಿಯನಾಗನ ವಿಷದಿಂದ ಗೋಪಾಲಕರನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದುದು

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ತತಶ್ಚ ಪೌಗಂಡವಯಃ ಶ್ರಿತೌ ವ್ರಜೇ
ಬಭೂವಹುಸ್ತೌ ಪಶುಪಾಲಸಮ್ಮತೌ |
ಗಾತ್ವಾರಯಂತೌ ಸುಖಭಿಃ ಸಮಂ ಪದ್ಯೆ-
ವ್ಯಂದಾವನಂ ಪುಣ್ಯಮತೀವ ಚಕ್ರತುಃ || ೧ ||

ತಸ್ಯಾಥವೋ ವೇಣುಮುದೀರಯಸ್ತ್ವತೋ
ಗೋಪೈರ್ಗುಣದ್ವಿ ಸ್ವಯತೋ ಬಲಾನ್ವಿತಃ |
ಸತೋನ್ವರಸ್ಮತ್ಯ ಪಶವ್ಯಮಾವಿಶದ್
ವಿಹರ್ತುಕಾಮಃ ಕುಸುಮಾಕರಂ ವನಮ್ || ೨ ||

ತಸ್ಯಂಜುಘೋಷಾಲಿದ್ವಿಗದ್ವಿಜಾಲಲಂ
ಮಹಸ್ತನಃ ಪ್ರಖ್ಯಪಯಃ ಸದಸ್ತುತಾ |
ವಾತೇನ ಜುಷ್ಪಂ ಕಪಪತ್ರಗಂಧಿನಾ
ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ದಂತುಂ ಭಗವಾನ್ಮನೋ ದಧೇ || ೩ ||

೪ ತತ್ರ ತತ್ರಾರುಣವಲ್ಲವತ್ರಿಯಾ
ಫಲಪ್ರಸೂನೋರುಭರೇಣ ಪಾದಯೋಃ |
ಶ್ವಶಚ್ಚಿಪ್ತಾನ್ವೀಕ್ಷ್ಯ ವನಸ್ತೀನ್ಮದಾ
ಶ್ಯಯನ್ನಿನಾಹಾಗ್ರಜಮಾದಿಪೂರುಷಃ || ೪ ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

ತತೋಃ ಅಮೀ ದೇವವರಾದುರಾರ್ಚಿತಂ
ತಾವಾಂಬುಜಂ ತೇ ಸುಮನಃಫಲಾರ್ಹಣಮ್ |
ಮುಂತಾಪಾದಾಯ ಶಿಖಾಭಿರಾತ್ಮನ-
ಪ್ರಮೋಽಪಹತ್ಯೈ ತರುಜನ್ಯ ಯತ್ಕತಮ್ || ೫ ||

ಶ್ರೀಶುಕಮಹಾಕಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ- ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾದನೇ !
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮರಿಗೆ ಈಗ ಪೌಗಂಡಾವಸ್ಥೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತ
ವಾಯಿತು. ಈಗ ಅವರಿಗೆ ಹಸುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಲು ಸ್ವೀಕೃತಿ
ದೊರೆಯಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಗೋಪಾಲಕರೊಂದಿಗೆ
ಹಸುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಾ ವೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಚರಣ
ಗಳಿಂದ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪಾವನ ಗೊಳಿಸು
ತ್ತಿದ್ದರು. || ೧ || ಈ ವನವು ಹಸುಗಳಿಗೆ ಹಸುರಾದ ಎಳೆ ಹುಲ್ಲಿ
ನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಬಣ್ಣ-ಬಣ್ಣದ ಹೂವುಗಳ ಆಗರವೇ ಆಗಿತ್ತು.
ಮುಂದೆ-ಮುಂದೆ ಹಸುಗಳು ಅವುಗಳ ಹಿಂದೆ-ಹಿಂದೆ ಕೊಳಲನ್ನು
ಊದುತ್ತಾ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನು ಅವನ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಬಲರಾಮನು
ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿರುವ ಗೋಪಾಲಕರು
ಅವರ ಹಿಂದೆ ಹೀಗೆ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾ ಅವರು ಆ ವೃಂದಾವನವನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. || ೨ || ■ ವನದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳು ಭೃಂಗಗಳು
ಗುಂಜಾರವ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಕೆಲವು ಕಡೆ ಜಿಂಕೆಗಳು ಗುಂಪು
ಗುಂಪಾಗಿ ಆತ್ಮಂದಿತ್ತ ನೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೆಲ ಅಂದವಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳು
ಸುಮಧುರವಾಗಿ ಧ್ವನಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರ
ವಾದ ಸರೋವರಗಳಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಶ್ವರ ಹೃದಯ
ದಂತೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ತಿಳಿನೀರು ತುಂಬಿತ್ತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ
ಕಮಲಗಳ ಸುಗಂಧದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶೀತಲ-ಮಂದ ಮಾರುತವು
■ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಮನೋಹರವಾದ ವನ
ವನ್ನು ನೋಡಿ ಭಗವಂತನು ಅಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸಲು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ
ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. || ೩ || ಎಣ್ಣೆಗೊಪಿನ ಚಿಗುರುಗಳ ಕಾಂತಿಯಿಂದ
ಕೂಡಿ ಫಲ-ಪುಷ್ಪಗಳ ಭಾರದಿಂದ ಬಗ್ಗಿದ ರೆಂಬೆಗಳ ವೃಕ್ಷಗಳು
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತವೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ
ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತಹ ನೇತ್ರಾನಂದಕರವಾದ ಅವನ್ನು ನೋಡಿ
ಆದಿದೇವನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನು ಅಣ್ಣನಾದ ಬಲರಾಮನಲ್ಲಿ
ಹೇಳಿದನು. || ೪ ||

ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ - ದೇವಶಿರೋಮಣಿಯೇ !
ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ದೇವತೆಗಳೇನೋ ನಿನ್ನ ಚರಣಕಮಲಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸು
ತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ! ಈ ವೃಕ್ಷಗಳೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ
ರೆಂಬೆಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಫಲ-ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿನ್ನ ಚರಣಾ
ರವಿಂದಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ಬಗ್ಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳು
ಇಂತಹ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹಾಗೂ ನಿನ್ನ
ದರ್ಶನ, ನಿನ್ನ ಲೀಲಾ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದವರ
ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾದ
ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ವೃಕ್ಷಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿವೆ. ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಇವು
ಗಳ ಜೀವನವೇ ಧನ್ಯವಾದುದು. || ೫ ||

ವಿಶೇಷಲಿಖ್ಯವ ಯತೋಽಖಿಲಲೋಕೋರ್ಥಂ
 ಗಾಯಂತ ಆದಿಪುರುಷಾನುಪದಂ ಭಜಂತೇ |
 ಪ್ರಾಯೋ ಅಮೋ ಮುನಿಗಣಾ ಭವದೀಯಮುಖ್ಯಾ
 ಗೂಢಂ ವನೇಽಪಿ ನ ಬಹತ್ಯನಘಾತ್ಯವಮ್ || ೬ ||

ವೃಕ್ಷೈಷ್ಯಮೀ ಶಿಖಿನ ಈಶ್ಯ ಮುದಾ ಹರಿಣ್ಯಃ
 ಕುರ್ವಂತಿ ಗೋಪ್ಯ ಇವ ತೇ ಪ್ರಿಯಮೀಕ್ಷ್ಮಕೇನ |
 ಸೂಕ್ಷ್ಮಶ್ಚ ಕೋಕಿಲಗಣಾ ಗೃಹಮಾಗತಾಯ
 ಧನ್ಯಾ ವನೌಕಸ ಇಯಾನ್ತಿ ಸತಾಂ ನಿಸರ್ಗಃ || ೭ ||

ಧನ್ಯೇಯಮದ್ಯ ಧರಣೀ ಪೃಥವೀರುಧ್ವತ್
 ಪಾದಸ್ವಕೋ ದ್ರುಮಲತಾಃ ಕರಜಾಭಿಮೃತ್ಯಾ |
 ನದ್ಯೋಽದ್ರಯಃ ಖಿಗಮೃಗಾಃ ಸದಯಾವಲೋಕ್ಯ-
 ಗೋಪ್ತೋಽಪರೇಣಭವಯೋರಪಿಯತ್ ಪ್ರಾಶ್ರಿತ || ೮ ||

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಏವಂ ವೃಂದಾವನಂ ಶ್ರೀಮತ್ಕೃಷ್ಣಃ ಪ್ರೀತಮನಾಃ ಪತೂನ್ |
 ರೇಮೇ ಸಂಚಾರಯನ್ನದ್ವೇಃ ಸಂದ್ರೋಧಮ್ ಸಾನುಗಃ
 || ೯ ||

ಳ್ಳುಕಿದ್ಗಾಯತಿ ಗಾಯಮ್ನ ಮದಾಂಧಾಲಿಪ್ಸನುವ್ರತೈಃ |
 ಉಪಗೀಯಮಾನಚರಿತಃ ಸ್ತಗ್ನಿ ಸಂಕರ್ಷಣಾನ್ವಿತಃ
 || ೧೦ ||

ಕ್ಷುಪ್ತ ಕಲಹಂಸಾನಾಮನುಕೂಜತಿ ಕೂಚಿತಮ್ |
 ಅಭಿನ್ನತ್ಯತಿ ನೃತ್ಯಂತಂ ಬರ್ಹಿಣಂ ಹಾಸಯನ್ಸ್ಪೃಶತ್
 || ೧೧ ||

ಮೇಘಗಂಧೀರಯಾ ವಾಚಾ ನಾಮಭಿದೋರಗಾನ್ವತೂನ್ |
 ಳ್ಳದಾಪ್ತಯತಿ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಗೋಗೋಪಾಲಮನೋಬ್ಧಯಾ
 || ೧೨ ||

ಆದಿಪುರುಷನೇ | ನೀನು ಈ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಮರೆಸಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಾಲಕರಂತೆ ಲೀಲೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಕ್ತರಾದ ಮುನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟ ದೈವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಯತಃ ದುಂಬಿಗಳಾಗಿ ನಿನ್ನ ಭವನ ಪಾವನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾ ನಿನ್ನ ಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಒಂದು ಕ್ಷಣಕ್ಕಾದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. || ೬ || ಅಣ್ಣಾ | ನಿಜವಾಗಿ ನೀನೇ ಸ್ತುತಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗಿರುವೆ. ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ನವಿಲುಗಳು ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಆನಂದಿತವಾಗಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಇವೆ ಜಿಂಕೆಗಳು ಮೃಗನಯನೀ ಗೋಪಿಯರಂತೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಮ ಪೂರ್ಣ ಓರೆನೋಟದಿಂದ ನಿನ್ನ ಕುರಿತು ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಈ ಕೋಗಿಲೆಗಳು ತಮ್ಮ ಮಧುರ ಪಂಚಮದ ಇಂಚರದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತವೆ. ಇವು ವನವಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಧನ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಸಮೃದ್ಧವರ ಸ್ವಭಾವವೇ ಹೀಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಮನೆಗೆ ಬಂದಿರುವ ಅತಿಥಿಗೆ ತಮಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. || ೭ || ಇಂದು ಇಲ್ಲಿಯ ಭೂಮಿಯು ತನ್ನ ಹೆಚ್ಚು ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲಿನೊಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುತ್ತಾ ಧನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಮರ-ಗಿಡ-ಬಳ್ಳಿಗಳು ನಿನ್ನ ಬೆರಳುಗಳ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಪಡೆದು ತಮ್ಮ ಅಜೋಭಾಗ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿವೆ. ನಿನ್ನ ಕರುಣಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ನದಿ, ಪರ್ವತ, ಬೆಳು-ಪಕ್ಷಿ ಎಲ್ಲವೂ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವ್ರಜದಲ್ಲಿರುವ ಗೋಪಿಕೆಯರು ಸ್ವತಃ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯೂ ಕೂಡ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನ ವಕ್ಷಸ್ಥಲದ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಧನ್ಯರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. || ೮ ||

ಶ್ರೀಶುಕನುಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಹೀಗೆ ಪರಮಸುಂದರ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ನೋಡಿ ಭಗವಾನ್ ಕ್ರಿಷ್ಣನು ಬಹಳವಾಗಿ ಆನಂದಿತನಾದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಮಿತ್ರರಾದ ಗೊಲ್ಲಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ಗೋವರ್ಧನದ ತಪ್ಪಲುಗಳಲ್ಲಿ ಯಮುನಾ ತೀರದಲ್ಲಿ ಹಸುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಾ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. || ೯ || ಒಂದೆಡೆ ಗೋಪಬಾಲಕರು ಭಗವಾನ್ ಕ್ರಿಷ್ಣನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾ ಮಧುರವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಬಲರಾಮನೊಂದಿಗೆ ವನಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಕ್ರಿಷ್ಣನು ಮತ್ತೆ ಬೃಂಗಳ ಸುಮಧುರ ಗುಂಚಾರವದೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ಮರವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಆರಾಧಿಸತೊಡಗಿದನು. || ೧೦ || ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕ್ರಿಷ್ಣನು ರಾಜಹಂಸಗಳು ಕೂಗಿದಾಗ ಅವುಗಳಂತೆಯೇ ಅವುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಕೂಗುತ್ತಾ ಅವುಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನೃತ್ಯವಾಡುವ ನವಿಲುಗಳೊಡನೆ ತಕ-ತಕನೆ ತಾನೂ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ತನ್ನ ಮಿತ್ರರನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವನು. || ೧೧ || ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬಹಳ ದೂರಕ್ಕೆ ಹೋದ ಹಸುಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಹಸರು ಹಿಡಿದು ಮೇಘದಂತೆ ಗಂಧೀರ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಕರೆಯುವನು. ಅವನ ಈ ಮಧುರ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಗೋವುಗಳ ಮತ್ತು ಗೊಣಬಾಲಕರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಉಲ್ಲಾಸವುಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. || ೧೨ ||

ಚಕೋರಕ್ರೌಞ್ಚಚಕ್ರಾಹ್ವಾರದ್ವಾಚಾಂಶ್ಚ ಬರ್ಹಿಣಃ |
ಅನುರೌತಿ ಸ್ತ ಸತ್ತ್ವಾನಾಂ ಭೀತವದ್ವಾಘ್ರಸಿಂಹಯೋಃ || ೧೩ ||

ಕೃತ್ವೀದಾಪರಿತ್ರಾಂತಂ ಗೋಪೋತ್ಸಂಗೋಪುರ್ವಣಮ್ |
ಸ್ವಯಂ ವಿಶ್ವಮಯತ್ಕಾರ್ಯಂ ಪಾದಸಂವಾಹನಾದಿಭಿಃ || ೧೪ ||

ಸೃತೃತೋ ಗಾಯತಃ ಕ್ವಾಸಿ ವಲ್ಗತೋ ಯದ್ವತೋ ಮಿಥಃ |
ಗೃಹೀತಹಸ್ತೌ ಗೋಪಾಲಾನ್ವಸಂತೌ ಪ್ರಶಶಂಸತುಃ || ೧೫ ||

ಕೃಚಿತ್ಪಲ್ಲವತಲ್ವೇಷು ನಿಯುದ್ವತ್ತಮಕರ್ಶಿತಃ |
ದೃಕ್ಷಮೂಲಾತ್ರಯಃ ಪೇತೇ ಗೋಪೋತ್ಸಂಗೋಪುರ್ವಣಃ || ೧೬ ||

ಪಾದಸಂವಾಹನಂ ಚಕ್ರುಃ ಕೇಚಿತ್ತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ |
ಅಥರೇ ಹತಪಾಪ್ಯಾನೋ ವ್ಯಜನ್ಯಃ ಸಮವೀಜಯನ್ || ೧೭ ||

ಅನ್ಯೇ ತದನುರೂಪಾಣಿ ಮನೋಜ್ಞಾನಿ ಮಹಾತ್ಮನಃ |
ಗಾಯಂತಿ ಸ್ತ ಮಹಾರಾಜ ಸ್ನೇಹಕ್ಲಿನ್ನಧಿಯಃ ಶನ್ಯಃ || ೧೮ ||

ಏವಂ ನಿಗೂಢಾತ್ಮಗತಿಃ ಸ್ವಮಾಯಯಾ
ಗೋಪಾತ್ಮಜತ್ವಂ ಚರಿತ್ಯರ್ವಿದಂಬಯನ್ |
ಲೇಮಃ ರಮಾಲಾಲಿತಪಾದಪಲ್ಲವೋ
ಗ್ರಾಮೈಃ ಸಮಂ ಗ್ರಾಮ್ಯವದೀತಚೇಷ್ಟಿತಃ || ೧೯ ||

ಶ್ರೀವಾಮಾ ನಾಮ ಗೋಪಾರೋ ರಾಮಕೇತವಯೋಃ ಸುತಾ |
ಪುಲಸ್ತ್ಯೇಕಕೃಷ್ಣಾದ್ಯಾ ಗೋಪಾಃ ಪ್ರೇಮ್ಲೇದಮಬ್ರುವನ್ || ೨೦ ||

ಹಾಮ ವಾಮ ಮಹಾಬಾಹೋ ಕೃಷ್ಣ ದುಷ್ಪನಿಬರ್ಹಣ |
ಹೋತವಿಮೂರೇ ಸುಮಹದ್ವನಂ ತಾಲಾಲಿಸಂಕುಲಮ್ || ೨೧ ||

ತುಮಾಸಿ ತತ್ರ ಭೂರೀಣಿ ಪತಂತಿ ಪತಿತಾನಿ ಚ |
ಪಿಪಿತಿ ಸಿಂಹಪದದ್ವಾನಿ ಧೇನುಕೇನ ದುರಾತ್ಮನಾ || ೨೨ ||

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಚಕೋರ, ಕ್ರೌಂಚ, ಹಂಸ, ಚಕ್ರವಾಕ, ಭರದ್ವಾಜ, ನವಿಲು ಮುಂತಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕೂಗಿದರೆ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹುಲಿ, ಸಿಂಹಗಳಂತೆ ಗರ್ಜಿಸುವನು. ಆ ಗರ್ಜನೆ ಯಿಂದ ಹೆದರಿದ ಜೀವಿಗಳಂತೆ ತಾನೂ ಕೂಡ ಭಯಗೊಂಡವ ನಂತೆ ನಡೆಸುವನು. || ೧೩ || ಬಲರಾಮನು ಅಟವಾಡುತ್ತಾಡುತ್ತಾ ಬಳಲಿ ಗೋಪಬಾಲಕನ ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಮಲಗಿದಾಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವನ ಕಾಲನ್ನು ಒತ್ತುತ್ತಾ ಬೀಸಣಿಗೆಯಿಂದ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿ ಅಣ್ಣನ ಆಯಾಸವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. || ೧೪ || ಒಂದೆಡೆ ಗೊಲ್ಲಬಾಲಕರು ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಲರಾಮ-ಕೃಷ್ಣರು ಕೈ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತುಕೊಂಡು ನಗುತ್ತಾ ಭಲೇ, ಭಲೇ ಎಂದು ಪೋಷಾಡಿಸು ತ್ತಿದ್ದರು. || ೧೫ || ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸ್ವಯಂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೊಲ್ಲಬಾಲಕ ರೊಂದಿಗೆ ಕುತ್ತಿಯಾಡುತ್ತಾ ಬಳಲಿದಾಗ ಒಂದು ಸುಂದರ ವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಚಗುರುಗಳ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಗೋಪಬಾಲಕನ ತೊಡೆಯನ್ನೇ ದಿಂಬಾಗಿಟ್ಟು ಪವಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. || ೧೬ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ■ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪಾತ್ಮರಾದ ಗೋಪಬಾಲಕರು ಮಹಾತ್ಮ ನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸುಂದರವಾದ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಒತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿಷ್ಪಾಪರಾದ ಬೇರೆ ಬಾಲಕರು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಎಲೆಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಅಂಗಳವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದರು || ೧೭ || ಸ್ನೇಹ ಮಗ್ನವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕೆಲವು ಗೋಪಬಾಲಕರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲೀಲೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಕಿವಿಗಿಂಪಾದ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಅವನ ಸುತ್ತಲೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನಿಭಾನವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. || ೧೮ || ಭಗವಂತನು ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಯೋಗ ಮಾಯೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯಮಯವಾದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅವನು ಮಾಡುವ ಲೀಲೆಗಳು ನಿಜವಾದ ಗೋಪಬಾಲಕರು ಮಾಡುವಂತೆ ಇದ್ದವು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿಯು ಯಾರ ಚರಣಕಮಲಗಳ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತಳಾಗಿರುತ್ತಿ ದ್ದಳೋ ಅಂತಹ ಭಗವಂತನು ಈ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೇಮದಿಂದ, ಆನಂದದ ಗ್ರಾಮ್ಯರೀತಿಯ ಅಟವಾಡು ತ್ತಿದ್ದನು. ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವನ ಐಶ್ವರ್ಯಮಯ ಲೀಲೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು. || ೧೯ || ಬಲರಾಮ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರ ಆಪ್ತಸೇಹಿತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀದಾಮಸೇವ ಒಬ್ಬ ಗೋಪಬಾಲಕನು ಪ್ರಧಾನನಾಗಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಶ್ರೀದಾಮ, ಸುಬಲ, ಸ್ತೋಕಕೃಷ್ಣ (ಚಕ್ರಕೃಷ್ಣ) ಮೊದಲಾದ ಗೊಲ್ಲ ಬಾಲಕರು ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಲರಾಮ-ಕೃಷ್ಣರಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಂದರು. || ೨೦ || “ಮಹಾಬಾಹುವಾದ ! ಬಲರಾಮನೇ ! ದುಷ್ಪನಾಶಕನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ! ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರವಿರಿಯೇ ಸಾಲು-ಸಾಲಾಗಿ ತಾಳೆಯ ಮರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವನವಿದೆ. || ೨೧ || ಅಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಪಕ್ಷಿವಾದ ತಾಳೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳು ಮರದಿಂದ ಬಿದ್ದಿವೆ. ಇನ್ನು ಬೇಕುತ್ತಲೂ ಇವೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ದುರಾತ್ಮನಾದ ಧೇನುಕಾಸುರನೊಬ್ಬ ಧೈತ್ಯವು ಅ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ತಡೆದಿರುವನು. || ೨೨ ||

ಸೋತವೀಯೋಽಸುರೋ ರಾಮ ತೇ ಕೃಷ್ಣ ವಿವರೂಪದ್ವೃಕ್ |
ಆತ್ಮಕುಲ್ಮಬಲೈರನ್ಯೈರ್ಬ್ಲಾತಿಭಿರ್ಬಹುಭಿರ್ವೃತಃ |

|| ೨೩ ||

ತುಷ್ಕಾತ್ಯತನರಾಹಾರಾಧ್ಯೈಶ್ಚೈರ್ಭಿರಮಿತ್ರತಃ |
ನ ಸೇವ್ಯತೇ ಪಶುಗಳೈಃ ಪಕ್ಷಿಸಂಘೈರ್ವಿವರ್ಜಿತಮ್ |

|| ೨೪ ||

ವಿದ್ಯಂತೇಽಭುಕ್ತವೂರ್ವಾಣಿ ಫಲಾನಿ ಸುರಭೀಣಿ ಚ |
ಏಷ ದೈ ಸುರಭಿರ್ಗಂಧೋ ವಿಮೋಚನೋಽವಗೃಹ್ಯತೇ |

|| ೨೫ ||

ಪ್ರಯತ್ನ ತಾನ ಸಃ ಕೃಷ್ಣ ಗಂಧಲೋಭಿತಚೇತಸಾಮ್ |
ಪಾಂಥಾಪ್ತಿ ಮಹತೀ ರಾಮ ಗಮ್ಯತಾಂ ಯದಿ ರೋಚತೇ |

|| ೨೬ ||

ಏವಂ ಸುಹೃದ್ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸುಹೃತ್ತಿಯಚೇರ್ಷಯಾ |
ಪ್ರಹಸ್ಯ ಜಗ್ಮುರ್ಗೋಷೈರ್ವೃತೌ ತಾಲವನಂ ಪ್ರಭೂ |

|| ೨೭ ||

ಬಲಿ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ತಾಲಾಸ್ತಂಪರಿಕಂಪಯನ್ |
ಫಲಾನಿ ಪಾತಯಾಮಾಸ ಮಹಂಗಜ ಇವೌದಮಾ |

|| ೨೮ ||

ಫಲಾನಾಂ ಪತನಾಂ ಕಬ್ಬಂ ನಿಶಮ್ಯಾಸುರರಾಸುಭಃ |
ಅಭ್ಯಧಾಮಾ ಕ್ಷಿಪಿಷಲಂ ಸನಗಂ ಪರಿಕಂಪಯನ್ |

|| ೨೯ ||

ಸಮೇತ್ಯ ಪರಸಾ ಪ್ರತ್ಯಗ್ನ್ಯಾಘ್ರಾಂ ಪದ್ವ್ಯಾಂ ಬಲಂ ಬಲೀ |
ನಿಹತ್ಯೋದಮಿ ಕಾಶಬ್ಧಂ ಮುಂಚಸ್ತಯಸದತ್ತಲಿ |

|| ೩೦ ||

ಪ್ರಸರಾಸಾದ್ಯ ಸಂರಬ್ಧ ಉಪಕ್ರೂಷ್ಣಾ ಪರಾಕ್ ಸ್ಥಿತಃ |
ಚರಣಾವಪರೌ ರಾಜಘೃಲಾಯ ಪ್ರಾಕ್ಷಿಪದ್ವೃಷಾ |

|| ೩೧ ||

ಸ ತಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಪ್ರಹರೋಽಭ್ರಾಮಯಿತ್ವ ಕಪಾಣಿನಾ |
ಚಕ್ಷೀಪ ತ್ಯೂರಾಚಾಗ್ರೇ ಭ್ರಾಮಣತ್ಯಕ್ತ ಜೀವಿತಮ್ |

|| ೩೨ ||

ತೇನಾಹತೋ ಮಹಾತಾಲೋ ವೇಷಮಾನೋ ಬ್ರಹ್ಮಚ್ಯುತಾಃ |
ಪಾಶ್ಚ್ಯಸ್ತಂ ಕಂಪಯನ್ಮಗ್ನಃ ಸ ಚಾನ್ಯಂ ಸೋಽಪಿ ಚಾಪರಮ್ |

|| ೩೩ ||

ಬಲರಾಮ-ಕೃಷ್ಣರೇ ! ಆ ದೈತ್ಯನು ಕತ್ತೆಯ ರೂಪದಿಂದ ಆಶ್ಚಿ ಇರುವನು. ಅವನಾದರೋ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದು ಅವ ನೊಂದಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ದೈತ್ಯರು ಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದು ಕತ್ತೆಗಳ ರೂಪದಿಂದಲೇ ಇದ್ದಾರೆ. || ೨೩ || ೬ ಶಕ್ತುಸೂದನನೇ ! ಆ ದೈತ್ಯನು ಇಷ್ಟರವರೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಜನರನ್ನು ತೀರು ಹಾಕಿರುವನೋ ತಿಳಿಯದು. ಈಗಂತೂ ಮರಣ ಭಯದಿಂದಾಗಿ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯರೇ ಅಲ್ಲ, ಪಶು-ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಕೂಡ ಆ ಕಾಡಿನ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣಿಡಿಯೂ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. || ೨೪ || ತಾಳೆಯ ಫಲಗಳಂತೂ ತುಂಬಾ ಸುಗಂಧಿತವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ನಾವು ಎಂದೂ ಅವನ್ನು ತಿಂದಿಲ್ಲ. ನೋಡಿ, ಸುತ್ತಲೂ ಆ ಹಣ್ಣುಗಳ ಮಂದ-ಮಂದ ಪರಿಮಳವು ಪಸರಿಸಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಮನುಷ್ಯರು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅದರ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯಬಹುದು. || ೨೫ || ತ್ರಿಲೋಕ ! ಅವುಗಳ ಸುಗಂಧದಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಆಕರ್ಷಿತ ವಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಅವನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತಿದೆ. ನೀನು || ಫಲಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ತಿನ್ನಿಸು. ಬಲರಾಮ ! ನಮಗೆ ಆ ಫಲಗಳ ಕುರಿತು ಬಹಳ ಉತ್ಕಂಠಿತ ಇದೆ. ನೀನುಗೆ ಉಚಿತವೆನಿಸಿದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣ. || ೨೬ ||

ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರು ಆಡಿದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಗವಾನ್ ತ್ರಿಲೋಕ ಮತ್ತು ಬಲರಾಮರಿಬ್ಬರೂ ವಾಗ್ವಿತ್ತಾ ಅವರನ್ನು ಸಂತೋಷ ಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ತಾಳೆವನಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. || ೨೭ || ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಬಲರಾಮನು ತನ್ನ ತೋಳುಗಳಿಂದ ತಾಳೆಮರವನ್ನು ಬಗಿದಿಟ್ಟು ಅನೇ ಮರಿಯಂತೆ ತಾಳೆಮರವನ್ನು ಚೋರಾಗಿ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದನು. ನೂರಾರು ಹಣ್ಣುಗಳು ತೊಪ ತೊಪನೆ ಕೇಳಿ ಬಿದ್ದವು. || ೨೮ || ಕತ್ತೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ದೈತ್ಯನು ಹಣ್ಣು ಗಳು ಬಿದ್ದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವನು ಪರ್ವತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ನಡುಗಿಸುತ್ತಾ ಅಪರೇಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದನು. || ೨೯ || ಅವನು ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದನು. ತಾಳೆಯ ಮರವನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಲರಾಮನ ಮುಂದೆ ಹಿಮ್ಮುಖವಾಗಿ ನಿಂತು ಹಿಂಗಾಲುಗಳಿಂದ ಅವನ ಎದೆಗೆ ಒದ್ದನು. ಅನಂತರ ಆ ದುಷ್ಟನು ಚೋರಾಗಿ ಕಿರುಚುತ್ತಾ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದು ನಿಂತನು. || ೩೦ || ರಾಜೇಂದ್ರ ! ಆ ಕತ್ತೆಯು ಆತ್ಮಯ ಕೃದ್ವಾಗಿ ಪುನಃ ಕಿರುಚಿತ್ತು ಮತ್ತೆ ಬಲರಾಮನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅವನೊಡನೆ ಬೆನ್ನುಮಾಡಿ ಪುನಃ ತನ್ನ ಹಿಂಗಾಲಿನಿಂದ ಬಲರಾಮನಿಗೆ ಒದ್ದದನು. || ೩೧ || ಬಲರಾಮನು ತನ್ನ ಹಿಂದೆ ಕೈಯಿಂದ ಅವನ ಎರಡೂ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಗರ-ಗರನೆ ತಿರುಗಿಸಿ ತಾಳೆಯ ಮರದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಸೆದನು. ಹಾಗೆ ಗರ-ಗರನೆ ತಿರುಗಿಸುವಾಗಲೇ ರಾಕ್ಷಸನ ಪ್ರಾಣವೆತ್ತಿ ಹಾರಿಹೋಗಿತ್ತು. || ೩೨ || ತಾಳೆಯ ಮರದ ಮೇಲ್ಭಾಗವು ಗರಿಗಿಂದ ಅಗಲವಾಗಿತ್ತು. ದೈತ್ಯನು ಮರದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಲೇ ಆ ತಾಳೆಮರವು ಉರುಳಿತು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ತಾಕಿನಂತೆ ಅನೇಕ ತಾಳೆಮರಗಳೂ ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದವು. || ೩೩ ||

ಬಲಸ್ಯ ಲೀಲಯೋತ್ಸವಪುರದೇಹಹತಾಹತಾಃ |
ತಾಲಾಶ್ಚ ಕಂಪಿರೇ ಸರ್ವೇ ಮಹಾವಾತೇರಿತಾ ಇವ
|| ೩೪ ||

ನೈಕಚ್ಚಿತ್ರಂ ಭಗವತಿ ಹೃದಂತೇ ಜಗದೀಶ್ವರೇ |
ಓತಪ್ರೋತಮಿದಂ ಯಸ್ಯಿಂಸ್ತಂತುಷ್ಪಂಗ ಯಥಾ ಪಟಃ
|| ೩೫ ||

ತತಃ ಕೃಷ್ಣಂ ಚ ರಾಮಂ ಚ ಚಾತುರೋ ಧೇನುಕಸ್ಯ ಯೇ |
ಕ್ರೋಷಾರೋಽಭ್ಯದ್ರವನ್ಸರ್ವೇ ಸಂರಬ್ಧಾ ಹತಬಾಂಧವಾಃ
|| ೩೬ ||

ತಾಂಸ್ತಾನಾಪತತಃ ಕೃಷ್ಣೋ ರಾಮಶ್ಚ ನೃಪ ಲೀಲಯಾ |
ಗೃಹೀತಪಶ್ಚಾಚ್ಚರಣಾನ್ಯಾಂಕೋತ್ಸುಗಾರಾಜಮು
|| ೩೭ ||

ಫಲಪ್ರಕರಸಂಕೀರ್ಣಂ ದೈತ್ಯದೇಹೈರ್ಗತಾಸುಭಃ |
ರರಾಜ ಭೂಃ ಸತಾಲಾಗ್ನಿರ್ಭಸ್ಮಿರಿವ ನಭಸ್ತಲಮ್
|| ೩೮ ||

ತಯೋಸ್ತತುಮಹತ್ಕರ್ಮ ನಿಶಾಮ್ಯ ವಿಬುಧಾದಯಃ |
ಮುಮುಚುಃ ಪುಷ್ಪವರ್ಷಾಣಿ ಚಕ್ರವಾರ್ಧ್ಯಾನಿ ತುಮ್ಹವಃ
|| ೩೯ ||

ಅಥ ತಾಲಫಲಾನ್ಯಾದನ್ಮನುಷ್ಯಾ ಗತಸಾಧ್ವಯಾಃ |
ತೃಣಂ ಚ ಪಶವಶ್ಚೇರುರ್ಹತಧೇನುಕತಾನನೇ
|| ೪೦ ||

ಕೃಷ್ಣಃ ಕಮಲಪತ್ರಾಕ್ಷಃ ಪುಣ್ಯತ್ರವಗೀರ್ತನಃ |
ಽತ್ತಮಮಾನೋಽನುಗೈರ್ಗೋಷೈಃ ಸಾಗ್ರಜೋ ವ್ರಜಮಾವ್ರಜತ್
|| ೪೧ ||

ತಃ ಗೋರಜಪುರಿತಕುಂತಲಬದ್ಧಬರ್ಹ-
ವನ್ಯಪ್ರಸೂನರುಚಿರೇಕ್ಷಣಚಾರುಹಾಸಮ್ |
ಪೇಣಂ ಕ್ಷಣಂತಮನುಗೈರನುಗೀತಕೀರ್ತಿಂ
ಗೋಪ್ಯೋ ದಿದೃಕ್ಷಿತದೃಶೋಽಭ್ಯಗಮಸ್ತಮೇತಾಃ || ೪೨ ||

ಪೀತ್ವಾ ಮುಕುಂದಮುಖಸಾರಫಮಕ್ಷಿಬ್ಧಂಗೆ-
ದ್ವಾಪಂ ಜಹುವಿರಹಜಂ ವ್ರಜಯೋಷಿತೋಽಹಿ |
ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಸಮಧಿಗಮ್ಯ ವಿವೇಶ ಗೋಷಂ
ಽನ್ವೇತಹಾಸವಿನಯಂ ಯದಪಾಂಗಮೋಕ್ಷಮ್ || ೪೩ ||

ಬಲರಾಮನಿಗೆ ಇದೊಂದು ಲೀಲೆಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವನಿಂದ ಎಸೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಕತ್ತೆಯ ಶರೀರದ ಎಟಿನಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಮರಗಳೂ ಬರುಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದಂತೆ ನಡುಗಿ ಹೋದುವು || ೩೪ || ಭಗವಾನ್ ಬಲರಾಮನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಜಗದೀಶ್ವರನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಈ ಜಗತ್ತು ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ದಾರವು ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿರುವಂತೆ ಹೇಡಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಹಾಗೆ ವಾಗ ಅವನ ಕುರಿತು ಇದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿದೆ. || ೩೫ || ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಧೇನುಕಾಸುರನ ಜಾತಿ-ಬಾಂಧವರೆಲ್ಲರೂ ಆತ್ಮಂತ ಕುಪಿತರಾಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಿರುಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಲರಾಮ ಕೃಷ್ಣರನ್ನು ರಭಸದಿಂದ ಆಕ್ರಮಿಸಿದರು. || ೩೬ || ರಾಜನೇ ! ತಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ ಕತ್ತೆಯ ರೂಪದ ರಾಕ್ಷಸರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ರಾಮ-ಕೃಷ್ಣರು ಅವುಗಳ ಹಿಂಗಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನಾಗಿ ಗರ-ಗರನೆ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ತಾಳೆಮರದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಸೆಯ ಗೊಡಗಿದರು. || ೩೭ || ಆಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಭೂಮಿಯು ತಾಳೆ ಪಣ್ಣುಗಳಿಂದ, ಮುರಿದು ಬಿದ್ದ ಮರಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ದೈತ್ಯರ ಪ್ರಾಣಹೀನ ಶರೀರಗಳಿಂದ-ಮೋಡಗಳಿಂದ ಆಕಾಶವು ತುಂಬಿ ಹೋಗಿರುವಂತೆ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. || ೩೮ || ಬಲರಾಮ-ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರ ಈ ಮಂಗಳಮಯ ಲೀಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವತೆಗಳು ಅವರ ಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪಪ್ರಾಪ್ತರಾದರು. ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತಾ ಸ್ತುತಿಸತೊಡಗಿದರು. || ೩೯ || ಧೇನುಕಾಸುರನು ಸತ್ತ ದಿನದಿಂದ ಜನರು ದೈರ್ಯವಾಗಿ ಆ ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಾಳೆ ಫಲಗಳನ್ನು ತಿನ್ನ ತೊಡಗಿದರು. ಪಶುಗಳೂ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತುಲ್ಲು ಮೇಯತೊಡಗಿದವು. || ೪೦ ||

ಇದಾದ ಬಳಿಕ ಕಮಲದಳ ಲೋಚನನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅಣ್ಣನಾದ ಬಲರಾಮನೊಂದಿಗೆ ವ್ರಜಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದನು. ಆಗ ಅವನ ಸಂಗಡಿಗರಾದ ಗೋಪಬಾಲಕರು ಭಗವಂತನ ಲೀಲೆಗಳ ಶ್ರವಣ-ಕೀರ್ತನವೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಪವಿತ್ರವಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಆ ಕೀರ್ತನೆಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ ಹಿಂದೆ-ಹಿಂದೆಯೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. || ೪೧ || ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಗುಂಗುರು ಕೊದಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹುರುಗು ಗೊರಗಿನಿಂದ ಎದ್ದ ಧೂಳು ತುಂಬಿತ್ತು. ತಲೆಯಲ್ಲಿ ನವಿಲುಗರಿಗಳ ಮುಕುಟವಿತ್ತು. ಕೊದಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದವಾದ ವನಪುಷ್ಪಗಳು ಮುಡಿದಿದ್ದವು. ಅವನ ಕಡೆಗಣ್ಣು ನೋಟವೂ, ಹುಸಿನಗೆಯೂ ಸುಮಧುರವಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಕರ್ಣಾನಂದಕರವಾಗಿ ಮುರಳಿಯನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಜೊತೆಗೆ ಗೊಲ್ಲಬಾಲಕರು ಅವನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೊಳಲಿನ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅನೇಕ ಗೋಪಿಯರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಹಟ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಅವನನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ಅವನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಕಾತರವಾಗಿ ಇದ್ದವು. || ೪೨ || ಗೋಪಿಯರು ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳೆಂಬ ಭವರ ಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನ ಮುಖಾರವಿಂದರ ಮಕರಂದ ರಸವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿ ಇಡೀ ದಿನದ ಅಗಲುವಿಕೆಯ ಶಾಪವನ್ನು ತಡೆಸಿ ಕೊಂಡರು. ಭಗವಂತನೂ ಕೂಡ ಅವರ ಅಚ್ಚೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣ ಒರೆಸೋಟಗಳ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾ ವ್ರಜವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. || ೪೩ ||

ತಯೋರ್ಯಶೋದಾರೋಹಣೌ ಪುತ್ರಯೋಃ ಪುತ್ರವತ್ಸಲೇ |
ಯಥಾಕಾಮಂ ಯಥಾಕಾಲಂ ವ್ಯಧತ್ತಾಂ ಪರಮಾಶಿಷಃ || ೪೪ ||

ಗತಾಧ್ಯಾಸತ್ರಮೌ ತತ್ರ ಮಧ್ವನೋಽನ್ವರ್ಧನಾದಿಭಿಃ |
ನೀವೀಂ ವಸಿತ್ತಾ ದುಚಿರಾಂ ದಿವ್ಯಸ್ರಗ್ಗಂಧಮಂಡಿತೌ || ೪೫ ||

ಜನಸ್ಮುಪಜ್ಜತಂ ಪ್ರಾಶ್ನ ಸ್ವಾಧ್ವನ್ನಮುಪಲಾಲಿತೌ |
ಸಂವಿತ್ಯ ವಚತಯ್ಯಾಯಾಂ ಸುಖಂ ಸುಪುಪತುರ್ವರ್ಜೇ || ೪೬ ||

ಏವಂ ಸ ಭಗವಾನ್ಯಶ್ಲೋ ವೃಂದಾವನಚರಃ ಕೃಷಿತ್ |
ಯಯೌ ರಾಮಮೃತೇ ರಾಜನ್ಯಾಲಿಂದೀಂ ಸುಖಭಿರ್ವೃತಃ || ೪೭ ||

ಅಥ ಗಾಮತ್ಯ ಗೋಬಾಶ್ಚ ನಿರಾಥಾತಪಹೀಡಿತಾಃ |
ದುಷ್ಪಂ ಜಲಂ ಪಪ್ಪಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಪಾತಾರ್ ಎಷದೂಪಿತಮ್ || ೪೮ ||

ವಿಪಾಂಭಸ್ತದುಪಸ್ತೃತ್ಯ ದೈವೋಪಹತಚೇತಸಃ |
ನಿಪೇತುರ್ವೃಷನಃ ಸರ್ವೇ ಸಲಿಲಾಂತೇ ಕುರೂದ್ವಹ || ೪೯ ||

ವೀಕ್ಷ್ಯ ತಾನ್ಮೈ ತಥಾಭೂತಾನ್ಯಶ್ಲೋ ಯೋಗೇಶ್ವರೇಶ್ವರಃ |
ಈಶ್ವಯಾಮೃತವರ್ಷಿಣ್ಯಾ ಸ್ವನಾಥಾನ್ಸಮಜೀವಯಿತ್ || ೫೦ ||

ತೇ ಸಂಪ್ರತೀಶಸ್ವತಯಃ ಸಮುತ್ಥಾಯ ಜಲಾಂತಿಕಾತ್ |
ಅಸನ್ಸುಪ್ಸಿಪಾಃ ಸರ್ವೇ ವೀಕ್ಷಮಾಣಾಃ ಪರಸ್ಪರಮ್ || ೫೧ ||

ಅನ್ಯಮಂಸತ ತದ್ರಾಜನೋವಿಂದಾನುಗ್ರಹೇಕ್ಷಿತಮ್ |
ಪೀತ್ವಾ ವಿಷಂ ಪರೇಶ್ಯ ಪುನರುತ್ಥಾನಮಾತ್ಮನಃ || ೫೨ ||

ಆತ್ರ ತಾಯಿ ಯಶೋದೇಯ ಮತ್ತು ರೋಹಿಣಿಯ ಹೃದಯ ಗಳು ವಾತ್ಸಲ್ಯಭಾವದಿಂದ ಉಕ್ಕಿಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಶ್ಯಾಮ ಮತ್ತು ರಾಮರು ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಅವರು ಅವರ ಇಚ್ಛೆಗನುಸಾರ ಹಾಗೂ ಸಮಯಕ್ಕನುಸಾರ ಮೊದಲೇ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ಮೃಷ್ಟಾನ್ನವನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ತಿನ್ನಿಸಿದರು. || ೪೪ || ತಾಯಂದಿರು ಅವರಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಹಚ್ಚಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿದರು. ಆದರಿಂದ ಅವರ ಇಡೀ ದಿನದ ಒಳಲಿಲೆಯು ದೂರವಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಅವರಿಗೆ ಸುಂದರ ವಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿ ದಿವ್ಯ ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿ ಚಂದನವನ್ನು ಪೂಸಿದರು. || ೪೫ || ಒಳಕೆ ಸೋದರರಿಬ್ಬರೂ ತಾಯಂದಿರು ಬಡ್ಡಿದ ಸ್ವಾದಿಷ್ಟವಾದ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಅವರನ್ನು ಮುದ್ದಿಸುತ್ತಾ ಯಶೋದೆ ಮತ್ತು ರೋಹಿಣಿಯರು ಸುಂದರವಾದ ಮೃದುವಾದ ಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿದರು. ರಾಮ-ಕೃಷ್ಣರು ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸಿದರು. || ೪೬ ||

ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೀಗೆ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದನು. ಒಂದು ದಿನ ಅವನು ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರೊಂದಿಗೆ ಯಮುನಾತೀರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ರಾಜನೇ! ಆ ದಿನ ಬಲರಾಮನು ಅವನೊಂದಿಗೆ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. || ೪೭ || ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗೋ-ಗೋಪಾಲಕರು ಬೇಸಿಗೆಯ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ಬಾಯಾರಿದ್ದು ಅವರ ಗಂಟಲು ಒಣಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವರು ಯಮುನಾನದಿಯ ವಿಷಮಿಶ್ರಿತ ನೀರನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಕುಡಿದರು. || ೪೮ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಈ ವಿಷಯವು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ವಿಷಮಿಶ್ರಿತ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಲೇ ಎಲ್ಲ ಗೋವುಗಳು, ಗೋಪಾಲಕರು ಗತಪ್ರಾಣರಾಗಿ ಯಮುನಾತೀರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟರು. || ೪೯ || ಅವರ ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಯೋಗೇಶ್ವರರಿಗೂ ಈಶ್ವರನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಅಮೃತವನ್ನು ಸುರಿಸುವ ಕೃಪಾಧೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದನು. ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯೂ ಸರ್ವಸ್ಯವೂ ವಿಷಮಾತ್ರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಆಗಿದ್ದನು. || ೫೦ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಯಮುನಾತೀರದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾಗಿ ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ನೋಡತೊಡಗಿದರು. || ೫೧ || ರಾಜೇಂದ್ರ! ಕೊನೆಗೆ 'ನಾವೆಲ್ಲರೂ ವಿಷಯುಕ್ತ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದೇವು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ತನ್ನ ಅನುಗ್ರಹ ತುಂಬಿದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಪುನಃ ಬದುಕಿಸಿದನು' ಎಂದು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡರು. || ೫೨ ||

ಪದಿನೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೧೫ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಕೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ದಶಮ ಸ್ಕಂಧೇ ಪೂರ್ವಾರ್ಧೇ
ಧೇನುಕವಧೋ ನಾಮ ಪಂಚದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೧೫ ||

ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಕಾಲಿಯನ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆದೋರಿದುದು

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ವಿಲೋಕ್ಯ ದೂಷಿತಾಂ ಕೃಷ್ಣಾಂ ಕೃಷ್ಣಃ ಕೃಷ್ಣಾಹಿನಾ ವಿಭುಃ |
ತಸ್ಯಾ ವಿಶುದ್ಧಿ ಮನ್ವಿಚ್ಛನ್ನರ್ಪಂ ತಮುದವಾಸಯತ್

|| ೧ ||

ರಾಜೋವಾಚ

ಕಥಮಂತರ್ಜಲೇಽಗಾಧೇ ನೃಗೃಹ್ಣಾದ್ವಗವಾನಹಿಮ್ |
ಸ ನೈ ಬಹುಯುಗಾವಾಸಃ ಯಥಾಸೀಽಽದ್ವಿಶ್ವ ಕೃತಾಮ್

|| ೨ ||

ಬ್ರಹ್ಮನ್ನಗವತ್ಪಶ್ಯ ಭೂಮ್ನುಃ ಸ್ವಕ್ರಂದಮರ್ತಿನಃ |
ಗೋಪಾಲೋದಾರಚರಿತಂ ಕೃತ್ವಾತಾಮೃತಂ ಜುಷನ್

|| ೩ ||

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಕಾಲಿಂದ್ಯಾಂ ಕಾಲಿಯಸ್ತಾಸೀದ್ವದಃ ಕಛಿದ್ವಿಶಾಗ್ನಿನಾ |
ಶ್ರಬ್ಧಮಾಣಪಯಾ ಯಸ್ವಿಸ್ತತಂತ್ಯಾಪರಿಗಾಃ ಖಿಗಾಃ

|| ೪ ||

ವಿಪ್ರಾಃ ಕಾ ವಿಮೋದೋರ್ಮಿಮಾರುತೇನಾಭಿಮರ್ಶಿತಾಃ |
ಪ್ರಿಯಂಜೇ ತೀರಗಾ ಯಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಿನಃ ಸ್ಥಿರಜಂಗಮಾಃ

|| ೫ ||

ತಃ ಚಂಡವೇಗವಿಷವೀರ್ಯಮವೇಕ್ಷ್ಯ ತೇನ
ದುಷ್ಪಾಂ ನದೀಂ ಚ ಖಿಲಸಂಯಮನಾಮಕಾರಃ |
ಕೃಷ್ಣಃ ಕದಂಬಮಧಿರುಹ್ಯ ತತೋಽತಿಶುಂಗ-
ಮಾಸ್ಯೋಚ್ಚ ಗಾಧರಶನೋ ನೃಪಾಪ್ತೋದೇ || ೬ ||

ರಾರ್ಪತ್ರದಃ ಪುರುಷಸಾರನಿಪಾತವೇಗ-
ಃ ಕ್ಷೋಭಿತೋರಗವಿಷೋಚ್ಚ ಸಿತಾಂಬುರಾಶಿಃ |
ಪಾರ್ವತಾಃ ಪುಷ್ಪೋ ವಿಷಪ್ರಾಂಯವಿಭೇಷೋರ್ಮಿ-
ಧಾರವನ್ ಭನುಚತಮನಂತಬಲಸ್ಯ ತಿಂ ತತ್ || ೭ ||

ಶ್ರೀಶುಕಮಹಾತಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿದ್ರಾಜನೇ !
ಮಹಾವಿಷವುಳ್ಳ ಕಾಳಿಯನಾಗನು ಯಮುನೆಯ ನೀರನ್ನು ವಿಷ
ಭರಿತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿರುವನೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದ
ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಯಮುನೆಯ ನೀರನ್ನು ಕುದ್ದುಗೊಳಿಸಿ
ಲೋಕುಗೆ ಆ ಸರ್ಪವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. || ೧ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತರಾಜನು ಕೇಳಿದನು - ವಿಪ್ರರ್ಮಿಯೇ ! ಭಗವಾನ್
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಯಮುನೆಯ ಅಗಾಧವಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿವಿದ್ದ ಕಾಳಿಯ
ನನ್ನು ಹೇಗೆ ದಮನ ಮಾಡಿದನು ? ಕಾಳಿಯ ಸರ್ಪವಾದರೋ
ಜಲಚರವ್ರಾಣಿಯಲ್ಲ ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಅನೇಕ ಯುಗಗಳಿಂದ
ಅಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವಾಸವಾಗಿತ್ತು ? ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ವಂದಿಟ್ಟು
ತಿಳಿಸಿ. || ೨ || ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠರೇ ! ಪರಶ್ವತ್ಯ ಸ್ವರೂಪನೂ, ತನ್ನ
ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವವನೂ ಆದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೋದಾಲ
ರೂಪದಿಂದ ನಡೆದ ಅದ್ಭುತ ಲೀಲಾಮೃತವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕುದಿ
ದರೂ ತೃಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. || ೩ ||

ಶ್ರೀಶುಕಮಹಾತಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತರೇ !
ಯಮುನಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಯನಾಗಕ್ಕೆ ನೆಲೆಮಾಡಿದ ಒಂದು
ಕುಂಡವಿತ್ತು. ಅದರ ನೀರು ವಿಷದಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆ
ಕುಂಡದ ಮೇಲೆ ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ವಿಷದ ಮೇಗಿನ್ನು
ತಾಳಲಾರದೆ ಕುಂಡದಲ್ಲೇ ಸತ್ತು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು. || ೪ || ಅಲ್ಲಿಗೆ
ಮೂಲಕವಾಗಿ ಹೊರಬಂದ ತುಂತುಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಷವು
ಗಾಳಿಯು ತೀರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೀಳಿ ಅಲ್ಲಿವಿದ್ದ ಮರ-ವೃಕ್ಷಗಳು
ಸುಟ್ಟುಹೋಗಿ ಪರು-ಪಕ್ಷಿಗಳು ಸತ್ತು ಮೇಲೆಗಿಳುತ್ತಿದ್ದವು. || ೫ ||
ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ದುಷ್ಟರದಮನಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವರನ್ನು ಭಗವಂತನು
ಸರ್ಪದ ವಿಷವು ಪ್ರಚಂಡವಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಭಯಂಕರವಾದ
■ ವಿಷವೇ ಕಾಳಿಯ ಸರ್ಪದ ಬಲವಾಗಿದ್ದುದೆಂಬುದನ್ನೂ
ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ತಾನು ವಿಪರೀತವಾದ ಯಮುನೆಯ ಬಲವು
ವಿಷದಿಂದ ದೂಷಿತವಾಗಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು.
ಆಗ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕೊಂಬಕ್ಕೆ ಪಲ್ಲಿಯನ್ನು ಬಿಗಿಯ
ಬಂದು ಎತ್ತರವಾದ ಕದಂಬ ವೃಕ್ಷದ ಮೇಲೇರಿ ಕೈಗಳಿಂದ ಎರಡೂ
ಭುಜಗಳನ್ನು ತುಟ್ಟುಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮಡುವಿನೊಳಗೆ ಧುಮುಕಿದನು.
|| ೬ || ಯಮುನೆಯ ನೀರು ಸರ್ಪದ ವಿಷದಿಂದ ಮೊದಲೇ
ಕುದಿದು ಉಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ಕೆರೆಗಳು ಕೆಂಪು-ಹಳದಿಯಾಗಿದ್ದು
ಅತ್ಯಂತ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಮೇಲೆಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಪುರುಷೋತ್ತಮ
ನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹಾರಿದ್ದರಿಂದ ಅದರ ನೀರು ಇನ್ನು
ಹೆಚ್ಚು ಉಕ್ಕತೊಡಗಿತು. ಆಗಲಾದರೋ ಕಾಳಿಯ ಮಡುವಿನ
ನೀರು ಅತ್ತ-ಇತ್ತ ಹಾರಿ ನೂರು ಗಜಗಳಷ್ಟು ಹರಡಿಕೊಂಡಿತು.
ಅಚಿತ್ಯ ಅನಂತ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗಾಗಿ
ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ವಿಷಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. || ೭ ||

ತಸ್ಯ ಹೃದೇ ವಿಹರತೋ ಭುಜದಂಡಫೂರ್ಣ-

ವಾರ್ಥೋಪಮಂಗ ವರವಾರಣವಿಕ್ರಮಸ್ಯ ।

ಅಶ್ರುತ್ಯ ತತ್ಪ್ರಸದನಾಭಿಭವಂ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ

ಚಕ್ಷುಃಪ್ರವಾಃ ಸಮುಹರತ್ಪದಮೃಷ್ಯಮಾಣಃ ॥ ೮ ॥

ತಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಗತಯ ಸುಸುಮಾರಘನಾವದಾತಂ

ಶ್ರೀವತ್ಸಪಿಠವದನಂ ಸ್ಥಿತಸುಂದರಾಶ್ವಮ್ ।

ಶ್ರೀದಂಶನುಪ್ರತಿಭಯಂಕರಮೋದದಾಂಘ್ರಿಂ

ಸಂದೃಶ್ಯ ನುರ್ಮಗು ರುಷಾ ಭುಜಯಾ ಚಧಾದ ॥ ೯ ॥

ತಂ ನಾಗಭೋಗಕರವೀರತಮದೃಷ್ಟಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ-

ಮೂಲೋಕ್ಯ ತಪ್ತಿಯುಗ್ರಾಃ ಪರುಷಾ ಭೃತಾತಾಃ ।

ಕೃಷ್ಣೇಽರ್ಪಿತಾತ್ಮಸುಹೃದರ್ಥಕಲತ್ರಕಾಮಾ

ಪಾಪಾನುತೋಷಫಯಮೊಫಧನಿಯೋ ನಿಶೇತುಃ ॥ ೧೦ ॥

ಗಾಢೋ ವೃಷಾ ಮತ್ತಯುಗಃ ಕ್ರಂದನಾನಾಃ ಸುಮೇವಿತಾಃ ।

ಕೃಷ್ಣೇ ಸ್ಪರ್ಶೇಕ್ಷಣಾ ಭೀತಾ ರುದತ್ಯ ಇವ ತಸ್ತುರೇ

॥ ೧೧ ॥

ಅಥ ವೃಷೇ ಮಹೋತ್ಪಾತಾಸ್ತದ್ವಿಧಾ ಹೃತಿದಾರುಣಾಃ ।

ಉತ್ಕ್ರತುರ್ಭೂದಿ ದಿವ್ಯಾತ್ಮನಾಸನ್ನಿಭಯಶಂಖನಃ

॥ ೧೨ ॥

ತಾನಾಲಕ್ಯ ಭಯೋದ್ವಿಗ್ನಾ ಗೋಪಾ ನಂದಪುರೋಗಮಾಃ ।

ವಿನಾ ರಾಮೇಣ ಗಾಃ ಕೃಷ್ಣಂ ಚಾತ್ಮಾ ಚಾರಯಂತುಂ ಗತಮ್

॥ ೧೩ ॥

ವರೀಕ್ಷತನೇ ! ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕಾಲಿಯ ಮಡುವಿಗೆ ಹಾರಿ ಆತನು ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಮತ್ಸ್ಯಗುಜದಂತೆ ನೀರನ್ನು ಬಡಿಯ ತೊಡಗಿದನು. ಹೀಗೆ ಜಲಕ್ರೇಡೆಯಾಡುತ್ತಾ ಅವನ ಭುಜಗಳ ಬಡಿತದಿಂದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಜೋರಾದ ಶಬ್ದವಾಗತೊಡಗಿತು. ಕಣ್ಣಿಂದಲೇ ಕೇಳುವ ಕಾಳಿಯ ಸರ್ವಸಿಗೆ ಆ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಯಾರೋ ನನ್ನ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಿವಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಇದನ್ನು ಸಹಿಸಲಾಗದೆ ಕಾಳಿಯನು ಕುಪಿತನಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮುಂದೆ ಬಂದನು. ॥ ೮ ॥ ಎದುರಿಗೆ ಶ್ವಾಮಲವರ್ಣದ ಬಾರಕನನ್ನು ನೋಡಿದನು. ವರ್ಣಕಾಲದ ಮೇಘದಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಸುಸುಮಾರ ತರೀರವಿದ್ದು, ಪುನಃ ಪುನಃ ನೋಡಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟು ಸೌಂದರ್ಯವು ಅವನಲ್ಲಿದ್ದು. ಅವನ ವೃಕ್ಷದೃಳದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣ ರೇಖೆಯಂತೆ ಶ್ರೀದತ್ಸದ ಚಿಹ್ನೆಯಿದ್ದು, ಪೀತಾಂಬರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಅವನ ಸುಂದರವಾದ ಮುಖಾರವಿಂದದಿಂದ ಸುಮಧುರವಾದ ಮಂದಹಾಸವು ಹೊರಸೂಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಹೊಕ್ಕುಳು ಮತ್ತು ಪಾದಗಳು ಕಮಲ ಪುಷ್ಪದ ಕರ್ಣಕೆಯಂತೆ ಕೋಮಲ ಸುಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದವು. ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಭಯವು ಇಲ್ಲದೆ ■ ಸುಂದರ ಬಾಲಕನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೊಳಲಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಂತಹ ತಿರುಸ್ಕಾರವನ್ನು ಕಂಡ ಸರ್ವರಾಜನ ಕೋಪವು ನೆತ್ತಿಗೆರೆಯಿತು. ಅವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮರ್ಯಾದಾದಲ್ಲಿ ಬಲವಾಗಿ ಕಚ್ಚಿ ತನ್ನ ಶರೀರದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದನು. ॥ ೯ ॥ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಾಗವಾತದಿಂದ ಬಂಧಿತನಾಗಿ ನಿಶ್ಚೆಚ್ಚಿತನಾದನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಅವನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯರಾದ ಗೋಪಬಾಲಕರು ಬಹಳವಾಗಿ ಸಂಕುಚಿಸ್ತಾರು. ಮುಖ-ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ-ಭಯಗಳಿಂದ ಮೂರ್ಛಿತರಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದರು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಶರೀರ, ಬಂಧುಗಳು, ಮಿತ್ರರು, ಧನಸಂಪತ್ತು, ಪುತ್ರ, ಕೇಶವರು, ಭೋಗ ಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತ ಕಾಮನಗಳು - ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ॥ ೧೦ ॥ ಹರುಗಳು, ಎತ್ತು ಗಳು, ಕರುಗಳು, ಎಳೆಗರುಗಳು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸರ್ವಪಾಶದಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಬಾಲಕೃಷ್ಣನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ದುಃಖದಿಂದ ತಿರುಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಭಯಗೊಂಡು ಆಳುತ್ತಿ ವೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕದಲದೆ ನಿಂತಿದ್ದವು. ॥ ೧೧ ॥

ಅತ್ತ ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಭಯವು ಸ್ನುಹಿತವಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಮೂರು ಬಗೆಯ ದಾರುಣವಾದ ಮಹೋತ್ಪಾತಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಭೂಮಿಯು ಕಂಚಿತು, ಅಂತರಿಕ್ಷದಿಂದ ಉಲ್ಕೆಗಳು ಬೀಳತೊಡಗಿದವು. ಪುರುಷರ ಎಡ ಅಂಗಗಳು, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬಲ ಅಂಗಗಳು ಅದರು ತೊಡಗಿದವು. ॥ ೧೨ ॥ ನಂದ ಗೋಪನೇ ಮೊದಲಾದವರು ಮಹೋತ್ಪಾತಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯದಿಂದ ಉದ್ವಿಗ್ನರಾದರು. ಬಲರಾಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ನೊಬ್ಬನೇ ಹೆಸುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಲು ಹೋಗಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದ ಬಳಿಕ ಅವರ ಭಯವು ಮತ್ಸ್ಯ ಉಲ್ಪಸಿತು. ॥ ೧೩ ॥ ಅವರು ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನು ನೋಡಿ - ಇಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಮೃತ್ಯುವೇ

ಕೈರ್ಮನಿಮಿತ್ತೇನಿಧನಂ ಮತ್ಯಾ ಪ್ರಾಪ್ತಮತದ್ವಿದುಃ |
ತತ್ಕಾಣಾಸ್ತನ್ಮನಸ್ತಾಸೇ ದುಃಖತೋಕಭಯಾಕುರಾಃ

|| ೧೪ ||

ಅಬಾಲವೃದ್ಧವನಿತಾಃ ಸರ್ವೇಽಂಗ ಪಶುವೃತ್ತಯಃ |
ನಿರ್ಜಗ್ಗುರ್ಗೋಕುಲಾದ್ವೀನಾಃ ಕೃಷ್ಣದರ್ಶನಲಾಲಸಾಃ

|| ೧೫ ||

ತಾಂಸ್ತಥಾ ಕಾತರಾನ್ವೀಕ್ತ ಭಗದಾನ್ಮಾಧವೋ ಬಲಃ |
ಪ್ರಹಸ್ಯ ಕಿಂಚಿನ್ನೋವಾಚ ಪ್ರಭಾವಚ್ಛೋಽನುಜಸ್ಯ ಸಃ

|| ೧೬ ||

ತೇಽನ್ವೇಷಮಾಣಾ ದಯಿತಂ ಕೃಷ್ಣಂ ಸೂಚಿತಯಾ ಪದೈಃ |
ಭಗವಲ್ಲಕ್ಷ್ಮಣೈರ್ಜಗ್ಗುಃ ಪದವ್ಯಾ ಯಮುನಾತುಮ್

|| ೧೭ ||

ತೇ ತತ್ರ ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತಯವಾಂಕುಶಾಶನಿ-

ಧ್ವಜೋಪಪನ್ನಾನಿ ಪದಾನಿ ನಿಶ್ಚತೇಃ |

ಮಾರ್ಗೇ ಗಮಾಮನ್ಯಪದಾಂತರಾಂತರೇ

ನಿರೀಕ್ಷಮಾಣಾ ಯಯುರಂಗ ಸತ್ಪರಾಃ || ೧೮ ||

ಅಂತರ್ಯದೇ ಭುಜಗಭೋಗಪರೀತಮಾರಾತ್

ಕೃಷ್ಣಂ ನಿರೀಹಮುಪಲಭ್ಯ ಜಲಾಶಯಾಂತೇ |

ಗೋಪಾಂಶ್ಚಮೂಢಧಿಷಣಾನ್ವರಿತಾಃ ಪಶೂಂಶ್ಚ

ಸಂಕ್ರಂದತಃ ಪರಮಕೃಷ್ಣಲಮಾಪುರಾರ್ತಾಃ || ೧೯ ||

ಗೋಚ್ಛೋಽನುರಕ್ತಮನೋ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಂತೇ

ತತ್ಸೌಹೃದ್ಯತವಿಲೋಕಗಿರು ಸ್ಮರಂಶಃ |

ಗ್ರಸ್ತೇಽಹಿನಾ ಪ್ರಿಯತಮೇ ಭೃಶದುಃಖಿತಪ್ತಾಃ

|| ೨೦ || ಕೂನ್ಯಂ ಪ್ರಿಯವ್ಯತಿಹೃತಂ ದದೃಶುಸ್ತೋಕಮ್ || ೨೦ ||

ಸಂಭವಿಸಬಹುದೆಂದು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅನಿಸಿತು. ಅವರು ಆ ಕ್ಷಣವೇ ದುಃಖ, ಶೋಕ, ಭಯದಿಂದ ಆತುರರಾದರು. ತ್ರಿಶೃಷ್ಣನೇ ಅವರಿಗೆ ಪಂಚಪ್ರಾಣವಾಗಿದ್ದನು. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಯಾವಾಗಲೂ ಅವನಲ್ಲೇ ಲೀನವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. || ೧೪ || ಪ್ರಿಯ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ವ್ರಜದ ಬಾಲಕ, ವೃದ್ಧ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ವಭಾವವೂ ಹುಡುಗುಗಳಂತೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸುತ್ತಲೇ ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ಮುದ್ದು ಕಂದಮ್ಮನನ್ನು ನೋಡಲು ಉತ್ಕಟ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಮನೆ-ಮಠ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟೇ ಬಿಟ್ಟರು. || ೧೫ || ಬಲರಾಮನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪನೇ ಅಗಿದ್ದು ಸರ್ವಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ವ್ರಜವಾಸಿಗಳು ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಾತುರ ಮತ್ತು ಆತುರರಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ನಗುಬಂತು. ಆದರೆ ಅವನು ಏನೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದನು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವನು ತನ್ನ ತಮ್ಮನಾದ ತ್ರಿಶೃಷ್ಣನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದನು. || ೧೬ || ಅನಂತರ ವ್ರಜ ವಾಸಿಗಳು ತಮಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯನಾದ ತ್ರಿಶೃಷ್ಣನನ್ನು ಹುಡುಕಲು ತೊಡಗಿದರು. ಹುಡುಕಲು ಅವರಿಗೆ ಅವೇನೂ ಕಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಭಗವಂತನಿಟ್ಟಿದ್ದ ಕಮಲ, ಅಂಕುಶಾದಿ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣಗಳುಳ್ಳ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋದರು. ಹೀಗೆ ಅವು ಅವರನ್ನು ಯಮುನಾನದಿಯ ತೀರಕ್ಕೆ ಒಯ್ದುವು. || ೧೭ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಗೋವುಗಳ, ಕರುಗಳ, ಗೋವಬಾಲಕರ ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ನಡು-ನಡುವೆ ಭಗವಂತನ ಕಮಲ, ಯವ, ಅಂಕುಶ, ವಜ್ರಾಯುಧ, ಧ್ವಜಗಳ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಗುರುತೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಗೋವಳರು ಅವಸರದಿಂದ ಯಮುನಾತೀರಕ್ಕೆ ಹೋದರು. || ೧೮ || ದೂರದಿಂದಲೇ ಅವರು ತ್ರಿಶೃಷ್ಣನು ಕಾಳಿಯ ಸರ್ಪದಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟ ನಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಮಡುವಿನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಗೋವ ಬಾಲಕರೂ, ಮೂರ್ಛಿತರಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನು, ಹಸುಗಳೂ ಎತ್ತುಗಳೂ-ಕರುಗಳೂ ಕುಂಡದ ಸುತ್ತಲೂ ನಿಂತು ಆರ್ತನಾದ ವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡಿದ ನಂದಗೋಪಾದಿಗಳು ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಾಕುಲರಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಮೂರ್ಛಿತ ರಾಗಿ ಬಿದ್ದರು. || ೧೯ || ಗೋಪಿಯರ ಸೆಂಕಟವೆಂತೂ ವರ್ಣ ಸಲು ಅಳದಳವಾದದ್ದು. ಭಗವಂತನಾದ ಅನಂತನಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಅನುರಕ್ತವಾಗಿದ್ದಿತು. ನಿತ್ಯ ನಿರಂತರವಾದ ಭಗವಂತನ ಸೌಹಾರ್ದ, ಅವನ ಸುಮಧುರ ಮಂದಹಾಸ, ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣ ವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯುವ ಕುಡಿನೋಟ, ಅವನ ಸುಮಧುರ ವಾದ ವಾಗ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗೋಪಿಯರು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸಿ ಕೊಂಡರು. ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯತಮನಾದ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನು ಸರ್ಪ ವಾತದಿಂದ ಬಂಧಿತನಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ದೊಡ್ಡನೆಯೇ ಅಸಹನೀಯವಾದ ದುಃಖದಿಂದ ಪರಿತಪ್ಪಿದರು. ಅವರ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ಪ್ರಿಯತಮನಾದ ತ್ರಿಶೃಷ್ಣನಿಲ್ಲದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳೂ ಅವರಿಗೆ ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. || ೨೦ ||

ತಾಃ ಕೃಷ್ಣಮಾತರಮಪತ್ಯಮನುಪ್ರವಿಷ್ಟಾಂ
ತುಲ್ಯವೃಥಾಃ ಸಮನುಗೃಹ್ಯ ಶುಚಿಃ ಸ್ರವಂತ್ಯಃ |
ತಾಸ್ಯಾ ವ್ರಜಪ್ರಿಯಕಥಾಃ ಕಥಯಂತ್ಯ ಆಸನ್
ಕೃಷ್ಣಾಣನೇಽರ್ಪಿತದೃಶೋ ಮೃತಕಪ್ತತೀತಾಃ || ೨೦ ||

ಕೃಷ್ಣಾಣಾನ್ನಿರ್ವಿಶತೋ ನಂದಾದೀನ್ಸ್ರೀಕೃತಂ ಪ್ರದಮ್ |
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಧತ್ ಭಗವಾನ್ತಾಮಃ ಕೃಷ್ಣಾಣುಭಾವಮಿತ್
|| ೨೧ ||

ಇತ್ಥಂ ಸ್ವಗೋಕುಲಮನಸ್ಯಗತಿಂ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ
ಸ್ವೈಕುಮಾರಮತಿಮುಖಿತಮಾತ್ಮಹೇತೋಃ |
ಆಚ್ಛಾಯಿ ಮರ್ತ್ಯಪದವೀಮನುವರ್ತಮಾಸು
ಸ್ವಿತ್ಯಾಮುಹೂರ್ತಮುದತಿಷ್ಠುರಂಗಬಂಧಾತ್ || ೨೨ ||

ತತ್ಕೃಷ್ಣಮಾನವಪುಷಾ ವ್ಯಥಿತಾತ್ಮಭೋಗ-
ಸ್ತತ್ಕ್ರೋಧಮಯ್ಯ ಕುಪಿತಃ ಸ್ವಪ್ನಕಾನ್ ಭುಜಂಗಿ |
ತಸ್ಮೈ ಶ್ವಪ್ನಾನ್ಸರಂಧ್ರವಿಷಾಂಬರೀಷ-
ಸ್ತಬ್ಧೇಕ್ಷಣೋಲ್ಬುಕಮುಖೋ ಹರಿಮೀಕ್ಷಮಾಣಃ || ೨೩ ||

ತಂ ಜಿಹ್ವಯಾ ದ್ವಿಪಿಯಾ ಪರಿಲೇಲಿತಾನಂ
ವೈ ಸೃಕ್ತೇ ಹೃತಿಕರಾಲವಿಷಾಗ್ನಿದೃಷ್ಟಿಮ್ |
ಕ್ರೀಡಣ್ಣಮುಂ ಪರಿಪಾಕ ಯಥಾ ವಿಗೇಂದ್ರೋ
ಬಭ್ರಾಮು ಸೋಽಪ್ಯವಸರಂ ಪ್ರಸಮೀಕ್ಷಮಾಣಃ || ೨೪ ||

ಏವಂ ಪರಿಭ್ರಮಹತೌದಸನುನ್ನತಾಯ-
ಮಾನಮ್ ತತ್ಪ್ರಭುತಿರಹೃದಿರೂಢ ಆದ್ಯಃ |
ತನ್ನೂರ್ಧ್ವದತ್ತನಿಕರಪರ್ಶಾತಿತಾಮ್ರ-
ಪಾದಾಂಬುಜೋಽಖಿಲಕಲಾದಿಗುರುರ್ಜನರ್ತ || ೨೫ ||

ತಾಯಯಾದ ಯಶೋದೇಯಂತೂ ತಾನು ಮಡುವಿಗೆ ಬಿದ್ದು
ಬಿಡುವನೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಇತರ ಗೋಪಿಯರು ಆಕೆ
ಯನ್ನು ತಡೆದರು. ಇತರ ಗೋಪಿಯರಿಗೂ ಕೃಷ್ಣನಿಲ್ಲದ ದುಃಖವು
ಯಶೋದೆಯ ದುಃಖಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಕಣ್ಣು
ಗಳಿಂದ ಕಂಬನಿಯು ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರ
ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದ್ದವು. ಕೆಲವು ಗೋಪಿ
ಯರು ಪೂತನಾವಧೆ, ತೃಣಾವರ್ತಸಂಹಾರ, ಬಕಾಸುರಸಂಹಾರ,
ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಯಶೋದೆಗೆ ಧೈರ್ಯ
ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ಜೀವವಿಲ್ಲದ ಶವಗಳಂತೆಯೇ
ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. || ೨೦ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ | ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ತಮ್ಮ ಪಂಚವ್ರಾಣ
ವೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನಂದನೇ ಮೊದಲಾದ ಗೋಪರು
ಮೂರ್ಛೆಯು ತೀರದೊಡನೆಯೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿದ್ದ ಕುಂಡಕ್ಕೆ ಧುಮುಕಲು
ಮುಂದಾದರು. ಆದರೆ ಬಲರಾಮನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು
ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೀರವನ್ನಾದ್ದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಕುಂಡಕ್ಕೆ ಧುಮುಕದಂತೆ
ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ತಡೆದನು. || ೨೧ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ | ಸರ್ವದ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಒಂದು
ಮಾನುಷ ರೀತಿಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ವ್ರಜದ ಎಲ್ಲ ಜನರು ಸ್ವಿಯರೂ
ಮಕ್ಕಳಾದಿಯಾಗಿ ನನಗಾಗಿ ಹೀಗೆ ಆತ್ಮಂತ ದುಃಖಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.
ಇವರಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಆಸರೆಯೂ
ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತಕಾಲ ಸರ್ವದ ಬಂಧನ
ದಲ್ಲಿದ್ದು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. || ೨೨ || ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆ
ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ಕೊಂಡನು. ಇದರಿಂದ
ಸರ್ವದ ಶರೀರವು ತುಂಡಾಗುವುದೋ ಎಂದೆನಿಸಿ ಅದು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು ದೂರಹೋಗಿ ನಿಂತಿತು. ಹೆಡೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು
ಅತೀರೋಷದಿಂದ ಎಷದ ಬಾಣಗಳಂತೆ ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆಗಳಿಂದ
ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಅಲುಗಾಡದೆ ಉರಿಯುವ
ವಂಜನಂತಹ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾ ಸತಿದು
ನಿಂತನು. || ೨೩ || ಕಾಳಿಯನು ಆತ್ಮಂತ ಕಂಪಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ಹೆಡೆ
ಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಎರಡೆರಡು ನಾಲಿಗೆಗಳಿಂದ ಕಟವಾಯಿಯನ್ನು ನೆಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳು
ತ್ತಿದ್ದನು. ಭಯಂಕರವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಎಷದ ಜ್ವಾಲೆಗಳನ್ನು
ಕಾರುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವ ಗರುಡನು ಭೂಮಿಯ
ಮೇಲಿರುವ ಹಾವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಹೊಂಚು ಹಾಕುವಂತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು
ಸರ್ಪವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಹೊಂಚುಹಾಕುತ್ತಾ ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ
ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಂತೆಯೇ ಕಾಳಿಯನೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಬಗ್ಗುಬಿಡಿ
ಯಲು ಹೊಂಚುಹಾಕುತ್ತಾ ಸುತ್ತಲೂ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದನು. || ೨೪ || ಹೀಗೆ
ಪರಸ್ಪರ ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವಾಗ
ಕಾಳಿಯನ ಒಬ್ಬಳು ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಬಂತು. ಇದೇ ಸಮಯವನ್ನು
ಕಾಳಿಯು ತಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸರ್ವದ ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ಹೆಡೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ
ಬಗ್ಗು ಭಂಗಿಸಿ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿದನು. ಕಾಳಿಯನ ಹೆಡೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ
ಭೇಳುಭೇಷುತ್ವದ ಕೆಂಪು ರತ್ನಗಳು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನವಾದಗಳನ್ನು ಬೆಳಗ
ತೊಡಗಿದವು. ರತ್ನಗಳ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಾದಗಳು ಮತ್ತಷ್ಟು
ಕೆಂಪಾಗಿ ಕಂಡವು. ■ ರತ್ನಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಕಲೆಗಳಿಗೂ
ಅದಿ ಪ್ರವರ್ತಕನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಾನಾ ಭಂಗಿಗಳಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯವಾಡ
ತೊಡಗಿದನು. || ೨೫ ||

ತಂ ಸರ್ತುಮುದ್ಯತಮವೇಕ್ತೃ ತದಾ ತದೀಯ-
 ಗಂಧರ್ವಸಿದ್ಧಸುರಚಾರಣದೇವವದ್ಭು |
 ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಮೃದಂಗಪಣವಾನಕವಾದ್ಯಗೀತ-
 ಪುಷ್ಪೋಪಹಾರನುತಿಭಿಃ ಸಹಸೋಪಸೇದುಃ || ೨೭ ||

ಯದ್ಯಚ್ಛರೋ ನ ನಮತೇಽಂಗ ಶಕ್ತೇಶೋಷ್ಣ-
 ಸ್ತತ್ರಸ್ತಮರ್ಧ ಖರದಂಡಧರೋಽಂಭ್ರಪಾಶೈಃ |
 ಕ್ಷೀಣಾಯುಷೋ ಭ್ರಮತ ಉಲ್ಬಣಮಾಸ್ಯತೋಽಸೃಜ
 ನಸ್ಮೋ ದಮಸ್ಪರಮಕಶ್ಮಲಮಾಪ ನಾಗಃ || ೨೮ ||

ತಸ್ಯಾಕ್ಷಿಭಿರ್ಗರಲಮುದ್ಯಮತಃ ಶಿರಸ್ಸು
 ಯದ್ಯತಮುಸ್ತಮತಿ ನಿಃಪ್ಪಾಶೋ ರುಪೋಚ್ಛೈಃ |
 ನೃತ್ಯಸ್ತದಾನುನಮಯನ್ ದಮಯಾಂಬಭೂವ
 ಪುಷ್ಪೈಃ ಪ್ರಪೂಜಿತ ಇವೇಹ ಪುಮಾನುರಾಗಃ || ೨೯ ||

ಶಚ್ಚಿತ್ತಶಾಂಡವಿದುಗ್ಗಭಾಣಾತಪತ್ರೋ
 ರಕ್ತಂ ಮುಖೈರುರು ವಮಸ್ತಪ ಭಗ್ನಗಾತ್ರಃ |
 ಸ್ತತ್ತ್ವಾ ಚರಾಚರಗುರುಂ ಪುರುಷಂ ಪುರಾಣಂ
 ನಾರಾಯಣಂ ತಮರಣಂ ಮನುಷ್ಯ ಜಗಾಮ || ೩೦ ||

ಕೃತ್ಯಸ್ಯ ಗರ್ಭಜಗತೋಽತಿಭರಾವಸನ್ನಂ
 ಪಾರ್ಶ್ವಪ್ರಹಾರಪರಿರುಗ್ಗಭಾಣಾತಪತ್ರಮ್ |
 ಪೃಥ್ವ್ಯಾ ಹಿಮಾದ್ಯಮುಪಸೇದುರಮುಷ್ಯ ಪತ್ನ
 ಆರ್ತಾಃ ಶ್ಲಥ್ಲದ್ವಸಫಭೂಷಣಕೇಶಬಂಧಾಃ || ೩೧ ||

ಶಾಕ್ತಂ ಕುವಿಗ್ನಮನೋಽಥ ಪುರಸ್ಕತಾರ್ಥಾಃ
 ಕಾಮಂ ನಿಧಾಯ ಭುವಿ ಭೂತಪತಿಂ ಪ್ರಣೇಮುಃ |
 ಪೃತ್ವ್ಯಾ ಕೃತಾಂಜಲಿಪ್ರೀತಾಃ ತಮಲಸ್ಯ ಭರ್ತು-
 ಮೋಕ್ಷಿಣಿಪವಃ ಶರಣದಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಪನ್ನಾಃ || ೩೨ ||

ಭಗವಂತನು ನೃತ್ಯವಾಡುತ್ತಿರಲು ಅವನ ಪ್ರಿಯಭಕ್ತರಾದ
 ಗಂಧರ್ವ-ಸಿದ್ಧ-ಚಾರಣರೂ-ದೇವತೆಗಳೂ, ದೇವಾಂಗನೆಯರೂ
 ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹಾಳ-ಮೃದಂಗ-ನಾಗರಿ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ
 ವಾದ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವರಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಗಾನ
 ಮಾಡುತ್ತಾ ಪುಷ್ಪೋಪಹಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿಗೆ
 ಆಗಮಿಸಿದರು. || ೨೭ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಕಾಲಿಯನಾಗನಿಗೆ ಒಂದು
 ಸಾವಿರ ಹೆಡೆಗಳಿದ್ದವು. ಅವನು ತನ್ನ ಯಾವ ಹೆಡೆಯನ್ನು
 ಮೇಲೆತ್ತುವನೋ ಅದನ್ನು ಪ್ರಚಂಡ ದಂಡಧಾರಿಯಾದ ಭಗವಂತನು
 ತನ್ನ ಕಾಲಿನ ತುಳಿತದಿಂದ ಬಗ್ಗು ಬಡಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಕಾಳಿ
 ಯನ ಜೀವನ ಶಕ್ತಿಯು ಕ್ಷೀಣಿಸತೊಡಗಿತು. ಅವನ ಮೂಗಿನಿಂದ,
 ಬಾಯಿಂದ ರಕ್ತವು ಹರಿಯತೊಡಗಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಅವನು
 ಯಾತನೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟನು. || ೨೮ ||
 ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡೊಡನೆಯೇ ಕುಪಿತನಾಗಿ ಪುನಃ ಕಣ್ಣು
 ಗಳಿಂದ ವಿಷವನ್ನು ಸುರಿಸುವನು. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬುಸುಗುಟ್ಟುವನು.
 ಹೀಗೆ ಬುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತಾ ಯಾವುದಾದರೂ ತಲೆಯನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿದ
 ನೆಂದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಒಡನೆಯೇ ಆ ಹೆಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾರಿ
 ನಾಟ್ಯವಾಡುತ್ತಾ ಆ ಹೆಡೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿಬಿಡುವನು. || ಸಮಯದಲ್ಲಿ
 ಪುರಾಣ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ
 ಬಿದ್ದ ರಕ್ತದ ಬಿಂದುಗಳು-ಗಂಧರ್ವರು ರಕ್ತಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಅವನ
 ಪಾದಗಳಿಗೆ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವರೋ ಎಂಬಂತೆ ಭಾಸವಾಗು
 ತಿತ್ತು. || ೨೯ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಭಗವಂತನ || ಅದ್ಭುತವಾದ
 ಶಾಂಡವ ನೃತ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಕಾಳಿಯನ ಭಕ್ತರೂಪವಾಗಿದ್ದ ಹೆಡೆಗಳು
 ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನವಾದುವು. ಆದರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಗವೂ ನುಚ್ಚು
 ನೂರಾಯಿತು. ಬಾಯಿಂದ ರಕ್ತದ ಕೋಡಿಯೇ ಹರಿಯಿತು. ಆಗ
 ನಾಗನಿಗೆ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಜಗತ್ತಿಗೇ ಗುರುವಾಗಿದ್ದ ಪುರಾಣ
 ಪುರುಷ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನ ಸ್ಮರಣೆಯಾಯಿತು. ಕಾಳಿಯನು
 ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರಣಾದನು. || ೩೦ || ಭಗವಾನ್
 ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವವು ಅಡಗಿದೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ
 ಅವನ ಅಪಾರವಾದ ಭಾರವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಕುಸಿದುಬಿದ್ದ
 ಘಟೇಂದ್ರನ ಭಕ್ತರೂಪವಾಗಿದ್ದ ಘಟಗಳು ಬಾಲಕೃಷ್ಣನ ಹಿಮ್ಮಡಿಗಳ
 ಎಟಿನಿಂದಾಗಿ ನುಚ್ಚುನೂರಾದವು. ತನ್ನ ಪತಿಯ ಈ ದುರ್ದಶೆಯನ್ನು
 ಕಂಡ ಅವನ ಪತ್ನಿಯರು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರಣಾದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ
 ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಭಯಗ್ರಸ್ತರಾದ || ನಾಗಪತ್ನಿಯರ
 ಮಾಧ್ವರಣಗಳು ಅಸ್ತ-ವ್ಯಸ್ತವಾಗಿದ್ದು ತಲೆಕೂದಲು ಕೆದರಿ
 ಹೋಗಿದ್ದವು. || ೩೧ || ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ವಿಯರಾದ ನಾಗಪತ್ನಿ
 ಯರು ಬಹಳವಾಗಿ ಗಾಬರಿಗೊಂಡಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮುಂದೆ
 ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತಲೆಯನ್ನು ಭೂಮಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿ, ಪ್ರಾಣಮಾತ್ರ
 ವಿಕಮಾತ್ರ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮ
 ಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಶರಣಾಗತ ವತ್ಸಲನೆಂದು ಅರಿತು
 ಅಪರಾಧಿಯಾದ ತಮ್ಮ ಪತಿಯನ್ನು ಬಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ
 ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಶರಣಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ
 ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ ಇತಂದರು. || ೩೨ ||

ನಾಗಪ್ತಿಯು ಉಪಾಸು

ನ್ಯಾಯೋ ಹಿ ದಂಡ ಕೃತಕೃತ್ಯೋಽಸ್ಯಂ-
ಸ್ತದಾಧಿಕಾರಿ ಖಲನಿಗ್ರಹಾಯ |

ರಿಪೋಃ ಸುಕಾನಾಮಪಿ ಸುಲ್ಕದೃಷ್ಟೇ-
ರ್ಧಾತ್ಯೇ ದಮಂ ಫಲಮೇವಾನುಕಂಠನ್ || ೩೩ ||

ಅನುಗ್ರಹೋಽಯಂ ಭವತಿ ಕೃತೋ ಹಿ ನೋ
ದಂಡೋಽಸತಾಂ ತೇ ಖಲು ಕಲ್ಮಷಾಪಹಃ |

ಯದ್ವಂದತೂಷ್ಣಮುಷ್ಣ ದೇಹಿನಃ
ಕ್ರೋಧೋಽಪಿ ತೇಽನುಗ್ರಹ ಏವ ಸಮೃತ್ || ೩೪ ||

ತಪಃ ಸುತವ್ಯಂ ಕಿಮರ್ಹಸ ಪೂರ್ವಂ
ನಿರಸ್ತಮಾನೇನ ಚ ದೂನದೇನ |

ಫರ್ವೋಽಥ ವಾ ಸರ್ವಜನಾನುಕಂಠಯಾ
ಯತೋ ಭವಾಂಸ್ತುಷ್ಕಿ ಸರ್ವಜೀವ || ೩೫ ||

ಕೃಾನುಭಾವೋಽಸ್ಯ ■ ದೇವ ವಿಧೃತೇ
ತವಾಂಘ್ರಿದೇಗುಸ್ಪರ್ಶಾಧಿಕಾರಿ |

ಯಿದ್ವಾಂಭಯಾ ಶ್ರೀರ್ಲಲನಾಽಽಚರತೃಪೋ
ವಿಶಾಯ ಕಾಮಾಸ್ತುತಿರಂ ದೃತವ್ರತಾ || ೩೬ ||

ಸ ನಾಗಪ್ತವ್ಯಂ ಸ ಚ ಸಾರ್ವಭೌಮಂ
ಸ ತಾಧಮೇಷ್ಟಂ ಸ ರಾಧಿಪತ್ಯಮ್ |

ಸ ಯೋಗುದ್ವೀರಶೃನರ್ಭವಂ ವಾ
ವಾಂಛಂತಿ ಯತ್ರಾದರಜಃಪ್ರಪನ್ನಾ || ೩೭ ||

ತದೇವ ನಾಥಾಪ ದುರಾಪಮಸ್ತ್ಯು-
ಸ್ತಮೋಽಪಿ ಕ್ರೋಧವತೋಽಪ್ಯಹೀನಃ |

ಸಂಸಾರಚಕ್ರೇ ಭ್ರಮತಃ ಶರೀರಿಣೋ
ಯದಿಚ್ಛತಃ ಸ್ಯಾದ್ಭವಃ ಸಮಷ್ಟಃ || ೩೮ ||

ನಾಗಪ್ತಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪ್ರಭುವೇ! ನಿನ್ನ ಈ ಅವತಾರವು ದುಷ್ಟರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕಾಳಿಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದು ಉಚಿತವೇ ಆಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶತ್ರು ಮತ್ತು ಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭೇದವೂ ಇಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ನೀನು ಕೊಡುವ ಶಿಕ್ಷೆಯು ಅವರ ಪಾಪದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಪರಮ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. || ೩೩ || ನೀನು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಮಹದನುಗ್ರಹವನ್ನೇ ಮಾಡಿರುವೆ. ಇದಾದರೂ ನಿನ್ನ ಕೃಪಾಪ್ರಸಾದವೇ ಆಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ದುಷ್ಟ ಜನರಿಗೆ ನೀನು ಕೊಡುವ ಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅವರ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳೂ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಈ ಸರ್ವವು ಅವರಾಧಿ ಯಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರಾಧಿ ಎಂಬುದಿದ್ದರೆ ಇವನಿಗೆ ಸರ್ವಯೋನಿ ಏಕೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ನಿಜವಾದ ಹೃದಯದಿಂದ ನಿನ್ನ ಈ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವೆಂದೇ ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. || ೩೪ || ಇವನು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ನಿರಹಂಕಾರಿಯಾಗಿ, ದೇರೆಯವರನ್ನು ಸಮ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾ ಯಾವುದೋ ದೊಡ್ಡ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಅಥವಾ ಎಲ್ಲ ಜೀವರ ಮೇಲೆ ದಯೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇವನು ಯಾವುದೋ ದೊಡ್ಡ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಅದರಿಂದಲೇ ನೀನು ಇವನ ಮೇಲೆ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿರುವೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಸರ್ವಜೀವರ ಸ್ವರೂಪವಾದ ನಿನ್ನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಗಾಗಿ ಇದೇ ಉಪಾಯವಾಗಿದೆ. || ೩೫ || ಭಗವಂತಾ! ನಿನ್ನ ಚರಣ ರಜದ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಆಧಿಕಾರಿಯಾದುದು ಇದು ಇವನ ಯಾವ ಸಾಧನೆಯ ಫಲವೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳ ರಜವು ಎಷ್ಟು ದುರ್ಲಭವಾದುದೆಂದರೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅರ್ಧಾಂಗಿನಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೂ ಕೂಡ ಒಹಳ ದಿನ ಗಳವರೆಗೆ ಸಮಸ್ತ ಭೋಗಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. || ೩೬ || ಪ್ರಭೋ! ನಿನ್ನ ಚರಣಭೂಮಿಯನ್ನು ಶರಣು ಹೋಗುವ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನಾಗಲೀ, ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನಾಗಲೀ, ರಾಜಾತಲದ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ, ಬ್ರಹ್ಮಪದವಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಆಸೆಮಾಡಿ ಅವೈದ್ಯಗಳ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಜನ್ಮ-ಮರಣವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವ ಕೈವಲ್ಯ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಲಪೆಟ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ. || ೩೭ || ಸ್ವಾಮಿ! ಈ ನಾಗರಾಜನು ತಮೋ ಗುಣಗಳ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಮಹಾಕೋಪಿಷ್ಠನೂ ಆಗಿರುವನು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಇವನಿಗೆ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ದುರ್ಲಭವಾದ ನಿನ್ನ ಪರಮ ಪವಿತ್ರ ಚರಣರಜವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಇಚ್ಛಾಪೂತ್ರದಿಂದಲೇ ಸಯಾರಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಜೀವನಿಗೆ ವೈಭವ-ಸಂಪತ್ತುಗಳ ಮಾತೇನು? ಮೋಕ್ಷವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. || ೩೮ ||

ಪ್ರಭೋ! ಅಜಿತವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವೂ ನಿತ್ಯನಿಧಿಯಾಗಿರ ತಕ್ಕವನೇ! ಸಮಸ್ತರ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿಯೂ ನಿರಾಜಸ್ತಿಯಿರುವವನೇ! ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಮತ್ತು ವಸ್ತುಗಳೂ ಆಶ್ರಯ

ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಭಗವತೇ ಪುರುಷಾಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ |
ಭೂತಾವಾಸಾಯ ಭೂತಾಯ ಪರಾಯ ಪರಮಾತ್ಮನೇ || ೩೯ ||

ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನನಿಧಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಣೇನಂತಶಕ್ತಯೇ |
ಅಗುಣಾಯಾಪಿಕಾರಾಯ ನಮಸ್ತೇನಪ್ರಾಕೃತಾಯ ಚ || ೪೦ ||

ಕಾಲಾಯ ಕಾಲಸಾಭಾಯ ಕಾಲಾನಯವಸಾಕ್ಷಿಣೇ |
ವಿಶ್ವಾಯ ತದುಪದ್ರಷ್ಟೇ ತತ್ಕರ್ತ್ರೇ ವಿಶ್ವಹೇತವೇ || ೪೧ ||

ಭೂತಮಾತ್ರೇಂದ್ರಿಯಪ್ರಾಣಮನೋಬುದ್ಧಾಶಯಾತ್ಮನೇ |
ತ್ರಿಗುಣೇನಾಭಿಮಾನೇನ ಗುಣಸ್ವಾತ್ಮಾನುಭೂತಯೇ || ೪೨ ||

ನಮೋನಂತಾಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಯ ಕೂಟಸ್ಥಾಯ ವಿಪತ್ತಿಶೇ |
ನಾನಾವಾದಾನುರೋಧಾಯ ವಾಚ್ಯವಾಚಕಶಕ್ತಯೇ || ೪೩ ||

ನಮಃ ಪ್ರಮಾಣಮೂಲಾಯ ಕುಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಯೇ |
ಪ್ರವೃತ್ತಾಯ ನಿವೃತ್ತಾಯ ನಿಗಮಾಯ ನಮೋ ನಮಃ || ೪೪ ||

ನಮಃ ಕೃಷ್ಣಾಯ ರಾಮಾಯ ವಸುದೇವಸುತಾಯ ಚ |
ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾಯಾನಿರುದ್ಧಾಯ ಸಾತ್ವತಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ || ೪೫ ||

ನಮೋ ಗುಣಪ್ರದೀಪಾಯ ಗುಣಾತ್ಮಚ್ಯುತನಾಯ ಚ |
ಗುಣವೃತ್ತಪಲಕ್ಷಾಯ ಗುಣದ್ರಷ್ಟೇ ಸ್ವಸಂವಿಧೇ || ೪೬ ||

ನಾಗಿರತಕ್ಕವನೇ! ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹಾಗೂ ಪದಾರ್ಥಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುವವನೇ! ಪ್ರಕೃತಿಗೂ ಅತಿಶಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. || ೩೯ || ದೇವ! ನೀನು ಸಮಸ್ತವಾದ ಜ್ಞಾನಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳಿಗೂ ನಿಧಿಪ್ರಾಯನಾಗಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಯು ಅನಂತವಾದುದು. ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವು ಅಪ್ರಾಕೃತವೂ, ದಿವ್ಯವೂ, ಚಿನ್ಮಯವೂ ಆಗಿದೆ. ನೀನು ನಿರ್ಗುಣ ನಿರಾಕಾರ- ನಿರ್ವಿಕಾರನು. ನೀನೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಅಂತಃನಿನಗೆ ನಾವು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. || ೪೦ || ನೀನು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಕಾಲವುರುವನಾಗಿದ್ದು, ಕಾಲಶಕ್ತಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವೆ. ಕಾಲದ ಕ್ಷಣ-ಕಲ್ಪಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಅವಯವಗಳಿಗೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವೆ. ನೀನು ವಿಶ್ವರೂಪನಾಗಿದ್ದರೂ ಆದ ರಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದು ಅದರ ದ್ರಷ್ಟಾರನಾಗಿರುವೆ. ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣನೂ ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆ. ಅಂತಹ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. || ೪೧ || ಭೃಭೋ! ಪಂಚಭೂತಗಳೂ ಮತ್ತು ಪಂಚತನ್ಮಾತ್ರಿಗಳೂ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ಪ್ರಾಣ, ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವಾದ ಚಿತ್ತ - ಇವೆಲ್ಲವೂ ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಅಂತಃಭೂತರಾದ ಜೀವಾತ್ಮರ ಶುದ್ಧಜ್ಞಾನವನ್ನು ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಮರೆ ಮಾಡಿರುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. || ೪೨ || ನೀನು ಅನಂತನೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮನು, ವಿಶಾಲವಿಲ್ಲದವನೂ, ಸರ್ವಜ್ಞನೂ ಆಗಿರುವೆ. ಇಂತಹ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. 'ಪರಮಾತ್ಮನು ಇದ್ದಾನೆ', 'ಪರಮಾತ್ಮನು ಇಲ್ಲ' ಅವನು ಸರ್ವಜ್ಞನು, ಸರ್ವಜ್ಞನಲ್ಲ - ಇವೇ ಮುಂತಾದ ವಾದ-ವಿವಾದಗಳಿಗೆ ವಿಷಯನಾಗಿಯೂ, ತಪ್ಪರೂಪನಾಗಿಯೂ, ಶಬ್ದಾರ್ಥರೂಪನಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಅವರೊಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. || ೪೩ || ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ-ಅನುಮಾನ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಮಾಣ ಕೆಲಸವೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲವುರುವವನು ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆ. ಸಮಸ್ತ ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ನೀನೇ ಉಗಮಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವೆ. ನೀನು ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವೆ. ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗಸ್ವರೂಪನೂ, ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗ ಸ್ವರೂಪನೂ ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆ. ಪ್ರವೃತ್ತಿ-ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗಗಳ ವಿಧಾನಗಳ ವೇದಸ್ವರೂಪನೂ ನೀನೇ. ಅಂತಹ ನಿನಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. || ೪೪ || ನೀನು ಶುದ್ಧ ಸತ್ತ್ವಮಯವಾದುದೇವನ ಪುತ್ರನಾದ ವಾಸುದೇವ, ಸಂಕರ್ಷಣ, ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ, ಅನಿರುದ್ಧನೂ ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆ. ಹೀಗೆ ಚತುರ್ವ್ಯೂಹದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀನು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಯಾದವರಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ! ನಾವು ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. || ೪೫ || ನೀನು ಅಂತಃಕರಣ ಮತ್ತು ಅದರ ವೃತ್ತಿಗಳ ಪ್ರಕಾಶನಾಗಿರುವೆ. ಅವುಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಶಾನೇ-ಶನ್ಮನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವೆ. ಆ ಅಂತಃಕರಣ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಗಳಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಅಲ್ಪ-ಸ್ಥಲ್ಪ ಸಂಕೇತವೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ನೀನು ಆ ಗುಣಗಳ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ವೃತ್ತಿಗಳ ಸಾಕ್ಷಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶನಾಗಿರುವೆ. ಅಂತಹ ನಿನಗೆ ನಾವು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. || ೪೬ ||

ಅವ್ಯಾಕೃತವಿಪಾರಾಯ ಸರ್ವವ್ಯಾಕೃತಸಿದ್ಧಯೇ |
ಹೃಷೀಕೇಶ ನಮಸ್ತೇಽಸು ಮುನಯೇ ಮೌನಶೀಲಿನೇ || ೪೭ ||

ಪರಾವರಗತಿಚ್ಛಾಯ ಸರ್ವಾಭ್ಯಕ್ಷಾಯ ತೇ ನಮಃ |
ಅವಿಶ್ವಾಯ ಚ ವಿಶ್ವಾಯ ತದ್ವತ್ಪ್ರೇಽಸ್ಯ ಚ ಹೇತವೇ || ೪೮ ||

ತಂ ಹೃಸ್ಯ ಜನ್ಯಸ್ಯತಿಸಂಯಮಾನ್ಯಮೋ
ಗುಣೈರನೀಹೋಽಕೃತ ಕಾಲಶಕ್ತಿದೃಕ್ |
ತತ್ತ್ವತ್ವಭಾವಾನ್ಯತೀಚೋಧಯನ್ತಃ
ಸಮೀಕ್ಷಯಾಮೋಘವಿಹಾರ ಈಹಮೇ || ೪೯ ||

ತಸ್ಯೈವ ತೇಽಮೂಶ್ವನವಪ್ತಿಲೋಕ್ಯಾಂ
ಶಾಂತಾ ಆಶಾಂತಾ ಉತ ಮೂಢಯೋನಯಃ |
ಶಾಂತಾಃ ಪ್ರಿಯಾಸ್ತೇ ಹೃಧುನಾವಿತುಂ ಸತಾಂ
ಸ್ಥಾತುಶ್ಚ ತೇ ಧರ್ಮಪರೀಪ್ತಯೇಹತಃ || ೫೦ ||

ಅಪರಾಧಃ ಶಕ್ಯದ್ಭಾರ್ತಾ ಸೋಢವ್ಯಃ ಸ್ವಪ್ರಜಾಕೃತಃ |
ಕ್ಷಂತುಮರ್ಹಸಿ ಶಾಂತಾತ್ಮನೂಢಸ್ಯ ತ್ವಾಮುಜಾನತಃ || ೫೧ ||

ಅನುಗೃಹ್ಣೀಶ್ಚ ಭಗವನ್ಮಾಣಾಂಸ್ತದತಿ ಪನ್ನಗಃ |
ಸ್ಮಿಣಾಂ ನಃ ಸಾಧುಶೋಭಾಸಾಂ ಪತಿ ಪ್ರಾಣಃ ಪ್ರದೀಯತಾಮ್ || ೫೨ ||

ವಿಧೇಹಿ ತೇ ಕಿಂಕರೀಣಾಮನುಷ್ಯೇಯಂ ತವಾಜ್ಞಯಾ |
ಯಚ್ಚಿದ್ಧಯಾನುತಿಷ್ಠ್ಯೈ ಮುಚ್ಯತೇ ಸರ್ವತೋಭಯಾತ್ || ೫೩ ||

ನೀನು ಈ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಸಮಸ್ತವಾದ ಸ್ಥೂಲ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜಗತ್ತು ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೃಷೀಕೇಶನೇ! ನೀನು ಮನನಶೀಲನಾದ ಅತ್ಯಾರಾಮನಾಗಿರುವೆ. ಮೌನವೇ ನಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸು ತೇವೆ || ೪೭ || ನೀನು ಸ್ಥೂಲ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಮಸ್ತ ಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನೂ, ಎಲ್ಲರ ಸಾಕ್ಷಿಯೂ ಆಗಿರುವೆ. ನೀನು ವಿಶ್ವವಲ್ಲ, ದಿದ್ವರೂ ವಿಶ್ವದ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವೆ. ಅಂತಹ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಭೂತನೂ ಆಗಿರುವೆ ಮತ್ತು ಕಾರಣನೂ ಆಗಿರುವೆ. ಅಂತಹ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಮಹಿಮನಾಗಿರುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ || ೪೮ ||

ಪ್ರಭುವೇ! ಕರ್ತೃತ್ವವಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ನೀನು ಯಾವುದೇ ಕರ್ಮ ವನ್ನು ಮಾಡದೇ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯನಾಗಿರುವೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಅನಾದಿಯಾದ ಕಾಲಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಗಳ ಮೂಲಕ ನೀನೇ ಈ ವಿಶ್ವದ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಪ್ರಳಯ ಎಂಬ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ನಿನ್ನ ಲೀಲೆಗಳು ಅಮೋಘವಾಗಿವೆ. ನೀನು ಸತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪನಾಗಿರುವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜೀವರ ಸಂಸ್ಕಾರರೂಪದಿಂದ ಅಡಗಿದ್ದು ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸು ತಿರುವೆ || ೪೯ || ಪ್ರಭುವೇ! ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸತ್ತ್ವ ಗುಣ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಶಾಂತ, ರಜೋಗುಣ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಆಶಾಂತ ಮತ್ತು ತಮೋಗುಣ ಪ್ರಧಾನ ಮೂಢ ಎಂಬ ಮೂರು ರೀತಿಯ ಯೋನಿಗಳಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಲೀಲಾ ಮೂರ್ತಿಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ್ವಗುಣ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಶಾಂತ ಜನರೇ ನಿನ್ನ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ನಿನ್ನ ಈ ಅವತಾರವು ಮತ್ತು ಈ ಲೀಲೆಗಳು ಸಾಧುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಗಾಗಿಯೂ, ಧರ್ಮದ ರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇದೆ || ೫೦ || ಶಾಂತಾತ್ಮನೇ! ರಾಜನಾದವನು ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳು ಮಾಡಿದ ಮೊದಲ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ನೀನು ಯಾರೊಬ್ಬರನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಮಾಡಿರುವ ಈ ಮೂಢನ (ನಮ್ಮ ಪತಿ) ಈ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು || ೫೧ || ಭಗ ವಂತನೇ! ದಯೆದೋರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಈ ನಾಗರಾಜನು ಸಾಯು ವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಸಾಧುವುರುವವರು ಯಾವಾಗಲೂ ನಮ್ಮಂತಹ ಅಜಲೆಯರ ಮೇಲೆ ದಯೆತೋರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಣ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಪತಿಯನ್ನು ನಮಗೆ ದಯೆ ವಾಲಿಸು || ೫೨ || ನಾವು ನಿನ್ನ ದಾಸಿಯರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನಾವು ನಿನಗೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದರ ಕುರಿತು ನಮಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸು. ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ, ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಸಮಸ್ತವಾದ ಭಯ ಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ || ೫೩ ||

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಇತ್ತಂ ಸ ನಾಗಪತ್ತೀಭಿರ್ಭಗವಾನ್ಮಮುಭಿಷ್ಠುಃ |
ಮೂರ್ಚಿತಂ ಭಗ್ನಿರಸಂ ವಿಸುಷಾರ್ಙ್ಗಾಂಘ್ರಿಕುಟ್ಮನಃ || ೫೪ ||

ಪ್ರತಿಲಬ್ಧೇಂದ್ರಿಯಪ್ರಾಣಃ ಕಾಲಿಯಃ ಶನಕೈರ್ಹರಿಮ್ |
ಕೃಚ್ಛಾತ್ಸಮುಚ್ಚ್ರಸನ್ದೀನಃ ಕೃಷ್ಣಂ ಪ್ರಾಹ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ || ೫೫ ||

ಕಾಲಿಯ ಉವಾಚ

ದಯಾಂ ಖಲಾಃ ಸಹೋತ್ಪತ್ತಾ ತಾಮಸಾ ದೀರ್ಘಾಮನ್ಯವಃ |
ಸ್ವಭಾವೋ ದುಸ್ವಚೋ ನಾಥ ರೋಕಾಸಾಂ ಯದರದ್ರಹಃ || ೫೬ ||

ತ್ವಯಾ ಸೃಷ್ಟಮಿದಂ ವಿಶ್ವಂ ಧಾತುರ್ಗುಣವಿಶರ್ವನಮ್ |
ನಾನಾಸ್ವಭಾವವೀರ್ಯೈಶೋಯೋನಿಬೀಜಾಶಯಾಕೃತಿ || ೫೭ ||

ವಯಂ ಚ ತತ್ರ ಭಗವನ್ನರ್ಥಾ ಚಾತ್ಮುರುಮನ್ಯವಃ |
ಕಥಂ ತ್ಯಚಾಮಸ್ತಸ್ಮಾಯಾಂ ದುಸ್ವಚಾಂ ಮೋಹಿತಾಃ ಸ್ಥಯಿಮ್ || ೫೮ ||

ಭವಾನ್ವಿ ಕಾರಣಂ ತತ್ರ ಸರ್ವಜ್ಞೋ ಜಗದೀಶ್ವರಃ |
ಅನುಗ್ರಹಂ ನಿಗ್ರಹಂ ವಾ ಮನ್ಯಸೇ ತದ್ವಿಧೇಹಿ ನಃ || ೫೯ ||

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಇತ್ಯಾಕರ್ಣ್ಯ ದಶಃ ಪ್ರಾಹ ಭಗವಾನ್ಸಾರ್ಯಮಾನುಷಃ |
ನಾತ್ರ ಸ್ವೇಯಂ ತ್ವಯಾ ಸರ್ವ ಸಮುದ್ರಂ ಯಾಹಿ ಮಾ ಚರಮ್ |
ಸ್ವಚ್ಛಾತ್ಸಪತ್ಯದಾರಾಥೋ ಗೋನೃಭಿರ್ಭುಜ್ಯತಾಂ ನದೀ || ೬೦ ||

ಮಃ ವಿತತ್ಸಂಸ್ಕರೇನ್ಯರ್ತಸುಭೃಂ ಮದನುಶಾಸನಮ್ |
ಕರ್ತುಮಿನ್ದ್ರಭಯೋಃ ಸಂಧೋರ್ನ ಯುಷ್ಮದ್ಭಯಮಾಪ್ನುಯಾತ್ || ೬೧ ||

ಮಃ ಸಸ್ಮಿನ್ ತ್ವಾ ಮದಾತ್ರೇದೇವಾದೀನಧಿಸ್ತರ್ಪಯೇಜ್ಜಲೈಃ |
ಕಪೋಜೈಃ ಮಾಂ ಸ್ಮರನ್ನರ್ಚೀತ್ಸರ್ವಪಾಪೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ || ೬೨ ||

ವಿಶ್ವಂ ರಮಣಕಂ ಹಿತ್ವಾ ಪ್ರದಮೇತಮುಪಾಶ್ರಿತಃ |
ಮದ್ವಿಮಾತ್ಸುಪರ್ಣಿಸ್ತಾಂ ನಾದ್ಯಾನ್ಯತ್ಪಾದಲಾಂಛಿತಮ್ || ೬೩ ||

ಶ್ರೀಶುಕಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ!

ಭಗವಂತನ ಪಾದಗಳ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಕಾಳಿಯ ನಾಗನ ಹೆಡೆಗಳು ಧನ್ಯ-ಧನ್ಯವಾಗಿದ್ದವು. ಅವನು ಎಚ್ಚರತಪ್ಪಿ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದ್ದನು. ನಾಗಪತ್ತಿಯರು ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದಾಗ ದಯಾ ಮಯನಾದ ಭಗವಂತನು ಕಾಳಿಯನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು. || ೫೪ || ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಾಳಿಯನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯ ಪುಟಾಯಿತು. ಅವನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಉಸಿರಾಡತೊಡಗಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅತಿದೀನತೆಯಿಂದ ವಿನಮ್ರನಾಗಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. || ೫೫ ||

ಕಾಳಿಯನಾಗನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ - ನಾಥನೇ! ನಾವು ಜನ್ಮ ದಿಂದಲೇ ದುಷ್ಕರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಶಮೋಗುಣಗಳಾಗಿದ್ದೇವೆ. ದೀರ್ಘ ಕೋಟಿಗಳಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಪ್ರಾಣಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವವವನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟವೇ ಸರಿ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಪ್ರಪಂಚದ ಜನರು ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರವಾದ ದುರಾಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತಾರೆ. || ೫೬ || ವಿಶ್ವವಿಧಾತನೇ! ಸತ್ತ್ವ-ರಜಸ್ಸಮೋ ಗುಣಗಳಿಂದ ನೀನೇ ಸೃಷ್ಟಿಯವ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಸ್ವಭಾವ ವೀರ್ಯ, ಬಲ, ಯೋನಿ, ಬೀಜ, ಚಿತ್ತ ಮತ್ತು ಆಕೃತಿಗಳಿವೆ. || ೫೭ || ಭಗವಂತಾ! ನಿನ್ನದೇ ಆದ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೇ ಸರ್ವಗಳಾದ ನಾವು ಇರುವುದು. ನಾವು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಅತಿಕ್ರೋಧಿಗಳಾಗಿದ್ದೇವೆ ನಾವು ಈ ಮಾಯಾಜಾಲದಲ್ಲಿ ಮೋಹಿತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಈ ದಾಟಲಶಕ್ತವಾದ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ತ್ಯಜಿಸಬಲ್ಲೆವು? || ೫೮ || ನೀನು ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ವಾಮಿಯೂ ಆಗಿರುವೆ. ನೀನು ನಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ಈ ಮಾಯೆಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವೆ. ಈಗ ನೀನು ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ನಿಗ್ರಹಿಸಬಹುದು, ಅನುಗ್ರಹಿಸಲೂ ಬಹುದು. || ೫೯ ||

ಶ್ರೀಶುಕಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಕಾಳಿಯನಾಗನ

ಮಾತನು ಕೇಳಿದ ರೀಲಾಮಾನುಷ ವಿಗ್ರಹನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೀಗೆ ಎಂದನು - ಎಲೈ ಸರ್ವವೇ! ನೀನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಇಲ್ಲಿರಬಾರದು. ನೀನು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರ, ಭ್ರಾತೃ, ಭಾರ್ಯ, ಬಂಧುಗಳೊಡನೆ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗು. ಇಲ್ಲಿರುವ ಗೋವುಗಳೂ, ಗೋಪಾಲಕರೂ ಯಮುನೆಯ ನೀರನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವಂತಾಗಲಿ. || ೬೦ || ಎರಡೂ ಸಂಧ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿನಗಿತ್ತಿರುವ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವವನಿಗೆ, ಕೀರ್ತಿಸುವವನಿಗೆ ಸರ್ವಗಳಿಂದ ಭಯವು ಎಂದೂ ಉಂಟಾಗದಿರಲಿ. || ೬೧ || ಈ ಕಾಳಿಯ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಕ್ರೀಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಮೂಡೆ, ನೀರಿನಿಂದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ, ತರ್ಪಣ ಮಾಡುವ ಜನರು ಹಾಗೂ ಉಪವಾಸವಿದ್ದು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ, ಪೂಜೆ ಮಾಡುವವರು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಹೋಗುವರು. || ೬೨ || ನೀನು ಗರುಡನ ಭಯದಿಂದ ರಮಣಕದ್ವೀಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ್ದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ಈಗ ನಿನ್ನ ಶರೀರವು ನನ್ನ ಚರಣಚಿಹ್ನೆಯಿಂದ ಅಂಕಿತವಾದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಗರುಡನು ನಿನ್ನನ್ನು ತಿನ್ನದಾರನು; ಹೋಗು. || ೬೩ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ

ಏವಮುಕ್ತೋ ಭಗವತಾ ಕೃಷ್ಣೇನಾದ್ಯುತಕರ್ಮಣಾ |
ತಂ ಪೂಜಯಾಮಾಸ ಮುದಾ ನಾಗಶತ್ಕೃತ್ ಸಾದರಮ್

|| ೬೪ ||

ದಿವ್ಯಾಂಬರಸೃಜ್ಜಣಭಿಃ ಪರಾಧ್ಯೈರಪಿ ಭೂಷಣೈಃ |
ದಿವ್ಯಗಂಧಾನುಲೇಪೈಶ್ಚ ಮಹತ್ಕೋತ್ಸಲಮಾಲಯಾ

|| ೬೫ ||

ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಜಗನ್ನಾಥಂ ಪ್ರಸಾದ್ಯ ಗರುಡಧ್ವಜಮ್ |
ತತಃ ಪ್ರೀತೋಽಭ್ಯನುಜ್ಞಾತಃ ಪರಿಕ್ರಮ್ಯಾಭಿವಂದ್ಯತಮ್

|| ೬೬ ||

ಸಕಲಪ್ರಸುಹೃತುಕ್ತೋ ದ್ವಿಪಮಬ್ಧೇರ್ಜುಗಾಮ ಹ |
ತದೈವ ಸಾಮೃತಜಲಾ ಯಮುನಾ ನಿರ್ವಿಶಾಭವತ್ |
ಅನುಗ್ರಹಾದ್ಭಗವತಃ ಶ್ರೀದಾಮಾನುಜರೂಪಿಣಃ

|| ೬೭ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಒಂದೊಂದು ಲೀಲೆಯೂ ಅದ್ಭುತವಾಗಿವೆ. ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಕಾಳಿಯ ನಾಗನು ಪತ್ನಿಯರೊಂದಿಗೆ ಆನಂದ ದಿಂದ ಒಹಳ ಆದರದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. || ೬೪ || ಅವನು ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರ, ಪುಷ್ಪಮಾಲೆ, ಮಣಿ, ಬಹುಮೂಲ್ಯ ಆಭರಣ, ದಿವ್ಯಗಂಧ, ಚಂದನ ಮತ್ತು ಅತಿ ಉತ್ತಮ ಕಮಲಗಳ ಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಜಗತ್ಸಾಮಿಯಾದ ಗರುಡಧ್ವಜ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದನು. ಇದಾದ ಬಳಿಕ ಪ್ರೇಮಾನಂದದಿಂದ ಅವನ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ, ವಂದಿಸಿ, ಅವ ನಿಂದ ದೀಕ್ಷಾಂಜನ, ತನ್ನ ಪತ್ನಿ, ಪುತ್ರರೊಂದಿಗೆ ಹಾಗೂ ಒಂಥು ಬಾಂಧವರೊಂದಿಗೆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸರ್ಪಗಳು ವಾಸವಾಗಿರುವ ರಮಣಕದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದನು. ಲೀಲಾಮಾನುಜನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಯಮುನೆಯ ನೀರು ಕೇವಲ ವಿಷಹೀನವಾದುದಲ್ಲ, ಆಗಿನಿಂದಲೇ ಅಮೃತದಂತೆ ಮಧುರವೂ ಪವಿತ್ರವೂ ಆಯಿತು. || ೬೫-೬೭ ||

ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮುಗಿಯಿತು || ೧೬ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ದುರಾಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ದಶಮ ಸ್ಕಂಧಃ ಪೂರ್ವಾರ್ಧೇ
ಕಾಲಿಯಮೋಕ್ಷಣಂ ನಾಮ ಪೋಡಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೧೬ ||

ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಕಾಲಿಯನು ಯಮುನೆಯ ಮಡುವಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣ,
ದಾಮಾನುಜರಿಂದ ಪ್ರಜವಾಸಿಗಳನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದುದು

ರಾಮೋವಾಚ

ನಾಗಾಲಯಂ ರಮಣಕಂ ಕ್ಷ್ಣಾತತ್ಕಾಜ ಕಾಲಿಯಃ |
ಕೃತಂ ಕಿಂ ವಾ ಸುಪರ್ಣಾಶ್ಚ ತೇನೈಕೇನಾಸದುಂಜಸಮ್

|| ೧ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ

ಉಪಹಾರ್ಯೈಃ ಸರ್ಪಜನೈರ್ಮೂಸಿ ಮೂಸೀಪ ಯೋ ಬಲಿಃ |
ಪಾನಸ್ಪೃಷ್ಟೋ ಮಹಾಬಾಹೋ ನಾಗಾನಾಂ ಪ್ರಾಜ್ಞರೂಪಿತಃ

|| ೨ ||

ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ಭಾಗಂ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತಿ ನಾಗಾಃ ಪರ್ವಣಿ ಪರ್ವಣಿ |
ಗೋಪೀಥಾಯಾತ್ಮನಃ ಸರ್ವೇ ಸುಪರ್ಣಾಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ

|| ೩ ||

ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜನು ಕೇಳಿದನು - ಪೂಜ್ಯರೇ! ಕಾಲಿಯ ನಾಗನು ನಾಗಗಳ ನಿವಾಸ ಸ್ಥಾನವಾದ ರಮಣಕ ದ್ವಿಪವನ್ನು ಏಕೆ ಜಿಟ್ಟು ಬಂದನು? ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಗರುಡನ ಕುರಿತು ಯಾವ ಅವರಾಧವನ್ನನ್ನಗಿದ್ದನು? || ೧ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳಿದರು - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗರುಡನೂ ಸರ್ಪಗಳೂ ಸೇರಿ ಗರುಡನ ಸರ್ಪಾಹಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಆ ಒಪ್ಪಂದದಂತೆ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ವೃಕ್ಷದಡಿಯಲ್ಲಿ ಗರುಡನ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹಾವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. || ೨ || ಈ ನಿಯಮಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಆಮಾವಾಸ್ಯೆ ದಿನ ಸಕಲ ಸರ್ಪಗಳು ತಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಮಹಾತ್ಮ ಗರುಡನಿಗೆ ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಭಾಗವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. * || ೩ ||

* ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಒಂದು ಕಥೆ ಹೀಗಿದೆ - ಗರುಡನ ತಾಯಿ ಏನೂ ಮತ್ತು ಸರ್ಪಗಳ ತಾಯಿ ಕದ್ರವಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ವೈರವಿತ್ತು. ತಾಯಿಯ ವೈರವನ್ನು ನೆನೆದುಕೊಂಡು ಗರುಡನು ಸಿಕ್ಕಿದ ಸರ್ಪಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಮೋದನು. ಇದರಿಂದ ದುಃಖಿತರಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಸರ್ಪಗಳು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಪರೀಣಾದವು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು - ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಮಾವಾಸ್ಯೆಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸರ್ಪಪರಿವಾರದವರು ಗರುಡನಿಗೆ ಒಂದು ಸರ್ಪವನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾ ಬರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ವಿಷವೀರ್ಯಮದಾವಿಷ್ಠಃ ಕಾದ್ರವೇಯಸ್ತು ಕಾಲಿಯಃ |
ಕದರ್ಥೀಕೃತ್ಯ ಗರುಡಂ ಸ್ವಯಂ ತಂ ಬುಭುಚೇ ಬಲಿಮ್

|| ೪ ||

ತಚ್ಚುತ್ವಾ ಕುಪಿತೋ ರಾಜಸ್ಥಗವಾನ್ಯಗವತ್ತಿಯಃ |
ವಿಜಘಾಣುರ್ಮಹಾವೇಗಃ ಕಾಲಿಯಂ ಸಮುಪಾದ್ರವತ್

|| ೫ ||

ತಮಾಪತಂತಂ ತರಣಾ ವಿಷಾಯುಧಃ

ಪ್ರತ್ಯಭ್ಯಯಾದುಚ್ಚತನೈಕಮಸ್ತಕಃ

|

ದದ್ವಿ ಸುವರ್ಣಂ ವ್ಯದಶದ್ವದಾಯುಧಃ

ಕರಾಲಜಹ್ನೋಚ್ಚಸಿತೋಗ್ರಲೋಚನಃ

|| ೬ ||

ತಂ ತಾಕ್ರ್ಷ್ಣಪುತ್ರಃ ಸ ನಿರಶ್ಯ ಮನ್ಯುಮಾನ್

ಪ್ರಚಂಡವೇಗೋ ಮಧುಸೂದನಾಸನು |

ಪಕ್ಷೇಣ ಸವ್ಯೇಣ ಹಿರಣ್ಯರೋಚಸಾ

ಜಘಾನ ಕದ್ರೂಪತಮುಗ್ರವಿಕ್ರಮಃ || ೭ ||

ಸುವರ್ಣಪಕ್ಷಾಭಿಹತಃ ಕಾಲಿಯೋಽತೀವ ವಿಹ್ವಲಃ |

ಪ್ರದಂ ವಿವೇಶ ಕಾಲಿಂದ್ವಾರ್ತದಗಮ್ಯಂ ದುರಾಸದಮ್

|| ೮ ||

ತತ್ಕೃದಾ ಜಲಚರಂ ಗರುಡೋ ಭಕ್ತ್ಯಮೀಶ್ವರಮ್ |

ನಿವಾರಿತಃ ಸೌಭರಿಣಾ ಪ್ರಸಹ್ಯ ಕ್ಷುಧಿತೋಽಹರತ್

|| ೯ ||

ಮೀನಾನುದುಃಖಿತಾನ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೀನಾನ್ಮೀನಪತ್ ಕಪೇ |

ಕೃಪಮಾ ಸೌಭರಿಃ ಪ್ರಾಹ ತತ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಮಮಾಚರತ್

|| ೧೦ ||

ಅತ್ರ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಗರುಡೋ ಯದಿ ಮತ್ಕ್ಲಾನ್ತಪಾದತಿ |

ಹ್ಯಃ ಪ್ರಾಣೈರ್ವಿಯುಚ್ಛೇತ ಸತ್ಯಮೇತದ್ರವೀಮ್ಯಹಮ್

|| ೧೧ ||

ತಃ ಕಾಲಿಯಃ ಪದಂ ವೇದ ನಾನ್ಯಃ ಕ್ಷಣನ ಲೇಲಿಹಃ |

ಅವಾಹೋದ್ಗುಹಾದ್ವಿಶಃ ಕೃಷ್ಣೇಣ ಚ ವಿವಾಸಿತಃ

|| ೧೨ ||

ಆ ಸರ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಕೆದ್ದುವಿನ ಪುತ್ರನಾದ ಕಾಲಿಯನಾಗನು ತನ್ನ ವಿಷಬಲದ ಗರ್ವದಿಂದ ಉನ್ಮತ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಗರುಡನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಸ್ವತಃ ಬಲಿಗೊಡುವುದಿರಲಿ, ಬೇರೆ ಸರ್ಪಗಳು ಗರುಡನಿಗಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಬಲಿಯನ್ನು ತಿಂದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. || ೪ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಿಯ ಪಾರ್ಷ್ವದನಾದ ಶಕ್ತಿಕಾಲಿ ಗರುಡನಿಗೆ ಭಾರೀ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಕಾಲಿಯನಾಗವನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕುವ ವಿಚಾರದಿಂದ ಅತಿವೇಗದಿಂದ ಅವನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದನು. || ೫ || ವಿಷಧರನಾದ ಕಾಲಿಯನು-ಗರುಡನು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವನು ತನ್ನ ನೂರೊಂದು ಹೆಡೆಗಳಿಂದ ಕುಚ್ಚಲು ಅವನ ಮೇಲೆ ಎರಗಿದನು. ವಿಷವಿರುವ ಹಲ್ಲುಗಳೇ ಕಾಲಿಯನ ಶಸ್ತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದಲೇ ಗರುಡನನ್ನು ಕುಚ್ಚಿಕೊಡಗಿದನು. ಆಗ ಅವನು ತನ್ನ ಭಯಂಕರವಾದ ನಾಲಿಗೆಗಳಿಂದ ಕಟವಾಯಿಯನ್ನು ನೆಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ದೀರ್ಘವಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡುತ್ತಾ ಭಯಂಕರವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಗರುಡನನ್ನೇ ದುರುಗುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. || ೬ || ತಾಕ್ರ್ಷ್ಣ ನಂದನ ಗರುಡನು ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಾಹನನಾಗಿದ್ದು ಅವನ ವೇಗ ಪರಾಕ್ರಮಗಳು ಅತುಲನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಕಾಲಿಯನಾಗನ ಈ ಉದ್ವಿಗತನವನ್ನು ಕಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಕುಪಿತನಾಗಿ ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ತನ್ನ ಎಡಲೆಕ್ಕಿಯಿಂದ ಜೋರಾಗಿ ನಾಗನನ್ನು ಅವುಳಿದನು. || ೭ || ಅವನ ಪಕ್ಷಾಘಾತದಿಂದ ಕಾಳಿಯ ನಾಗನು ಗಾಯಗೊಂಡನು. ಅವನು ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಹೋಗಿ ಯಮುನೆಯ ಮಡುವಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದನು. ಯಮುನೆಯ ಈ ಕುಂಡವು ಗರುಡನಿಗೆ ಅಗಮ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಮೇಲಾಗಿ ಆ ಕುಂಡವು ಬೇರೆಯವರು ಪ್ರವೇಶಿಸಲಾಗದಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿತ್ತು. || ೮ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಇದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಹಸಿವಿರುವ ಗರುಡನು ತಪ್ಪೇ ಸೌಭರಿಯವನಿಗೆ ತಡೆದರೂ ತನಗೆ ಪ್ರಿಯ ಭಕ್ತವಾದ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಸೆಳೆದು ಹಿಡಿದು ತಿಂದುಬಿಟ್ಟನು. || ೯ || ತಮಗೆ ಮುಂಜಿರನಾಗಿದ್ದ ಮಹಾ ಮತ್ಸ್ಯವು ಹೀಗೆ ವಿನಾಶವಾಗಲು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮೀನುಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವುಂಟಾಯಿತು. ಬಹಳ ದೈನ್ಯದಿಂದ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮೀನುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಮದಯಾಳುವಾದ ಸೌಭರಿ ಮುನಿಯು ಅವುಗಳ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಗರುಡನಿಗೆ ಶಾಪವಿತ್ತನು. || ೧೦ || ಮುಂದೆ ಗರುಡನೇನಾದರೂ ಈ ಮಡುವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಮೀನುಗಳನ್ನು ತಿಂದನಾದರೆ ಅವನು ಒಡನೆಯೇ ಮೃತನಾಗುವ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಸತ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. || ೧೧ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಮಹರ್ಷಿ ಸೌಭರಿಯು ಈ ಶಾಪವೃತ್ತಾಂತವು ಕಾಲಿಯನಾಗನಲ್ಲದೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪಾರ್ಷ್ವ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಗರುಡನ ಪಾದದಿಂದ ಅಕ್ಕಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದನು. ಈಗ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವನನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ನನ್ನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ರಮಣಕ ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಬಲ್ಲನು. || ೧೨ ||

ಕೃಷ್ಣಂ ಕ್ರದಾದ್ವಿಷ್ಣಾಂತಂ ದಿವ್ಯಸ್ತಗ್ಗಂಧವಾಸುರಮ್ |
ಮಹಾಮನಗಕಾರ್ಕಣಂ ಚಾಂಬೂನದಪರಿಷ್ಕೃತಮ್

|| ೧೩ ||

ಉಪಲಭ್ಯೋತ್ತಮಾಃ ಸರ್ವೇ ಲಬ್ಧಪ್ರಾಪ್ತಾ ಇವಾಸವಃ |
ಪ್ರಮೋದನಿಷ್ಕೃತಾತ್ಮನೋ ಗೋಪಾಃ ಸ್ತ್ರೀತ್ಯಾಭಿರೇಭಿರೇ

|| ೧೪ ||

ಯತೋದಾ ರೋಹಿಣಿ ನಂದೋ ಗೋಪ್ಯೋ ಗೋಪಾತ್ಮಕೌರವಃ |
ಕೃಷ್ಣಂ ಸಮೇತ್ಯ ಲಬ್ಧೇಹಾ ಅಸಲ್ಲಬ್ಧಮನೋರಥಾಃ

|| ೧೫ ||

ರಾಮಶ್ಚಾಚ್ಯುತಮಾಲಿಂಗ್ಯ ಜಹಾಸಾಸ್ಯಾನುಭಾವವಿತ್ |
ನಗಾ ಗಾವೋವೃಷಾ ವತ್ಸಾಲೇಭಿರೇ ಪರಮಾಂ ಮುದಮ್

|| ೧೬ ||

ನಂದಂ ವಿಶ್ವಾಃ ಸಮಾಗತ್ಯ ಗುರವಃ ಸಕಲತ್ರಕಾಃ |
ಉಚುರ್ವೇ ಕಾಲಿಯಗ್ರಸ್ತ್ರೋ ದಿಷ್ಟ್ವಾ ಮುಕ್ತಸ್ತವಾತ್ಮಜಃ

|| ೧೭ ||

ದೇಹಿ ದಾನಂ ದ್ವಿಜಾತೀನಾಂ ಕೃಷ್ಣನಿರ್ಮುಕ್ತಿಹೇತವೇ |
ನಂದಃ ಸ್ತ್ರೀತಮನಾ ರಾಜನ್ಯಾಃ ಸುವರ್ಣಂ ತದಾದಿಶತ್

|| ೧೮ ||

ಯತೋದಾಪಿ ಮಹಾಭಾಗಾ ನಪ್ಪಲಬ್ಧಪ್ರಜಾ ಸತೀ |
ಪರಿಷ್ಕೃತ್ಯಾಂಕಮಾರೋಪ್ಯ ಮುಮೋಽಪಾಪುಕರಾಂ ಮುಹುಃ

|| ೧೯ ||

ತಾಂ ರಾತ್ರೀಂ ತತ್ರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಕ್ಷುತ್ಪಿಶ್ವಾಂ ತ್ರಮಕರ್ಷಿತಾಃ |
ಉಪುರ್ವ್ಯಜೌಕಸೋ ಗಾವಃ ಕಾಲಿಂದ್ಯಾ ಉಪಕೂಲತಃ

|| ೨೦ ||

ತದಾ ಪುಟನವನೋದ್ಯುತೋ ದಾವಾಗ್ನಿ ಸರ್ವತೋ ವ್ರಜಮ್ |
ಸುಪ್ತಂ ನಿಶೀಥ ಆವೃತ್ಯ ಪ್ರದಗ್ಧಮುಪುಕ್ತಮೇ

|| ೨೧ ||

ತತ ಉತ್ಥಾಯ ಸಂಭ್ರಾಂತಾ ದಶ್ಯಮಾನಾ ವ್ರಜೌಕಸು |
ಕೃಷ್ಣಂ ಯಯುರ್ವೇ ಶರಣಂ ಮಾಯಾಮನುಜಮೀಶ್ವರಮ್

|| ೨೨ ||

ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಮಹಾಭಾಗ ಹೇ ರಾಮಾಮಿತವಿಕ್ರಮ |
ವಿಷ ಫೋರತಮೋ ವಹ್ನಿಸ್ತಾವಕಾನ್ ಗ್ರಸತೇ ಹಿ ನಃ

|| ೨೩ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಇತ್ತಲಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಾಗವತ್ಸಿಯರಿಂದ ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟ ದಿವ್ಯವಾದ ಮಾಲೆ-ಗಂಧ-ವಸ್ತ್ರ ಬಹುಮೂಲ್ಯವಾದ ಮಣಿಗಳು - ಸುವರ್ಣಮಯ ಆಭರಣಗಳು - ಇವುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿ ಆ ಮಡುವಿನಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. || ೧೩ || ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ - ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಚೇತನವಾಗುವಂತೆ ಎಲ್ಲ ವ್ರಜವಾಸಿಗಳು ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ಸಮಸ್ತ ಗೋಪರ ಹೃದಯ ಅನಂದದಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಯಿತು. ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೇಮ ಮತ್ತು ಅನಂದದಿಂದ ಬಾಲಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಬಾಚಿ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡರು. || ೧೪ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಯತೋದೇ, ರೋಹಿಣಿ, ನಂದಗೋಪ, ಗೋಪ-ಗೋಪಿಯರು ಎಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ನವಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಅವರ ಮನೋರಥ ಸಫಲವಾಯಿತು. || ೧೫ || ಬಲರಾಮ ನಿಗಾದರೋ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಭಾವವು ತೀರದೇ ಇತ್ತು. ಅವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಗತೊಡಗಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪುನರಾಗಮನದಿಂದ ಪರ್ವತ, ವೃಕ್ಷಗಳು, ಹಸುಗಳು, ಎತ್ತುಗಳು, ಕರುಗಳು ಆನಂದಿಸಿದವು. || ೧೬ || ಗೋಪರ ಕುಲ ಗುರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯರೊಂದಿಗೆ ನಂದಗೋಪನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು - ನಂದಮಹಾರಾಜ! ನಿನ್ನ ಬಾಲಕನನ್ನು ಕಾಳಿಯ ನಾಗನು ಹಿಡಿದಿದ್ದನು. ಅವನು ಸೌಭಾಗ್ಯ ವಶದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಬಂದನು. || ೧೭ || ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮೃತ್ಯುಮುಖದಿಂದ ಬದುಕಿ ಬಂದ ಕಾರಣ ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ದಾನ ಮಾಡು. ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಂದ ಗೋಪನಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ಅವನು ಬಹಳಷ್ಟು ಚಿನ್ನ ಹಸುಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದನು. || ೧೮ || ಪರಮ ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಯಾದ ಯತೋದಾದೇವಿಯು ಕಾಲನ ದವಡೆಯಿಂದ ಬದುಕಿಬಂದ ತನ್ನ ಮುದ್ದುಕಂದನಾದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ತೊಡೆಯಲಿತ್ತಿಕೊಂಡು, ಬಾಚಿ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಳು. ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸುರಿದ ಆನಂದಾಶ್ರುಗಳು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ತೋಯಿಸಿದವು. || ೧೯ ||

ರಾಜೇಂದ್ರನೇ! ವ್ರಜವಾಸಿಗಳು ಮತ್ತು ಗೋವುಗಳು ಬಹಳ ಆಯಾಸಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಮೇಲಾಗಿ ಹಸಿವು-ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಲಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಅಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ವ್ರಜಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ, ಅಲ್ಲೇ ಯಮುನಾ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದರು. || ೨೦ || ಅದು 'ಬೇಸಿಗೆಯ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಮರ-ಗಿಡಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಣಗಿ ಹೋಗಿದ್ದವು. ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿಕೊಂಡಿತು. ಆ ಬೆಂಕಿಯು ಮಲಗಿರುವ ವ್ರಜವಾಸಿಗಳನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ಅವರನ್ನು ಸುಡತೊಡಗಿತು. || ೨೧ || ಬೆಂಕಿಯ ಹಾವು ತಗಲುತ್ತಲೇ ವ್ರಜವಾಸಿಗಳು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಲೀಲಾಮಾನುಷವಿಗ್ರಹನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋದರು. || ೨೨ || "ಕೃಷ್ಣ! ಮುಕುಂದ! ಮಹಾ ಭಾಗ್ಯ ಶಾಲಿಯೇ! ಅಮಿತ ವಿಕ್ರಮನಾದ ಬಲರಾಮನೇ! ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಬಲವರಾಕ್ರಮಗಳು ಅಮಿತವಾಗಿವೆ. ನೋಡಿ! ನೋಡಿ! ಈ ಭಯಂಕರ ಕಾಡ್ಲಿಚ್ಚು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಜನ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಸುಡಲು ಬಯಸುತ್ತಿದೆ. || ೨೩ ||

ಸುದುಸ್ತರಾಸ್ತು ಸ್ವಾನ್ವಾಹಿ ಕಾಲಾಗ್ನೇಃ ಸುಹೃದಃ ಪ್ರಭೋ |
ನ ತಕ್ಕುಮಸ್ವ ಚ್ಚರಣಂ ಸಂತ್ಯಕ್ತುಮಕುತೋಭಯಮ್ || ೨೪ ||

ಇತ್ಯಂ ಸ್ವನವೈಕ್ಲವ್ಯಂ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಜಗದೀಶ್ವರಃ |
ತಮಗ್ನಿಮಹಿಬತ್ತೀವ್ರಮನಂತೋಽನಂತ ಶಕ್ತೃವ್ಯಕ್ || ೨೫ ||

ನೀವು ಸರ್ವಸಮರ್ಥರಾಗಿರುವಿರಿ. ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಸುಹೃದರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಆದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿರಿ. ಪ್ರಭೋ! ನಾವು ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಪಾಯ ರಹಿತವಾದ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯ ಚರಣಕಮಲಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲು ನಾವು ಸಮರ್ಥರಾಗಿಲ್ಲ. || ೨೪ || ಭಗವಂತನು ಅನಂತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವನು. ಆ ಜಗದೀಶ್ವರ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಸ್ವಜನರು ಹೀಗೆ ದುಚಿತರಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವನು ಆ ಭಯಂಕರ ಕಾಡುಗಿಚ್ಚನ್ನು ಕುಡಿದುಬಿಟ್ಟನು. || ೨೫ ||

ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೧೭ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಪಂಚತಾಯಾಂ ಹಸಮ ಸ್ತಂಧೇ ಪೂರ್ವಾರ್ಧೇ
ವಾವಾಗ್ನಿವೋಚನಂ ನಾಮ ಸಪ್ತದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೧೭ ||

ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಪ್ರಲಂಬಾಸುರ ಉದ್ಧಾರ

ಶ್ರೀಕುಕ ಉವಾಚ

ಆಥ ಕೃಷ್ಣ ಪರಿವೃತೋ ಜ್ಞಾತಿಭಿರ್ಮುದಿತಾತ್ಮಭಿಃ |
ಅನುಗೀಯಮಾನೋ ನೈವಿಶದ್ವಜಂ ಗೋಕುಲಮಂಡಿತಮ್ || ೧ ||

ಪ್ರಚೇ ವಿತ್ತೀಡತೋರೇವಂ ಗೋಪಾಲಚ್ಛಮಾಯಯಾ |
ಗ್ರೀಷ್ಣೋ ನಾಮರ್ಕುರಭವನ್ಮಾತೃಪ್ರೇಯಾನ್ ಶರೀರಿಣಾಮ್ || ೨ ||

ಸ ಚ ವೃಂದಾವನಗುಣೈರ್ವಸಂತ ಇವ ಲಕ್ಷ್ಮಿಕಃ |
ಯತ್ರಾಸ್ತೇ ಭಗವಾನ್ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮಾಮೇಣ ಸಹ ಕೇತವಃ || ೩ ||

ಯತ್ರ ನಿರ್ಘರನಿಶ್ಕ್ರಾದನಿವೃತ್ತಸ್ತನುರೈರಿಹಮ್ |
ತಾಪ್ತಪ್ಯಕರರ್ಚೀಷದ್ರಮಮಂಡಲಮಂಡಿತಮ್ || ೪ ||

ಹದಿಸ್ತು! ಪ್ರಸ್ತವಕೋರ್ಮಿವಾಯುನಾ
ಕಲ್ಮಾರಕಂಜೋತ್ಪಲರೇಣುಹಾರಿಣಾ |
ಽವಿದ್ಯತೇ ಯತ್ರ ವನೌಕಸಾಂ ದವೋ
ವಿದಾಭಿತ್ಯರ್ಕಭವೋಽತಿಶಾದೃಲೇ || ೫ ||

ಶ್ರೀಕುಕಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಅನಂದತುಂದಿಲರಾದ ಜ್ಞಾತಿಬಾಂಧವರಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಂದ ಸುತ್ತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಗೋವುಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ಸಮಲಂಕೃತವಾದ ಗೊಲ್ಲರಜ್ಜಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. || ೧ || ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಯೋಗಮಾಯೆಯಿಂದ ಗೋಪಾಲನಂತ ವೇಷವನ್ನು ತೊಟ್ಟು ರಾಮ-ಕೃಷ್ಣರು ವ್ರಜದಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಗ್ರೀಷ್ಮ ಋತುವು ಬಂದಿತ್ತು. ಇದು ಶರೀರ ಧಾರಿಗಳಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಿಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. || ೨ || ಆದರೆ ವೃಂದಾವನದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಗುಣಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ವಸಂತ ಋತುವಿನದೇ ಲಕ್ಷಣಗಳಿದ್ದವು. ಭಗವಾನ್ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನೂ, ಬಲರಾಮನೂ ಅಲ್ಲಿ ಮಸುಕುತ್ತಿದ್ದುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. || ೩ || ಜೇರುಂಡೆಗಳ ಕರ್ಕಶ ಧ್ವನಿಯು ಅಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ನದಿಯ ಮಂಜುಳ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಅಡಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ನದಿಗಳ ಪ್ರವಾಹದ ತುಂತುರುಗಳಿಂದ ನೆನೆಪಲ್ಪಟ್ಟು ಹಸಿರಾದ ವೃಕ್ಷಗಳ ಗುಂಪಿನಿಂದ ವೃಂದಾವನವು ಸಮಲಂಕೃತವಾಗಿತ್ತು. || ೪ || ನೋಡಿದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಚ್ಚ ಹಸಿರಾದ ಹುಲ್ಲಿನಿಂದಾಗಿ ಭೂಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲ ಹಸಿರು ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸಿದಂತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿನ ತಂಗಾಳಿಯು ನದಿ, ಸರೋವರ, ಗಿರಿ ನದಿಗಳ ಅಲೆಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಾ ಪೌಗಂಧಿಕ, ಕಮಲ, ಕೆನ್ನೆದಿಲೆಗಳ ಸುಗಂಧಮಯವಾದ ಧೂಳಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುತಂದು ವೃಂದಾವನವನ್ನೇ ಸುಗಂಧಮಯವಾಗಿಯೂ, ಶೀತಲವಾಗಿಯೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವವರಿಗೆ ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚಿನ ಬೇಗೆ ಯಾಗಲೇ ಗ್ರೀಷ್ಮಕೂರ್ಯನ ಶಾಪವಾಗಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. || ೫ ||

ಅಗಾಧತೋಯಪ್ರದಿನೀತಮೋರ್ವಿಭಾಃ

ದ್ರವಪುರೀಷಾಃ ಪುಲಿನ್ಯಃ ಸಮಂತತಃ |

ನ ಯತ್ರ ಚಂದಾಂಶುಕರಾ ವಿಷೋಲ್ಬುಕಾ

ಭುವೋ ರಸಂ ತಾದ್ವಲಿತಂ ಚ ಗೃಹ್ಣತೇ || ೬ ||

ವಸಂ ಕುಸುಮಿತಂ ಶ್ರೀಮನ್ನದಾಚ್ಚಿತ್ರಮ್ಗದ್ವಿಧಮ್ |

ಗಾಯನ್ನಮೂರಭಮರಂ ಕೂಜನ್ಮೋಕಿಲಸಾರಸಮ್

|| ೭ ||

ಶ್ರೀಡಿಷ್ಟಮಾಗಾಸ್ತತ್ಕೃಷ್ಣೋ ಭಗವಾನ್ಬಲಸಂಯುತಃ |

ವೇಣುಂ ವಿರಣಯಣ್ಣೋಪೈರ್ಗೋಧನ್ಯಃ ಸಂವೃತೋಽವಿಶ್

|| ೮ ||

ಪ್ರವಾಲಬರ್ಹಸ್ತುಬಕಸ್ತಗ್ಧಾತುಕೃತಭೂಷಣಾಃ |

ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದಯೋ ಗೋಪಾ ನನ್ಯತುರ್ಯುಧುರ್ಬಗಾಃ

|| ೯ ||

ಕೃಷ್ಣಃ ಸೃತೃತಃ ಕೇಚಿಬ್ಬಗುಃ ಕೇಚಿದವಾದಯನ್ |

ವೇಣುಪಾಣತಲೈಃ ಕೃಂಗೈಃ ಪ್ರಶತಂಸುರಥಾಪರೇ

|| ೧೦ ||

ಗೋಪಪಾತಿಪ್ರತಿಚ್ಛಿನ್ನೌ ದೇವಾ ಗೋಪಾಲರೂಪಿಣಃ |

ಈಡೀರೇ ಕೃಷ್ಣರಾಮೌ ಚ ನೂತಾ ಇವ ನಟಂ ಸೃತ

|| ೧೧ ||

ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಳವಾದ ನೀರು ತುಂಬಿದ್ದು ಎತ್ತರವಾಗಿ ಎದ್ದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅಲೆಗಳು ದಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಮರಳು ದಿಣ್ಣಗಳಿಗೆ ರಘಸದಿಂದ ಅಪ್ಪಳಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಅವನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಸುತ್ತಲಿನ ಭೂಮಿಯು ಒದ್ದೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸೂರ್ಯನ ಅತ್ಯಂತ ಉಗ್ರಕಿರಣಗಳೂ ಅವನ್ನು ಒಣಗಿಸಲಾಗದೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. || ೬ || ಆ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ವೃಕ್ಷಗಳ ಸಾಲು-ಸಾಲುಗಳು ಹೂವುಗಳಿಂದ ಸೊಂಪಾಗಿ ಸಂವತ್ ಭರಿತವಾಗಿತ್ತು. ನೋಡಿದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಸೌಂದರ್ಯವೇ ಮೂರ್ತಿಭೂಮಿ ದಂತಿತ್ತು. ಕೆಲವೆಡೆ ಬಣ್ಣ-ಬಣ್ಣದ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಚಲಿಸಿಲಿಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಕೆಲವೆಡೆ ಜಿಂಕೆಗಳು ನೆಗೆಯುತ್ತಾ ಓಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೆಲವೆಡೆ ನದಿಲುಗಳು ಜಾಗರವಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ದುಂಬಿಗಳು ಝೇಂಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೆಲವೆಡೆ ಕೋಗಿಲೆ ಸಾರಸಪಕ್ಷಿಗಳು ಸುಮಧುರವಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದವು. || ೭ || ಅಂತಹ ಸುಂದರ ವನವನ್ನು ನೋಡಿ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮತ್ತು ಗೌರಸುಂದರ ಬಲರಾಮನು ಆ ವನದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸಲು ಮನಮೋಹಿತರು. ಮುಂದೆ-ಮುಂದೆ ಹಸುಗಳು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು, ಹಿಂದೆ-ಹಿಂದೆ ಗೋಪಾಲಕರು ಮತ್ತು ನಡುವೆ ಅಣ್ಣನೊಡನೆ ಮರಲಿಯನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. || ೮ ||

ರಾಮ-ಶ್ಯಾಮರೂ ಮತ್ತು ಗೋಪಾಲ ಬಾಲಕರು ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸದಾದ ಚಿಗುರುಗಳಿಂದಲೂ, ಸವಲುಗರಿಗಳಿಂದಲೂ ವಿಶಸಿತ ಸುಗಂಧ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದಲೂ, ಬಣ್ಣ-ಬಣ್ಣದ ಹರಿದಳ, ಮಣಶಿಲೆ, ಸುಂಧೂರವೇ ಮೊದಲಾದ ಗೈರಿಕ ಧಾತುಗಳಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ಶರೀರಗಳನ್ನು ನಾನಾ ರೀತಿಯಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಆನಂದ ಮಗ್ನರಾಗಿ ನರ್ತಿಸಲು ತೊಡಗಿದರು. ಕೆಲವರು ತೊಡೆಗಳನ್ನು ತಟ್ಟಿಕೊಂಡು ರುಸ್ತಿಯಾಡತೊಡಗಿದರು. ಕೆಲವರು ಹಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. || ೯ || ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನರ್ತಿಸುವಾಗ ಕೆಲವು ಗೊಲ್ಲರು ಹಾಡುವರು, ಕೆಲವರು ಕೊಳಲನ್ನು ನುಡಿಸುವರು, ಕೆಲವರು ಕೈಗಳಿಂದ ಚಮ್ಪಾಳೆತಟ್ಟಿ ಪಾಳ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಕೊಂಬುಗಳನ್ನೊದುವರು, ಉಳಿದವರು 'ಭಲೇ ಕೃಷ್ಣ!' ಎನ್ನುತ್ತಾ ನೃತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವರು. || ೧೦ || ಪರೀಕ್ಷಿದ್ರಾಜನೇ! ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಟರು ತಮ್ಮ ನಾಯಕನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸೆಮಾಡುವಂತೆ - ಗೋಪಾಲಕರ ವೇಷಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳು ಗೊಲ್ಲರಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಳೆದು ತಮ್ಮ ನಿಜ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆತೊಂಡಿದ್ದ ರಾಮ-ಶ್ಯಾಮರನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡತೊಡಗಿದರು. || ೧೧ || ಕಾಕವತ್ಸರರಾದ* ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಒಮ್ಮೆ ಪರಸ್ಪರ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುಂಬಾರನ ಚಕ್ರದಂತೆ ಗರಗರನೆ ಸುತ್ತುವರು. ಆಪ್ತಾಲೆ ತಿಪ್ತಾಲೆ ಅಟವನ್ನು ಆಡುವರು.

* ಕಾಕ ವತ್ಸ - ಬಾಲಕರ ತವಿಗಳ ಪಕ್ಕದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮೇಲಿರುವ ಕೂದಲು; ತಲೆಯ ಪಕ್ಕದ ಕೂದಲು, ಕಾಕವತ್ಸರರೆಂದರೆ ಚಕ್ರ ವಾಯುಸ್ವರೂಪ ಎಂದರ್ಥವಿದೆ.

ಭ್ರಾಮಣ್ಯಲಂಘನೈಃ ಕ್ಷೇಪೈರಾಸ್ತೋತ್ರನವಿಕರ್ಷಣೈಃ |
ಚಿತ್ರೇಷುನಿರ್ಯುದ್ಧೇನ ಕಾಕಪಕ್ಷಧರೌ ಕೃಷಿತ್ |
|| ೧೨ ||

ಕೃಷಿನ್ಪತ್ಯಹು ಚಾಸ್ತೇಷು ಗಾಯಕೌ ವಾವಕೌ ಸ್ವಯಮ್ |
ಶತಂಶತಮುರ್ಜಾಕಾರಾಜ ಸಾಧು ಸಾಧ್ವಿತಿ ವಾದಿನೌ |
|| ೧೩ ||

ಕೃಷಿದ್ವಿಜೈಃ ಕೃಷಿಹುಂಭೈಃ ಕ್ಷ ಚಾಮಲಕಮುಷ್ಠಿಃ |
ಅಸ್ತತ್ಕನೇತ್ರಬಂಧಾದ್ಯೈಃ ಕೃಷಿನ್ಮಗುಗೇಹಯಾ |
|| ೧೪ ||

ಕೃಷಿಚ್ಛ ದರ್ಮರಶ್ನಾವೈವಿವಿಧೈರುಪಹಾಸಕೈಃ |
ಕದಾಚಿತ್ಸಂದೋಲಿಕಯಾ ಕಹಿಚಿನ್ಮಪಚೀಪ್ಸಯಾ |
|| ೧೫ ||

ಏವಂ ತೌ ಯೋಕಸಿದ್ಧಾಭಿಃ ತ್ರೀಡಾಭಿಶ್ಚೇರುರ್ವನೇ |
ನದ್ಯದ್ರಿದ್ರೋನಕುಂಜೇಷು ಕಾನನೇಷು ಸರಸ್ಸು ಚ |
|| ೧೬ ||

ಪಮಾಂಶ್ಚಾರಯತೋಗೋಪೈಸ್ತದ್ವೇ ರಾಮಕೃಷ್ಣಯೋಃ |
ಗೋಪದೂಷೀ ಪ್ರಲಂಬೋಽಗಾದುರುತ್ಪಚ್ಛೋಷಯಾ |
|| ೧೭ ||

ತಂ ವಿದ್ವಾನ್ಸು ದಾಶಾರ್ಹೋ ಭಗವಾನ್ಸರ್ವಾರ್ತನು |
ಅನ್ತಮೋದತ ಪಕ್ಷಪ್ಪಿಂ ವಧಂ ತತ್ಕ ವಿಚಿಂತಯನ್ |
|| ೧೮ ||

ಹ್ರೋಪಾಹೂಯ ಗೋಪಾಲಾನ್ಯಜ್ಞ ಪ್ರಾಹ ವಿಕಾರಮಿತ್ |
ತೇ ಗೋಪಾ ವಿಹರಿಷ್ಯಾಮೋ ಧೃದ್ವಿಭೂಯ ಯಥಾಯಥಮ್ |
|| ೧೯ ||

ತತ್ರ ಚಕ್ರುಃ ಪರಿವೃಥೌ ಗೋಪಾ ರಾಮಜನಾರ್ದನೌ |
ಕೃಷ್ಣಸಂಘಟ್ಟಿನಃ ಕೇಚಿದಾಸನ್ಯಾಮಸ್ಯ ಚಾಪರೇ |
|| ೨೦ ||

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಎತ್ತರಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ದೂರಕ್ಕೂ ನೆಗೆಮುರುವರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ
ವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದ ಹಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಕವಣ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆಯು
ವರು. ಪರಸ್ಪರ ಗುದ್ದಾಡುವರು. ಎರಡು ಗುಂಪಿನವರು ಹಗ್ಗವನ್ನು
ಎಳೆದಾಡುತ್ತಾ ಹಗ್ಗಜಗ್ಗಾಟ ಆಟವಾಡುವರು. ಹೀಗೆ ಗೋಪ
ಬಾಲಕರಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಾಮ-ಶ್ಯಾಮರು ನಾನಾ ವಿಧವಾದ
ಆಟಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. || ೧೨ || ಕೆಲವು ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಪ
ಬಾಲಕರು ನೃತ್ಯವನ್ನಾಡುವಾಗ ರಾಮ-ಶ್ಯಾಮರು ಹಾಡುವರು,
ಕೊಳಲನ್ನೂದುವರು, ಕೊಂಬು ಬಾರಿಸುವರು, ನಡು-ನಡುವೆ
ಭಲೇ! ಭಲೇ! ಎಂದು ಪ್ರಶಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರು. || ೧೩ ||
ಗೋಪಬಾಲಕರಿಂದ ಪರಿವೃತರಾದ ರಾಮ-ಕೃಷ್ಣರು ಕೆಲವು ವೇಳೆ
ಬೇಲದಕಾಯಿಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಲ್ಲದ ಕಾಯಿಗಳಿಂದಲೂ, ನೆಲ್ಲಿ
ಕಾಯಿಗಳಿಂದಲೂ ಚೆಂಡಿನ ಆಡಗಳನ್ನಾಡುವರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ
ಗೋಪಬಾಲಕರ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಬಟ್ಟಿಕಟ್ಟಿ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಾಲೆ ಆಟವನ್ನು
ಆಡುವರು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಮೃಗಗಳಂತೆಯೂ, ಪಕ್ಷಿಗಳಂತೆಯೂ
ಕೂಗುವರು. || ೧೪ || ಕೆಲವು ಸಲ ಕಪ್ಪೆಗಳಂತೆ ಕುಪ್ಪಳಿಸುವರು.
ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಎದೂಷಕರಂತೆ ಮುಖಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಾನಾ ವಿಧ
ವಾದ ಅಂಗುಕೀವೈಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನು ನಗಿಸುವರು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ
ಮರಗಳ ಕೊಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೋಕಾಲಿಕಟ್ಟಿ ಉಯ್ಯಾಲೆಯಾಡುವರು.
ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು
'ಕೂಸುಮರಿ' ಆಟವಾಡುವರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ರಾಜಾ-ಮಂತ್ರಿಗಳ
ಆಟವಾಡುವರು. || ೧೫ || ಹೀಗೆ ರಾಮ-ಶ್ಯಾಮರು ನದಿಗಳ
ತೀರದಲ್ಲಿಯೂ, ವರ್ಷತ ತವಲುಗಳಲ್ಲೂ, ಪೊದರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ,
ವನ-ಸರೋವರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಧಾರಣ ಹುಡುಗರು ಆಟವಾಡು
ವಂತೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಾ ಆನಂದದಿಂದ ಸಂಚರಿಸಿದರು. || ೧೬ ||

ಒಂದು ದಿನ ಒಲರಾಮ-ಕೃಷ್ಣರು ಗೋಪಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ
■ ವನದಲ್ಲಿ ಹಸಿಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಪ್ರಲಂಬನೆಂಬ
ರಾಕ್ಷಸನು ಗೊಲ್ಲನ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು.
ರಾಮ-ಶ್ಯಾಮರನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೇ ಅವನ
ಉದ್ದೇಶ ವಾಗಿತ್ತು. || ೧೭ || ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು
ಅವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೆ ಅವನಾರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು.
ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಅವನ ಮೈತ್ರಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದರೂ, ಇವ
ನನ್ನು ಯಾವಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಡಿಸುವುದೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. || ೧೮ || ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬಾಲಕರಲ್ಲಿ ಒಹು
ದೊಡ್ಡ ಆಟಗಾರನೂ, ಆಟಗಳ ಆಚಾರ್ಯನೂ ಆಗಿದ್ದನು.
ಅವನು ಎಲ್ಲ ಗೋಪಬಾಲಕರನ್ನು ಕರೆದು - 'ಮಿತ್ರರೇ! ಎಂದು
ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ
ಆನಂದದಿಂದ ಆಟವಾಡೋಣ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. || ೧೯ ||
ಎಲ್ಲ ಬಾಲಕರು ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ಒಂದು ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು
ಇನ್ನೊಂದು ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಒಲರಾಮನನ್ನು ನಾಯಕರನ್ನಾಗಿಸಿ
ಕೊಂಡರು. ಕೆಲವರು ಕೃಷ್ಣನ ಪಂಗಡದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು
ಒಲರಾಮನ ಗುಂಪು ಸೇರಿದರು. || ೨೦ ||

ಆಚೀರುವಿವಿಧಾಃ ಕ್ರೀಡಾ ವಾಹ್ಯವಾಹಕಲಕ್ಷಣಾಃ |
ಯತ್ರಾರೋಹಂತಿ ಜೇತಾರೋ ವಹಂತಿ ಚ ಪರಾಜಿತಾಃ || ೨೦ ||

ವಹಂತೋ ವಾಹ್ಯಮಾನಾಶ್ಚ ಚಾರಯಂತಶ್ಚ ಗೋಧನಮ್ |
ಭಾಂಡೀರಕಂ ನಾಮ ವಟಂ ಜಗ್ತುಃ ಕೃಷ್ಣಪುರೋಗಮಾಃ || ೨೧ ||

ರಾಮಸಂಘಟ್ಟಗೋ ಯಹಿ ಶ್ರೀರಾಮವೃಷಭಾದಯಃ |
ಕ್ರೀಡಾಯಾಂ ಜಯಿಸ್ತಾಂಸ್ತಾನೂಹುಃ ಕೃಷ್ಣಾದಯೋ ನೃಪ || ೨೨ ||

ಉವಾಹ ಕೃಷ್ಣೋ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀದಾಮಾನಂ ಪರಾಜಿತಃ |
ವೃಷಭಂ ಭದ್ರಸೇನಸ್ತು ಪ್ರಲಂಬೋ ರೋಹಿಣೀಸುತಮ್ || ೨೩ ||

ಅನಿಷತ್ಕಂ ಮನ್ಯಮಾನಃ ಕೃಷ್ಣಂ ದಾನವಪುಂಗವಃ |
ವಹನ್ ದ್ರುತತರಂ ಪ್ರಾಗಾದವರೋಹಣತಃ ಪರಮ್ || ೨೪ ||

ತಮುಪ್ಪಪನ್ ಭರಣಿಧರೇಂದ್ರಗೌರವಂ
ಮಹಾಸುರೋ ವಿಗತರಯೋ ನಿಜಂ ವಪುಃ |
ಸ ಆಸ್ಥಿತಃ ಪುರಟಪರಿಚ್ಛದೋ ಬಭೌ
ತಡಿದ್ದುಮಾನುಡುಪತಿವಾಡಿವಾಂಬುಜಃ || ೨೫ ||

ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ತದ್ವಪುರಲಮಂಬರೇ ಚರತ್
ಪ್ರದೀಪ್ರದೃಗ್ಬುಕುಟತಟೋಗ್ರದಂಷ್ಟಕಮ್ |
ಜ್ವಲಚ್ಛವಿಂ ಕಟಕಕಿರೀಟಕುಂಡಲ-
ಪ್ತಿಸಾದ್ವೃತಂ ಹಲಧರ ಈಷದತ್ತಮ್ || ೨೬ ||

ಅಥಾಗತಸ್ತು ತಿರಭಯೋ ವಿಪುಂ ಬಲೋ
ವಿಹಾಯಸಾರ್ಥಮಿವ ಹರಂತಮಾತ್ಮನಃ |
ರುಷಾಹನಚ್ಚಿರಸಿ ದೃಢೇನ ಮುಷ್ಠಿನಾ
ಸುರಾಧಿಪೋ ಗಿರಿಮಿವ ವಜ್ರರಂಹಸಾ || ೨೭ ||

■ ಆಹತಃ ಸಪದಿ ವಿಶೀರ್ಣಮಸ್ತಕೋ
ಮುಖಾದ್ವಮಸ್ತುಧಿರಮಪಸ್ತುತೋಽಸುರಃ |
ಮಹಾರವಂ ವ್ಯಸುರಪತತ್ಸಮೀರಯನ್
ಗಿರಿಯಥಾ ಮಘವತ ಆಯುಧಾಹತಃ || ೨೮ ||

ಒಂದು ಗುಂಪಿನವರು ಸೋತರೆ ಗೆದ್ದವರ ಗುಂಪಿನ ಬಾಲಕ
ರನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ
ನಿಯಮದಿಂದ ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿ ಆಟವಾಡತೊಡಗಿದರು. || ೨೦ ||
ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಕೃಷ್ಣನೇ ಮೊದ
ಲಾದ ಗೋಪಬಾಲಕರು ಹಸುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಾ ಭಾಂಡೀರ
ವೆಂಬ ವಟವೃಕ್ಷದ ಬಳಿಗೆ ತಲುಪಿದರು. || ೨೧ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಒಮ್ಮೆ ಬಲರಾಮನ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀದಾಮಾ,
ವೃಷಭ ಮುಂತಾದ ಗೋಪಬಾಲಕರು ಆಟದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದರು. ಆಗ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಗುಂಪಿನವರು ಗೆದ್ದವರನ್ನು ತನ್ನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ
ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. || ೨೨ || ಸೋತ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಶ್ರೀದಾಮ
ನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡನು. ಭದ್ರಸೇನನು ವೃಷಭನನ್ನು ಮತ್ತು
ಪ್ರಲಂಬನು ಬಲರಾಮನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡರು. || ೨೩ || ದಾನವ
ಪುಂಗವನಾದ ಪ್ರಲಂಬನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಾದರೋ ಮಹಾ ಬಲಿಷ್ಠನಾಗಿ
ಇರುವನು, ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಲಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅವನು
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಬಲರಾಮನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು
ಬಹಳ ವೇಗವಾಗಿ ಓಡುತ್ತಾ ಬೆನ್ನಿಂದ ಇಳಿಸಬೇಕಾದ ಸ್ಥಳವನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಹೋದನು. || ೨೪ || ಆದರೆ ಬಲರಾಮ
ನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಹಳ ದೂರ ಹೋಗಲು ರಾಕ್ಷಸನಿಂದ ಸಾಧ್ಯ
ವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬಲರಾಮನು ಮೊದ್ಲ ಪರ್ವತದಷ್ಟು ಭಾರವಾದನು.
ಅದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೋಗಲಾರದೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ಆಗ
ಅವನು ತನ್ನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ದೈತ್ಯರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾದನು.
ಅವನ ಕಣ್ಣಾದ ರೋರದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಾಭರಣಗಳು ಹೊಳೆಯು
ತ್ತಿದ್ದವು. ಗೌರಾಂಗನಾದ ಬಲರಾಮನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿದ್ದ
ಅವನು ಮಿಂಚಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾಮುಗಿಲು ಚಂದ್ರನನ್ನು ಒಳ
ಗೊಂಡಿರುವಂತೆ ದೋಚಿದನು. || ೨೫ || ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು
ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೊರೆದಾಡೆಗಳು ಹುಬ್ಬಿನವರೆಗೆ
ಜಾಚಿಕೊಂಡು ಭಯಂಕರವಾಗಿದ್ದವು. ಅವನ ಕೆಂಪಾದ ಕೆದರಿದ
ಕೂದಲೂ ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ವಾಲೆಯಂತೆ ಹರಡಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಕೈ-ಕಾಲು
ಗಳಲ್ಲಿ ಕಡೆಗಳೂ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕಿರೀಟವಿದ್ದು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ
ಕರ್ಣಕುಂಡಲಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಕಾಂಕಿಯಿಂದ
ಅವನು ಭಾರೀ ಆದ್ವುತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು. ■ ಭಯಾನಕ
ದೈತ್ಯನು ಅತಿವೇಗದಿಂದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು
ಕಂಡು ಬಲರಾಮನು ಮೊದಲಿಗೆ ಹೆದರಿದವನಂತಾದನು. || ೨೬ ||
ಆದರೆ ಮರುಕ್ಷಣವೇ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ನೆನಪು ಆಗುತ್ತಲೇ ಅವನ
ಭಯವು ಹೊರಟುಹೋಯಿತು. ಕಳ್ಳನು ಯಾರದೋ ಧನವನ್ನು
ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಈ ಶತ್ರುವು ನನ್ನನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡು
ಹೋಗುತ್ತಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದ ಬಲರಾಮನು, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ
ಇಂದ್ರನು ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ವಜ್ರದಿಂದ ಪ್ರಹರಿಸುವಂತೆ ಅತ್ಯಂತ
ಕ್ರೋಧಗೊಂಡು ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಲವಾದ ಮುಷ್ಟಿ
ಪ್ರಹಾರಮಾಡಿದನು. || ೨೭ || ಏಟು ಜೀಳುತ್ತಲೇ ಅವನ ತಲೆ
ಮುಟ್ಟುಸೂರಾಯಿತು. ಬಾಯಿಂದ ರಕ್ತವನ್ನು ಉಗುಳುತ್ತಾ, ಚೈತನ್ಯ
ವುಡಗಿ ಭಯಂಕರ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರದಿಂದ

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರಲಂಬಂ ನಿಹತಂ ಬಲೇನ ಬಲಶಾಲಿನಾ |
ಗೋಪಾಃ ಸುಷ್ಕಿತಾ ಆಸನ್ನಾಧು ಸಾಧ್ವಿತಿ ವಾದಿನಃ || ೨೦ ||

ಆಶಿಷೋಽಭಿಗೃಣಂತಸ್ತಂ ಪ್ರಶಶಂಸುಸ್ತದರ್ಹಣಮ್ |
ಪ್ರೇತ್ಯಾಗತಮಿವಾಲಿಂಗ್ಯ ಪ್ರೇಮವಿಹ್ವಲಚೇತಸಃ || ೨೧ ||

ಪಾಶೇ ಪ್ರಲಂಬೇ ನಿಹತೇ ದೇವಾಃ ಪರಮನಿರ್ದೃತಾಃ |
ಅಭ್ಯವರ್ಷಸ್ಪೃಶಂ ಮಾಲ್ಯೈಃ ಶಶಯಃ ಸಾಧು ಸಾಧ್ವಿತಿ || ೨೨ ||

ಪ್ರಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪರ್ವತದಂತೆ ಆಗಲೇ ಗತಪ್ರಾಣನಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ
ಉರುಳಿದನು. || ೨೦ ||

ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಬಲರಾಮನು ಪ್ರಲಂಬಾಸುರನನ್ನು
ಸಂಹರಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಗೋಪರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯ
ವಾಯಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಭಲೇ! ಭಲೇ! ಎಂದು ಕೋಡಾಡಿ
ದರು. || ೨೦ || ಗೊಲ್ಲಬಾಲಕರ ಚಿತ್ರವು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ವಿಹ್ವಲ
ವಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಅವನಿಗೆ ಶುಭವನ್ನು ಕೋರುತ್ತಾ ಸತ್ತು ಬದುಕಿ
ಬಂದನೊಂದೇ ಭಾವಿಸಿ ಆನಂದಿತರಾದರು. ಪ್ರಶಂಸೆಗೆ ಅರ್ಹನಾದ
ಬಲರಾಮನನ್ನು ಅವರೆಲ್ಲ ಅಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮ
ವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಿದರು. || ೨೧ || ಪಾಶಿಷ್ಠನಾದ ಪ್ರಲಂಬಾ
ಸುರನು ಹತನಾದಾಗ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸುಖಿಗಳಾದರು. ಅವರು
ಎಲ್ಲರೂ ಬಲರಾಮನ ಮೇಲೆ ಹೂಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ
ಬಲರಾಮ ಸಾಧು! ಎಂದು ಸಾಧುವಾದವರನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ
ಬಲಭದ್ರನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು. || ೨೨ ||

ಪದಿನೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೧೮ ||

೨೩ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಭೂತಾರ್ಣವಾದಮಹಾಭಯಾಂ ಸಂಹತಾಯಾಂ ದಹಮ ಸ್ಕಂಧೇ ಪೂರ್ವಾರ್ಧೇ
ಪ್ರಲಂಬವಧೋ ನಾಮಾಷ್ಟಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೧೮ ||

ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಗೋವುಗಳನ್ನು-ಗೋಪಾಲಕರನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕಾಡುಗಿಚ್ಚಿನಿಂದ ಕಾಪಾಡಿದುದು

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಶ್ರೀದಾಸಕ್ರೇಮ ಗೋಪೇಷು ತದ್ಗಾಪೋ ದೂರಚಾರಿಣೀಃ |
ಸ್ವೈರಂ ಚರಂತೋ ವಿವಿಶುಸ್ತಗಾಲೋಭೇನ ಗಹ್ವರಮ್ || ೧ ||

ಅಶಾ ಗಾವೋ ಮಹಿಷೈಶ್ಚ ನಿರ್ವಿಶಂತೋ ವಸಾಧ್ವಮ್ |
ಉಪೇಶಾಟವೀಂ ನಿರ್ವಿವಿಶುಃ ಕ್ರಂದಂತೋ ದಾನತರ್ಷಿತಾಃ || ೨ ||

ತೇಽಪಶ್ಯಂತಃ ಪಶೂನ್ಗೋಪಾಃ ಕೃಷ್ಣರಾಮಾದಯಸ್ತದಾ |
ಜಾತಾನುತಾಪಾ ನ ವಿಧುರ್ವಿಚಿನ್ವಂತೋ ಗವಾಂ ಗತಿಮ್ || ೩ ||

ತೃಣೈಸ್ತಪ್ತುರದಚ್ಛಿನ್ನೈರ್ಗೋಷ್ಠದೈರಂಕೈರ್ಗವಾಮ್ |
ಮಾರ್ಗಮನ್ವಗಮನ್ಸರ್ವೇ ನಪ್ರಾಣೀವ್ಯಾ ವಿಚೇತಸಃ || ೪ ||

ಶ್ರೀಶುಕಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ!
ಒಮ್ಮೆ ಗೋಪಬಾಲಕರೆಲ್ಲರೂ ಅಟದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವರ
ಗೋವುಗಳು ತಡೆಯುವವರೇ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಬಹಳ ದೂರಕ್ಕೆ
ಪೋಗಿಬಿಟ್ಟವು. ಹುರು ಹುಲ್ಲಿನ ಆಸೆಯಿಂದ ಒಂದು ಗಹನ
ವಾದ ಕಾಡನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದುವು. || ೧ || ಅವರ ಕರುಹಾಕದಿರುವ
ಹಸುಗಳು, ಹಾಲುಕೊಡುವ ಹಸುಗಳು, ಆನೇಕ ಕರುಗಳಿದ್ದ ಹಸು
ಗಳು ಒಂದು ಕಾಡಿನಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾ
ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪದಿಂದ ಪರಿತಪಿಸತೊಡಗಿದವು. ಅವುಗಳು ದಿಕ್ಕು
ಗಾಣದೆ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕೊನೆಗೆ ಮುಂಜಾರಣ್ಯ (ನೊಡೆಹುಲ್ಲಿನ
ಕಾಡು)ವನ್ನು ಹೊಕ್ಕವು. || ೨ || ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ-ಬಲರಾಮರೇ
ಮುಂತಾದ ಗೊಲ್ಲಬಾಲಕರು ತಮ್ಮ ವಶುಗಳ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲವು
ದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರು ಅಟವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮರುಗುತ್ತಾ
ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹುಡುಕತೊಡಗಿದರು. ಅದರೂ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹಸುಗಳು
ಕಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲ. || ೩ || ಗೋವುಗಳೇ ವ್ರಜವಾಸಿಗಳ ಜೀವನಾ
ಧಾರವಾಗಿದ್ದವು. ಅವುಗಳು ಸಿಗದಿರುವಾಗ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬುದ್ಧಿ
ಗುಟ್ಟಿತಾದರು. ಬಳಿಕ ಅವರು ಹಸುಗಳ ಗೊರಸಿನ ಗುರುತನ್ನು
ಹುಲ್ಲು ಮೇಳುಕೊಂಡು ಹೋದ ಜಾಗಗಳಿಂದ ಅವನ್ನು
ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದರು. || ೪ ||

ಮುಂಜಾಟವ್ಯಾಂ ಭ್ರಷ್ಟಮಾಗಂಕ್ರಂದಮಾನಂ ಸ್ವಗೋಧನಮ್ |
ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ತೃಪಿತಾಃ ಶ್ರಾಂತಾಸ್ತತ್ಪರೇ ಸಂಸ್ಥವರ್ತಯನ್ |

|| ೫ ||

ತಾ ಅಹೂತಾ ಭಗವತಾ ಮೇಘಗಂಭೀರಯಾ ಗಿರಾ |
ಸ್ಥನಾಮ್ನಾಂ ನಿನದಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರತಿನೇದುಃ ಪ್ರಹರ್ಷಿತಾಃ |

|| ೬ ||

ತತಃ ಸಮಂತಾದ್ವನಧೂಮಕೇತು-
ರ್ಯಾದೃಚ್ಛ್ರಮಾಘಾತ್ಸ್ಯಯಶ್ಚದ್ವನೌಶಸಾಮ್ |
ಸಮೀರಿತಃ ಸಾರಥಿನೋಲ್ಲಾಸೋಲ್ಲುಕ್ತಃ
ವಿರೇಲಿತಾಸಃ ಸ್ವರವಂಗಮಾನ್ಮಹಾನ್ || ೭ ||

ತಮಾಪತಂತಂ ಪರಿತೋ ದಮಗ್ನಿಂ
ಗೋಪಾತ್ಸ ಗಾವಃ ಪ್ರಸಮೀಕ್ತ್ಯ ಛೇತಾಃ |
ಊಚುಶ್ಚ ಕೃಷ್ಣಂ ಸಬಲಂ ಪ್ರಪನ್ನಾ
ಯಥಾ ಹರಿಂ ಮೃತ್ಯುಭಯಾರ್ಥಿತಾ ಜನಾಃ || ೮ ||

ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಮಹಾವೀರ ಹೇ ರಾಮಾಮಿಹವಿಕ್ರಮ |
ದಾವಾಗ್ನಿನಾ ದಹ್ಯಮಾನಾನೃಪನ್ಯಾಸ್ತಾಸ್ಮಾನುಮರ್ತಥಾ
|| ೯ ||

ನೂನಂ ತ್ವದ್ಭಾಂಧವಾಃ ಕೃಷ್ಣ ನ ಚಾರ್ಹಂತ್ಯಮೇದಿತುಮ್ |
ವಯಂ ಹಿ ಸರ್ವಧರ್ಮಜ್ಞ ತ್ವನ್ನಾಭಾಸ್ತತ್ಪರಾಯಣಾಃ
|| ೧೦ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ

ವಚೋ ನಿಹಮ್ನ ಕೃಪಣಂ ಬಂಧೂನಾಂ ಭಗವಾಸ್ತಥಃ |
ನಿಮೀಲಯತ ಮಾ ಭೃಷ್ಟ ಲೋಚನಾನೀತ್ಯಭಾಷತ
|| ೧೧ ||

ಕೊನೆಗೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಗೋವುಗಳು ಮುಂಜಾಟವಿಯಲ್ಲಿ
ದಾರಿಗಾಣದೆ ಕೊಗಿಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನ್ನು
ಹಿಂದಿರುಗಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸತೊಡಗಿದನು. ಆಗ ಅವರೆಲ್ಲರೂ
ಬಹಳವಾಗಿ ಆಯಾಸಗೊಂಡಿದ್ದು ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬಳ
ಲಿದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಮುಂದುವರಿಯಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ || ೫ ||
ಗೋವುಗಳ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಪ್ರಣತಾರ್ತಿಹರನಾದ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮೇಘಸದೃಶವಾದ ಗಂಭೀರ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಹುರುಳ
ಹಡುಡಿದು ಕರೆಯತೊಡಗಿದನು. ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದ ಗೋವು
ಗಳು ಬಹಳ ಹರ್ಷಿತರಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಾಗಿ ತಾವೂ 'ಅಂಬಾ'
ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟವು || ೬ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಆ ಹುರುಳನ್ನು
ಕರೆಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ || ವನದ ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ
ವನವಾಸಿ ಜೀವಿಗಳ ಕಾಲಸ್ವರೂಪವಾದ ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚು ಹೊತ್ತಿ
ಕೊಂಡಿತು. ಜೊತೆಗೆ ಜೋರಾಗಿ ಬರುಗಾಳಿಯು ಬಿಸುತ್ತು ಆ
ದಂಕಿಯ ಉರಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕವಾಯಿತು.
'ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲದೆ ಹರಡಿಕೊಂಡ || ಪ್ರಚಂಡ ಅಗ್ನಿಯು ತನ್ನ
ಭಯಂಕರ ಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಚರಾಚರ ಜೀವಿಗಳನ್ನು
ಭ್ರಷ್ಟಮಾಡತೊಡಗಿತು || ೭ || ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚು ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಗಳಿಂದ
ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡ ಗೋವುಗಳೂ,
ಗೋವಾಲರೂ ಅತ್ಯಂತ ಭಯಭೀತರಾದರು. ಮರಣಭಯ
ದಿಂದ ಹೆದರಿದ ಜೀವಿಯು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗುವಂತೆ
ಅವರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಬಲರಾಮರಿಗೆ ಶರಣಾಗತರಾಗಿ, ಅವರನ್ನು
ಕೊಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಾ ಇಂತೆಂದರು || ೮ || ಓ ಮಹಾವೀರನಾದ
ಪ್ರಿಯ ಕೃಷ್ಣನೇ! ಪರಮ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಬಲರಾಮನೇ! ನಾವು
ನಿಮಗೆ ಶರಣಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ದಾವಾಗ್ನಿ
ಯಿಂದ ಬೆಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆ, ನೋಡು! ನೀವೆಲ್ಲರೂ
ನಮ್ಮನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ || ೯ || ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ
ನಿಮ್ಮ ಬಂಧುಗಳೇ ಆಗಿದ್ದೇವೆ. ಆಪದ್ಭಾಂಧವನ ಬಂಧುಗಳಾದ
ನಾವು ಹೀಗೆ ವಿನಾಶಹೊಂದಬಾರದು. ಸಮಸ್ತವಾದ ಧರ್ಮ
ಗಳನ್ನು ತೊದಿರತಕ್ಕವನೇ! ನೀನೇ ನಮಗೆ ಏಕಮಾತ್ರ ರಕ್ಷಕನೂ
ಪರಮಾಶ್ರಯನೂ ಆಗಿರುವೆ. ನಿನ್ನದೇ ಭರವಸೆಯಿದ್ದ ನಮ್ಮನ್ನು
ರಕ್ಷಿಸು || ೧೦ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಮಹಾರಾಜ!
ಈ ಬಂಧುಗಳಾದ ಗೊಲ್ಲಬಾಲಕರ ದೈನ್ಯದಿಂದ ಕೊಡಿದ ವಚನ
ವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅಭಯವನ್ನೀಯುತ್ತಾ
ಇಂತೆಂದನು - ಹೆದರಬೇಡಿರಿ. ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ
ಕೊಳ್ಳಿ || ೧೧ || ಭಗವಂತನ ಅವ್ಯಸನವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಗೋವು
ಬಾಲಕರು - ಸರಿ; ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣು
ಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ಯೋಗೇಶ್ವರನಾದ ಭಗವಾನ್
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಭಯಂಕರವಾದ ಆ ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚನ್ನು ತನ್ನ ಬಾಯಿಂದ

ತಥೇತಿ ಮೀಲಿತಾಕ್ಷೇಷು ಭಗವಾನಗ್ನಿಮುಲ್ಕಗಾಮ್ |
ಪೀತ್ವಾಮುಖೇನ ತಾನ್ಯಚ್ಛಾದ್ಯೋಗಾಧೀಶೋ ವ್ಯಮೋಚಯತ್ || ೧೨ ||

ತತಶ್ಚ ತೇಽಕ್ಷೀಣ್ಯನ್ನೀಲ್ಯ ಪುನರ್ಭಾಂಡೀರಮಾಪಿತಾಃ |
ನಿತಾಮ್ಯ ವಿಸ್ಮಿತಾ ಆಸನ್ನಾತ್ಮಾನಂ ಗಾತ್ರ ಮೋಚಿತಾಃ || ೧೩ ||

ಕೃಷ್ಣಸ್ತ ಯೋಗವೀರ್ಯಂ ತದ್ಯೋಗಮಾಯಾನುಭಾವಿತಮ್ |
ದಾವಾಗ್ನೇರಾತ್ಮನಃ ಕ್ಷೇಮಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ತೇ ಮೇನಿರೇಽಮರಮ್ || ೧೪ ||

ಗಾಃ ಸನ್ನಿವರ್ತ್ಯ ಸಾಯಾಹ್ನೇ ಸಹರಾಮೋ ಜನಾರ್ದನಃ |
ವೇಣುಂ ವಿರಣಯಸ್ತೋಷ್ಯಮಗಾದ್ಗೋಪೈರಭಿಷ್ಠುತಃ || ೧೫ ||

ಗೋಪೀನಾಂ ಪರಮಾನಂದ ಆಪೀದ್ಯೋವಿಂದದರ್ಶನೇ |
ಕ್ಷಣಂ ಯುಗತತಮಿವ ಯಾಸಾಂ ಯೇನ ವಿನಾಭವತ್ || ೧೬ ||

ಪಾನಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು. ಹೀಗೆ ಅವನು ಗೋಪಬಾಲಕರನ್ನು ಘೋರವಾದ ಸಂಕಟದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿದನು. || ೧೨ || ಇದಾದ ಬಳಿಕ ಗೋಪಬಾಲಕರು ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿದಾಗ ತಾವು ಭಾಂಡೀರವೆಂಬವರ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಹೀಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಮತ್ತು ಗೋವುಗಳನ್ನು ದಾವಾನಲದಿಂದ ಪಾರಾಗಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಆತ್ಮಂತ ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು. || ೧೩ || ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಈ ಯೋಗ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಯೋಗಮಾಯೆಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಮತ್ತು ದಾವಾನಲದಿಂದ ಆದ ತಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದೇವತೆಯೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿದರು. || ೧೪ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗುತ್ತಲೇ ಬಲರಾಮನೊಂದಿಗೆ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮುರಳಿಯನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತ ಹಾವಿಗಳನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಪ್ರಜದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಗೊಲ್ಲಬಾಲಕರು ಅವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ ಅವನ ಹಿಂದೆ-ಹಿಂದೆಯೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. || ೧೫ || ಇತ್ತ ಪ್ರಜದಲ್ಲಿ ಗೋಪಿಕೆಯರಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ-ಬಲರಾಮ ಒಂದೊಂದು ಕ್ಷಣವೂ ನೂರು ಯುಗಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮರಳಿದಾಗ ಅವನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅನಂದ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದರು. || ೧೬ ||

ಹಸ್ತಾಂಭತ್ರನೇವ ಅಧ್ಯಾಯಃ ಸುಗುಣೀಶು. || ೧೯ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ದಶಮಸ್ಕಂಧೇ ಪೂರ್ವಾರ್ಧಃ
ದಾವಾಗ್ನಿಪಾಸಂ ನಾಮೈಕೋನವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೧೯ ||

ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ವರ್ಷಾಯುತು ಮತ್ತು ಶರದೃತುವಿನ ವರ್ಣನೆ

ಶ್ರೀಕುಶಲವಾಚ

ತಯೋಸ್ತದದ್ಭುತಂ ಕರ್ಮ ದಾವಾಗ್ನೇರ್ಮೋಕ್ಷಮಾತ್ಮನಃ |
ಗೋಪಾಃ ಸ್ವಭೃಃ ಸಮಾಚುಷ್ಕಿಃ ಪ್ರಲಂಬವಧಮೇವ ಚ || ೧ ||

ಗೋಪವೃದ್ಧಾಶ್ಚ ಗೋಪೃಶ್ಚ ತದುಪಾಕರ್ಣ್ಯ ವಿಸ್ಮಿತಾಃ |
ಮೇನಿರೇ ದೇವಪ್ರವರೌ ಕೃಷ್ಣರಾಮೌ ಪ್ರಜಂ ಗತೌ || ೨ ||

ಹಃ ಪ್ರಾವರ್ತತ ಪ್ರಾವೃಟ್ ಸರ್ವಾಸ್ತಸ್ಮಮುದ್ಯತಾ |
ವಿಮ್ಯೋತಮಾನಪರಿಧಿರ್ವಿಸ್ಫೂರ್ಜಿತನಭಸ್ವರಾ || ೩ ||

ಶ್ರೀಕುಶಲಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಗೊಲ್ಲಬಾಲಕರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮನೆಮಕ್ಕಳು ತಾಯಿ ತಂಗಿ-ಜಂಡತಿ ಸ್ವಯಂ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ-ಬಲರಾಮರು ದಾವಾಗ್ನಿಯಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದುದು ಮತ್ತು ಪುಲಿಬಾಸುರನನ್ನು ವಧಿಸಿದುದು ಮುಂತಾದ ಅವರ ಅದ್ಭುತ ಕರ್ಮವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದರು. || ೧ || ಪ್ರಜದಲ್ಲಿಯೂ ಗೋಪಬಾಲಕರೂ, ಗೋಪಿಯರೂ ರಾಮ-ಕೃಷ್ಣರ ಆಲೌಕಿಕ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು. 'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಬಲರಾಮನ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರು ಪ್ರಜದಲ್ಲಿ ಆಗಮಿಸಿರುವರು' ಎಂದು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಭಾವಿಸಿದರು. || ೨ ||

ಇದಾದ ಬಳಿಕ ವರ್ಷಾಯುತುವಿನ ಕುಭಾಗಮನವಾಯಿತು. ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಜೀವನವನ್ನಿತ್ತು ಸಲಹುವ ಕಾಲವದು. ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರ ಸುತ್ತಲೂ ಪದೇ-ಪದೇ ಪ್ರಕಾಶಮಯ ವೃತ್ತವು ಕಾಣತೊಡಗಿತು. ಗುಡುಗು-ಸಿಡಿಲು-ಮಿಂಚು-ಗಾಳಿಗಳಿಂದ ಆಕಾಶವು ಕೋಳಿಗೊಂಡಿತು. || ೩ ||

ಸಾಂದ್ರನೀಲಾಂಬುದೈವ್ಯೋಮ ಸವಿದ್ಯುತ್ಸನಯಿಶುಭಃ |
ಅಸ್ತಷ್ಟ್ಯೋತಿರಾಚ್ಯಸ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮೇವ ಸಗುಣಂ ಬಭೌ

|| ೪ ||

ಅಚ್ಛೌ ಮಾಸಾನ್ ನಿಪೀತಂ ಯದ್ವ್ಯಮ್ನಾಶ್ವೋದಮಯಂ ಮು |
ಸ್ವಗೋಭಿಮೋಕ್ತುಮಾರೇಭೇ ಪರ್ಜನ್ಯಃ ಕಾಲ ಆಗತೇ

|| ೫ ||

ತಡಿತ್ವೋ ಮಹಾದೇವಾತ್ಮಂತತ್ಪರೇವೇಷಿತಾಃ |
ಪ್ರೀತಾನಂ ಜೀವನಂ ಹೃತ್ಯ ಮುಮುಖುಃ ಕರುಣಾ ಇವ

|| ೬ ||

ತಪಶ್ಚತಾ ದೇವಮೀಡಾ ಅಸಿದ್ವರ್ಷೀಯಸೀ ಮಹೀ |
ಯಥೈವ ಕಾನ್ಯುತಪುತ್ರನುಃ ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ತತ್ಪ್ರಮ್

|| ೭ ||

ನಿತಾಮುಖೇಷು ಖದ್ಯೋತಾಸ್ತಮಸಾ ಭಾಂಶಿ || ಗ್ರಹಾಃ |
ಯಥಾ ಪಾಪೇನ ಪಾಖಂಡಾ ನ ಹಿ ವೇದಾಃ ಕಲೌ ಯೋಗೇ

|| ೮ ||

ಶ್ರುತ್ಯಾ ಪರ್ಜನ್ಯನಿನದಂ ಮಂಡೂಕಾ ವ್ಯಸೃಜನ್ಗಿರಃ |
ತೂಷ್ಣೀಂ ಶಯಾನಾಃ ಪ್ರಾಗ್ಯದ್ವದ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ನಿಯಮಾಶ್ಚಯೇ

|| ೯ ||

ಆಸನ್ನತೃಘನಾಹಿನ್ಯಃ ಕ್ವದ್ರನದ್ಯೋಽನುಕುಷ್ಪತೀಃ |
ಪುಂಸೋ ಯಥಾಪ್ತಂತ್ರಸ್ತ ದೇಹದ್ರವಿಗಪಂಪದಃ

|| ೧೦ ||

ಹರಿತಾ ಹರಿಭಃ ಶಷ್ಟೈರಿಂದ್ರಗೋವೈಶ್ವ ರೋಹಿತಾಃ |
ಉಚ್ಛ್ರೀಂಧ್ರಕೃತಚ್ಚಾಯಾ ಸೃಣಾಂ ಶ್ರೀರಿವ ಭೂರಭೂತ್

|| ೧೧ ||

ಕ್ಷೇತ್ರಾಣಿ ಸ್ಯುಸಂಪದ್ಯಿ ಕರ್ಷಕಾಕಾಂ ಮುದಂ ದದುಃ |
ಧನಿಸಾಮುಪತಾಪಂ ಚ ದೈವಾಧೀನಮಜಾನತಾಮ್

|| ೧೨ ||

ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾದ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪಾದ ಮೇಘಗಳು ಆವರಿಸಿದುವು. ಗುಡುಗಿನ ಶಬ್ದದೊಡನೆ ಮಿಂಚು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ-ತಾರೆಗಳು ಮುಚ್ಚಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪನಾಗಿದ್ದರೂ ಗುಣಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಹೋದಾಗ ಜೀವನ ಸ್ಥಿತಿಯಂತೆ ಆಕಾಶವು ತೋರಿಹುಟ್ಟಿತು. || ೪ || ಸೂರ್ಯನು ರಾಜನಂತೆ ಪೃಥಿವಿರೂಪವಾದ ಪ್ರಜೆಯಿಂದ ಕಂದಾಯವಾಗಿ ಎಂಟು ತಿಂಗಳುಕಾಲ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ನೀರನ್ನು ಈಗ ಸಮಯಬಂದಾಗ ಅವನು ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳೆಂಬ ಕೈಗಳಿಂದ ಪುನಃ ಅದಕ್ಕೆ ಹಂಚಿಕೊಡಗಿದನು. || ೫ || ದಯಾಳುಗಳಾದ ಮನುಷ್ಯರು ಓಡಗೊಳಗಾದವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನಾದರೂ ಒತ್ತೆಯಿಡುವಂತೆಯೇ ಮೋಡಗಳು ಮಿಂಚೆಂಬ ಕಣ್ಣುಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಜನರ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಗಾಳಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಜನರ ಶ್ರೀಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಜೀವನದೊಪ್ಪಿ ನೀರನ್ನು ಸುರಿಸತೊಡಗಿದವು. || ೬ || ಸಕಾಮಭಾವದಿಂದ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವಾಗ ಶರೀರವು ದುರ್ಬಲವಾಗಿ ಅದರ ಫಲವು ದೊರೆತಾಗ ಅದು ಹೃಷ್ಯ-ವೃಷ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಗ್ರೀಷ್ಮಾಯತುನಿನಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಹೋಗಿದ್ದ ಭೂಮಿಯು ಈಗ ವರ್ಷಾಯಿತುವು ಬಂದೊಡನೆ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದಿ ಹಚ್ಚ-ಹಸಿದಾಯಿತು. || ೭ || ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಪಾಪವು ಪ್ರಬಲವಾದಾಗ ವೈದಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಮರೆಯಾಗಿ ಪಾಖಂಡ ಮತಗಳು ಪ್ರಚಾರವಾಗುವಂತೆಯೇ, ವರ್ಷಾಕಾಲದ ಸಾಯಂಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಕುರ್ಮುಗಿಲಿನಿಂದಾಗಿ ಕತ್ತಲೆ ಆವರಿಸಿ ಗ್ರಹ, ತಾರೆಗಳು ಕಂಡುಬರದೇ ಮಿಣುಕು ಹುಳುಗಳ ಪ್ರಕಾಶವು ಕಾಣುತ್ತದೆ. || ೮ || ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳು ಮುಗಿದನಂತರ ಗುರುಗಳ ಆದೇಶದಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು ವೇದಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುವಂತೆ, ಇಷ್ಟರವರೆಗೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ ಕವ್ವಗಳು ಮೇಘಗಳರ್ಜನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೆಚುಗುಟ್ಟಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವು. || ೯ || ಚಿತೇಂದ್ರಿಯನಲ್ಲದ ಪುರುಷನ ಶರೀರ ಮತ್ತು ಧನ-ಸಂಪತ್ತುಗಳು ಅವಿವ್ಯಯವಾಗುವಂತೆ, ಗ್ರೀಷ್ಮ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಹೋಗಿದ್ದ ಸಣ್ಣ-ಪುಟ್ಟ ನದಿಗಳು ವರ್ಷಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೇರೆ ಮೇರಿ ಹರಿಯತೊಡಗಿದವು. || ೧೦ || ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯು ಹುಲ್ಲಿನಿಂದಾಗಿ ಹುಚ್ಚ-ಹಸಿದಾಗಿಯೂ, ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಚೂಡಗಳೆಂಬ ಹುಳುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದು ಕೆಂಪಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಿಕೊಡೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದು ಬಳುಪಾಗಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದು ನಾನಾ ಬಣ್ಣದ ಉಡುಗೆ ತೊಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ರಾಜನ ಸೈನಿಕರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. || ೧೧ || ಎಲ್ಲ ಹೊಲ-ಗದ್ದೆಗಳು ಸಸ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ ತೂಡಿದ್ದು ರೈತರಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಸರ್ವಸ್ವವೂ ದೈವಾಧೀನವೆಂಬ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯದಿದ್ದ ಧನಿಕರಿಗೆ ರೈತರ ಸಂಪತ್ತು ನೋಡಿ ಇವರೂ ನಮ್ಮಂತೆ ಧನಿಕರಾಗುವರಲ್ಲ ಎಂದು ಅನುತಾಪವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. || ೧೨ ||

ಜಲಸ್ಥಲಕೃಷ್ಣಃ ಸರ್ವೇ ನವವಾರಿನಿಷೇವಯಾ |
ಅಬಿಭ್ರದ್ಬ್ರಹ್ಮರಂ ರೂಪಂ ಯಥಾ ಹರಿನಿಷೇವಯಾ || ೧೩ ||

ಸರಿದ್ವಿಃ ಸಂಗತಃ ಸಂಧುಕ್ತುಕ್ತುಭೇ ಶ್ವನೋರ್ಮಿಮಾನ್ |
ಅಪಕ್ವಯೋಗಿನಶ್ಚಿತ್ತಂ ಕಾಮಾಕ್ತಂ ಗುಣಯುಗ್ಮಧಾ || ೧೪ ||

ಗಿರಯೋ ವರ್ಷಧಾರಾಭರ್ಷನ್ಯಮಾಸಾ ನ ವಿವ್ಯಥಾಃ |
ಅಭಿಭೂಯಮಾಸಾ ವ್ಯಸನ್ಯಯಧಾಧೋಕ್ಷಜಚೇತಸಃ || ೧೫ ||

ಮಾರ್ಗಾ ಬಭೂವುಃ ಸಂದಿಗ್ಧಾಸ್ತತ್ಕೃತ್ಯಾ ಹೃಸಂಸ್ಕೃತಾಃ |
ಸಾಭ್ಯಸ್ತಮಾಸಾಃ ಶ್ರುತಯೋ ದ್ವಿಜೈಃ ಕಾಲಹತಾ ಇವ || ೧೬ ||

ಲೋಕಬಂಧುಷು ಮೇಘೇಷು ವಿದ್ಯುತಶ್ಚಲಸೌಹೃದಾಃ |
ಸ್ವರ್ಯಂ ನ ಚಕ್ರುಃ ಕಾಮಿಸ್ಯಃ ಪುರುಷೇಷು ಗುಣಶ್ಚಿವ || ೧೭ ||

ಧನವಿರ್ಯತಿ ಮಾತೇಂದ್ರಂ ನಿರ್ಗುಣಂ ಚ ಗುಣಿಸ್ತಭಾತ್ |
ವೃಕ್ಷೇ ಗುಣವ್ಯತಿಕರೇಽಗುಣವಾನ್ಪುರುಷೋ ಯಥಾ || ೧೮ ||

ನ ರರಾಚೋಚುಪಶ್ಯನ್ಃ ಸ್ವಪ್ನೋತ್ಸಾರಾಜಕೈರ್ಘನೈಃ |
ಅಹಂಮತ್ಯಾ ಭಾಸಿತಯಾ ಸ್ವಭಾವಾ ಪುರುಷೋ ಯಥಾ || ೧೯ ||

ಮೇಘಾಗಮೋಕ್ಷವಾ ಹೃಷಾಃ ಪ್ರತ್ಯನಂದನೋಪಿಖಂಡಿನಃ |
ಗೃಹೇಷು ತಪ್ತಾ ನಿರ್ವಿಣ್ಣಾ ಯಥಾಚ್ಯುತಜನಾಗಮೇ || ೨೦ ||

ಪಿತ್ತಾಪಃ ಪಾದಪಾಃ ಪದ್ಮಿರಾಸನ್ನಾಸಾತ್ಮಮೂರ್ತಯಃ |
ಪ್ರಾಕ್ಯಾ ಮಾಸ್ತಮಾ ಶ್ರಾಂತಾ ಯಥಾ ಕಾಮಾನುಸೇವಯಾ || ೨೧ ||

ಸವಸ್ತಶಾಂತರೋಧಸ್ತು ನ್ಯೂಪುರಂಗಾಪಿ ಸಾರಸಾಃ |
ಗೃಹೇಷ್ಟಶಾಂತಕೃತ್ಯೇಷು ಗ್ರಾಮ್ಯಾ ಇವ ಮರಾತಯಾಃ || ೨೨ ||

ಹರನೇವೆಯಿಂದ ಅಂತರ್ಭಾಷ್ಯ ಎರಡೂ ರೂಪಗಳೂ ಸುಂದರ ವಾಗುವಂತೆ ವರ್ಷಾಕಾಲದ ಹೊಸ ನೀರಿನ ಪಾನದಿಂದ ಜಲಚರ ಭೂಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸೌಂದರ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದವು. || ೧೩ ||
ಮಾಸನಾಯುಕ್ತ ಯೋಗಿಯ ಚಿತ್ತವು ವಿಷಯಗಳ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಕಾಮನೆಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವೆಂತೆಯೇ, ವರ್ಷಾಯುತುವಿನಲ್ಲಿ ಬಿರು ಗಾಳಿಗೆ ಸಮುದ್ರವು ಮೊದಲೇ ಎತ್ತರವಾದ ತೆರೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು, ಈಗ ನದಿಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಅದು ಇನ್ನೂ ಕ್ಷುಬ್ಧ ವಾಯಿತು. || ೧೪ || ತಮ್ಮ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಪುರುಷರಿಗೆ ಎಷ್ಟೇ ದುಃಖಗಳ ಹೊರಗಳೂ ಕೂಡ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡದಂತೆ, ಮುಸುಲಧಾರ ಮಳೆಯ ಅಘಾತ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ವರ್ಷತಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಥೆ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. || ೧೫ || ಸತತವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವಿರುವ ವೇದಗಳು ದ್ವಿಜರಿಗೆ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮರಳು ಹೋಗುವಂತೆ, ಶುದ್ಧಸಂಸ್ಕಾರ ಪೀನವಾದ ಮಾರ್ಗಗಳು ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ತುಂಬ ಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. || ೧೬ || ಚಂಚಲವಾದ ಅನುರಾಗವುಳ್ಳ ಕಾಮಿನಿಯು ಗುಣವಂತನಾದ ಪುರುಷನ ಬಳಿಯಲ್ಲೂ ಸ್ಥಿರಭಾವದಿಂದ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ ಲೋಕೋಪಕಾರಿಗಳಾದ ಮೇಘಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುಗಳು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. || ೧೭ || ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಗುಣನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಬೆಳಗುವಂತೆ ಮೇಘಗಳ ಗುಡುಗು ಸಿಡಿಲುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಗುಣವಾದ ನಾನಿಲ್ಲದ ಇಂದ್ರಧನುಸ್ಸು (ಕಾಮನಬಿಲ್ಲು) ಮೂಡಿ ಬರುತ್ತದೆ. || ೧೮ || ಪುರುಷನಲ್ಲಿರುವ ವೇದಾತ್ಮತ್ವಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಹಂಕಾರವು ಅಶ್ವವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡುವಂತೆ, ಚಂದ್ರನ ಬೆಳದಿಂಗಳಿಂದಲೇ ಪ್ರಕಾಶಗೊಂಡ ಮೇಘಗಳ ಅವರಣದಿಂದ ಚಂದ್ರನು ಮರೆಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. || ೧೯ || ಕಾಪ್ತಯಗಳಿಂದ ಬೆಂದು ಪರಿಚ್ಛೇದವ ಗೃಹಸ್ಥರಮನೆಗೆ ತುಂಬುವ ಬಂಡಾಗ ಅವರಿಗೆ ಆಗುವ ಆನಂದೋತ್ಸವದಂತೆ ಮೇಘಗಳ ಉಭಾಗಮನ ದಿಂದ ನವಿಲುಗಳು ಕೇಕಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೃಷ್ಟವಾದಂತೆ ಆನಂದೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವಷ್ಟೆ. || ೨೦ || ಸೂಮ ಭಾವದಿಂದ ತಮ್ಮ ಮೂಡುವವರ ಶರೀರವು ಮೊದಲಿಗೆ ಕೃಶವಾಗಿದ್ದರೂ, ಕಾಮನಾಪೂರ್ತಿ ಯಾದಾಗ ಪೃಷ್ಠ-ಪುಷ್ಪರಾಗು ವಂತೆ, ಗ್ರೀಷ್ಮದಲ್ಲಿ ಒಣಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ವೃಕ್ಷಗಳೂ ಈಗ ವರ್ಷಾ ಯುತುವಿನಲ್ಲಿ ಬೇರುಗಳಿಂದ ನಿರವಸ್ಥೆಯು ಸೋಂಪಾಗಿ ಚಿಗುರಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. || ೨೧ || ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಹಿತವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ವಿಷಯೇ ಪುರುಷರು ಆ ಮನೆ ಯನ್ನು ತೊರೆದು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ, ಮಳೆ ಸುರಿಯುವಿಕೆಯಿಂದ ಸರೋವರಗಳು ಕೊಚ್ಚಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸಾರಾಪಕ್ಷಿಗಳು ಅವನ್ನು ವರ್ಷಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗು ವುದಿಲ್ಲ. || ೨೨ ||

ಜಲೌಘೈರ್ನಿರಭಿದ್ಯಂತ ಸೇತವೋ ವರ್ಷತೀಶ್ವರೇ ।
ಸಾಖಂಡಿನಾಮಸದ್ಭಾಷ್ಯವೇದಮೂರ್ಗಾಃ ಕಲೌ ಯಥಾ
॥ ೨೩ ॥

ವೈಮುಚಸ್ತಾಯುಘನುಃ ಸ್ವಾ ಭೂತೇಭ್ಯೋಽಪ್ಯಾಪ್ತುತಂ ಘನಾಃ ।
ಯಥಾಽಽಪಿಹೋ ವಿಶ್ವತಯಾ ಕಾಲೇ ಕಾಲೇ ದ್ವಿಜೇರಿತಾಃ
॥ ೨೪ ॥

ಏವಂ ವನಂ ತದ್ವರ್ಷಿಷ್ಠಂ ಪಶ್ಚಽಬಿಜೂರಜಂಬುಮತ್ ।
ಗೋಗೋಪಾಲೈರ್ವೃತೋ ರಂತುಂ ಸಬಲಃ ಪ್ರಾವಿತದ್ಧರೀಃ
॥ ೨೫ ॥

ಭೇನವೋ ಮಂದಗಾಮಿನ್ಯ ಉಭೋಭಾರೇಣ ಭೂಯುಷಾ ।
ಯಯುರ್ಭಗವತಾಽಽಹೂತಾ ದ್ರುತಂ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಸ್ತುಪ್ತುನೀಃ
॥ ೨೬ ॥

ವನೌಕಸಃ ಪ್ರಮುದಿತಾ ವನರಾಜೇರ್ಮಥುಚ್ಛುತಃ ।
ಜಲಧಾರಾ ಗಿರೇರ್ನಾದಾನಾಸನ್ನಾ ದದೃಶೇ ಗುಹಾಃ
॥ ೨೭ ॥

ಕೃಚಿದ್ವನಸ್ತತೀಕ್ರೋಡೇ ಗುಹಾಯಾಂ ಚಾಭಿವರ್ಷತಿ ।
ನಿರ್ಮಿಶ್ಚ ಭಗವಾನ್ತ್ರೇಮೇ ಕಂದಮೂಲಫಲಾಶನಃ
॥ ೨೮ ॥

ದಧ್ಯೋದನಂ ಸಮಾನೀತಂ ಶಿಲಾಯಾಂ ಸಲಿಲಾಂತಿಕೇ ।
ಸಂಭೋಜನೀಯೈರ್ಬುಭುಚೇ ಗೋಪೈಃ ಸಂಕರ್ಷಣಾನ್ವಿತಃ
॥ ೨೯ ॥

ತಾದ್ವಲೋಪರಿ ಸಂನಿಶ್ಚ ಚರ್ವತೋ ಮೀರಿತೇಕ್ಷಣಾನ್ ।
ತೃಪ್ತಾನ್ವೃಷಾನ್ವೃತರಾನ್ ಗಾಶ್ಚ ಸ್ತೋಭೋಭರತ್ರಮಾಃ
॥ ೩೦ ॥

ಪ್ರಾವೃಟ್ಪ್ರಿಯಂ ಚ ತಾಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಸರ್ವಭೂತಮುದಾವಹಾಮ್ ।
ಭಗವಾನುಜಯಾನ್ ಚಕ್ರೇ ಆತ್ಮಕುಪ್ಪಿಂಹಿತಾಮ್
॥ ೩೧ ॥

ಏವಂ ನಿವಾಸೋಸ್ತಸ್ಯಾತ್ರ ಮಕೇಶವಯೋರ್ವಚೇ ।
ಶರತ್ಸಮಭವದ್ವೃಧ್ರಾ ಸ್ವಶ್ಯಾನ್ವೃಷರುಪಾನಿಲಾ
॥ ೩೨ ॥

ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ನಾಸ್ತಿಕರ ಮಿಥ್ಯಾವಾದಗಳಿಂದ ವೈದಿಕಮತವು ಎಲ್ಲಿ ಮೀರುವಂತೆ, ವರ್ಷಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರನು ಸುರಿಸು ತ್ತಿರುವ ಮುಸಲಧಾರೆಯಂತಹ ಮಳೆಯ ನೀರಿನ ಪ್ರವಾಹ ದಿಂದ ಹಲವಾರು ಅಣೆಕಟ್ಟು ಸೇತುವೆಗಳೂ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ॥ ೨೩ ॥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಧನಿಕರಾದ ವರು ಜನೋಪಯೋಗಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ, ವರ್ಷಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಾಯುವಿನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ದಟ್ಟವಾದ ಮೇಘಗಳು ವ್ಯಾಣಗಳ ಹಿತದ ಸಲುವಾಗಿ ಅಮೃತಮಯವಾದ ನೀರನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತವೆ. ॥ ೨೪ ॥

ವರ್ಷಾಯುತುವಿನಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನವು ಹೀಗೆ ಶೋಭಾಯ ಮಾನವಾಗಿದ್ದು ಪಶ್ಚವಾದ ಖಜೂರದಿಂದಲೂ, ನೇರಳೆಹಣ್ಣು ಗಳಿಂದಲೂ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತಹ ಸುಂದರವಾದ ವನದಲ್ಲಿ ಏಕರಿಸಲು ರಾಮ-ಶ್ಯಾಮರು ಗೊಲ್ಲಬಾಲಕರೊಡನೆ ಮತ್ತು ಗೋವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ॥ ೨೫ ॥ ಕೆಚ್ಚಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಶುಂಭಿ ಭಾರವಾದ್ದರಿಂದ ಹಸುಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವುಗಳ ಹೆಸರಿಡಿದು ಕೂಗಿದಾಗ ಅವು ಪ್ರೇಮಪರವಶರಾಗಿ ಬೇಗ-ಬೇಗನೇ ಓಡ ತೊಡಗಿದವು. ಹೀಗೆ ಓಡುವಾಗ ಅವುಗಳ ಕೆಚ್ಚಲುಗಳಿಂದ ಹಾಲು ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ॥ ೨೬ ॥ ಆ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆನಂದತುಂದಿಲರಾದ ವನವಾಸಿಗಳನ್ನು ಜೇನನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿರುವ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಮೃತುಂಜಿ ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತಾ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಗಿರಿನದಿಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಗುಹೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದನು. ॥ ೨೭ ॥ ಮಳೆಯು ಬಂದಾಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮರದ ಪೊಟರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಗಡ್ಡೆ ಗೊಬ್ಬ-ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಗೋಪಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ಆಟ ವಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ॥ ೨೮ ॥ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನದಿಯ ತೀರದ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಲರಾಮನೊಡನೆಯೂ, ಗೋಪಬಾಲಕ ರೊಂದಿಗೂ ಕುಳಿತು ಮನೆಯಿಂದ ತಂದ ಮೊಸರನ್ನವನ್ನು ಮೆಲ್ಲು ತ್ತಿದ್ದನು. ॥ ೨೯ ॥ ಆ ವರ್ಷಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎತ್ತುಗಳು, ಕರುಗಳು, ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಭಾರದಿಂದ ದಣದಿದ್ದ ಹಸುಗಳು ಕೆಲಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಹುಲ್ಲು ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದ ಮೇಲೆ ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆಯೇ ಮಲಗಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮೆಲಕುಹಾಕುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಮೃದ್ಧ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಸುಖದಾಯಕವಾದ, ಆನಂದಪ್ರದವಾದ ಇಂತಹ ವರ್ಷಾಕಾಲದ ಸೊಬಗನ್ನು ತನ್ನ ಲೀಲಾವಿಲಾಸದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದ್ದರೂ ಆ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ನೋಡಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸನ್ನನಾದನು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಿದನು. ॥ ೩೦-೩೧ ॥

ಹೀಗೆ ರಾಮ-ಕೇಶವರಿಬ್ಬರೂ ಮಹದಾನಂದದಿಂದ ಪ್ರಜ ದಲ್ಲಿ ನಿವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ವರ್ಷಾಯುತುವು ಕಳೆದು ಶರದೃತು ವಿನ ಆಗಮನವಾಯಿತು. ಆಕಾಶವು ಮೋಡಗಳಿಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಮಲ ವಾಯುತು ವಾಯುವು ಮಂದ-ಮಂದವಾಗಿ ಬೀಳತೊಡಗಿತು. ॥ ೩೨ ॥

ಶರದಾ ನೀರಜೋತ್ತತ್ತಾ ನೀರಾಣಿ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಯಯುಃ |
ಭ್ರಷ್ಟಾನಾಮಿವ ಚೇತಾಂ ಪುನರ್ಯೋಗನಿಷೇವಯಾ || ೩೩ ||

ವೈಷ್ಣೋಽಬ್ಧಂ ಭೂತಕಾಬಲ್ಯಂ ಭುವಃ ಪಂಕಮಪಾಂ ಮಲಮ್ |
ಶರಜ್ಜಹಾರಾತ್ರಮಿಣಾಂ ಕೃಷ್ಣೇ ಭಕ್ತರ್ಯಥಾಶುಭಮ್ || ೩೪ ||

ಸರ್ವಸ್ಥಂ ಜಲದಾ ಹಿತ್ವಾ ವಿರೇಜುಃ ಶುಭ್ರವರ್ಚಸಃ |
ಯಥಾ ತ್ಯಕ್ತ್ವಪಿಣಾಃ ಶಾಂತಾ ಮುನಯೋ ಮುಕ್ತಕಲ್ಪಿಣಾಃ || ೩೫ ||

ಗಿರಯೋ ಮುಮುಚುಸ್ತೋಯಂ ಕೃಷಿನ್ ಮುಮುಚುಃ ಶಿವಮ್ |
ಯಥಾ ಜ್ಞಾನಾಮೃತಂ ಕಾಲೇ ಜ್ಞಾನಿನೋ ದಮೇ ನ ವಾ || ೩೬ ||

ನೈವಾವಿದನ್ ಕ್ಷಯಮಾಣಂ ಜಲಂ ಗಾಢಜಲೇಚರಾಃ |
ಯಥಾಽಽಯುರಸ್ತಥಂ ಕ್ಷಯ್ಯಂ ನರಾ ಮೂಢಾಃ ಕುಟುಂಬಿನಃ || ೩೭ ||

ಗಾಢವಾರಿಚರಾಸ್ತಾಪಮವಿಂದನ್ ಭರದರ್ಶಜಮ್ |
ಯಥಾ ದರಿದ್ರಃ ಕೃಪಣಃ ಕುಟುಂಬವಿಚಿತೇಂದ್ರಿಯಃ || ೩೮ ||

ಶನ್ಯಃ ಶನ್ಯರ್ಜಕುಃ ಪಂಕಂ ಸ್ವಲಾನ್ಯಾಮಂ ಚ ವೀರುಧಃ |
ಯಥಾಪಂಮಮತಾಂ ಧೀರಾಃ ಶರೀರಾದಿಷ್ಟಾಶ್ಚಕು || ೩೯ ||

ನಿಶ್ಕಲಾಂಬುರಭೂತಕ್ಷುಷ್ಣಂ ಸಮುದ್ರಃ ಶರದಾಗಮೇ |
ಅತ್ಯನ್ಯುಪರತೇ ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನಿವೃಪರತಾಗಮಃ || ೪೦ ||

ಕೇದಾರೇಭೃಷ್ಟಪೋಽಗೃಹಸ್ಥರ್ಷಕಾ ದೃಢಸೇತುಭಃ |
ಮಥಾ ಪ್ರಾಣೈಃ ಸ್ರವಜ್ಞಾನಂ ತನ್ನರೋಧೇನ ಯೋಗಿನಃ || ೪೧ ||

ಯೋಗಭೃಷ್ಟನಾದವನ ಚಿತ್ತವು ಪುನಃ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಮಾಡು ವುದರಿಂದ ನಿರ್ಮಲವಾಗುವಂತೆ, ಸರೋವರಗಳಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಕಮಲಗಳು ಆರಳಿ, ಜಲಾಶಯಗಳ ನೀರು ತನ್ನ ಸಹಜವಾದ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. || ೩೩ || ಭಗವಂತನ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ, ಗೃಹಸ್ಥ ವಾನಪ್ರಸ್ಥ ಮತ್ತು ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಇವರ ಎಲ್ಲರ ರೀತಿಯ ಕಷ್ಟ ಮತ್ತು ಅಶುಭಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಬಿಡು ವಂತೆಯೇ, ಶರದೃತುವು ಆಕಾಶವನ್ನು ಮೋಡಗಳಿಂದಲೂ, ವರ್ಷಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ದೇವ-ಜನುಗಳನ್ನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕೆಸರನ್ನು ನೀರಿನ ಕೊಳೆಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. || ೩೪ || ಪುತ್ರೇಷಾಂ, ವಿಶ್ವೇಷಾಂ ಮತ್ತು ದಾರೇಷಾಂ ಗಳೆಂಬ ಈಷಾತ್ರಯಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಕಾಮಕ್ಷೀಧಾದಿ ಗಳನ್ನು ದೂರಕರಿಸಿ ಪಾಪರಹಿತರಾಗಿ ಶುದ್ಧಾತ್ಮರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿ ಗಳಂತೆ, ಮೋಡಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ನೀರಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡಿ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸಿವು. || ೩೫ || ಜ್ಞಾನಿ ಗಳಾದವರು ಜ್ಞಾನಾಮೃತವನ್ನು ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸದೆಹೋಗುವಂತೆ, ವರ್ಷಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ನಿಸಿದಿಗಳೂ ಶರತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಮೃತಪ್ರಾಯವಾದ ನೀರಿನಿಂದ ಕೂಡಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಬತ್ತಿಹೋಗುತ್ತಿವು. || ೩೬ || ಕುಟುಂಬ ಪೋಷಕೆಯಲ್ಲೇ ಮೈಮರತ ಮೂಢನಾದವು ತನ್ನ ಆಯುಷ್ಯ ಕ್ಷಣ-ಕ್ಷಣೇ ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಅಂತೆಯೇ ಆಳವಿಲ್ಲದ ಜಲಾಶಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವ ಜಲಚರಗಳು ಜಲಾಶಯದ ನೀರು ವಿಶೇ-ವಿಶೇ ಬತ್ತಿಹೋಗು ತ್ತಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. || ೩೭ || ಕಂದಿವಿಗಳಿಗೆ ವಶವಾದ ಕೃಪಣ, ದರಿದ್ರನು ಕುಟುಂಬದ ನಾನಾ ರೀತಿಯ ತಾಪ ಗಳಿಂದ ಪರಿತಪಿಸುವಂತೆ, ಆಳವಿಲ್ಲದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜಲಚರಗಳು ಶರತ್ಕಾಲದ ಪ್ರವಹ ಮಾರ್ಮಿಕ ತಾಪದಿಂದ ಪರಿತಪಿಸತೊಡಗಿದವು. || ೩೮ || ವಿವೇಕ ಸಂಪನ್ನನಾದ ವಿದ್ವಾನ್ಮನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಶರೀರವೇ ಮುಂತಾದ ಅನಾತ್ಮ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ 'ನಾನು', 'ನನ್ನದು' ಎಂಬ ಅಹಂಕೆ, ಮಮತೆಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ವಂತೆ, ಶರತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯು ಕೆಸರನ್ನೂ ತೊರೆದು, ಕಿಷ್ಕಿ ಲಕೆಗಳು ಪರಿಪಕ್ವವಾಗುತ್ತವೆ. || ೩೯ || ಮರವು ನಿಸರ್ಕಲ್ಪ ವಾದಾಗ ಅತ್ಯಾರಾಮನಾದ ಪುಷ್ಪವು ಕರ್ಮಕಾಂಡದ ಜಂಜಾಲದಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಶಾಂತವಾಗುವಂತೆ, ಶರತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರವು ಯಾವುದೇ ಕ್ಷುಬ್ಧತೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಗಂಭೀರ ವಾಗಿಯೂ, ಶಾಂತವಾಗಿಯೂ ಸ್ಥಿರವಾಯಿತು. || ೪೦ || ಯೋಗಿಗಳಾದವರು ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರದ ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಿಷಯಗಳಿಂದ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರೋ, ಹಾಗೆಯೇ ರೈತರು ಶರತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಬಲವಾದ ಬದುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಸೋರಿಹೋಗುವ ನೀರನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. || ೪೧ ||

ಶರಣಾರ್ಥಾಂತರಾಂತಾಪಾಸ್ತುತಾ ನಾಮುತಪೋಽಹಮ್ |
ದೇಹಾಭಿಮಾನೋ ದೋಢೋ ಮುಖಂದೋ ವ್ರಜಯೋಷಿತಾಮ್ |

|| ೪೨ ||

ವಿಮಲೋಭತ ನಿರ್ಮಲಃ ಶರದ್ವಿಮಲತಾರಕಮ್ |
ಸತ್ತ್ವಯುಕ್ತಂ ಯಥಾ ಚಿತ್ತಂ ತಬ್ಬಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಥವರ್ತನಮ್ |

|| ೪೩ ||

ಅಖಂಡಮಂಡಲೋ ವ್ಯೋಮ್ನಿರರಾಜೋದುಗಣೈಃ ಶಶೀ |
ಯಥಾ ಯದುಪತಿಃ ಕೃಷ್ಣೋ ವೃಷ್ಟಿಚಕ್ರಾದೃತೋ ಭುವಿ |

|| ೪೪ ||

ಅಶ್ವಿಷ್ಯ ಸಮಶೀತೋಷ್ಣಂ ಪ್ರಸೂನವನಮಾರುತಮ್ |
ಜನಾಸ್ತಾಪಂ ಜಪುರ್ಗೋಷ್ಣೋ ನ ಕೃಷ್ಣಹೃತಚೇತಸಃ |

|| ೪೫ ||

ಗಾಘೋ ಮೃಗಾಃ ಖಗಾ ನಾರ್ಯಾಃ ಪುಷ್ಪಿನ್ಯಾಃ ಶರದಾಭವನ್ |
ಅನ್ವಿಯಮಾನಾಃ ಸ್ವಪ್ನಪೈಃ ಥಲೈರೀಶಕ್ತಿಯಾ ಇವ |

|| ೪೬ ||

ಉದಹೃತ್ಯನ್ತಾರ್ಜುನಾ ಸೂರ್ಯೋತ್ಥಾನೇ ಕುಮುದ್ವಿನಾ |
ಶಾಖಾಕು ನಿರ್ಭಯಾ ಲೋಕಾ ಯಥಾ ದ್ಯುಮಿನ್ವಿನಾ ನೃಪ |

|| ೪೭ ||

ಶ್ರರಗ್ರಾಮೇಶ್ವಾಗ್ರಯಣೈರೈಂದ್ರಿಯೈಶ್ಚ ಮಹೋತ್ಸವೈಃ |
ಬಭೌ ಭೂಃ ಪಶ್ಚಿಮಾಧ್ಯಾ ಕಲಾಭ್ಯಾಂ ನಿತರಾಂ ಹರೇಃ |

|| ೪೮ ||

ಪೇನಿಹುನಿಸ್ತಪಸ್ತಾತಾ ನಿರ್ಗಮ್ಯಾರ್ಥಾಸ್ತಪೇದಿರೇ |
ಪರ್ಷರುದ್ಧಾ ಯಥಾ ಸಿದ್ಧಾ ಸ್ವಕಿಂಡಾನ್ವಾಲ ಆಗತೇ |

|| ೪೯ ||

ದೇಹಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಜ್ಞಾನವು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವಂತೆಯೂ, ಗೋಷಿಯರೆ ಎರಹತಾವವನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವಂತೆಯೂ, ಶರತ್ಕಾಲದ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಖರ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಉಂಟಾದ ತಾಪವನ್ನು ಶರತ್ಕೃಂದ್ರನು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ || ೪೨ || ವೇದಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವ ಸತ್ತ್ವಗುಣಿಯ ಚಿತ್ತವು ಅತ್ಯಂತ ಪೋಷಾಯಮಾನವಾಗಿರುವಂತೆ, ಶರದೃತುವಿನ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಘರಸಿತವಾದ ನೈರ್ಮಲ ಆಕಾಶವು ತಾರೆಗಳ ಜ್ಯೋತಿಗಳಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ || ೪೩ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಯದುವಂತೀಯರಲ್ಲಿ ಯದುಪತಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆಯೂ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ತಾರೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚಂದ್ರನು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆಯೂ || ೪೪ || ವಿಕಸಿತವಾದ ವನ ಕುಸುಮಗಳನ್ನು ಅಲಂಕಿಸಿಕೊಂಡು ಮಲ್ಲ-ಮಲ್ಲನೇ ಮತ್ತು ಸಮಶೀತೋಷ್ಣವಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಾರುತವು ಸಮಸ್ತ ಜನರ ತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಗೋಷಿಯರ ಎರಹತಾವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪರಿಹರಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ ಅವರ ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಆವರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು || ೪೫ || ಸಮರ್ಥರಾದ ಪರಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಫಲಗಳು ಅನುಸರಿಸುವ ವಂತೆ, ಶರತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಳುಗಳು, ಜಿಂಕೆಗಳು, ಪಕ್ಷಿಗಳು, ಹೆಂಗೆಗಳು, ಋತುಮತಿಯರೂ-ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯ ಕಾಮನೆ ಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಹೋರಿಗಳನ್ನು ಗಂಡುಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಗಂಡೆಸರನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸಿದವು || ೪೬ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ರಾಜನ ಶುಭಾಗಮನ ದಿಂದ ಕೆಳರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ನಿರ್ಭಯರಾಗಿ ವಂತೆಯೂ, ಸೂರ್ಯೋದಯದಿಂದ ಕೆನ್ನೆದಿಲೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಕುಮಲವೇ ಮುಂತಾದ ಪೈಪ್ಪಗಳು ವಿಕಸಿತವಾಗಿ ತ್ತವೆ || ೪೭ || ಶರತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಗ್ರಾಯಣವೂ (ನವಾನವಾಕನ), ಇಂದ್ರನ ಸಂಬಂಧವಾದ ಉತ್ಸವಗಳು ನಡೆಯ ತೊಡಗಿದವು. ಮಾಗಿನಂತೆ ಬೆಳೆಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯು ಸಂಪನ್ನವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಹಾಗೂ ಒಲರಾಮನ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಂಡಲವು ಅತ್ಯಂತ ಶೋಭಿಸ ತೊಡಗಿತು || ೪೮ || ಸಾಧಕರು ತಮ್ಮ ಯೋಗ ಸಾಧನೆಗಳಿಂದ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮವಾಗಿ ದಿವ್ಯಶರೀರಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ವರ್ಷಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ವೈಶ್ಯರು, ರಾಜರು, ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ನಾತಕರು ಶರತ್ಕಾಲವು ಪ್ರಾರಂಭ ವಾಗುತ್ತಲೇ ಸ್ವಚ್ಛೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿವರು || ೪೯ ||

ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು || ೨೦ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ದಶಮ ಸ್ಕಂಧೇ ಪೂರ್ವಾರ್ಧೇ
ಪ್ರಾಪ್ಯ ಚ ಶರದ್ಗೋನಂ ನಾಮ ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೨೦ ||

ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ವೇಣುಗೀತೆ

ಶ್ರೀಕುಳ ಉವಾಚ

ಇತ್ಯಂ ತರತ ಚ್ಚಜಲಂ ಪದ್ಮಾಕರಸುಗಂಧಿನಾ |
ನ್ಯವಿಶದ್ವಾಯುನಾ ವಾತಂ ಸುಗೋಗೋಪಾಲಕೋಽಚ್ಚುತು
|| ೧ ||

ಕುಸುಮಿತದನರಾಜಶುಕ್ಲಿಪ್ತಂಗ-

ದ್ವಿಜಕುಲಘುಸ್ಪರ್ಶದರಿನ್ಮಹೀಧ್ರಮ್ |

ಮಧುಪತಿರವಗಾಙ್ಗ ಬಾರಯಣ್ಣಾಃ

ಸಹಸಕುಪಾಲಬಲಚ್ಚುಕೂಟ ವೇಣುಮ್ || ೨ ||

ತದ್ವಜಸ್ವಿಯ ಆಶ್ರುತ ವೇಣುಗೀತಂ ಸ್ಮರೋದಯಮ್ |

ಕಾಶ್ವಿತರೋಕ್ಷಂ ಕೃಷ್ಣಸ್ತ ಸ್ತುತುಃಪೋಽನ್ಯವರ್ಣಯಮ್

|| ೩ ||

ತದ್ವರ್ಣಯಿತುಮಾರಬ್ಧಾಃ ಸ್ಮರಂತ್ಯಃ ಕೃಷ್ಣಚೀಪ್ತಮ್ |

ನಾಶಕನ್ತರವೇಗೇನ ವಿಕ್ರಿಪ್ತಮನುರೋ ನೃಪ

|| ೪ ||

ಶ್ರೀಕುಸುಮಾಪಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರಿಣಿತನೇ! ಶರತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ವೃಂದಾವನವು ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ನೀರು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಜಲಾಶಯಗಳಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಕಮಲಗಳ ಸುಗಂಧವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮಂಜಾನಿಲವು ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೋವುಗಳ ಮತ್ತು ಗೋಪಾಲ ಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ಆ ವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. || ೧ || ಸುಂದರವಾದ ಮತ್ತು ಸುಗಂಧಯುಕ್ತವಾದ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಸಮಲಂಕಿತವಾಗಿದ್ದ ವೃಕ್ಷಗಳ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ದುಂಬಿಗಳು ಝೇಂಕರಿಸುತ್ತಾ ಮಧುಪಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಸರೋವರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ನದಿಯ ತೀರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಣಾ ವಿಧವಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಕುಳಿತು ಕಲಕಲ ನಿನಾದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಧುವತಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬಲರಾಮನೊಡನೆ ಮತ್ತು ಗೊಲ್ಲ ಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಹಸಿರುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನ ಕೊಳಲನ್ನು ಕರ್ಣಾನಂದಕರವಾಗಿ ನುಡಿಸ ತೊಡಗಿದನು. || ೨ || ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಆ ವೇಣುಗೀತವು ಭಾವಂತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಭಾವವನ್ನು ಅವನನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. (ಅವನು ಕೇಳಿ ಗೋಪಿಯರ ಹೃದಯಗಳು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋದುವು). ಅವನು ಎಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕಲಿತು ಸಖಿಯರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ರೂಪ, ಗುಣ ಮತ್ತು ವೇಣುಗೀತದ ಮಾಧುರ್ಯ, ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ವರ್ಣಿಸ ತೊಡಗಿದನು. || ೩ || ವ್ರಜದ ಗೋಪಿಯರು ವೇಣುಗೀತವ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಅವರಿಗೆ ಕೊಳಲನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸ್ವರನೆಯುಂಟಾಗಿ ಅವನ ಕಿಂದುಟ, ಕುಡಿನೋಟ, ಸುಂದರವಾದ ಹುಬ್ಬುಗಳು, ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ಸೂರ್ಯಗಿರಿ-ಗುಂಗುರು ಕೂದಲು, ಮುಗುಳ್ಳಗೆ - ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅವರ ಸ್ತುತಿಪಥದಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು ಜಗದಾನಂದಕಂದನನ್ನು ಸೇವಕನೆಯ ಕಾಶರವು ಹೊಮ್ಮಾಯಿತು. ಅವರ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿ ಮೋಗಿದ್ದಿತು. ವೇಣುಗೀತ ಮಾಧುರ್ಯದ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಆಸಮರ್ಥರಾದರು. ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರೇಮಿಗಳಾದ ಗೋಪಿಯರು ವ್ರಜದಲ್ಲೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೋಡತೊಡಗಿದರು. || ೪ || ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೊಲ್ಲಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮಯೂರ ಪಿಚ್ಚಗಳಿವೆ. ಕಿವಿಗಳು ಕರ್ಣಕಾರ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದವು. ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಪೀತಾಂಬರವನ್ನು ಉಟ್ಟಿರುವನು. ಅವನ ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಐದು ಪ್ರಕಾರದ ಸುಗಂಧಿತ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಪೋಷಿಸಿದ ವೈಜಯಂತೀ ಮಾಲೆಯಿದೆ. ಸುಂದರವಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ನಾಟಕವಾಡಲು

ಒರ್ಹಾಪೀಡಂ ಸುಖಮವಾಪುಃ ಕೀರ್ತಯೋಃ ಕೀರ್ತಕಾರಂ
ಬಿಭ್ವದ್ವಾಸುಃ ಕನಕಕಪಿತಂ ವೃಜಯಂತೀಂ ಚ ಮೂಲಾಮ್ |

ರಂಧ್ರಾಸ್ತೇಗೋರಧರಾಧಯಾ ಪೂರಯನ್ನೋಷವೃಂದೈ-
ವ್ಯಂಧಾರಣ್ಯಂ ಸ್ವಪದರಮಣಂ ಪ್ರಾವಿಶದ್ಗೀತಕೀರ್ತಿಃ
|| ೫ ||

ಇತಿ ವೇಣುರವಂ ರಾಜಸ್ವರ್ಗಧೂತಮನೋಹರಮ್ |
ಪ್ರತ್ಯಾ ಪ್ರಜ್ಞಯುಃ ಸರ್ವಾ ವರ್ಣಯಂತ್ಯೋಽಭರೇಭರೇ
|| ೬ ||

ಗೋಷ್ಠ ಊರು:

ಅಕ್ಷಗ್ವಾಹಂ ಫಲಮಿವಂ ನ ಪರಂ ವಿದಾಮಃ
ಸಖ್ಯಃ ಪತೂನನು ವಿವೇಚಯತೋರ್ವಯಾತ್ಮೈಃ |

ವತ್ಸಂ ಪ್ರಚೀತ ಸುತಯೋರನುವೇಣು ದುಷ್ಕಂ
ಯೈರ್ವಾ ನಿಪೀತಮನುರಕ್ತಸೂಕ್ಷ್ಮೋಕ್ಷಮ್ || ೭ ||

ಚೂತಪ್ರಕಾಲಬರ್ಹಸ್ತಬಕೋತ್ಪಲಾಙ್ಗ-
ಮೂಲಾನುಪ್ಪಕ್ತಪರಿಧಾನವಿಚಿತ್ರವೇಷಿ |

ಮಧ್ಯೇ ವಿರೇಜತುರಲಂ ಪತುಪಾಲಗೋಷ್ಠಾಂ
ರಂಗೀ ಯಥಾ ನಟವತ್ ಕೃಚ ಗಾಯಮಾನೌ || ೮ ||

ಗೋಷ್ಠಃ ಕಿಮಾಚರದಯಂ ಕುತಲಂ ಸ್ವ ವೇಣು-
ರ್ಧಾಮೋದರಾಧರಾಧಾಮಪಿ ಗೋಷಿಕಾನಾಮ್ |

ಭುಂಕ್ತೇ ಸ್ವಯಂ ಯದವತಿಪ್ಪರಂ ಪ್ರದಿಸ್ತೋ
ಕೃಪ್ತಕೋಶಪ್ರಮುಖುಃಪ್ರವೃತ್ತೋ ಯಥಾಽಽಯಾಃ || ೯ ||

ಸಿದ್ಧನಾದ ಸುಖನಂತೆ ಉಪುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕೊಳಲಿನ ರಂಧ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ
ಅಧರಾಮೃತವನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಿರುವನು. ಅವನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು
ಹಾಡುತ್ತಾ ಗೋಷಪಾಲಕರು ಹಿಂದೆ-ಹಿಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.
ಹೀಗೆ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ತನ್ನ
ಚರಣಸಮಲಗಳ ಚಿಕ್ಕೆಯಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ರಮಣೀಯವ
ನ್ನಾಗಿಸುತ್ತಾ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. || ೫ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಈ
ಮುರಲಿಯ ದನಿಯು ಜಡ-ಚೇತನ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಚಿತ್ತವನ್ನು
ಅವಹರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಗೋಷಿಯರು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದರು ಹಾಗೂ ಕೀಳ
ಅದನ್ನು ವರ್ಣಿಸತೊಡಗಿದರು. ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ-ಮಾಡುತ್ತಾ
ಅವರು ತನ್ನಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಾದ್ಯದ ಅನುಭವವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡರು. || ೬ ||

ಗೋಷಿಯರು ಪರಸ್ಪರ ಅಡಿಕೊಳ್ಳುವರು - ಓರ್ವ
ಗೋಷಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ - ಸಖಿಯರೇ ! ಶ್ಯಾಮಸುಂದರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ
ಮತ್ತು ಗೌರಸುಂದರ ಬಲರಾಮನು ಗೊಲ್ಲಪಾಲಕರೊಂದಿಗೆ
ಹಸುಗಳನ್ನು ಆಟಗೊಂಡು ಪ್ರಜರಿಂದ ವೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ಹೋಗು
ವಾಗ, ಪ್ರಜಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ಕೊಳಲಿನಿಂದ ಸಮಲಂಕೃತವಾದ ಅವರ
ಮುದ್ದು ಮುಖದಿಂದ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣವಾದ ಒರನೊಳು
ದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾವು ಅವರ ಆ ಮಧುರ
ಮುಖಾರವಿಂದದ ಸವಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೇ ಪಾನಮಾಡು
ತ್ತೇವಲ್ಲ ! ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಜೀವರ, ಕಣ್ಣುಗಳ ಸಫಲತೆ
ಇದೇಯಲ್ಲವೇ ? ಇದರಿಂದ ಬೇರೆಯಾದ ಪ್ರಯೋಜನ
ಯಾವುದಿದೆ ? || ೭ || ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಹೇಳಿದಳು - ಎಲೈ
ಸಖಿಯೇ ! ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪೀತಾಂಬರವನ್ನು
ಗೌರಾಂಗನಾದ ಬಲರಾಮನು ನೀಲಾಂಬರವನ್ನು ಧರಿಸಿ
ಕೊಂಡು, ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಇವರು ಮಾವಿನ ಎಳೆಚಿಗುರು
ನುಲುಗಿರಿ. ಪೂವುಗಳ ಗೊಂಚಲು, ನೈದಿಲೆ-ತಾವರಗಳ ಹಾರ
ಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಸುಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ವೇಷಗಳನ್ನು
ಧರಿಸಿ ಗೋಪಾಲರ ನಡುವೆ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ರಂಗ
ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನಟಿಸುವ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ನಟರಂತೆಯೇ ವಿರಾಜಿಸು
ತ್ತಾರೆ. || ೮ || ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಹೇಳಿದಳು - ಎಲೈ ಗೋಷಿಯರೇ !
ಈ ಕೊಳಲಿನ ಭಾಗ್ಯವನ್ನಾದರೂ ನೋಡಿರಿ. ವೇಣುವು ಪುರುಷ
ಜಾತಿಯದು. ಅದರೂ ಅದು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಪುಣ್ಯ
ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಅಡರಿಸಿದೆಯೋ ! ನಮಗೆ ಮಾತ್ರವೇ
ಮಿಸಲೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಮೂಢವನ ಅಧರಾಮೃತವನ್ನು
ನಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಉಳಿಯದಂತೆ ಪಾನಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲ !
ಈ ವೇಣುವನ್ನು ಬಿಳಿಸಿ ಪೋಷಿಸಿದ ಸರೋವರಗಳು, ಎಳೆಸಿತವಾದ
ಕಮಲಗಳ ಮೂಲಕ ತಮಗಾದ ರೋಮಾಂಚನವನ್ನು ವೃಕ್ಷ
ವಡಿರುತ್ತಿವೆ. ತಮ್ಮ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ವಕ್ತರು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಅನಂದಿಸು
ವಂತೆ ಬಿದಿರುಮೇಳಿಗಳು ತಮ್ಮ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವೇಣುವು
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅಧರಾಮೃತವನ್ನು ಪಾನಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಪೋಡಿ
ಹಿರಿ-ಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗಿ ಅನಂದಾಶ್ರುಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿರುವವು. || ೯ ||

ವೃಂದಾವನಂ ಸಖ ಭುವೋ ವಿತನೋತಿ ಕೀರ್ತಿಂ
ಯದ್ವೇವಕೀರುತಪದಾಂಬುಜಲಬ್ಧಲಕ್ಷ್ಮೀ ।

ಗೋವಿಂದ ವೇಣುಮನು ಮತ್ತಮಯೂರಸ್ಥಂ
ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯಾದ್ರಿಸಾಸ್ತಪದಾನ್ಯಸಮಸ್ತಸ್ತಮ್ ॥ ೧೦ ॥

ಧನ್ಯಾಃ ಸ್ಮ ಮೂಢಮತಯೋಽಪಿ ಪರಿಣ್ಯಂತಾ
ಯಾ ಸಂದನಂದನಮುಪಾತ್ತವಿಚಿತ್ರವೇಷಮ್ ।

ಅಕರ್ಣ್ಯ ವೇಣುರಸತಂ ಸಹಕೃಷ್ಣಕಾರಾಃ
ಪೂಜಾಂ ದಧುರ್ವಿರಚಿತಾಂ ಪ್ರಣಯಾವರೋಚೈಃ ॥ ೧೧ ॥

ಕೃಷ್ಣಂ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ವನಿತೋತ್ಸವರೂಪಶೀಲಂ
ಕೃತ್ವಾ ಚ ತತ್ತ್ವಸತವೇಣುವಿಚಿತ್ರಗೀತಮ್ ।

ದೇವ್ಯೋ ವಿಮಾನಗತಯಃ ಸ್ವರಸುನ್ನಾರಾ
ಭ್ರಷ್ಟತ್ವಸೂತಕಬರಾ ಮುಮುಹುರ್ವಿನೀಷ್ಯಃ ॥ ೧೨ ॥

ಗಾವತ್ಯ ಕೃಷ್ಣಮುಖನಿರ್ಗತವೇಣುಗೀತ-
ಪೀಯೂಷಮುತ್ತಭಿತರ್ಕಾಪುಟೈಃ ಪಿಬಂತ್ಯಃ ।

ಶಾವಾಃ ಸ್ತುತಸ್ತನಪಯುಕವಲಾಃ ಸ್ಮ ತಸ್ಮ-
ಗೋವಿಂದಮಾತ್ಮನಿ ದೃಶಾಕ್ರೂಕರಾಃ ಸ್ತುತಂತ್ಯಃ ॥ ೧೩ ॥

ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಹೇಳುವಳು - ಓ ಸಖಿಯರೇ ! ಈ ವೃಂದಾವನವು ಯಶೋದಾನಂದನ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಚರಣಕಮಲಗಳ ಚಹೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಈ ಭೂಲೋಕದ ಕೀರ್ತಿಯು ವೈಕುಂಠದವರೆಗೂ ಹರಡಿದೆ. ಸಖೀ ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮುನಿಜರನ್ನು ವಿಮೋಹಗೊಳಿಸುವ ಮುರಲಿಯನ್ನು ನುಡಿಸುವಾಗ ನವಿಲುಗಳು ಮದವೇರಿ ನರ್ತಿಸತೊಡಗುವವು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಪಶು-ಪಕ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮೇಯುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಾಂತವಾಗಿ ನಿಂತು ಬಿಡುವವು. ಗೆಳತಿಯರೇ ! ಪ್ರಾಣವೆಲ್ಲಭನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊಳಲನ್ನು ನುಡಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಲೇ ಮಂದಮತಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಹೆಣ್ಣು ಜಂಕೆಗಳು ಮುರಳಿಯ ನಾದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪತಿಗಳಾದ ಕೃಷ್ಣಕಾರ ಮೃಗಗಳೊಂದಿಗೆ ನಂದನಂದನನ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕಮಲದಂತೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಮತ್ತು ಚಂಚಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳ ಅವಲೋಕನದಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತವೆ. ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಈ ಜಂಕೆಗಳ ಜೀವನವೇ ಧನ್ಯವಲ್ಲವೇ ! ॥ ೧೦-೧೧ ॥ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಹೇಳಿದಳು ಸಖಿಯರೇ ! ಜಂಕೆಗಳ ಮಾತಾದರೂ ಹಾಗಿರಲಿ. ಅತ್ತನೋಡಿ ! ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಅವಸ್ಥೆಯಿರುವ - ಕಾಮಿನಿಯರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುವ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದಲೂ, ಸೌಶೀಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿ, ವೇಣುವಿನಿಂದ ಅವನು ನುಡಿಸುವ ಸುಮಧುರ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಕಾಮಾವೇಶದಿಂದ ಧೈರ್ಯಗುಂದಿ ತುರುಟುಗಳಿಂದ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಗಳು ಜಾರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಉಬ್ಬೀರೆಗಳು ಸಡಿಲವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಅರಿಯದೆ ವಿಮೋಹಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ॥ ೧೨ ॥ ಮಗದೊಬ್ಬಳು ಹೇಳಿದಳು - ಗೆಳತಿಯರೇ ! ಅವಸ್ಥೆಯಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಏನು ಹೇಳುವಿರಿ ? ಮಾತಿಲ್ಲದ ಗೋವುಗಳ ವರ್ತನೆಯನ್ನಾದರೂ ನೋಡಿರಲ್ಲ ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮುಖಾರವಿಂದದಿಂದ ಹೊರಟ ವೇಣು ಗಾನ ಸುಧೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ನಮ್ಮ ಗೋವುಗಳು ತಮ್ಮೆರಡು ಕಿವಿಗಳನ್ನು ನಿಮಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಿವಿಗಳನ್ನೇ ಬೊಗರೆಗಳನ್ನಾಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಗಾನಾಮೃತ ಸುಧೆಯನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲಿಂಗಿಸುತ್ತಾ ಅನಂದಬಾಷ್ಪಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತವೆ. ಹಸುಗಳ ಮೊಲೆಯುಣ್ಣುತ್ತಿರುವ ಎಳೆಗರುಗಳೂ ಕೂಡ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವೇಣು ಗಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಾಯಲ್ಲಿರುವ ನೊರೆಹಾಲನ್ನು ಗುಟುಕಿಸದೆ ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ಎಂತಹದು ! ॥ ೧೩ ॥ ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಹೇಳಿದಳು - ಸಖಿಯರೇ ! ಹಸುಗಳು-ಕರುಗಳಾದರೂ ನಮ್ಮ ಮನೆಯವೇ ಆಗಿದೆ, ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಿ. ಆದರೆ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿರುವ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ನಿಜಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಅವು ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲ, ಪಕ್ಷಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಋಷಿ-ಮುನಿಗಳೇ ಆದಿದ್ದಾರೆ. ಸುಂದರವಾದ ಚಿಗುರೆಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವೃಕ್ಷಗಳ ರೇಖೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು - ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಕೊಳಲನ್ನುನುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆಟವಾಡುವ ಸೌಂದರ್ಯದ ಖನಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನೇ ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ

ಪ್ರಾಯೋ ಒತಾಂಬ ವಿಹಗಾ ಮುನಯೋ ವಸೇಽಸ್ಮಿನ್
ಕೃಷ್ಣೇಕ್ಷಿತಂ ತದುದಿತಂ ಕಲವೇಣುಗೀತಮ್ |

ಅರುತ್ಯ ಯೇ ದ್ರುಮಭುಜಾನ್ಪ್ರಚರಪ್ರವಾಲಾನ್
ಶೃಣ್ವಾಶ್ಚ ಮೀಲಿತದೃಶೋ ವಿಗತಾಸ್ತವಾಚಃ || ೧೪ ||

ನದ್ವಸ್ತದಾ ತದುಪಧಾರ್ಯ ಮುಕುಂದಗೀತ-
ಮಾವರ್ತಲಕ್ಷಿತಮನೋಭವಭಗವೇಗಾಃ |

ಅಲಿಂಗಸ್ಥಿತಮೂರ್ತಿಭುಜೈರ್ಮುರಾರೀ-
ಗೈಶ್ಚಂಪಿ ಪಾದಯುಗಲಂ ಕಮರೋಪಹಾರಾಃ || ೧೫ ||

ವೃಕ್ಷಾಽಽತಃ ಪ್ರಚಪ್ತಾನೃಪ ರಾಮಗೋಷೈಃ
ಸಂಚಾರಯಂತಮನು ವೇಣುಮುದೀರಯಂತಮ್ |

ಪ್ರೇಮಪ್ರವೃದ್ಧ ಉದಿತಃ ಕುಸುಮಾವಲೀಭಃ
ಸುಖ್ಯವ್ಯಥಾತ್ ಸ್ವಪ್ನಪ್ರಪಾಂಬದ ಆತಪತ್ರಮ್ || ೧೬ ||

ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಆವು ಮುನಿಗಳೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ವಿಧವಾದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳದೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸುಮಧುರವಾದ ವಾಣಿಯನ್ನು ತ್ರಿಭುವನ ಮೋಹಕವಾದ ವೇಣುಗಾನವನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಕೇಳುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗಿಂತ ಧನ್ಯರಾದವರು ಬೇರೆ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ? || ೧೪ ||

ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಸಖಿಯರೇ ! ಇಷ್ಟವರೆಗೆ ನೀವೆಲ್ಲ ಗೋವುಗಳು, ಪಕ್ಷಿಗಳು, ಇವರ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಅವುಗಳಾದರೋ ಬೇತನಾಗಿವೆ. ಈ ಜಡವಾದ ನದಿಗಳನ್ನಾದರೋ ನೋಡಿರಿ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸುಲಗ್ಗ ನೆಪದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂಬ ತೀವ್ರವಾದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆದರಿಂದಲೇ ಪ್ರವಾಹದ ವೇಗವೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳೂ ಕೂಡ ಪ್ರೇಮಸ್ವರೂಪನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವೇಣುಗಾನವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವುವು. ನೋಡಿ ! ನೋಡಿ ! ಇವುಗಳು ತಮ್ಮ ತರಂಗಗಳೆಂಬ ಕೈಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಿಗೆ ಕಮಲದ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾ ಆತನ ಚರಣಕಮಲಗಳನ್ನೇ ಆಲಿಂಗಿಸಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. || ೧೫ || ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗೋಪಿಕೆಯು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಸಖಿಯರೇ ! ಈ ನದಿಗಳು ನಮ್ಮದೇ ಭೂಮಿಯ, ನಮ್ಮ ವೃಂದಾವನದೇ ಮಾತುಗಳಾಗಿವೆ. ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮವಿರುವುದು ಸಹಜವೇ ; ಆದರೆ ಈ ಮೋಡಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ನೋಡಿರಲ್ಲ ! ಕೃಷ್ಣ-ಬಲರಾಮರುಗೋಪಾಲಕರೊಡನೆ ಬಿಲಿನಲ್ಲಿ ಹಸುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, ಹೃದಯಾನಂದಕರವಾಗಿ ಕೊಳಲು ನುಡಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಮೋಡಗಳ ಹೃದಯವು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮೇಘಶ್ಯಾಮನಾದುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಆಸ್ತಮಿತ್ತನೆಂದೇ ಭಾವಿಸುವ ಮೇಘಗಳು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮತ್ತು ಅವನ ಪರಿವಾರದ ಮೇಲೆ ಹರಡಿಕೊಂಡು ಅವರ ತಾವವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮೇಲೆ ತುಂತುರುಗಳ ರೂಪವಾದ ಬಿಳಿಯ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿವೆಯೇ ಎಂಬಂತಿದೆ. || ೧೬ ||

ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಹೇಳಿದಳು - ಗಳಿತಿಯರೇ ! ಈ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಬೇಡತಿಯರೂ ಕೃತಕೃಷ್ಣರಾಗಿರುವರೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯತಮನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಈ ಬೇಡತಿಯರಿಗೂ ಅವನೊಡನೆ ಸೇರಬೇಕೆಂಬ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಕಾಮಸ್ವರದಿಂದ ಒಡಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರಿಂದ ಪಾರುಗಳು ಅವರು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳಿರಿ. ನಮ್ಮ ಇನಿಯನ ಪ್ರೇಮಿಸಿಯರು ತಮ್ಮ ವೃಕ್ಷಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ತ್ರೀಕುಂತುಮದಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರೀಡೆಗಳನ್ನಾಡುವಾಗ ವೃಕ್ಷಸ್ಥಳದ ತ್ರೀಕುಂತುಮವು ನಮ್ಮ ಇನಿಯನ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡ ತ್ರೀಕುಂತುಮವು ನಮ್ಮ ಕೃಷ್ಣನು ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವಾಗ ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ

ಪೂರ್ಣಾಃ ಪುಲಿಂದೈ ಉರುಗಾಯಪದಾಬ್ಜರಾಗ-
ಶ್ರೀಕುಂಕುಮೇನ ದಯಿತಾಸ್ತಸಮಂಡಿತೇನ ।

ತದ್ವರ್ತನಸ್ತರರುಜಸ್ತುಣರೂಪಿತೇನ
ಲಿಪಂತ್ಯ ಅನನಕುಪೀಪು ಜಪುಸ್ತದಾಧಿಮ್ ॥ ೧೭ ॥

ಹಂತಾಯಮದ್ವಿರಬಲಾ ಹರಿದಾಸವರ್ಯೋಃ
ಯದ್ರಾಮಕೃಷ್ಣಚರಣಸ್ತುತ್ ಪ್ರಮೋದಃ ।

ಬೂನಂತರೋಽಸಹಗೋಗಾಯೋಸ್ತಯೋರ್ಯುತಃ
ಪಾನೀಯಸೂಯವಸಕಂದರಕಂದಮೂವೈಃ ॥ ೧೮ ॥

ಗಾ ಗೋಚಕ್ರೇರನುವನಂ ನಯತೋರುದಾರ-
ವೇಣುಸ್ತನ್ಯಃ ಕಲಪದ್ವೈಸ್ತನುಭೃತ್ ಸಖೈಃ ।

ಅಸ್ತಂಧನಂ ಗತಿಸುತಾಂ ಪುಲಕಸ್ತರೂಪಾಂ
ನಿಯೋಗಸಾಶ್ಚಕಲಕ್ವಣಯೋವಿಗಚ್ಛ್ರಮ್ ॥ ೧೯ ॥

ಏಕಂವಿಧಾ ಭಗವತೋ ಯಾ
ಪ್ರಂದಾವನಚಾರಿಣಃ
ವರ್ಣಯಂತ್ಯೋ ಮಿಥೋ ಗೋಪೈಃ
ಶ್ರೀದಾಸ್ತನ್ಯಯತಾಂ ಯಯುಃ ॥ ೨೦ ॥

ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ ಈ ಬೇಡತಿ
ಯರು ಪವಿತ್ರವಾದ ಆ ಶ್ರೀಕುಂಕುಮವನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಣೆಗೂ
ಮತ್ತು ಕುಚಗೂಗೂ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕಾಮಜ್ವರವನ್ನು ನಿವಾರಣೆ
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ॥ ೧೭ ॥ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಹೇಳುವಳು - ಓ
ಸಖಿಯರೇ! ಈ ಗೋವರ್ಧನ ಪರ್ವತವು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ
ಏಗಿಲಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಈ ಪರ್ವತವು
ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಭಕ್ತನೆಂದೇ ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.
ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮತ್ತು ನಯನಾಭರಾಮ
ಬಲರಾಮನ ಪಾದಾರ್ಥದಿಂದ ಇದು ಮಹದಾನಂದವನ್ನು
ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆನಂದದಿಂದ ಪುಳಿತವಾದ ಈ ಗಿರಿಯು
ರಾಮ-ಕೃಷ್ಣರಿಗೂ, ಗೋ-ಗೋಪಾಲಕರಿಗೂ ಸದಾಕಾಲ ಸತ್ಕಾರ
ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸ್ನಾನ-ಪಾನಾದಿಗಳಿಗೆ ಗಿರಿದಿಗಿಂದ ನಿರ್ಮಲ
ವಾದ ನೀರನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಹಸುಗಳಿಗೆ ಮೇಯಲು
ಹುಚ್ಚ-ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ರಾಮ-ಕೃಷ್ಣರು ಮತ್ತು
ಗೋಪಾಲಕರು ವಿಶ್ವಮುಖಕೊಳ್ಳಲು ಸುಂದರವಾದ ಗುಹೆಗಳನ್ನು
ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕಂದ-ಮೂಲ-ಫಲಗಳನ್ನು
ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಗೋವರ್ಧನ ಪರ್ವತದಂತೆ
ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನಿರಂತರ ಸತ್ಕಾರಮಾಡುವವರು ಬೇರೆಯಾರಿದ್ದಾರೆ?
ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಈ ಗೋವರ್ಧನಗಿರಿಯೇ ಪರಮ ಧನ್ಯ
ವಾದುದು. ॥ ೧೮ ॥ ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಹೇಳಿದಳು - ಸಖಿಯರೇ!
ನಾನು ಮತ್ತೊಂದು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವೆನು,
ಲಾಲಿಸಿರಿ. ರಾಮ-ಕೃಷ್ಣರು ಕುಂಟ ಹಸುಗಳನ್ನು ಎತ್ತುಗಳನ್ನು
ಕಟ್ಟಾಕುಳುವಡಕ್ಕಾಗಿ ಹುರಿಹಗ್ಗಗಳ ಸಂಬೆಯನ್ನು ತಲೆಯ
ಮೇಲೂ, ಹೆಗಲಮೇಲೂ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಗೊಲ್ಲರೊಡನೆ ಹಸು
ಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಾ ಕೊಳಲು ನುಡಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.
ಇವರ ಕರ್ಣಾನಂದಕರವಾದ ವೇಣುಗಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ
ದೊಡವೆಯೇ ಜಂಗಮಗಳು (ಹಸುಗಳು) ಸ್ವಾವರಗಳಾಗುತ್ತವೆ;
ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತವೆ. ಸ್ವಾವರ ಜಂಗಮಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಸ್ವಾವರ
ಗಳಾದ ಗಿಡ-ಮರ-ಒಳ್ಳೆಗಳು ಪುಷ್ಪೋದ್ಭವಾದಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ
ವೇಣುಗಾನದ ಅಸ್ವಾದನೆಯಿಂದ ಪುಳಿತವಾಗುವುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ
ಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ॥ ೧೯ ॥

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ವೈದಾವನ ವಿಹಾರಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಇಂತಹ
ಒಂದಲ್ಲ ಅನೇಕ ಲೀಲೆಗಳಿವೆ. ಗೋಪಿಯರು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪದ್ಧವ
ಅವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಭಗವಂತನ ಲೀಲೆಗಳು
ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಫುರಣೆಗೊಳ್ಳತೊಡಗುತ್ತವೆ. ॥ ೨೦ ॥

ಇಷ್ಟಕ್ಕೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. ॥ ೨೧ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಗವೇ ದುಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಯ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ದಕು ಸ್ತಂಭೇ ಪೂರ್ವಾರ್ಧೇ
ವೇಣುಗೀತಂ ನಾಮೈಕವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥ ೨೧ ॥

ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಚೀರಹರಣ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉದಾಹರಣೆ

ಹೇಮಂತೇ ಪ್ರಥಮೇ ಮಾಸಿ ನಂದವ್ರಜಕುಮಾರಿಕಾಃ |
ಚೀರುರ್ಹ ವಿಷ್ಣುಂ ಭುಂಜಾನಾಃ ಕಾತ್ಯಾಯಿನ್ಯಚ್ಚ ನವ್ರತಮ್ || ೧ ||

ಅಷ್ಟತ್ಯಾಂಭು ಕಾಲಿಂದ್ಯಾ ಜಲಾಂಕೀ ಚೋದಿತೋಽರುಣೇ |
ಕೃತ್ಯಾ ಪ್ರತಿಕೃತಿಂ ದೇವೀಮಾನುರ್ಭೂತ್ಯಾಪ ಸೈಕತೀಮ್ || ೨ ||

ಗಂಧೈರ್ಮೂರ್ತ್ಯೈಃ ಸುರಭಿರ್ಭಿರ್ಬಲಿಭಿರ್ಭೂಪದೀಪಕೈಃ |
ಉಚ್ಚಾದಚೈತೋಪಹಾರೈಃ ಪ್ರವಾಲಫಲತಂದುರೈಃ || ೩ ||

ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ ಮಹಾಮಾಯೀ ಮಹಾಯೋಗಿಸ್ತಥೀಶ್ವರ |
ನಂದಗೋಪಸುತಂ ದೇವಿ ಪತಿಂ ಮೇ ಕುರು ತೇ ನಮಃ |
ಇತಿ ನುಂತ್ರಂ ಜಪನ್ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಪೂಜಾಂ ಚಕ್ರ ಕುಮಾರಿಕಾಃ || ೪ ||

ಏವಂ ಮಾಸಂ ವ್ರತಂ ಚೀರುಃ ಕುಮಾರಯಾಃ ಕೃಷ್ಣಚೀತಮಃ |
ಭದ್ರಕಾಲೀಂ ಸಮಾನರ್ಭುರ್ಭೂಯಾನ್ಮಂದಮತಃ ಪತಿಃ || ೫ ||

ಉಪಾಹೃತ್ಯಾಯ ಗೋತ್ತೈಃ ಸ್ವೈರನ್ನೋನ್ಯಾಬದ್ಧಬಾಹವಃ |
ಕೃಷ್ಣಮುಚ್ಛ್ರಜಗುರ್ಯಾಂತ್ಯಃ ಕಾಲಿಂದ್ಯಾಂ ಸ್ನಾತುಮನ್ವಹಮ್ || ೬ ||

ನದ್ಯಾಂ ಕದಾಚಿದಾಗತ್ಯ ತೀರೇ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಪೂರ್ವಮ್ |
ವಾಸಾಂಸಿ ಕೃಷ್ಣಂ ಗಾಯಂತ್ಯೋ ಎಜಪ್ತುಃ ಪಲಿಲೇ ಮಂದಾ || ೭ ||

ಭಗವಾಂಸ್ತದಭಿಪ್ರೇತ್ಯ ಕೃಷ್ಣೋ ಯೋಗೇಶ್ವರೇಶ್ವರಃ |
ವಯಸ್ಕೈರಾವೃತ್ತಸ್ತತ್ರ ಗತ್ವತ್ಯಮೃತದ್ವಯೇ || ೮ ||

ತಾಸಾಂ ವಾಸಾಂಸ್ತುಪಾದಾಯ ನೀಪಮಾರುಹ್ಯ ಸತ್ಪರಃ |
ಹಪದ್ವಿಃ ಪ್ರಹಪನ್ವಾಲ್ಯೈಃ ಪರಿಹಾಸಮಂವಾಚ ಹ || ೯ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಈಗ ಹೇಮಂತ ಋತುವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇದರ ಮೊದಲ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ - ಮಾರ್ಗಶಿರ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ನಂದಗೋಪನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕುಮಾರಿಯರು ಕಾತ್ಯಾಯಿನೀದೇವಿಯ ಪೂಜೆ ಯನ್ನು ಮತ್ತು ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ವ್ರತದ ನಿಯಮ ದಂತೆ ಅವರು ಹವಿಷ್ಯಾನ್ನವನ್ನೇ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. || ೧ || ಮಹಾರಾಜ ! || ಕನ್ನೆಯರು ಅರುಣೋದಯವಾಗುತ್ತಲೇ ಯಮುನಾ ನದಿಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಮರಳಿನಿಂದಲೇ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಸುಗಂಧಿತವಾದ ಗಂಧ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದಲೂ, ಹಾರಗಳಿಂದಲೂ, ಬಗೆ ಬಗೆಯ ನೈವೇದ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಧೂಪ-ದೀಪ ಮುಂತಾದ ಸಣ್ಣ-ದೊಡ್ಡ ಪೂಜಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದಲೂ, ಚಿಗುರೆಲೆಗಳಿಂದಲೂ, ಅಕ್ಷತೆ ಗಳಿಂದಲೂ ದೇವಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. || ೨-೩ || "ಹೇ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ ಮಹಾಮಾಯಾ ದೇವಿಯೇ ! ಮಹಾ ಯೋಗಿನಿಯೇ ! ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ದಿವ್ಯಮಾತ್ರ ಸ್ವಾಮಿನಿಯೇ ! ನಂದಗೋಪನ ಮಗನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಮಗೆ ಪತಿಯಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ನಿನ್ನ ವಾದಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇವೆ"- ಎಂಬ ಈ ಮಹಾಮಂತ್ರವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕುಮಾರಿಯರೂ ಜಪಿಸುತ್ತಾ ದೇವಿಯ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. || ೪ || ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಆ ಕುಮಾರಿಯರು ಒಂದು ತಿಂಗಳಕಾಲ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ನಂದಗೋಪನ ಮಗನೇ ತಮಗೆ ಪತಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಭದ್ರಕಾಲಿಯನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರು. || ೫ || ಆ ಕನ್ನೆಯರು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಉಷಕಾಲ ದಲ್ಲೇ ಎದ್ದು ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಪಕ್ಕದಿಂದ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಪರಸ್ಪರ ಕೈ-ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಅವನ ನಾಮಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ಯಮುನಾ ಜಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. || ೬ ||

ಒಂದು ದಿನ ಕುಮಾರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರತಿದಿನದಂತೆ ಯಮುನಾ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟು ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ಅನಂದವಾಗಿ ಜಲಕ್ರೀಡೆಯಾಡ ತೊಡಗಿದರು. || ೭ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಯೋಗೇಶ್ವರರಿಗೂ ಈಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಗೋಪಕನ್ಯೆಯರ ಆಶಯವು ತಿಳಿದು ಹೋಯಿತು. ಅವನು ಅವರ ಆಶಯವನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರಾದ ಗೋಪಬಾಲಕರೊಡನೆ ಸಮಾವೃತನಾಗಿ ಆ ಕುಮಾರಿ ಯರ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಸಫಲಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಯಮುನಾನದಿಯ ತೀರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದನು. || ೮ || ಅವನು ಆ ಗೋಪಿಯರ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಒಂದು ಕದಂಬ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತನು. ಜೊತೆಗಿನ ಗೋಪಬಾಲಕರೆಲ್ಲರೂ ಕಿಲ-ಕಿಲನೆ ನಗತೊಡಗಿದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವರೊಂದಿಗೆ ನಗುತ್ತಾ ಗೋಪಕುಮಾರಿಯರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. || ೯ ||

ಆತ್ಮಾಗತ್ಯಾಬಲಾಃ ಕಾಮಂ ಸ್ಥಂ ಸ್ಥಂ ವಾಃ ಪ್ರಗೃಹ್ಯತಾಮ್ |
ಸತ್ಯಂ ಬ್ರವಾಣಿ ನೋ ನರ್ಮ ಯದ್ವ್ಯಯಂ ವ್ರತಕುರ್ತಾಃ || ೧೦ ||

ನ ಮಯೋದಿತಪೂರ್ವಂ ವಾ ಅನ್ಯತಂ ತದಿಮೇ ವಿರುಃ |
ಏಕೈಕಶಃ ಪ್ರತೀಚ್ಯದ್ಧಂ ಸಹ್ಯವೋತ ಸುಮಧ್ಯಮಾಃ || ೧೧ ||

ತಸ್ಯ ತತ್ ಕ್ಷ್ಣಿಲಿತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಗೋಷ್ಯಃ ಪ್ರೇಮಪರಿಪ್ಲುತಾಃ |
ಪ್ರೀದಿತಾಃ ಪ್ರೀತ್ವ ಚಾನೋನ್ಯಂ ಚಾತಹಾಸಾ ನ ನಿಯಮಯಃ || ೧೨ ||

ಏವಂ ಬ್ರುವತಿ ಗೋವಿಂದೇ ನರ್ಮಣಾಽಽಕ್ಷಿಪ್ತಚೇತಸಃ |
ಅಕಂಠಮಗ್ನಾಃ ಶೀತೋದೇ ವೇಪಮಾನಾಸ್ತಮಬ್ರುವನ್ || ೧೩ ||

ಮಾನಯಂ ಭೋಃ ಕೃಥಾಸ್ತಾಂ ತು
ನಂದಗೋಪಸುತಂ ಪ್ರಿಯಮ್ |
ಜಾನೀಮೋಽಂಗ ವ್ರಜಶ್ಲಾಘ್ಯಂ
ದೇಹಿ ವಾಸಾಂಶಿ ವೇಷಿತಾಃ || ೧೪ ||

ಶ್ಯಾಮಸುಂದರ ತೇ ದಾಸ್ಯಃ ಕಥವಾಮ ತವೋದಿತಮ್ |
ದೇಹಿ ವಾಸಾಂಶಿ ಧರ್ಮಜ್ಞ ನೋ ಚೇದ್ರಾಜ್ಞೇ ಬ್ರವಾಮಹೇ || ೧೫ ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

ಛದಾಕ್ಯೋ ಯದಿ ಮೇ ದಾಕ್ಯೋ ಮಯೋಕ್ತಂ ವಾ ಕರಿಷ್ಯಥ |
ಆತ್ಮಾಗತ್ಯ ಸ್ವವಾಸಾಂಶಿ ಪ್ರತೀಚ್ಯತು ಶುಚ್ಯುತಾಃ || ೧೬ ||

ತತೋ ಜಲಾಶಯಾತ್ಸರ್ವಾ ದಾರಿಕಾಃ ಶೀತವೇಷಿತಾಃ |
ಶಾಣಭ್ಯಾಂ ಯೋನಿಮಾಚ್ಛಾದ್ಯ ಪ್ತೋತ್ತೇರುಃ ಶೀತಕುರ್ತಾಃ || ೧೭ ||

ಭಗವಾನಾಹ ತಾ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಶುದ್ಧಭಾವಪ್ರಸಾದಿತಃ |
ಸ್ಕಂಧಃ ನಿಧಾಯ ವಾಸಾಂಶಿ ಪ್ರೀತಃ ಪ್ರೋವಾಚ ಸ್ತುತಮ್ || ೧೮ ||

ಎಲೈ ಕುಮಾರಿಯರೇ! ನಿಮಗೆ ನಿಮ್ಮ ವಸ್ತ್ರಗಳು ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಿ. ನಾನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಿಜವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ವಿಂಡಿತವಾಗಿ ಪರಿಹಾಸ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಆಲ್ಲ ನಿವಲ್ಲರೂ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ದುರ್ಬಲೆಯರಾಗಿರುವಿರಿ. || ೧೦ || ನಾನು ಎಂದೂ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿಲ್ಲ - ಇದನ್ನು ನನ್ನ ಮಿತ್ರರಾದ ಈ ಗೋಪಾಲಕರು ಬಲ್ಲರು. ಸುಂದರಿಯರೇ! ನೀವು ಒಂದು ವಿರಾದರೆ ಬೇರೆ-ಬೇರೆಯಾಗಿ ಬಂದು ನಿಮ್ಮ-ನಿಮ್ಮ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಹೋಗಿರಿ. ಇಲ್ಲವೇ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದು ಕೊಂಡೊಯ್ಯಿರಿ. ನನಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಭ್ಯಂತರವೂ ಇಲ್ಲ. || ೧೧ || ಭಗವಂತನ ಈ ಪರಿಹಾಸ್ಯದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಗೋಪಿಕೆಯರ ಹೃದಯ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಯಿತು. ಅವರು ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಚಿ ಕೊಂಡು ಪರಸ್ಪರ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಮುಗುಳ್ಳುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ನೀರಿ ನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. || ೧೨ || ಭಗವಂತನು ಪರಿಹಾಸ್ಯದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದಾಗ ಅವನ ಎನೋದದಿಂದ ಕುಮಾರಿಯರ ಚಿತ್ತವೂ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವನೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅವರು ಕತ್ತಿನವರೆಗೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಅವರ ಶರೀರಗಳು ಚಳಿಯಿಂದ ಗಡ-ಗಡನೆ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರು ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಡಗಿದರು. || ೧೩ || ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ಪ್ರಿಯನಾದ ಓ ಕೃಷ್ಣನೇ! ಇಂತಹ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಬಾರದು. ನೀನು ನಂದರಾಜನ ಮುದ್ದು ಮಗನೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಬಲ್ಲೆವು. ಸಮಸ್ತ ವ್ರಜವಾಸಿಗಳಿಂದ ಶ್ಲಾಘಿಸಲ್ಪಡುವವನೆಂಬುದನ್ನೂ ನಾವು ಬಲ್ಲೆವು. ಅದುದರಿಂದ ನಮಗೂ ಪ್ರಿಯತಮನಾಗಿರುವೆ. ನೋಡು ನಾವು ಚಳಿಯಿಂದ ನಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನೀನು ನಮ್ಮ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡು. || ೧೪ || ಪ್ರಿಯ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನೇ! ನಾವು ನಿನ್ನ ದಾಸಿಯರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನೀನಾದರೂ ಧರ್ಮದ ಮರ್ಮವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರುವೆ. ನಮಗೆ ಕಪ್ಪೆಕೊಡಬೇಡ. ನಮ್ಮ ಬಟ್ಟೆ ನಮಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾವು ಹೋಗಿ ನಂದರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತೇವೆ. || ೧೫ ||

ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದನು - ಶುಭ್ರವಾದ ಮಂದ ಹಾಸ್ಯವುಳ್ಳ ಕುಮಾರಿಯರೇ! ನನಗೆ ದಾಸಿಯರಾಗಲು ನೀವು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದರೆ ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಿರಿ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಮ್ಮ-ನಿಮ್ಮ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಿ. || ೧೬ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಆ ಕುಮಾರಿಯರು ಚಳಿಯಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಭಗವಂತನ ಇಂತಹ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರ ಶರ್ಮ ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಗುಪ್ತಾಂಗಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮುಮುಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆಗ ಚಳಿಯು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ತುಂಬಾ ಹಾಥಿ ಸುತ್ತಿತ್ತು. || ೧೭ || ಅವರ ಈ ಶುದ್ಧಭಾವದಿಂದ ಭಗವಂತನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸನ್ನನಾದನು. ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನು ಗೋಪಿಯರ ಬಚ್ಚೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಗಲಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮುಗುಳ್ಳುಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದನು. || ೧೮ ||

ಯೋಯಂ ವಿವಾತ್ಯಾ ಯದಪೋ ದೃತವ್ರತಾ
ವ್ಯಗಾಹಕೃತತ್ರದು ದೇವಹೇಲಸಮ್ |
ಬಧ್ವಾಜಲಿಂ ಮೂರ್ಧ್ವಪಸುತಯೀಂಽಹಃ
ಕೃತ್ವಾ ನಮೋಽಧೋ ವಾಸಂ ಪ್ರಗೃಹ್ಯತಾಮ್ || ೧೯ ||

ಇತ್ಯಚ್ಛುತೇನಾಭಿಹಿತಾ ವ್ರಜಾಬಲಾ
ಮತ್ವಾ ವಿವಾತ್ಯಾಶ್ವನಂ ದೃತಚ್ಛುತಿಮ್ |
ತತ್ಕೂರ್ತಿಕಾಮಾಶ್ವದತೇಹಕರ್ಮಣಾಂ
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತಂ ಸೇಮುರಪದ್ಯಮ್ಯಗೃತಃ || ೨೦ ||

ತಾಸ್ತಥಾವಸತಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭಗವಾನ್ ದೇವಕಿಯುತಃ |
ವಾಸಾಂಽಪಿ ತಾಭ್ಯಾ ಕ್ರಾಂತುಚ್ಛುತುಣಸ್ತೇನ ತೋಽಪಿಹಾ
|| ೨೧ ||

ದೃಢಂ ಪ್ರಲಬ್ಧಾಸ್ತಥಯಾ ಚ ಹಾಪಿಹಾಃ
ಪ್ರಸ್ತೋಭಿತಾಃ ಕ್ರೀಡಾಸವಚ್ಛ ಕಾರಿತಾಃ |
ಮಾತ್ರಾಃ ಪ್ರವಾಪಹೃತಾನ್ಯಥಾಪ್ಯಮುಂ
ತಾ ನಾಭ್ಯಸೂಯನ್ ಪ್ರಿಯಸಂಗನಿರ್ವೃತಾಃ || ೨೨ ||

ಪರಿಥಾಯ ಸ್ವಾಸಾಯ ಕ್ರೇಷ್ಠಸಂಗಮಸಜ್ಜತಾಃ |
ಗೃಹೀತಚಿತ್ತಾ ನೋ ಚೇಲುಸ್ತಸ್ಯಿಲ್ಲಜ್ಞಾಯಿತೇಕ್ಷಣಾಃ
|| ೨೩ ||

ತಾಸಾಂ ವಿಚ್ಛಾಯ ಭಗವಾನ್ ಸ್ವತಾದುರ್ವರ್ತಕಾಮ್ಯಯಾ |
ದೃತವ್ರತಾನಾಂ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಹ ದಾಮೋದರೋಽಬಲಾಃ
|| ೨೪ ||

ಸಂಕಲ್ಪೋ ವಿದಿಹ ಸಾಧ್ಯೋ ಭವತೀನಾಂ ಮದರ್ಚನಮ್ |
ಮಯಾಸುಮೋದಿತಸೋಽಸೌ ಸತ್ಕೋ ಭವಿತುಮರ್ಹತಿ
|| ೨೫ ||

ಎಲೈ ಗೋಪಿಯರೇ! ನೀವು ಕೈಗೊಂಡ ವ್ರತವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿರುವಿರಿ, ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ, ಆದರೆ ನೀವು ವಸ್ತುನೀರಾಗಿ ವರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದುದು ಇಲಾಧಿಷ್ಠಾತ್ಯ ದೇವನಾದ ವರುಣನಿಗೂ ಮತ್ತು ಯಮುನಾದೇವಿಗೂ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದಂತಾಗಿದೆ. ಈ ದೋಷದ ತಾಂತ್ರಿಕಾಗಿ ನೀವು ನಿಮ್ಮರೂಪ ಕೈಗಳನ್ನು ಬೋಡಿಸಿ (ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಯಾಗಿ) ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಬಗ್ಗಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿರಿ. ಅನಂತರ ನಿಮ್ಮ-ನಿಮ್ಮ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಹೋಗಿರಿ. || ೧೯ || ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ || ವ್ರಜದ ಕುಮಾರಿಯರು - ನಿಜವಾಗಿ ನಾವು ವಸ್ತುನೀರಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಕೊಡೆ ಉಂಟಾಯಿತೆಂದೇ ತಿಳಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನೆರವೇರಲು ಅವರು ಸಮಸ್ತ ಕರ್ಮಗಳ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದ ರಿಂದ ಎಲ್ಲ ನೂನಾತಿರಿಕ್ತಗಳು ಮತ್ತು ಅಪರಾಧಗಳು ತೊಲಿದು ಹೋಗುವುವು. || ೨೦ || ಯತೋದಾಸಂದನ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು - ಎಲ್ಲ ಕುಮಾರಿಯರು ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನೋಡಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸನ್ನನಾದನು. ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕರುಣೆ ಉಕ್ಕಿಬಂತು ಹಾಗೂ ಅವನು ಅವರ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು. || ೨೧ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಗೋಪಕುಮಾರಿಯರು ಲಜ್ಜೆ ಸಂಕೋಚಿತರಾದರಾಗಿ ಬಂದು, ಅವಹಾಸ್ಯಕ್ಕೀಡಾದರು. ಆದರೆ ಬೊಂಬೆಯಂತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೋಪಕುಮಾರಿಯರನ್ನು ಮನ ಬಂದಂತೆ ಆಟವಾಡಿಸಿದನು. ಅವರ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅವಹರಿಸಿದನು. ಅದರೂ ಅವರು ಅವನ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ, ಅವನ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷವೇನೂವಿಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯತಮನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅವರು ಇನ್ನೂ ಆನಂದಿಸಿದರು. || ೨೨ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಬಳಿಕ ಗೋಪಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಇತ್ತ, ದವಿತ್ರ ವಾದ ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಅವರು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನೂ ಮುಂದಿಡಲಾರದವು ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆಕರ್ಷಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯತಮನ ಸುಮಾ ಗಮನಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು, ಹಾಜರೆಯಿಂದ ಕುಡಿ ನೋಟದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟರು. || ೨೩ ||

ಆ ಕುಮಾರಿಯರು ತನ್ನ ಚರಣಕಮಲಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಕಾತುರರಾಗಿಯೇ ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಜೀವನದ ಇದೊಂದೇ ಸಂಕಲ್ಪವಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಭಗವಾನ್ ದಾಮೋದರನು ಅವರ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಮನಮೋಹು ಇಂತೆಂದನು. || ೨೪ || ಪ್ರೇಮಸಿಯರಾದ ಕುಮಾರಿಯರೇ! ಸಾಧ್ಯಿಯರೇ! ನನ್ನ ಸೇವೆ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವ ನಿಮ್ಮ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದಿರುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಈ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಸಂಕಲ್ಪವು ಸತ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು. ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಮನಕುಂಬಿ ಪೋಷಿಸಿರುವಿರಿ. || ೨೫ ||

ನ ಮಯ್ಯಾವೇಶಿತಧಿಯಾಂ ಕಾಮಃ ಕಾಮಾಯ ಕಲ್ಪತೇ |
ಭರ್ಜಿತಾ ಕ್ಷುಧಿತಾ ಧಾನಾ ಪ್ರಾಯೋ ಬೀಜಾಯ ನೇಷ್ಯತೇ || ೨೬ ||

ಯಾತಾಬಲಾ ವ್ರಜಂ ಸಿದ್ಧಾ ಮಯೇನಾ ರಂಭತ ಕ್ಷುಧಾಃ |
ಯಾದುದ್ವಿಕ್ತ ಪ್ರತಮಿದಂ ಬೀರುರಾರ್ಯಾರ್ಚನಂ ಸತೀ || ೨೭ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ

ಇತ್ಯಾದಿಷ್ಟಾ ಭಗವತಾ ಲಬ್ಧಕಾಮಾಃ ಕುಮಾರಿಕಾಃ |
ಧ್ಯಾಯಂತ್ಯುತ್ಪದಾಂಘ್ರೀಜಂ ಕೃತ್ಯಾನ್ವಿವಿವಿವ್ರಜಮ್ || ೨೮ ||

ಅಥ ಗೋಪೈಃ ಪರಿವೃತೋ ಭಗವಾನ್ ದೇವಕೀಯುತಃ |
ವೃಂದಾವನಾದ್ಗತೋ ದೂರಂ ಚಾರಯನ್ಗಾಃ ಸಹಾಗ್ರಜಃ || ೨೯ ||

ನಿದಾಘಾರ್ತಕೋ ತಿಗ್ರೇ ಭಾಯಾಭಿಃ ಸ್ವಾಭಿರಾತ್ಮನಃ |
ಆತವತ್ರಾಯಿತಾನ್ವೀಕ್ತ್ಯ ದ್ರುಮಾನಾಹ ಪ್ರಚೌಕಸಃ || ೩೦ ||

ತೇ ಸ್ತ್ರೀಕೃಷ್ಣ ತೇ ಅಂಕೋ ತ್ರಿದಾಮುಕ್ತುಲಾಬ್ದಾನ್ |
ವಿಶಾಲರ್ಷಭ ತೇಜಸ್ವಿನ್ ದೇವಪ್ರಸ್ತ ವರೂಢಪ || ೩೧ ||

ಪಶ್ಯತೃತಾನ್ಮದಾಭಾಗಾನ್ ಪರಾರ್ಥಕಾಂತದೇವಿತಾನ್ |
ವಾತವರ್ಷಾಕಪಹಿಮಾನ್ ಸುಹಂತೋ ವಾರಯಂತಿ ನಃ || ೩೨ ||

ಅಹೋ ವಿಷಾಂ ವರಂ ಜನ್ಮ ಸರ್ವಪ್ರಾಣ್ಯುಪಜೀವನಮ್ |
ಸುಪನಸ್ಯೇವ ಯೇಷಾಂ ವೈ ವಿಮುಖಾ ಯಾಂತಿ ನಾರ್ಥಿನಃ || ೩೩ ||

ಪತ್ರಪುಷ್ಪಫಲಚ್ಛಾಯಾಮೂಲವಲ್ಕಲದಾರುಢಃ |
ಗಂಧನಿರ್ಯಾಸಭಸ್ಪಾಸ್ತೋಕ್ತೈಃ ಕಾಮಾನ್ ವಿತಸ್ತತೇ || ೩೪ ||

ವಿತಾವಜ್ಜನ್ಮಸಾಫಲ್ಯಂ ದೇಹಿನಾಮಿಹ ದೇಹಿಣು |
ಪ್ರಾಣೈರರ್ಥೈರ್ಧಿಯಾ ವಾಚಾ ಶ್ರೇಯ ವಿವಾಚರೇತ್ ಸದಾ || ೩೫ ||

ಹುರಿದು ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜವು ಹೇಗೆ ಮೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸುವವರ ಕಾಮನೆಗಳು ಸಾಂಸಾರಿಕ ಭೋಗಗಳ ಕಡೆಗೆ ಕೊಂಡುಹೋಗಲು ಸಮರ್ಥರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾಮನೆಗಳು ಕಾಮನೆಗಳೇ ಅಲ್ಲ. || ೨೬ || ಕುಮಾರಿಯರೇ! ಈಗ ನೀವು ನಿಮ್ಮ-ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯು ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ. ಮುಂದೆ ಬರಲಿರುವ ಶರದ್ವಸುವಿನ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನೊಡನೆ ನೀವು ವಿಹರಿಸುವಿರಂತೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲವೇ ನೀವು ವ್ರತನಿಷ್ಠರಾಗಿ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ್ದು? || ೨೭ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಭಗವಂತನ ಈ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಆ ಗೋಪಿಕೆಯರು ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಚರಣಕಮಲಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ, ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮರಳಿದರು. ಈಗ ಅವರ ಸಮಸ್ತ ಕಾಮನೆಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದವು. || ೨೮ ||

ಪ್ರಿಯ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಒಂದು ದಿನ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬಲರಾಮ ಮತ್ತು ಗೋಪಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಾ ವೃಂದಾವನದಿಂದ ಬಹಳದೂರ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. || ೨೯ || ಅದು ಗ್ರೀಷ್ಮಋತುವಾಗಿದ್ದು ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿದ್ದವು. ಅದರ ದಟ್ಟವಾದ ವೃಕ್ಷಗಳು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಭತ್ತಿಯಂತೆ ನೆರಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೊಡೆಗಳಂತೆ ನೆರಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಭಗವಂತನು ಸ್ತೋಕಕೃಷ್ಣ ಅಂಶ, ತ್ರಿದಾಮ, ಸುಬಲ, ಅರ್ಜುನ, ವಿಶಾಲ, ಯುಷಭ, ತೇಜಸ್ವಿ, ದೇವಪ್ರಸ್ತ, ವರೂಢಪ ಮೊದಲಾದ ಗೋಪಬಾಲಕರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಇಂತೆಂದನು. || ೩೦-೩೧ || ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರರೇ! ಇದೋ ನೋಡಿರಿ. ಈ ವೃಕ್ಷಗಳು ಎಷ್ಟು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳಾಗಿವೆ! ಇವುಗಳ ಜೀವನವು ಕೇವಲ ಬೇರೆಯವರ ಒಳಿತಿಗಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಇವುಗಳು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ಬಿಸಿಲನ್ನೂ, ಮಳೆಯನ್ನೂ, ಹಿಮವನ್ನೂ, ಗಾಳಿಯನ್ನೂ ಸಹಿಸಿ ಕೊಂಡು ನಮ್ಮನ್ನು ಅವುಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತವೆ. || ೩೨ || ಇವುಗಳ ಜೀವನವೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಸರೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ, ಅವರ ಜೀವನ ನಿರ್ವಾಹವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸಜ್ಜನರ ಮನೆಯಿಂದ ಯಾರೇ ಯಾಚಕನು ಬರಿಗೈಯಿಂದ ಮರಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಿಯೇ ಸಿಗುತ್ತದೆ. || ೩೩ || ಇವುಗಳು ತನ್ನ ಎದೆ, ಹೂವು, ಹಣ್ಣು ನೆರಳು, ಬೇರು, ನಾರು, ಸಿಪ್ಪೆ, ಸೌದೆ, ಗಂಧ, ಹಾಲು, ಬೂದಿ, ಇದ್ದಲು, ಚಿಗುರು, ರೆಂಬೆಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಜನರ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. || ೩೪ || ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಗೆಳೆಯರೇ! ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ತಮ್ಮ ಧನದಿಂದ, ವಿವೇಕದಿಂದ, ವಿಚಾರದಿಂದ, ಮಾತಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಗಳಿಂದ ಬೇರೆಯವರ ಒಳತನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗಲೇ ಅವರ ಜೀವನ ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. || ೩೫ ||

ಇತಿ ಪ್ರವಾಲಸ್ತಬಕಫಲಪುಷ್ಪದಲೋತ್ಕರ್ಷಃ |
ತರೋಣಾಂ ನಮ್ರತಾಪಾನಾಂ ಮಧ್ಯೇನ ಯಮುನಾಂ ಗತಃ
|| ೩.೬ ||

ತತ್ರ ಗಾಃ ಪಾಯಯಿತ್ವಾಪಃ ಸುಮೃತ್ಯಾಃ ಶೀತಲಾಃ ಶಿವಾಃ |
ತತೋ ನೃಪ ಸ್ವಯಂ ಗೋಪಾಃ ಕಾಮಂ ಸ್ವಾಧು ಪಪ್ತುರ್ಜಲಮ್
|| ೩.೭ ||

ತಸ್ಯಾ ಉಪವಸೇ ಕಾಮಂ ಚಾರಯಂತಃ ಪತೂಸ್ತಪಃ |
ಕೃಷ್ಣರಾಮಾವುಪಾಗಮ್ಯ ಕುಧಾತಾರ್ ಇದಮಬ್ರುವನ್
|| ೩.೮ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಇತ್ಯಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವೃಕ್ಷಗಳು ನವವಲ್ಲವೆ
ಗಳಿಂದಲೂ, ಹೂ-ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ, ನಿಬಿಡವಾದ ಎಲೆಗಳಿಂದಲೂ,
ರೆಂಬೆ-ಕೊಂಬೆಗಳಿಂದ ನೆನೆಸಲಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಕೊಂಬೆಗಳು
ಭೂಮಿಯವರೆಗೆ ಬಾಗಿದ್ದವು. ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೀಗೆ
ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಅವುಗಳ ನಡುವಿನಿಂದ ಯಮುನಾ ತೀರಕ್ಕೆ
ಬಂದನು. || ೩.೬ || ರಾಜನೇ! ಯಮುನೆಯ ನೀರು ಅತ್ಯಂತ
ಮಧುರವೂ, ಶೀತಲವೂ, ಸ್ವಚ್ಛವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ
ಮೊದಲು ಗೋವುಗಳಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಸಿ, ಅನಂತರ ತಾವು
ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದರು. || ೩.೭ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ!
ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಯಮುನಾನದಿಯ ತೀರದ ಹಚ್ಚ-ಹಸಿರಾದ ಉಪ
ವಸದಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛದವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹಸುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಿರುವ
ಸಮಯ ಕೆಲವು ಹಸಿದಿರುವ ಗೊಲ್ಲಬಾಲಕರು ಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮರ
ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೀಗೆಂದರು - || ೩.೮ ||

ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು || ೨೨ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಭಾರತೇ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ದಶಮ ಸ್ಕಂಧೇ ಪೂರ್ವಾರ್ಧೇ
ಗೋಪೀಮಹಾಪ್ರಹಾರೋ ನಾಮ ದ್ವಾಪಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೨೨ ||

ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಯಜ್ಞಪತ್ನಿಯರ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆ

ಗೋಪಾ ಉಪಾಸ

ರಾಮ ರಾಮ ಮಹಾವೀರ್ಯ ಕೃಷ್ಣ ದುಷ್ಪ್ರಸಿಹರ್ಷಣ |
ಏಶಾ ವೈ ಬಾಧತೇ ಕ್ಷುಸ್ತಸ್ತುಚ್ಛಾಂತಿಂ ಕರ್ತುಮರ್ಹಥಃ
|| ೧ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉಪಾಸ

ಇತಿ ವಿಚ್ಛಾಂತೋ ಗೋಪೈರ್ಭಗವಾನ್ ದೇವಕೀಪುತ್ರಃ |
ಭಕ್ತಾಯಾ ವಿಪ್ರಭಾರ್ಯಾಯಾಃ ಪ್ರಸೀದನ್ನಿದಮಬ್ರವೀತ್
|| ೨ ||

ಪ್ರಯಾತ ದೇವಯಜನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಃ |
ಸತ್ರಮಾಂಗಿರಸಂ ನಾಮ ಹ್ಯಾಸತೇ ಸ್ವರ್ಗಕಾಮ್ಯಯಾ
|| ೩ ||

ತತ್ರ ಗತೌದನಂ ಗೋಪಾ ಯಾಚತಾಸ್ತದ್ವಿಘರ್ಷತಾಃ |
ಕೀರ್ತಯಂತೋ ಭಗವತ ಆರ್ಯಸ್ಯ ಮಮಚಾಭಿಧಾಮ್
|| ೪ ||

ಇತ್ಯಾದಿಷ್ಟಾ ಭಗವತಾ ಗತ್ವಾಯಾಚಂತ ತೇ ತಥಾ |
ಕೃತಾಂಜಲಿಪುಟಾ ವಿಪ್ರಾನ್ ದಂಡವತ್ಪತಿತಾ ಭುವಿ
|| ೫ ||

ಗೋಪಾಲಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ನಯನಾಭಿರಾಮ
ಬಲರಾಮನೇ! ನೀನು ಮಹಾವೀರಾಶ್ರಮಿಯಾಗಿರುವೆ. ಚಿತ್ರ
ಚೋರನಾದ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನೇ! ನೀನು ಹಲವಾರು ದುಷ್ಪರನ್ನು
ಸಂಹರಿಸಿರುವೆ. ಈಗ ಈ ಹಸಿವೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿದೆ.
ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಈ ಹಸಿವನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸಲು ಏನಾ
ದರೂ ಉಪಾಯಮಾಡಿರಿ. || ೧ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ೬ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ!
ದೇವಕೀನಂದನ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲಕರು ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ
ದಾಗ ಅವನು ಮಥುರೆಯ ತನ್ನ ಭಕ್ತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪತ್ನಿಯರ
ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಗೆಂದನು - || ೨ ||
ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರರೇ! ಇಲ್ಲಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲೇ ವೇದವಾದಿಗಳಾದ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸ್ವರ್ಗದ ಕಾಮನೆಯಿಂದ ಅಂಗಿರಸವೆಂಬ ಯಜ್ಞವನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನೀವು ಅವರ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿರಿ. || ೩ ||
ಗೋಪಾಲಕರೇ! ನಾನು ಕಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನೀವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನನ್ನ
ಆಜ್ಞಾ ಬಲರಾಮನ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅನ್ನ ಭೋಜನ
ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಅವರಿಂದ ಕೇಳಿ ತನ್ನಿರಿ. || ೪ || ಭಗವಂತನು ಹೀಗೆ
ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದಾಗ ಗೊಲ್ಲಬಾಲಕರು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಗೆ
ಹೋಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಯಾಚಿಸಿ
ದರು. ಮೊದಲಿಗೆ ಅವರು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಕೈ
ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. || ೫ ||

ತೇ ಭೂಮಿದೇವಾಃ ಕೃಣುತ
ಕೃಷ್ಣಸ್ಯಾದೇಶಕಾರಿಣಃ |
ಪ್ರಾಪ್ತಾನ್ ಜಾನೀತ ಭದ್ರಂ ವೋ
ಗೋಪಾಸ್ತೋ ರಾಮಚೋದಿತಾನ್ || ೬ ||

ಗಾಶ್ವಾರಯಂತಾವನಿದೂರ ಓದನಂ
ರಾಮಾಚ್ಯುತೌ ವೋ ಲಪತೋ ಬುಭುಕ್ಷಿತೌ |
ತಯೋರ್ದ್ವಿಜಾ ಓದನಮರ್ಥಿಗೋರ್ಯದಿ
ಶ್ರದ್ಧಾ ಚ ವೋ ಯಚ್ಛ್ರಥ ಧರ್ಮವಿತ್ತಮಾಃ || ೭ ||

ದೀಕ್ಷಾಯಾಃ ಪಶುಸಂಧಾಯಾಃ ಸೌತ್ರಾಮಣ್ಯಾಶ್ಚ ಸತ್ತಮಾಃ |
ಅನ್ಯತ್ರ ದೀಕ್ಷಿತಸ್ಯಾಪಿ ನಾನ್ಯಮಶ್ನಂತಿ ದುಷ್ಕೃತಿ || ೮ ||

ಇತಿ ತೇ ಭಗವದ್ಯಾಚ್ಛಾಂ ಕೃಣ್ವಾಣೋಽಪಿ ನ ಪುತ್ರವುಃ |
ಕ್ಷುದ್ರಾಶಾ ಭೂರಿಕರ್ಮಾಣೋ ಬಾಲಿತಾ ವೃದ್ಧಮಾನಿನಃ || ೯ ||

ದೇಶಃ ಕಾಲಃ ಪೃಥಗ್ವೃಷ್ಣಂ ಮಂತ್ರತಂತ್ರೈಶ್ಚೋಽಗ್ನಯಃ |
ದೇವತಾ ಯಜಮಾನಶ್ಚ ಕ್ರತುರ್ಧರ್ಮಾಶ್ಚ ಯಸ್ಮಯಃ || ೧೦ ||

ತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಂ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಗ್ರಹಂತಮಧೋಕ್ಷಜಮ್ |
ಮನುಷ್ಯದೃಷ್ಟ್ಯಾ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಾ ಮರ್ತ್ಯಾತ್ಮಾನೋ ನಮೇನಿರೇ || ೧೧ ||

ನ ತೇ ಯದೋಮಿತಿ ಪ್ರೋಲುಕರ್ತ ನೇತಿ ಚ ಪರಂತಪ |
ಗೋಪಾ ನಿರಾಶಾಃ ಪ್ರತ್ಯೇತ್ಯ ತಥೋಲುಕಃ ಕೃಷ್ಣರಾಮಯೋಃ || ೧೨ ||

ತದುಪಾರ್ಕರ್ಣ ಭಗವಾನ್ ಪ್ರಹಸ್ಯ ಜಗದೀಶ್ವರಃ |
ವ್ಯಾಜಹಾರಪುನರ್ಗೋಷಾನ್ ದರ್ಶಯನ್ ಲೌಕಿಕೀಂ ಗತಿಮ್ || ೧೩ ||

ಹಾಂ ಜ್ಞಾಪಯತ ಪತ್ತೀಭ್ಯಃ ಸಂಕರ್ಷಣಮಾಗತಮ್ |
ದಾಸ್ಯಂತಿ ಕಾಮಮನ್ಸಂ ವಃ ಸ್ವಿಗ್ಧಾ ಮಯ್ಯುಷಿತಾ ಧಿಯಾ || ೧೪ ||

ಭೂಸುರೋತ್ತಮರೇನ ನಿಮಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ | ಪ್ರಜದ
ಗೊಲ್ಲರಾದ ನಾವು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆವು. ಭಗವಾನ್
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮತ್ತು ಬಲರಾಮರು ಇವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ನಾವು
ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆವು. ತಾವು ನಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಆಲಿಸಿರಿ. || ೬ ||
ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮರು ಹಸುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಾ
ಇಲ್ಲಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವರು. ಅವರಿಗೆ
ಹುಡುಗಾದ ಹಾಗೂ ನೀವು ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅನ್ನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು
ಅವರು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವಿಷ್ಣೋತ್ತಮರೇ! ನೀವು ಧರ್ಮದ
ಮರ್ಮವನ್ನು ಬಲ್ಲವರಾಗಿರುವಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇದ್ದರೆ ಆ
ಭೋಜನಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡಿರಿ. || ೭ || ಸಜ್ಜನರೇ |
ಮಕುಬಲಿ ಇರುವ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸೌತ್ರಾಮಣಿ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ
ದೀಕ್ಷಿತನ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಇದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ
ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೂ ಯಜ್ಞದ ದೀಕ್ಷಿತನ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ
ದೋಷವಿರುವುದಿಲ್ಲ. || ೮ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು
ಅನ್ನವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಾತಿನ ಕಡೆಗೆ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಯಾವುದೇ
ಗಮನಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸ್ವರ್ಗದ ಶುಚ್ಛ ಫಲವನ್ನೇ
ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಹಾಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ
ತೊಡಗಿದ್ದರು. ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಜ್ಞಾನದ
ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಾಲಕರೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧರೆಂದೇ
ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. || ೯ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ದೇಶ, ಕಾಲ, ಅನೇಕ
ರೀತಿಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಯುಕ್ತ
ಮಂತ್ರಗಳು, ಅನುಷ್ಠಾನ ಪದ್ಧತಿ, ಯಿತ್ಯಾದಿ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಆದಿ
ಯಜ್ಞಮಾಡುವವರು, ಆಗ್ನಿ ದೇವತೆ, ಯಜಮಾನ್, ಯಜ್ಞ ಮತ್ತು
ಧರ್ಮ - ಇವೆಲ್ಲದರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಏಕಮಾತ್ರ ಭಗವಂತನೇ
ಪ್ರಕಟನಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. || ೧೦ || ಅಂತಹವನೇ ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತ,
ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಗೋಪಾಲಕರ ಮೂಲಕ
ಅನ್ನವನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಿರುವನು. ಆದರೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಕರೀರವೆಂದೇ
ತಿಳಿದಿರುವ ಈ ಮೂರ್ಖರು ಭಗವಂತನನ್ನು ಕಾಮಾನ್ವ
ಮನುಷ್ಯನೆಂದೇ ತಿಳಿದು ಅವನನ್ನು ಸಮ್ಮಾನಿಸಲಿಲ್ಲ. || ೧೧ ||
ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲ ಎಂದು
ವಿನಯ ಹೇಳದಿದ್ದಾಗ ಗೊಲ್ಲರಾಲಕರಿಗೆ ನಿರಾಶೆ ಉಂಟಾಯಿತು.
ಅವರು ಮರಳಿ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಪುತ್ರಾಂತವನ್ನು
ಬಲರಾಮ-ಕೃಷ್ಣರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. || ೧೨ || ಸಕಲ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ವಾಮಿ
ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಗತೊಡಗಿದನು.
ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಸಫಲತೆ ಪವೇ-ಪವೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ, ಆದರೆ
ಅದರಿಂದ ನಿರಾಶರಾಗಬಾರದು. ಪುನಃ ಪುನಃ ಪ್ರಯತ್ನ
ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಸಫಲತೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು
ಗೋಪಾಲಕರ ಬಳಿ ಅವನು ಹೇಳಿ ಮತ್ತೆ ಇಂತೆಂದನು. || ೧೩ ||
ಪ್ರಿಯರಾದ ಗೋಪಾಲಕರೇ! ಈ ಬಾಲಿ ನೀವುಗಳು ಆ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪಕ್ಷಿಯರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ರಾಮ-ಶ್ಯಾಮರು
ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವರು ಎಂದು ಹೇಳಿರಿ. ನೀವು ಬಯಸಿದಷ್ಟು
ಭೋಜನವನ್ನು ಅವರು ನಿಮಗೆ ಕೊಡುವರು. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು
ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಸದಾಕಾಲ ನನ್ನಲ್ಲೇ
ತೊಡಗಿರುತ್ತದೆ. || ೧೪ ||

ಗರ್ವಾಢ ಪತ್ತೀಶಾಲಾಯಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾಽಽಪೀನಾಃ ಸ್ವಲಂಕೃತಾಃ |
ನತ್ಯಾ ದ್ವಿಜಸತೀಗೋಪಾಃ ಪ್ರತಿತಾ ಇದಮಬ್ರುವನ್ || ೧೫ ||

ನಮೋ ವೋ ವಿಪ್ರಪತ್ತೀಭ್ಯೋ ನಿಬೋಧತ ವಚಾಂಸು ನು |
ಇತೋಽಪಿ ದೂರೇ ಚರತಾ ಕೃಷ್ಣೇನೇಹೇಷಿತಾ ವಯಮ್ || ೧೬ ||

ಗಾಶ್ವಾಢಯನ್ ಗೋಪಾಲ್ಯಃ ಸರಾಮೋ ದೂರಮಾಗತಃ |
ಝಝುಕ್ತಿತ್ಯ ತಸ್ಯಾನ್ಯಂ ನಾನುಗತ್ಯ ಪ್ರದೀಯತಾಮ್ || ೧೭ ||

ಪ್ರತ್ಯಾಬ್ರುತಮುಪಾಯಾತಂ ನಿತ್ಯಂ ತದ್ವರ್ತಗೋಪುತಾಃ |
ತತ್ಕಥಾಕ್ತಿಪ್ರದನಸೋ ಬಭೂವುರ್ಜಾತಸಂಭ್ರಮಾಃ || ೧೮ ||

ಚತುರ್ವಿಧಂ ಬಹುಗುಣಮುನ್ನಮಾದಾಯ ಭಾಜಸ್ಯೇ |
ಅಭಿಸಕ್ತಃ ಪ್ರಿಯಂ ಸರ್ವಾಃ ಸಮುದ್ರಮಿವ ನಿಮ್ನಗಾಃ || ೧೯ ||

ನಿಸಿದ್ಧಮಾನಾಃ ಪತಿಭಿರ್ಭ್ರಾತೃಭಿರ್ಬಂಧುಭಿಃ ಸುತೈಃ |
ಭಗವತ್ಪುತ್ರಮಶ್ಲೋಕೇ ದೀರ್ಘಪುತ್ರತದೃತಾತಯಾಃ || ೨೦ ||

ಯಮುನೋಪವನೇಽಶೋಕನವಪಲ್ಲವಮಂಡಿತೇ |
ವಿಚರಂತಂ ವೃತಂ ಗೋಪೈಃ ಸಾಗ್ರಜಂ ದದೃಶುಃ ಸ್ವಯಃ || ೨೧ ||

ಶ್ಯಾಮಂ ಹಿರಣ್ಯಪರಿಧಿಂ ವಸಮಾಲ್ಯ ಬರ್ಹ-
ಧಾತುಪ್ರವಾಲನಟವೇಷಮನುವೃತಾಂಸೇ |
ವಿನ್ಯಸ್ರಹಸ್ತಮಿತರೇಣ ಧನಾಸಮಬ್ಧಂ
ಈರ್ಗೋತ್ಪಲಾಲಕಪೋಲಮುಚಾಪ್ಲಹಾಸಮ್ || ೨೨ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅವನೆಯಂತೆ ಗೋಪಾಲಕರು ವತ್ತೀಶಾಲೆಗೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪತ್ತಿಯರು ಸುಂದರವಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನುಟ್ಟು ಸರ್ವಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತೆಯರಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಗೋಪಾಲಕರು ದ್ವಿಜಪತ್ತಿಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ವೀನಿತರಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು. || ೧೫ || ವಿಪ್ರಪತ್ತಿಯರಾದ ನಿಮಗೆ ನಾವು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನೀವು ದಯಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಆಲಿಸಬೇಕು. ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲೇ ಬಂದಿರುವನು. ಹಾಗೂ ಅವನೇ ನಮ್ಮನ್ನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿರುವನು. || ೧೬ || ಅವನು ಗೋಪಬಾಲಕನೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಬಲರಾಮನೊಂದಿಗೆ ಹೂಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಾ ಈ ಕಡೆ ಬರ್ಹ ದೂರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವನು. ಈಗ ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಜೊತೆಯವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಹುಸಾಗಿದೆ. ನೀವು ಅವನಿಗಾಗಿ ಎನಾದರು ಭೋಜನವನ್ನು ನೀಡಿರಿ. || ೧೭ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪತ್ತಿಯರು ಅನೇಕ ದಿನಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನ ಮನೋಹರವಾದ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲೇ ನೆಟ್ಟುಹೋಗಿತ್ತು. ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲಾದರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನವಾಗಬೇಕೆಂದು ಸದಾಕಾಲ ಉತ್ಸುಕರಾಗಿದ್ದರು. ಅಚ್ಚುತನು ನಮ್ಮ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದೊಡನೆಯೇ ಅವರಿಗೆ ಸಂಭ್ರಮವೋ ಸಂಭ್ರಮ. || ೧೮ || ಅವರು ವರಿಶುದ್ಧವಾದ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ರುಚಿಕರವಾದ, ಹಿತಕರವಾದ ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯ, ಲೇಹ್ಯ, ಬೋಷ್ಯಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕುವಿಧವಾದ ಭೋಜನ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರು, ಪತಿ-ಪುತ್ರರು ತಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ನದಿಗಳು ಸಮುದ್ರದ ಕಡೆಗೆ ಸರ-ಸರನೆ ಹರಿದು ಹೋಗುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯತಮನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಹೊರಟರು. ಹಲವಾರು ದಿನಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಲೀಲೆಗಳು, ಸೌಂದರ್ಯ, ಗುಣ, ಮಾಧುರ್ಯ - ಇವುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ ದ್ವಿಜಪತ್ತಿಯರು ತಮ್ಮನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಆರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. || ೧೯-೨೦ || ಯಮುನಾ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಚಿಗುರುಗಳಿಂದ ಸಮಲಂಕೃತವಾದ ವೃಕ್ಷರಾಜಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿ ಗೋವರಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟು ಅಣ್ಣನಾದ ಬಲರಾಮನೊಂದಿಗೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮನಮೋಹಕನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ದ್ವಿಜಪತ್ತಿಯರು ನೋಡಿದರು. || ೨೧ || ಅವನ ಶ್ಯಾಮಲ ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಬಂಗಾರದಂತಹ ಕೀತಾಂಬರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಕೊರಳಲ್ಲಿ ವನಮಾಲೆಯು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ನವಿಲು ಗರಿಯ ಕಿರೀಟವಿತ್ತು. ಮೇಣಿಲೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಧಾತುಗಳಿಂದ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಂಡು, ಚಿಗುರಲೆಯ ಗುಚ್ಛಗಳಿಂದ ಶರೀರವನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಟಕದ ನಟನಂತೆ ಅವನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ಕೈಯನ್ನು ಗೋಪಬಾಲಕನ ಹೆಗಲಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಮಲದ ಪುಷ್ಪವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುಳಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಮಲದ ಕುಂಡಲಗಳಿದ್ದು, ಕನ್ನಗಳ ಮೇಲೆ ಮುಂಗುರುಳುಗಳು ನರಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಮುಖಕಮಲವು ಮಂದವಾದ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಿಂದ ಪ್ರಪುಲ್ಲಿತವಾಗಿತ್ತು. || ೨೨ ||

ಪ್ರಾಯಃ ಶ್ರುತಪ್ರಿಯತಮೋದಯಕರ್ಣಪೂರೈ-
ಯಸ್ಯ ಸ್ಥಿನ್ನಮಗ್ನಮನುರ್ದಮಫಾಕ್ತಿರಂದ್ರೈಃ |
ಅಂತಃ ಪ್ರವೇಶ್ಯ ಸುಚಿರಂ ಪರಿರಭ್ಯತಾಪಂ
ಪ್ರಾಜ್ಞಂ ಯಥಾಭಿಮತಯೋ ವಿಜಹುರ್ನರೇಂದ್ರ || ೨೩ ||

ತಾಸ್ತಥಾ ತ್ವಕ್ಸರ್ವಾಕಾಃ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಆಕೃದಿದೃಕ್ಪಯಾ |
ವಿಜ್ಞಾಯಾಖಿಲದೃಗ್ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಪ್ರಾಪ್ತ ಪ್ರಹಪಿತಾನಃ
|| ೨೪ ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

ಸ್ವಾಗತಂ ವೋ ಮಹಾಭಾಗಾ ಆಸ್ಯತಾಂ ಕರವಾಮಿ ಕಿಮ್ |
ಯನ್ನೋ ದಿದೃಕ್ಪಯಾ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಉಪಪನ್ನಮಿದಂ ಹಿ ಮಃ
|| ೨೫ ||

ನನ್ನದ್ಧಾ ಮಯಿ ಕುರ್ವಂತಿ ಕುಶಲಾಃ ಸ್ವಾರ್ಥದರ್ಶನಾಃ |
ಅಹೈಕುತ್ಸ್ಯವಹಿತಾಂ ಭಕ್ತಮಾತ್ಮಪ್ರಿಯೇ ಯಥಾ
|| ೨೬ ||

ಪ್ರಾಣಬುದ್ಧಿಮನಃಪ್ರಾತ್ಯದಾರಾಪತ್ಯಧನಾದಯಃ |
ಯತ್ಸಂಪರ್ಕಾತ್ ಪ್ರಿಯಾ ಆಸಂಸ್ತತಃ ಕೋ ನ್ನುಸರಃ ಪ್ರಿಯಃ
|| ೨೭ ||

ತದ್ವ್ಯಾತ ದೇವಯಜನಂ ಪತಯೋ ವೋ ದ್ವಿಜಾತಯಃ |
ಪ್ಲಾತ್ರಂ ಸಾರಯತ್ಯಂತಿ ಯುಷ್ಮಾಭಿಗೃಹಮೇಧಿನಃ
|| ೨೮ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಈ ಮೊದಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪತ್ನಿಯರು ಶ್ವಾಮಿ ಸುಂದರನ ಸುಮನೋಹರವಾದ ಶೀಲಾ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಕಿವಿಗಳಿಂದ ಕೇಳಿ ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಈಗಲಾದರೋ ಅವರು ತಮ್ಮ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳೆಂಬ ಹೆದ್ದಾರಿಲುಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರೇಮಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಹೃತ್ಪದಲದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸು ತೇಲಿಮುವವರೆಗೂ ಅವನನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಹೃದಯದ ವಿರಹತಾಪವನ್ನು ನೀಗಿಕೊಂಡರು. ಜಾಗೃತ-ಸ್ವಪ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ 'ನಾನು-ನನ್ನದು' ಎಂಬ ಮನೋವೃತ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸುಪುಷ್ಪಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಪ್ರಾಜ್ಞನಲ್ಲಿ ಲಯವಾಗುವಂತೆಮೇಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪತ್ನಿಯರು ಕ್ರೀಡ್ಯಪ್ಪನಲ್ಲಿಯೇ ಶೀನರಾಗಿ ಸಂಸಾರ ತಾಪವನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡರು. || ೨೩ ||

ಪ್ರಿಯ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಭಗವಂತನು ಮುಕ್ತರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವವನೂ, ಎಲ್ಲರ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯೂ ಆಗಿರುವನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪತ್ನಿಯರು ತಮ್ಮ ಮತಿ-ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಸಹೋದರರನ್ನು ಬಂಧುಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ವಿಷಮುಷುಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿ, ಕೇವಲ ನನ್ನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿರುವರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಕ್ರೀಡ್ಯಪರಮಾತ್ಮನು ನಗೆಮೆಗಲಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪತ್ನಿಯರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. || ೨೪ || ಮಹಾಭಾಗ್ಯವತೀಮರೇ! ನಿಮಗೆ ಸ್ವಾಗತ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಇತ್ತ ಬನ್ನಿರಿ. ವಯಮಾವಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲಿ? ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ದರ್ಶನದ ಕಚ್ಚೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದಿರುವಿರಿ. ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣವಾದ ಕೃಪಮಿಗಳಾಗಿರುವ ನಿಮಗೆ ಇದು ಅನುರೂಪವೇ ಆಗಿದೆ. || ೨೫ || ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯತಮನಂತೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮಪನ್ನಿರಬಹುದು. ಆ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲೇ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಕಾಮನೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ವ್ಯವಧಾನ, ಸಂಕೀರ್ಷ, ಮರೆ, ಇದಾದ್ದೂ ವ್ಯಕ್ತ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. || ೨೬ || ಪ್ರಾಣ, ಬುದ್ಧಿ ಮುಂತಾದ ಶರೀರ, ಕೃಷಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಪುತ್ರ, ಧನ ಸಂಪತ್ತು - ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮೂಲ ಸಂಪರ್ಕವಿರುವ ಪ್ರಿಯವಾಗುವವೋ ಅಂತಹ ಆತ್ಮಕೀಡವೂ, ಪರಮಾತ್ಮ ನಿಗಿಂತಲೂ, ಆತ್ಮ-ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪ ಕೃಷ್ಣನಾದ ನನಗಿಂತಲೂ ಪ್ರಿಯತಮರು ಬೇರೆಯಾರಿದ್ದಾರೆ? || ೨೭ || ಆದುದರಿಂದ ನೀವು ಬಂದಿರುವುದು ಉಚಿತವೇ ಆಗಿದೆ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೇಮ ವನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂದರ್ಶಿಸಿರಿ. ಇನ್ನು ನೀವು ಯಜ್ಞತಾಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಮತಿಗಳು ಗೃಹಸ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲಾರರು. || ೨೮ ||

ಪ್ರಾಕ್ಟಾ ಉಪಾಸುಃ

ಮೈವಂ ವಿಭೋಽರ್ಹತಿ ಭವಾನಂದಿತುಂ ಸ್ತುತಂ
ಸತ್ಯಂ ಕುರುಷ್ವ ವಿಗಮಂ ತವ ಪಾದಮೂಲಮ್ |
ಪ್ರಾಕ್ಟಾ ವಯಂ ಪುಲಕಿದಾಮ ಪದಾವಸ್ತುಪ್ತಂ
ಕೇಶ್ವನಿವೋಧುಮತಿಲಂಘ್ಯ ಸಮಪ್ತಬಂಧೂನ್ || ೨೯ ||

ಗೃಹ್ಣತಿ ನೋ ನ ಪತಯಾ ಪಿತುಃ ಸುತಾ ವಾ
ನ ಭ್ರಾತೃಬಂಧುಸುಹೃದಃ ಕುತ ಏವ ಚಾನ್ಯೇ |
ತಸ್ಯಾದ್ವೈತತ್ವಪದಯೋಃ ಪತಿತಾತ್ಮನಾಂ ನೋ
ನಾನ್ಯಾ ಭವೇದ್ಗತಿರಂದಮ ತದ್ವಿಧೇಹಿ || ೩೦ ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

ಪತಯೋ ನಾಭ್ಯಸೂಯೇರನ್ನಿತ್ಯಭ್ರಾತೃಸುತಾದಯಃ |
ಲೋಕಾತ್ಯ ವೋ ಮಯೋಪೇತಾ ದೇವಾ ಅಶ್ವನುಮನ್ವತೇ
|| ೩೦ ||

ನ ಪ್ರೀತಯೇಽನುರಾಗಾಯ ಹೃಂಸಂಗಳೋ ನೃಣಾಮಿಕ |
ತನ್ಮನೋ ಮಯ ಯುಂಜಾನಾ ಅಚಿರಾನ್ಮಾಮಾಪ್ತಃ
|| ೩೧ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ

ಇತ್ಯುಕ್ತಾ ದ್ವಿಭುಪತ್ಯಸ್ತಾ ಯಜ್ಞವಾಟಂ ಪುನರ್ಗತಾಃ |
ತೇ ಚಾನುಸೂಯಾಃ ಸ್ವಾಭಿಃ ಸ್ವಿಭಿಃ ಸತ್ಯನುಪಾರಯನ್
|| ೩೨ ||

ತತ್ಕೃತಾ ವಿಧೃತಾ ಭರ್ತೃ ಭಗವಂತಂ ಯಥಾಪ್ರತಮ್ |
ಹೃದೋಪಗುಹ್ಯ ವಿದಹೌ ದೇಹಂ ಕರ್ಮಾನುಬಂಧನಮ್
|| ೩೪ ||

ಭಗವಾಪತಿ ಗೋವಿಂದಸ್ತೇಷೈವಾನ್ಯೇಷ ಗೋಪಕಾಃ |
ಚತುರ್ವಿಧೇನಾಶಯಿತ್ವಾ ಸ್ವಯಂ ಚ ಬಾಭುಜೇ ಪ್ರಭುಃ
|| ೩೫ ||

ಪ್ರಾಕ್ಟಾ ಪತ್ತಿಯರು ಹೇಳಿದರು - ಶ್ವಾಮಸುಂದರನೇ! ವಿಭುವೇ! ಇಷ್ಟು ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವುದು ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡವನು ಮತ್ತೆ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಮರಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರುತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಆ ಶ್ರುತಿವಾಗಿಯನ್ನು ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. ನಾವು ನಮ್ಮ ಸಮಸ್ತ ಸಂಬಂಧಿಗಳ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರಿ - ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳಿಂದ ಬಿದ್ದಿರುವ ತುಳಸಿಯ ಮಾಲೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆವು. || ೨೯ || ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ಈಗ ನಮ್ಮ ವತಿ-ಪುತ್ರರು, ತಂದೆ-ತಾಯಿ, ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರು, ಸ್ವಜನ-ಬಂಧುಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾರರು. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಬೇರೆಯವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳುವುದೇನಿದೆ? ವೀರಶಿರೋಮನಯೇ! ಈಗ ನಾವು ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳನ್ನೇ ಪರಮಾತ್ಮಯೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆವು. ನಮಗೆ ಬೇರೆಯಾರ ಆಸೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಬೇರೆಯವರಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗದ ಹಾಗೇ ನೀನೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡು. || ೩೦ ||

ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರು ಹೇಳಿದರು - ದೇವಿಯರೇ! ನಿಮ್ಮ ವತಿ-ಪುತ್ರರಾಗಲೀ, ತಂದೆ-ತಾಯಿಯಾಗಲೀ, ಬಂಧು-ಬಂಧವರಾಗಲೀ ಯಾರೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಾರರು. ಇವರುಗಳ ಮಾತೇನು, ಇಡೀ ಜಗತ್ತೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸಮ್ಮಾನಿಸುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಷ್ಟೇ. ಈಗ ನೀವು ನನ್ನವರಾಗಿದ್ದೀರಿ. ದೇವತೆಗಳೂ ನನ್ನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. || ೩೦ || ದೇವಿಯರೇ! ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರವಾದ ಪ್ರೀತಿ-ಅನುರಾಗಗಳಿಗೆ ಕೇವಲ ಅಂಗಸಂಗವೇ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನೀವು ಈಗಲೇ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಮನುಷ್ಯನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಬಹುಬೇಗನೇ ನನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದು. || ೩೧ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರಿಣಿತನೇ! ಭಗವಂತನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾದ ಪ್ರಾಕ್ಟಾಪತ್ತಿಯರು ಯಜ್ಞಶಾಲೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದ್ದಂತೆ ಆ ಪ್ರಾಕ್ಟಾಪತ್ತಿಯರು ತಮ್ಮ ಪತ್ತಿಯರಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ದೋಷವನ್ನು ಎಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದರು. || ೩೨ || ಆ ಸ್ವಿಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳಿಗೆ ಹೊರಡುವಾಗಲೇ ಅವಳ ಪತಿಯು ಬಲಪಂತವಾಗಿ ತಡೆದು ಬಿಟ್ಟನು. ಆ ಪ್ರಾಕ್ಟಾಪತ್ತಿಯು ಅನೇಕ ದಿನಗಳಿಂದ ಕೇಳಿದ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವನ ಧ್ಯಾನವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲೇ ಭಗವಂತನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕರ್ಮದಿಂದ ಉಳಿದು ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಳು. ಶುದ್ಧ ಸತ್ಯಮಯ ದಿವ್ಯ ದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಳಾದಳು. || ೩೪ || ಇತ್ತ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರಾಕ್ಟಾಪತ್ತಿಯರು ತಂದಿರುವ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ಗೋಪಪಾಲಕರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಸ್ವತಃ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದನು. || ೩೫ ||

ಏವಂ ರೀಲಾನರವಪುಸ್ತುಲೋಕಮನುತೀಲಯನ್ |
ರೇಮೇ ಗೋಗೋಪಗೋಪೀನಾಂ ರಮಯನ್ಮೂಷಾಕೃತ್ಯಃ
|| ೩೬ ||

ಅಥಾನುಸ್ತುತೃ ವಿಶ್ವಾಶೇ ಅನ್ತಃಪ್ರಾಪ್ತತಾಗರಃ |
ಯದ್ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯೋರ್ಯಾಚ್ಛಾಮಹಸ್ತ ಸ್ತವಿಡಂಬಯೋಃ
|| ೩೭ ||

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ವಿಕಾಂ ಭಗವತಿ ಕೃಷ್ಣೇ ಭಕ್ತಿಮಲೌಕೀಮ್ |
ಅತ್ಯಾನಂ ಚ ತಯಾ ಹೀನಮನುತಪ್ತಾ ವ್ಯಗರ್ಹಯನ್
|| ೩೮ ||

ಧಿಗ್ಗನ್ತಸ್ಮಿವದ್ವಿದ್ಯಾಂ ಧಿಗ್ಗತಂ ಧಿಗ್ಗಜುಜ್ಞತಾಮ್ |
ಧಿಕ್ಕುಲಂ ಧಿಕ್ ಕ್ರಿಯಾದಾಕ್ಷ್ಯಂ ವಿಮುಖಾ ಯೇ ಪ್ತೋಕ್ಷಜೇ
|| ೩೯ ||

ನೂನಂ ಭಗವತೋ ಮಾಯಾ
ಯೋಗಿಸಾಮಪಿ ಮೋಹಿನೀ |
ಯದ್ವಯಂ ಗುರವೋ ನೃಪಾಂ
ಸ್ವಾರ್ಥೇ ಮುಹ್ಯಾಮಹೇ ದ್ವಿಜಾಃ || ೪೦ ||

ಅಹೋ ಪಶ್ಯತ ನಾರೀಕಾಮಪಿ ಕೃಷ್ಣೇ ಜಗದ್ಗುರೌ |
ಮರಂತಫಾವಂ ಯೋಽವಿದ್ಯನ್ಮತ್ಪ್ರಪಾಶಾನ್ಮಹಾಭಿಧಾನ್
|| ೪೧ ||

ನಾಸಾಂ ದ್ವಿಜಾತಿಶಂಸ್ಕಾರೋ ನ ನಿವಾಸೋ ಗುರಾವಪಿ |
ನ ತಪೋ ನಾತ್ಮಮೀಮಾಂಸಾ ನ ತೌಚಂ ನ ಕ್ರಿಯಾಃ ಕುಭಾಃ
|| ೪೨ ||

ಪರಿಕ್ಷಿತನೇ! ರೀಲಾನುನುಷ ವಿಗ್ರಹನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ರೀಲೆಯನ್ನಾಡುತ್ತಾ ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯ, ಮಾಧುರ್ಯ, ವಾಣಿ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಗೋಪಬಾಲಕರನ್ನು ಗೋಪಿಯರನ್ನು ಆನಂದಗೊಳಿಸಿದನು ಹಾಗೂ ತಾನೂ ಕೂಡ ಅವರ ಅಲೌಕಿಕ ಪ್ರೇಮರಸವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುತ್ತಾ ಆನಂದಿತನಾದನು. || ೩೬ ||

ಪರಿಕ್ಷಿತನೇ! ಇತ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಾದರೋ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭಗವಂತನಾಗಿರುವನು ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳವಾಗಿ ವಶ್ಯಾಪ್ತವುಂಟಾಯಿತು. ಜಗದೀಶ್ವರನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಬಲರಾಮರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ನಾವು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಅವರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆವು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದರು. ಅವರಾದರೋ ಮಾನವಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಪರಮೇಶ್ವರರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. || ೩೭ || ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷಿಯರ ತೃವಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತ್ಸ ಆಲೌಕಿಕವಾದ ಪ್ರೇಮವು ತುಂಬಿದೆ. ನಾವು ಅದರಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬರಿದಾಗಿರುವೆವು ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಅವರು ವಶ್ಯಾಪ್ತವೆ ಪಟ್ಟು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ನಿಂದಿಸಿಕೊಂಡರು. || ೩೮ || ಅಧೋಕ್ಷಜನಿಂದ ವಿಮುಖರಾಗಿರುವ ನಮಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ, ಶ್ರೇಷ್ಠಕುಲದಲ್ಲಿ ನಾವು ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇವು. ಗಾ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಣಮಾಡಿ ದ್ವಿಜರಾದೆವು. ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ನಾವು ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇವು. ಆದರೆ ಕವಲಿಷ್ಟನ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲವಲ್ಲ! ನಮಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ, ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ. ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯೆ, ವ್ರತಗಳು ವ್ಯರ್ಥವಾದವು. ನಮ್ಮ ಈ ಬಹುಜ್ಞತೆಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ. ಶ್ರೇಷ್ಠವಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇವು, ಕರ್ಮಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣರಾಗುವುದು ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗನೇ? ಇವುಗಳಿಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ. || ೩೯ ||

ನಿತ್ಯವಿವಾಗಿಯೂ ಭಗವಂತನ ಮಾಯೆಯು ಮಹಾ-ಮಹಾಯೋಗಿಗಳನ್ನೂ ಮೋಹಿತರಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ನಾವು ಮನುಷ್ಯರ ಗುರುಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದು ಹೆಣೆಸಿಕೊಳ್ಳುವೆವು. ಅವರ ನಿಜವಾದ ಸ್ವಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಪರಮಾರ್ಥವೆ ಎಷ್ಟಾದರೂ ನಾವು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಅಜ್ಞರಾಗಿದ್ದೇವೆ. || ೪೦ || ನೋಡಿರಲ್ಲ! ಇವರು ಸ್ತ್ರೀಯರಾಗಿದ್ದರೂ ಜಗದ್ಗುರು ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಅಗಾಧವಾದ ಪ್ರೇಮವಿದೆ, ಅವರಿಂದ ಅನುರಾಗವಿದೆ! ಅದರಿಂದಲೇ ಇವರು - ಸಾವಿರೋಂದಿಗೂ ಕಡಿಮೆ ಹೋಗದಿರುವ ಗೃಹವೆಂಬ ಹಸರುಳ್ಳ ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಪಾಶವನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವರು. ಇದಂತಹ ಅಶ್ವಮುಃ! || ೪೧ || ಇವರಿಗೆ ದ್ವಿಜಾತಿಗಳ ಉಪನಯನಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಇವರು ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇವರು ತಮ್ಮ ಮೂಡಲಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮನ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ವಿವೇಕ-ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳ ಮಾಹಾರೋ ದೊರವುಳಿಯಿತು, ಇವರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಪವಿತ್ರತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಕುಭಕರ್ಮಗಳೂ ಇಲ್ಲ. || ೪೨ ||

ಅಥಾಪಿ ಹೃತ್ತಮಶ್ಲೋಕೇ ಕೃಷ್ಣಃ ಯೋಗೇಶ್ವರೇಶ್ವರಃ |
ಭಕ್ತಿದೃಢಾ ನ ಚಾಸ್ಥಾಕಂ ಸಂಸ್ಕಾರಾದಿಮತಾಮಪಿ
|| ೪೩ ||

ನನು ಸ್ವಾರ್ಥವಿಮೂಢಾಣಾಂ ಪ್ರಮತ್ಯಾಣಾಂ ಗೃಹೇಷುಯಾ |
ಅಹೋ ನಃ ಸ್ಮಾರಯಾಮಾಸ ಗೋಪವಾಕ್ಯೈಃ ಸತಾಂಗತಿಃ
|| ೪೪ ||

ಅಸ್ಯಥಾ ಪೂರ್ಣಕಾಮಸ್ಯ ಕೈವಲ್ಯಾದ್ಯಾತಿಷಾಂ ಪತೇಃ |
ಈಶಿತವ್ಯೈಃ ಕಿಮಸ್ಮಾಭಿರೀಶಗೈಃ ತದ್ವಿಶಂ ಬನಮ್
|| ೪೫ ||

ಹಿತ್ವಾನ್ಯಾಸ್ತೃಪತೇ ಯಾಂ ಶ್ರೀಃ ಸಾವಸ್ತರ್ಥಾತಯಾಽಸಕ್ತತ್ |
ಅತ್ಯದೋಷಾಪವರ್ಗೇಣ ತದ್ಬಾಹ್ಯಾ ಜನಮೋಹಿನೀ
|| ೪೬ ||

ದೇಶಃ ಕಾಲಃ ಪೃಥಗ್ವಚ್ಚಂ ಮಂತ್ರತಂತ್ರವೈಚೋಽಗ್ನಯಃ |
ದೇವತಾ ಯಜಮಾನಶ್ಚ ಕ್ಷತುರ್ಧರ್ಮಶ್ಚಯಿಷಯಃ
|| ೪೭ ||

ಸ ಏಷ ಭಗವಾನ್ಸಾಕ್ಷಾನ್ವಿಷ್ಟುಯೋಗೇಶ್ವರೇಶ್ವರಃ |
ಜಾತೋ ಯದುಪ್ಪಿತ್ಯಕೃಣ್ಣ ಕೃಷಿ ಮೂಢಾ ನ ವಿದ್ವತೇ
|| ೪೮ ||

ಅಹೋ ವಯಂ ಧನ್ಯತಮಾ ಯೀಷಾಂ ನ್ವಾದ್ಯತೀಃ ಪ್ರಿಯಃ |
ಭಕ್ತ್ಯಾ ಯಾಸಾಂ ಮಹಿಚಾರ್ತಾ ಅಸ್ಥಾಕಂ ನಿಕ್ಷಲಾ ಹರೌ
|| ೪೯ ||

ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಭಗವತೇ ಕೃಷ್ಣಾಯಾಕುಂಠಮೇಧವೇ |
ಯಸ್ಮಾಯಾಮೋಹಿತಧಿಯೋ ಭ್ರಮಾಮಃ ಕುರ್ಮವರ್ತು
|| ೫೦ ||

ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಸಮಸ್ತ ಯೋಗೇಶ್ವರರಿಗೂ ಈಶ್ವರನಾದ
ವೈಷ್ಣವೋಕ್ತನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ
ಧೃಢವಾದ ಭಕ್ತಿ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ನಾವು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು
ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವೆವು. ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಕುಟುಂಬ
ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಆತ್ಮಸುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನು
ಪಾಲಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ.
ಆದರೂ ಭಗವಂತನ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗ
ಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ! || ೪೩ || ನಾವುಗಳು ಗೃಹಕೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಸ್ತುತರಾಗಿದ್ದೆವು.
ನಮ್ಮ ಒಳಿತು-ಕೆಡುಕುಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರೆತು ಹೋಗಿದ್ದೆವು
ಎಂಬುದು ನಿಜವಾದದ್ದು. ಆಹಾ! ಭಗವಂತನ ಎಷ್ಟೊಂದು ದಯೆ
ಇದೆ. ಭಕ್ತವತ್ಸಲ ಪ್ರಭುವು ಗೊಲ್ಲವಾಲಕರನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಅವರ
ಮಾತಿನಿಂದ ಸಮ್ಮನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದನು. ತನ್ನ ನೆನಪನ್ನು ಮಾಡಿ
ದನು. || ೪೪ || ಭಗವಂತನು ಸ್ವತಃ ಪೂರ್ಣಕಾಮನಾಗಿರುವನು.
ಕೈವಲ್ಯ ಮೋಕ್ಷದವರೆಗಿನ ಉಂಟಾಗುವ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣ
ಮಾಡುವವನು. ನಮ್ಮನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವುದೇ ಪ್ರಯೋಜನವಲ್ಲದಿದ್ದರೆ
ನಮ್ಮಂತಹ ಕುದ್ಲ ಜೀವರಿಂದ ಅವನಿಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನವಿತ್ತು?
ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಅವನು ಇದೇ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬೇಡುವ ಸೇವೆ
ವನ್ನು ಮಾಡಿರುವನು. ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ಬೇಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ
ವಿವಿತ್ತು? || ೪೫ || ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಯದೇವಿಯೂ ಬೇರೆ ದೇವತೆ
ಗಳೆಲ್ಲರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಚಂಚಲತೆ, ಗರ್ವ ಮೊದಲಾದ ದೋಷ
ಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅವನ ಚರಣಕಮಲ
ಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುವಳು. ಅಂತಹ
ಪ್ರಭುವು ಇತರರಲ್ಲಿ ಭೋಜನವನ್ನು ಯಾಚಿಸುವುದು ಜನರನ್ನು
ವಿಮೋಹಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನಿದೆ? || ೪೬ || ದೇಶ,
ಕಾಲ, ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಆಯಾಯ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
ವಿವಿಧೋಗಿಸುವ ಮಂತ್ರಗಳು, ಅನುಷ್ಠಾನ ಪದ್ಧತಿ, ಋತ್ವಿಜರು,
ಅಗ್ನಿ, ದೇವತೆಗಳು, ಯಜಮಾನ, ಯಜ್ಞ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ -
ಇವೆಲ್ಲವೂ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿವೆ. || ೪೭ ||
ಯೋಗೇಶ್ವರರಿಗೂ ಈಶ್ವರನಾದ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರೂಪದಿಂದ ಯದುಪಂಥದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿರುವನು. ಈ
ಮಾತನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ನಾವು ಅವನನ್ನು ಗುರುತಿಸ
ಲಾರದಾಪ್ತಮೂಢರಾಗಿದ್ದೇವೆ. || ೪೮ || ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ
ನಾವು ಧನ್ಯಾತಿಧನ್ಯರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಸೌಭಾಗ್ಯವೇ ಸರಿ
ಅದರಿಂದಲೇ ಇಂತಹ ಪತ್ನಿಯರು ನಮಗೆ ದೊರಕಿರುವರು. ಅವರ
ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಅವಿಚಲವಾಗಿ
ಸೇರಿಹೋಗಿದೆ. || ೪೯ || ಪ್ರಭೋ! ನೀನು ಅಚಿಂತ್ಯ ಮತ್ತು
ಅನಂತ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ! ನಿನ್ನ
ಜ್ಞಾನವೂ ಆಶಾಧನವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ
ಬುದ್ಧಿಯು ಮೋಹಿತವಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ನಾವು ಕರ್ಮಗಳ
ಜಂಜಾಲದಲ್ಲಿ ಆಲೆಯುತ್ತಿರುವೆವು. ನಾವು ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿ
ದ್ದೇವೆ. || ೫೦ ||

ಸ ವೈ ನ ಆದ್ಯಃ ಪುರುಷಃ ಸ್ವಮಾಯಾನೋಹಿತಾತ್ಮನಾಮ್ |
ಅವಿಜ್ಞಾತಾನುಭಾವಾನಾಂ ಕ್ಷುತುಮರ್ಹತ್ಯತಿಕ್ರಮಮ್ || ೫೦ ||

ಇತಿ ಕ್ಷಾತ್ರಮನುಶ್ರುತ್ಯ ಕೃಷ್ಣಃ ತೇ ಕೃತಹೇಲನಾಃ |
ದಿದೃಕ್ಷನ್ಮೋಹಪೃಚ್ಛತಯೋಃ ಕಂಸಾದ್ವಿಶಾ ನ ಚಾಚಲನ್ || ೫೧ ||

ಅದಿಪುರುಷನಾದ, ಪುರುಷೋಕ್ತಮನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಮ್ಮ ಈ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಲಿ. ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯು ಅವನ ಮಾಯೆಯಿಂದಲೇ ಮೋಹಿತವಾಗಿದೆ. ನಾವು ಅವನ ಅಪಾರವಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಯದ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿ ಇದ್ದೇವೆ. || ೫೦ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅಪರಾಧದ ಸ್ವತಿಯಿಂದ ಒಹಳ ವಶ್ಯಾತ್ತವ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮರ ದರ್ಶನದ ತೀವ್ರ ಇಚ್ಛೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವರ ಕಂಸ ಭಯದಿಂದ ಅವರು ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. || ೫೧ ||

ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೨೩ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಂಸಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ದಶಮ ಸ್ಕಂಧೇ ಪೂರ್ವಾರ್ಧೇ :
ಯದ್ಭಜಮ್ನು ದ್ವರಗಂ ನಾಮ ತ್ರಯೋವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೨೩ ||

ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಇಂದ್ರನ ಯಜ್ಞ ನಿವಾರಣೆ

ಶ್ರೀಕುಶ ಉವಾಚ

ಭಗವಾನಸಿ ಶಕ್ತೇವ ಬಲದೇವೇನ ಸಂಯುತಃ |
ಅಪಶ್ಯನ್ನಿವಾಸಸ್ಥೋಪಾನಂದ್ರಯಾಗಕೃತೋದ್ಯಮಾನ್ || ೧ ||

ತದಭಿಚ್ಛೋಽಪಿ ಭಗವಾನ್ ಸರ್ವಾತ್ಮಾ ಸರ್ವದರ್ಶನಃ |
ಹೃತ್ತಯಾವನಮೋಽಪ್ಯಚ್ಛ್ವದ್ವಾನ್ಮಂದಪುರೋಗಮಾನ್ || ೨ ||

ಕಸ್ಯತಾಂ ಮೇ ಪಿತು ಕೋಽಯಂ ಸಂಚ್ರಮೋ ವ ಉಪಾಗತಃ |
ಕಂ ಫಲಂ ಕಸ್ಯಚೋದ್ದೇಹಃ ಕೇನ ವಾ ಸಾಧ್ಯತೇ ಮುಖಃ || ೩ ||

ಒತದ್ವೃಹಿ ಮಹಾನ್ಯಾಮೋ ಮಹ್ಯಂ ಶುಕ್ರೋಷವೇ ಪಿತುಃ |
ನ ಹಿ ಗೋಹ್ಯಂ ಹಿ ಸಾಧೂನಾಂ ಕೃತ್ಯಂ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾಮಿಹ || ೪ ||

ಆಸ್ತು ಸ್ವಾರಥ್ಯಪ್ರೀನಾಮಮಿತ್ರೋದಾಸ್ತವಿದ್ವಿಷಾಮ್ |
ಉವಾಪೀನೋಽರಿವದ್ಭರ್ಗ ಆತ್ಮವತ್ಸುಹೃದುಚ್ಯತೇ || ೫ ||

ಶ್ರೀಕುಶಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರಿಚಿತ ಮಹಾ ರಾಜನೇ! ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬಲರಾಮನೊಂದಿಗೆ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿದ್ದು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರವಾದ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟ ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಅಲ್ಲಿಯು ಗೋಷಾಲ್ಯವಾಗಿ ಇವರು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾದಾಗ ಶತ್ರುಗಳಾದ ಕೋಡಿ ದನು. || ೧ || ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸರ್ವಾತ್ಮಮಾಂ ಪಿಮಾ. ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿ ಆಗಿದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವನು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ವಿನಯದಿಂದ ಕೂಡಿ ನಂದನೇ ಮೊದಲಾದ ಹಿರಿಯ ಗೋಷಾಲ್ಯರನ್ನು ಕೇಳಿದನು. || ೨ || ತಂದೆಯವರೇ! ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಎಂತಹ ಮಹಾಕಾರ್ಯವು ಇದಿರಾಗಿದೆ? ಯಾವ ಉತ್ಸವವು ನಡೆಯಲಿದೆ? ಇದರ ಫಲವು ಏನು? ಯಾವ ಉದ್ದೇಶವಿರುವ ಯಾವ ಯಾವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಈ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ? ಇದಲ್ಲವನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ. || ೩ || ನಿಮ್ಮ ಮಗ ತಂದೆಯಾಗಿದ್ದು ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮಗನಲ್ಲವೇ! ಆಹ್ನಾ! ಇವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಂಠೆಯೂ ಇದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಕುಮಾರನನ್ನು ತಮ್ಮಂತೆಯೇ ಕಾಣುವ, 'ಇವರು ತಮ್ಮವರು, ಇವರು ಪರರು' ಎಂಬ ಭೇದ ಭಾವವೇ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಇತರರಿಂದ ಮುಚ್ಚಡಬೇಕಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರಿಗೆ ಮಿತ್ರ-ಶತ್ರು ಉದಾಸೀನ ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭೇದವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಇಂತಹ ಸ್ವತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ರಹಸ್ಯದ ಮಾತನ್ನು ಶತ್ರು ವಿನಯ ಉದಾಸೀನನಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಬಾರದು. ಮಿತ್ರನಾದರೋ ತನ್ನಂತೆಯೇ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಾತನ್ನು ಮರೆಮಾಚಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. || ೪-೫ ||

ಜ್ಞಾತ್ವಾಜ್ಞಾತ್ವಾ ಚ ಕರ್ಮಣಿ ಜನೋಽಯಮನುತಿಷ್ಠತಿ |
ವಿದುಷಃ ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಿಃ ಸ್ವಾತ್ಮಧಾ ನಾವಿದುಷೋ ಭವೇತ್

|| ೬ ||

ತತ್ರ ತಾವತ್ಕ್ರಿಯಾಯೋಗೋ ಭವತಾಂ ಕಿಂ ವಿಚಾರಿತಃ |
ಅಥವಾ ಲೌಕಿಕಸ್ತನ್ನೇ ಪೃಚ್ಛತಃ ಸಾಧು ಭಗ್ನತಾಮ್

|| ೭ ||

ನಂದಗೋಪ ಉವಾಚ

ಪರ್ಜನ್ಯೋ ಭಗವಾನಿಂದ್ರೋ ಮೇಘಾಸ್ತುತ್ಸುತಮೂರ್ತಯಃ |
ತೇಽಭವರ್ಪಣಿ ಭೂತಾಸಾಂ ಪ್ರೀಣನಂ ಜೀವನಂ ಪಯಃ

|| ೮ ||

ತಂ ತಾತ ವಯಮಸ್ತೇ ಚ ವಾಮುಚಾಂ ಪತಿಮೀಶ್ವರಮ್ |
ದ್ರವೈಸ್ತದ್ರೇತಸಾ ಸಿದ್ಧೈರ್ಯಜಂತೇ ಕೃತುಭಿರ್ನರಾಃ

|| ೯ ||

ಪ್ರಚ್ಛೇತೇಣೋಪಜೀವಂತಿ ತ್ರಿವರ್ಗಫಲತೇತವೇ |
ಪುಂಸಾಂ ಪುರುಷಕಾರಾಣಾಂ ಪರ್ಜನ್ಯಃ ಫಲಭಾವನಃ

|| ೧೦ ||

ಯಂ ವಿನಂ ವಿಸೃಜೇದ್ಧರ್ಮಂ ಪಾರಂಪರ್ಯಾಗತಂ ನರಃ |
ಕಾಮಾಲ್ಸೋಭಾದ್ವಯಾದ್ವೈಷಾ ತಪ್ಯ ನಾಶ್ವೋತಿ ಕೋಭಸಮ್

|| ೧೧ ||

ಶ್ರೀಕುಲಉವಾಚ

ನಗೋ ನಿಶಮ್ಯ ನಂದ್ಯ ತಥಾನ್ನೇಪಾಂ ವ್ರಜಾಕುರಾಮ್ |
ಇಂದ್ರಾಯ ಮನ್ಯುಂ ಜನಯನ್ವಿತ್ತರಂ ಪ್ರಾಹ ಕೇತವಃ

|| ೧೨ ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

ಕರ್ಮಣಾ ಜಾಯತೇ ಜಂತುಃ ಕರ್ಮಣೈವ ವಿಲೀಯತೇ |
ಸುಖಂ ದುಃಖಂ ಭಯಂ ಕ್ಷೇಮಂ ಕರ್ಮಣೈವಾಭಿಪದ್ಯತೇ

|| ೧೩ ||

ಅನ್ತ ಚೇದೀಶ್ವರಃ ಕಚ್ಛಿತ್ಪುರೂಷಸ್ತಸ್ಯಕರ್ಮಣಾಮ್ |
ಕಾರಣಂ ಭವತೇ ಸೋಽಪಿ ನ ಹ್ಯಕರ್ಮಃ ಪ್ರಭುರ್ಹಿ ಸಃ

|| ೧೪ ||

ಕಿಮಂತ್ರೇಣೇವ ಭೂತಾನಾಂ ಸ್ವಾರ್ಥಮೋನುವರ್ತಿನಾಮ್ |
ಅನೀಶೇನಾನ್ಯಥಾ ಕರ್ತುಂ ಸ್ವಭಾವವಿಹಿತಂ ನೃಣಾಮ್

|| ೧೫ ||

ಈ ಸಂಸಾರಿ ಮನುಷ್ಯನು ತಿಳಿದೂ-ತಿಳಿಯದೆಯೋ ಅನೇಕ ವಿಧದ ಕರ್ಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು-ತಿಳಿದು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳು ಫಲಕೊಡುವಂತೆ ತಿಳಿಯದೇ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. || ೬ || ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಮಾಡಲು ಹೊರಟಿರುವ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಗವು ಸಹ್ಯಜಯದೊಂದಿಗೆ ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡಿ, ಹಾಸ್ಯಸಮ್ಮತವೂ ಅಥವಾ ಲೌಕಿಕವೇ ಇರಬಹುದು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿಯಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ದಯಮಾಡಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳು ವೆವರಾಗಿರಿ. || ೭ ||

ನಂದಗೋಪನು ಹೇಳಿದನು - ಮಗು! ಭಗವಾನ್ ಇಂದ್ರನು ಮಳೆಗರೆಯುವ ಮೇಘಗಳ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿರುವನು. ಈ ಮೇಘಗಳು ಅವನದೇ ರೂಪಗುಣಿವೆ. ಅವು ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಪಡಿಸುವಂತಹ ಜೀವನ ದಾತೃವಾದ ನೀರನ್ನು ಸುರಿಸುವುವು. || ೮ || ನನ್ನ ಮುದುಕ್ಕಂದೆ! ನಾವು ಮತ್ತು ಇತರರು ಅದೇ ಮೇಘವತಿಯಾದ ಭಗವಾನ್ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಯಜ್ಞಗಳ ಮೂಲಕ ಪೂಜಿಸುತ್ತೇವೆ. ಯಜ್ಞಮಾಡುವ ಸಾಮಗ್ರಿ ಗಳೂ ಕೂಡ ಅವನು ಸುರಿಸಿದ ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ನೀರಿನಿಂದಲೇ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿವೆ. || ೯ || ಅವನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಒಳಕ ಉಳಿದಿರುವ ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಆರ್ಥ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಕಾಮರೂಪವಾದ ತ್ರಿವರ್ಗಗಳ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಜೀವನನಿರ್ವಾಹ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಮನುಷ್ಯರ ಬೇಸಾಯವೇ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಯತ್ನ ಗಳಿಗೆ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವವನು ಇಂದ್ರನೇ ಆಗಿರುವನು. || ೧೦ || ಈ ಧರ್ಮವು (ಸಂಪ್ರದಾಯ) ನಮ್ಮ ಕುಲಪರಂಪರೆಯಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದಿದೆ. ಇಂತಹ ಪರಂಪರಾಗತ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾಮ, ಲೋಭ, ಭಯ ಅಥವಾ ದೈವದಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಬಡುವವನಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುವುದಿಲ್ಲ. || ೧೧ ||

ಶ್ರೀಪುಕಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಭಗವಾನ್ ಕೇಶವನು ತಂದೆಯ ಮತ್ತು ಇತರ ವ್ರಜವಾಸಿಗಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಕೋಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಂದಗೋಪನ ಬಳಿ ಹೇಳಿದನು. || ೧೨ ||

ಶ್ರೀಭಗವಂತನು ಹೇಳಿದನು - ತಂದೆಯವರೇ! ಪ್ರಾಣಿಯು ತನ್ನ ಕರ್ಮಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಾನು ಸಾರವೇ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಅವನ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವೇ ಸುಖ-ದುಃಖ, ಭಯ ಕ್ಷೇಮಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. || ೧೩ || ಬಡವಾದ ಕರ್ಮವೇ ಕರ್ಮ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಫಲ ನೀಡದೆಂದೂ, ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಬೇರೊಬ್ಬ ಈಶ್ವರನಿದ್ದಾನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೂ, ಆ ಈಶ್ವರನೂ ಕೂಡ ಕರ್ಮಮಾಡಿರುವನಿಗೇ ಫಲನೀಡಬಲ್ಲನೇ ಹೊರತು ಕರ್ಮಮಾಡದವನ ಮೇಲೆ ಅವನ ವ್ರಭಾವವೇನೂ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. || ೧೪ || ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲಗಳನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನಮಗೆ ಇಂದ್ರನ ಅನತ್ಯಂತ ವಿನಿದೆ? ಅಪ್ರಾಣೀ! ಪೂರ್ವಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಮನುಷ್ಯರ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅವನು ಬದಲಿಸ ರಾರನೆಂದಾಗ ಅವನಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? || ೧೫ ||

ಸ್ವಭಾವತಂತ್ರೋ ಹಿ ಜನಃ ಸ್ವಭಾವಮನುವರ್ತತೇ |
ಸ್ವಭಾವಸ್ತಮಿವಂ ಸರ್ವಂ ಸದೇವಾಸುರಮಾನುಷಮ್ || ೧೬ ||

ದೇಹಾನುಚ್ಛಾವಚಾನ್ ದಂತುಃ ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಪದತಿ ಕರ್ಮಣಾ |
ಶತ್ರುರ್ಮಿತ್ರಮುದಾಸೀನಃ ಕರ್ಮೈವ ಗುರುರೀಶ್ವರಃ || ೧೭ ||

ತಸ್ಯಾತ್ಮಂಪೂಜಯೀತ್ಯಮ್ ಸ್ವಭಾವಾನ್ಯು ಸ್ವಕರ್ಮಕೃತ್ |
ಅಂಜಸಾ ಯೇನ ವರ್ತೇತ ತದೇವಾಸ್ಯ ಹಿ ದೈವತಮ್ || ೧೮ ||

ಅಜೇದ್ವೈಕತರಂ ಭಾವಂ ಯಸ್ತಸ್ಯಮುಪಜೇಮತಿ |
ನ ತಸ್ಮಾದ್ವಿದತೇ ಕ್ಷೇಮಂ ಜಾರಂ ನಾರ್ಯಸತೀ ಯಥಾ || ೧೯ ||

ವರ್ತೇತ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ವಿಪ್ರೋ ರಾಜನ್ಯೋ ರಕ್ಷಯಾ ಭುವಃ |
ವೈಶ್ಯಸ್ತು ವಾರ್ತಯಾ ಜೇನೇಚ್ಛಾದ್ರಸ್ತು ದ್ವಿಜೇವಯಾ || ೨೦ ||

ಕೃಷಿವಾಣಿಜ್ಯಗೋರಕ್ಷಾ ಕುಸೀದಂ ತುರ್ಯಮುಚ್ಯತೇ |
ದಾರ್ತಾ ಚತುರ್ವಿಧಾ ತತ್ರ ವಯಂ ಗೋವತ್ಸಯೋಽನಿತಮ್ || ೨೧ ||

ಕ್ಷುಧಂ ರಜಸ್ತಮ ಇತಿ ಸ್ಥಿತುತ್ಪತ್ತಂತರೇತಮ್ |
ಪದಸೋತ್ಪದ್ಯತೇ ವಿಶ್ವಮನ್ಯೋನ್ಯಂ ವಿವಿಧಂ ಜಗತ್ || ೨೨ ||

ಪದಸಾ ಚೋದಿತಾ ಮೇಘಾ ವರ್ಷಾಂತ್ಯಂಬೂನಿ ಸರ್ವತಃ |
ಪ್ರಜಾಸ್ತೇರೇವ ಸಿದ್ಧಂತಿ ಮಹೇಂದ್ರಃ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ || ೨೩ ||

ನ ನು ಪುರೋ ಜನಪದಾ ನ ಗ್ರಾಮಾ ನ ಗೃಹಾ ವಯಮ್ |
ಸಿತ್ಯಂ ವನೌಕಸಸ್ತಾತ ವನಶೈಲನಿವಾಸಿನಃ || ೨೪ ||

ತ್ವಾದ್ಗಜಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಮದ್ರೇಶ್ವಾರಭೃತಾಂ ಮುಖಃ |
ಮಹೇಂದ್ರಯಾಗಸಂಭಾರಾಸ್ತೇರಯಂ ಸಾಧ್ಯತಾಂ ಮುಖಃ || ೨೫ ||

ತ್ವಯ್ಯಾಂ ವಿವಿಧಾಃ ಪಾಶಾಃ ಸೂಪಾಂತಾಃ ಪಾಯಸಾದಯಃ |
ಪಂಚಾಪಾಪೂಪಶಾತ್ಕುಲ್ಮಃ ಸರ್ವಮೋಹತೃಗೃಹ್ಯತಾಮ್ || ೨೬ ||

ಮನುಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ (ಹಿಂದಿನ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ) ಅಧೀನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಅದನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ದೇವತೆಗಳು, ಅಸುರರು, ಮನುಷ್ಯರು - ಇವರಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲೇ ನೆಲೆನಿಂತಿದೆ. || ೧೬ || ಜೀವನು ತನ್ನ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವೇ ಉತ್ತಮ ಅಥವಾ ಅಧಮ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೂ ತೊರೆಯುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ಕರ್ಮಕ್ಕನುಸಾರವೇ ಇವನು ಶತ್ರು, ಇವನು ಮಿತ್ರ, ಇವನು ಉದಾಸೀನ ಎಂದು ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕರ್ಮವೇ ಗುರು, ಕರ್ಮವೇ ಈಶ್ವರನು. || ೧೭ || ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಂದೆಯವರೇ ! ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಪೂರ್ವಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕನುಸಾರ ಬಂದಿರುವ ವರ್ಣ ಮತ್ತು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಕರ್ಮವನ್ನೇ ಅದರಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನ ನಿರ್ವಾಹವು ಸುಗಮವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದೋ ಅದೇ ಅವನಿಗೆ ಅಪ್ಪವೇವತೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. || ೧೮ || ತನ್ನ ವಿವಾಹಿತ ಪತಿಯನ್ನು ತೊರೆದು ಜಾರನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ವೈಭಚಾರಿಗೇ ಸ್ವೀಯವು ಎಂದಿಗೂ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರದು. ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಜೀವನ ನಿರ್ವಾಹ ನಡೆಸುವ ಒಂದು ದೇವತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೇರೆ ಮೇವರನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಸುಖವು ಬರಲಾರದು. || ೧೯ || ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅಧ್ಯಯನ-ಆಧ್ಯಾತ್ಮಾದಿಂದ, ಕೃತ್ತಿಯನು ಪ್ರಜಾವಾಲನೆಯಿಂದ, ವೈಶ್ಯನು ವಾರ್ತೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಶೂದ್ರನು ತ್ರಿವರ್ಣದವರ ಸೇವೆಯಿಂದ ಜೀವನವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು. || ೨೦ || ವೈಶ್ಯರ ವಾರ್ತೆಯು - ಕೃಷಿ, ವಾಣಿಜ್ಯ, ಗೋರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಬಡ್ಡಿ ಪಡೆಯುವುದು ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿದೆ. ನಾವುಗಳು ■ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಗೋವಕ್ಷಣೆಯನ್ನೇ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವೆವು. || ೨೧ || ಆಹ್ಲಾ ! ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಸ್ಥಿತಿ-ಉತ್ಥಿತಿ-ಲಯಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕ್ಷುಗ್ಗುಣ, ರಜೋಗುಣ ಮತ್ತು ತಮೋಗುಣಗಳಿಂದ ಆಗುತ್ತವೆ. ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಈ ಜಗತ್ತು ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರ ಸಂವೇಗದಿಂದ ಆಚೀರಾಗುವ ಮೂಲಕ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. || ೨೨ || ಅದೇ ರಜೋಗುಣದ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಮೇಘಗಳು ಎಬ್ಬಿ ನೀರು ಇಳಿಸುತ್ತವೆ. ಅದರಿಂದ ಅನ್ನವೂ ಮತ್ತು ಅನ್ನದಿಂದ ಕುದುರೆ ಜೀವರ ಜೀವನ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನ ಸಂಬಂಧವೇನಿದೆ ? ಅವನೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲನು ? || ೨೩ || ತಂದೆಯವರೇ ! ನಮ್ಮ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯ ವಾಗಲೀ, ಬ್ರಹ್ಮಣವಾಗಲೀ, ಕುಲವಾಗಲೀ, ಹಳ್ಳಿಯಾಗಲೀ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಮನೆ-ಮಠಗಳೂ, ಕಲ್ಲು ನಾವಾರದೋ ವನವಾಸಿಗಳು, ಮನ ಮತ್ತು ಪರ್ವತವೇ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಾಗಿದೆ. || ೨೪ || ಅದುದರಿಂದ ನಾವುಗಳು ಗೋವುಗಳ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮತ್ತು ಗಿರಿಜಾಜನಕ ಗೋವರ್ಧನದ ಕುರಿತು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸೋಣ. ಇಂದ್ರನುಜ್ಞಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದಲೇ ಈ ಯಜ್ಞಾನುಷ್ಠಾನ ನಡೆಯಲಿ. || ೨೫ || ಈ ಯಜ್ಞಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳೂ, ಪಾಯಸ, ಕಷ್ಟಾಯಗಳೂ, ಚಕ್ಕುಲಿಗಳೂ ಮೊದಲೊಂದು ತೊವೈಯ ವರೆಗಿನ ಬಗೆ-ಬಗೆಯ ಅಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರಿ. ಇಂದು ಕೆರೆದ ಹುಳಗಳ ಎಲ್ಲ ಹಾಲನ್ನು ಕೂಡಿಹಾಕಿರಿ. || ೨೬ ||

ಹೂಯಂತಾಮಗ್ನಯಃ ಸಮ್ಯಗ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಭಿಃ |
ಅನ್ಯಂ ಬಹುವಿಧಂ ತೇಭ್ಯೋ ದೇಯಂ ವೋ ಧೇನುದಕ್ಷಿಣಾಃ || ೨೭ ||

ಅಸ್ತೇಭ್ಯಶ್ಚಾಶ್ವಶೂಂಠಾಲಪತಿತೇಭ್ಯೋ ಯಥಾರ್ಹತಃ |
ಯವಸಂ ಚ ಗವಾಂ ದತ್ತಾ ಗಿರಯೇ ದೀಯತಾಂ ಬಲಿಃ || ೨೮ ||

ಸ್ವಲಂಕೃತಾ ಭುಕ್ತವಂತಃ ಸ್ವನುಲಿಪ್ತಾಃ ಸುವಾಸುಃ |
ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಚ ಕುರುತ ಗೋವಿಪ್ರಾಃ ಸಲಪರ್ವತಾನ್ || ೨೯ ||

ಏತನ್ಯಮ ಮತಂ ತಾತ ಕ್ರಿಯತಾಂ ಯದಿ ರೋಚತೇ |
ಅಯಂ ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದ್ರೀಣಾಂ ಮತ್ಯಂ ಚ ದಯತೋ ಮುಖಃ || ೩೦ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಉವಾಚ

ಕಾಲಾತ್ಮನಾ ಭಗವತಾ ತತ್ರದರ್ಶಂ ಜಿಘಾಂಸತಾ |
ಪ್ರೋಕ್ತಂ ನಿತಮ್ಯ ನಂದಾದ್ಯಾಃ ಸಾಧ್ವಗೃಹ್ಣಂತ ತದ್ವಚಃ || ೩೧ ||

ತಥಾ ಚ ವ್ಯದಧುಃ ಸರ್ವಂ ಯಥಾಽಽಹ ಮಧುಸೂದನಃ |
ವಾಚಯಿತ್ವಾ ಸ್ವಸ್ಥಯನಂ ತದ್ವತ್ಯೇಣ ಗಿರಿದ್ವಿಜಾನ್ || ೩೨ ||

ಉಪಹೃತ್ಯ ಬಲೀನ್ ಸರ್ವಾನಾದೃತಾ ಯವಸಂ ಗವಾಮ್ |
ಗೋಧನಾನಿ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಗಿರಿಂ ಚಕ್ರುಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮ್ || ೩೩ ||

ಅನಾಂಸ್ತನುದ್ಯುಕ್ತಾನಿ ತೇ ಚಾರುಹ್ಯ ಸ್ವಲಂಕೃತಾಃ |
ಗೋವೃಶ್ಚ ಕೃಷ್ಣವೀರ್ಯಾಣಿ ಗಾಯಂತ್ಯಃ ಸದ್ವಿಜಾಶುಃ || ೩೪ ||

ಕೃಷ್ಣಸ್ವಸ್ತಕಮಂ ರೂಪಂ ಗೋಪವಿತ್ರಂಭಗಂ ಗುಃ |
ಶೈಲೋಽಸ್ಮತಿಬ್ರುವನ್ ಭೂರಿ ಬಲಿಮಾದದ್ವಹದ್ವಪುಃ || ೩೫ ||

ತಸ್ಮೈ ನಮೋ ವ್ರಜಜನ್ಯೈಃ ಸಹ ಚಕ್ರೇಽಽತ್ಮನಾಽಽತ್ಮನೇ |
ಅಹೋ ಪಶ್ಯತಶೈಲೋಽಸೌ ರೂಪೀ ನೋಽನುಗ್ರಹಂ ವ್ಯಧಾತ್ || ೩೬ ||

ದಿಶೋಽವಜಾನತೋ ಮರ್ತ್ಯಾನ್ಯಾಮರೂಪೀ ವನೌತುಃ |
ಹಂಚಿ ತ್ಯಸ್ಮೈ ನಮಸ್ಕಾಮಃ ಶರ್ಮಣೇ ಅಶ್ವನೋ ಗವಾಮ್ || ೩೭ ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬೆನ್ನಾಗಿ ಹವನ ಮಾಡಲಿ. ಅವರಿಗೆ ಅನೇಕ ವಿಧದ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಊಟ ಮಾಡಿ, ಗೋವುಗಳನ್ನೂ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನೂ ದಾನ ಮಾಡಿರಿ. || ೨೭ || ಬಳಿಕ ಇತರ ವರ್ಣದವರಿಗೂ, ಶುನಕ-ಚಾಂಡಾಲ ಪತಿತರಿಗೂ ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಹುಲ್ಲು ತಿನ್ನಿಸಿ, ಗೋವರ್ಧನ ಗಿರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿರಿ. || ೨೮ || ಬಳಿಕ ನೀವು ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಹೂಸುಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಗಂಧವನ್ನು ಪೂಸಿಕೊಂಡು ಅಲಂಕೃತರಾಗಿ ಅಗ್ನಿಗೆ, ಗೋವುಗಳಿಗೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ, ಪರ್ವತರಾಜನಿಗೂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿರಿ. || ೨೯ || ಆದ್ರಾ! ಇದು ನಿಮಗೆಲ್ಲರಿಗೆ ಉಚಿತವೆನಿಸಿದಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಈ ಯಜ್ಞವು ಗೋ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಗಿರಿರಾಜನಾದ ಗೋವರ್ಧನನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ನನಗೂ ಈ ಯಜ್ಞವೇ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. || ೩೦ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಹಾತಮನಿಗುಂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಕಾಲಾತ್ಮಕನಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಇಂದ್ರನ ಆಹಂಕಾರ ಮುರಿಯುವುದೇ ಅಶಯವಾಗಿತ್ತು. ನಂದಗೋಪನೇ ಮೊದಲಾದವರು, ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಾಧು! ಸಾಧು! ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರು. || ೩೧ || ಭಗವಾನ್ ಕ್ರಿಶ್ಣವೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮೊದಲಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನ ಮಾಡಿಸಿ, ಅವರಿಂದ ಹೋಮ ಹವನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣೆ ಯನ್ನಿತ್ತರು. ಗಿರಿರಾಜನನ್ನು ಅನೇಕ ವಿಧದಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರು. ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಹುಲ್ಲನ್ನು ತಿನ್ನಿಸಿದ ಬಳಿಕ ನಂದಗೋಪನೇ ಮೊದಲಾದ ಗೋಪರು ಗೋವುಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗಿರಿರಾಜನ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿದರು. || ೩೨-೩೩ || ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅಹಿರ್ವಾದಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಗೋಪ-ಗೋಪಿಯರು ಬೆನ್ನಾಗಿ ಸುಗರಿಸಿಕೊಂಡು ಎತ್ತುಗಳು ಹೂಡಿದ ಬಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡು ಭಗವಾನ್ ಕ್ರಿಶ್ಣವೃಷ್ಣನ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ಗೋವರ್ಧನ ಗಿರಿಯ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. || ೩೪ || ಕ್ರಿಶ್ಣವೃಷ್ಣನು ಗೋಪಾಲಕರಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಗೋವರ್ಧನ ಗಿರಿಯಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶಾಲದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪ್ರಕಟನಾದನು. 'ನಾನು ಗಿರಿರಾಜನಾಗಿರುವೆ' ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಅವರು ಅರ್ಪಿಸಿದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಭಕ್ತ ಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ಭುಂಜಿಸಿದನು. || ೩೫ || ಭಗವಾನ್ ಕ್ರಿಶ್ಣವೃಷ್ಣನು ತನ್ನದೇ ಆದ ಆ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಇತರ ವ್ರಜವಾಸಿಗಳೊಂದಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಹೇಳಿದನು - 'ನೋಡಿ, ನೋಡಿ ಎಂತಹ ಆಚ್ಛರಿಯಾಗಿದೆ! ಗಿರಿರಾಜನೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ಪ್ರಕಟನಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆಯನ್ನು ತೋರಿರುವನು. || ೩೬ || ಬಂಧುಗಳೇ! ಈ ಪರ್ವತವು ಯಾವುದೇ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸ ಬಲ್ಲದು. ಇದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ವನವಾಸಿಗಳನ್ನು ಈ ಪರ್ವತವು ಕೊಂದೇಬಿಡುತ್ತದೆ. ಬನ್ನಿರಿ, ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಗೋವುಗಳ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಗಿರಿರಾಜನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸೋಣ.' || ೩೭ ||

ಇತ್ಯದ್ರಿಗೋದ್ವಿಜಮಖಂ ವಾಯುದೇವಪ್ರಣೋದಿತಾಃ |
ಯಥಾ ವಿಧಾಯ ತೇ ಗೋಪಾಃ ಸಹಕೃತ್ವಾ ವ್ರಜಂ ಯಯುಃ

|| ೩೮ ||

ಹೀಗೆ ಧಗುಹಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ನಂದಗೋವನೇ
ಮೊದಲಾದ ಹಿರಿಯ-ಕಿರಿಯ ಗೋಪಾಲಕರು ಗಿರಿರಾಜನನ್ನು
ಗೋವುಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಎಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ
ನೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ವ್ರಜಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬಂದರು. || ೩೮ ||

ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೨೪ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಪಂಚಿಕಾಯಾಂ ದಶಮ ಸ್ಕಂಧೇ ಪೂರ್ವಾರ್ಧೇ
ಚತುರ್ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೨೪ ||

ಇಪ್ಪತ್ತೆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೋವರ್ಧನ ಪರ್ವತವನ್ನು ಎತ್ತಿದುದು

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಇಂದ್ರಸದಾಽಽತ್ಯುಕ್ತಃ ಪೂಜಾಂ ವಿಜ್ಞಾಯ ವಿಹತಾಂ ನೃಪ |
ಗೋಪೇಭ್ಯಃ ಕೃಷ್ಣನಾಥೇಭ್ಯೋ ನಂದಾದಿಭ್ಯಶ್ಚಗೋಪಃ ಸಃ
|| ೧ ||

ಗಣಂ ಸಾಂವರ್ತಕಂ ನಾಮ ಮೇಘಾನಾಂ ಚಾಪಕಾರಿಣಾಮ್ |
ಇಂದ್ರಃ ಪ್ರಾಚೋದಯತ್ಕುರ್ದೋ ವಾಕ್ಯಂ ಚಾಪೇಷಮಾನ್ಯುತ
|| ೨ ||

ಅಹೋ ಶ್ರೀಮದಮಾತಾತ್ಮಂ ಗೋಪಾನಾಂ ಕಾನನೋಕಾಮ್ |
ಕೃಷ್ಣಂ ಮರ್ತ್ಯಮುಪಾಶ್ರಿತೃ ಯೇ ಚಕ್ರದೇವಹೇಲನಾಮ್
|| ೩ ||

ಯಥಾದೃಢೈಃ ಕರ್ಮಸುಯೈಃ ಕ್ರತುಭಿರ್ನಾಮನೌನಿಭೈಃ |
ವಿದ್ಯಾಮಾನ್ವೀಕ್ಷಿಕೇಂ ಹಿತ್ವಾ ತಿತಿರ್ಷಂತಿ ಭವಾರ್ಣವಮ್
|| ೪ ||

ವಾಚಾಲಂ ಬಾಲಿಕಂ ಸ್ತುಬ್ಧಮಿಜ್ಞಂ ಪಂಡಿತಮಾನಿನಮ್ |
ಕೃಷ್ಣಂ ಮರ್ತ್ಯಮುಪಾಶ್ರಿತೃ ಗೋಪಾ ಮೇ ಚಕ್ರರತ್ನಯಮ್
|| ೫ ||

ಏಷಾಂ ಶ್ರಿಯಾವಲಿಪ್ತಾಣಾಂ ಕೃಷ್ಣೇನಾಧ್ಯಾಯಿತಾತ್ಮನಾಮ್ |
ಧಾನುತ ಶ್ರೀಮದ್ವಂಛಂ ಪತೂನ್ನಯತ ಸಂಕ್ಷಯಮ್
|| ೬ ||

ಶ್ರೀಶುಕಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ !
ಗೊಲ್ಲರು ತನ್ನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸುವುದನ್ನು ತಿಳಿದ
ಇಂದ್ರನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನೇ ರಕ್ಷಕನನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ನಂದಗೋವನೇ
ಮೊದಲಾದ ಗೋಪಾಲಕರ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ಷೋಭ
ಗೊಂಡನು. || ೧ || ತಾನು ಮೂರು ಬೀಜಗಳಿಗೂ ಬೆಲೆಯಾಗಿ
ಇರುವನೆಂಬ ಅಹಂಕಾರವು ಆತನಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕಾರಣ
ದಿಂದ ಅವನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಉರಿದಿದ್ದು ಪ್ರಳಯವನ್ನುಂಟು
ಮಾಡುವ ಸಂವರ್ತಕಗಳೆಂಬ ಮೇಘಗಳನ್ನು ಕರೆದು ವ್ರಜದ
ಮೇಲೆ ಅಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿರೇಂದು ಅಷ್ಟೇ ಕೋಪವು.
ಇಂತೆಂದನು - || ೨ || ಕಾಡು ಮನುಷ್ಯನಾದ ಈ ಗೊಲ್ಲರು ಧನ
ಮದದಿಂದ ಎಷ್ಟೊಂದು ಉದ್ಬಿಡಲಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಮ್ಮಾತ್ಮ ಮನುಷ್ಯ
ನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಇವರು ವೇದವಾದಜನಾದ
ನನ್ನನ್ನೇ ಅವಮಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಲ್ಲಾ! || ೩ || ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೈಷಯವನ್ನು
ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಅನೇಕ ಮಂದಬುದ್ಧಿಯ ಜನರು ತಿಳಿಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕರ್ಮ
ಮಯವಾದ ನಾಮಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಾವುಗಳೆ ಕೋಪವ ಯಜ್ಞ
ಗಳಿಂದ ಭವಾಗರವನ್ನು ದಾಟಲು ಇಚ್ಛಿಸುವಂತೆ ಇವರು ಸರ್ವ
ಸಂವತ್ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಇಂದ್ರನ ಯೋಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ಗೋ-ಗೋವರ್ಧನಗಳ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆಲ್ಲಾ! || ೪ ||
ಬಾಯಿಬಡಕನಾದ, ಮೂರ್ಖನಾದ, ಸ್ತುಬ್ಧನಾದ, ಅಜ್ಞನಾದ
ಮತ್ತು ತನ್ನನ್ನು ಮಹಾಪಂಡಿತನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ
ಮನುಷ್ಯಮಾತ್ರನಾದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅಶ್ರಯಿಸಿ ಈ ಮೂರ್ಖ
ಗೋಪಾಲಕರು ನನಗೆ ಬಹಳ ಅಪ್ಪಿಯವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು
ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. || ೫ || ಮೊದಲೇ ಇವರು ಧನಮದದಿಂದ
ಉನ್ಮತ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಈಗ ಕೃಷ್ಣನೂ ಇವರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದನು.
ಈಗ ನೀವು ಹೋಗಿ ಇವರ ಧನಮದವನ್ನು ಉದ್ಬಿಡುವವನ್ನು
ವಿನಾಶಗೊಳಿಸಿ. ಅವರ ಗೋಸಂಪತ್ತನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿಬಿಡಿ. || ೬ ||

ಅಹಂ ಚೈರಾವತಂ ನಾಗಮಾರುಹ್ಯಾನುವ್ರಜೇ ವ್ರಜಮ್ |
ಮರುದ್ಗುಹ್ಯಮಹಾವೀರ್ಯೈರ್ನಂದಗೋಷ್ಠಪಿಠಾಯಯಾ || ೭ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ

ಇತ್ಥಂ ಮಥಮಾಽಽಪ್ನುತಾ ಮೇಘಾ ನಿರ್ಮುಕ್ತುಂಧನಾಃ |
ಸಂದಗೋಕುಲಮಾಸಾಧೈಃ ಪೀಡಯಾಮಾಸುರೋಜಸಾ || ೮ ||

ವಿದ್ಯೋತಮಾನಾ ವಿದ್ಯುದ್ಧಿ ಸ್ತನಂತಾ ಸ್ತನಯಿಕ್ಕುಭಿಃ |
ಪೀವ್ಯಮುರುದ್ಗಮೈರ್ನುಗಾ ವಪ್ಯಪುರ್ವಲತರ್ಕರಾಃ || ೯ ||

ಸ್ತೂಕಾಸ್ತೂಲಾ ವರ್ಷಧಾರಾ ಮುಂಚಿತ್ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯೇಕ್ಷ್ಮಣಿಃ |
ಜಲೌಘೈಃ ಪ್ಲಾಘ್ಯಮಾನಾ ಭೂರ್ನಾಧೃಶ್ಯತ ನೋನ್ನತಮ್ || ೧೦ ||

ಆತ್ಮಾಪಾರಾತಿಮಾತೇನ ಪಶವೋ ಜಾತವೇಪನಾಃ |
ಗೋಪಾ ಗೋಷ್ಠಶ್ಚ ಶೀತಾತಾ ಗೋವಿಂದಂ ಶರಣಂ ಯಯುಃ || ೧೧ ||

ಶಿರಃ ಸುತಾಂಶ್ಚ ಕಾಯೇನ ಪ್ರಾಚ್ಯಾನ್ಯಾಸಾರಪೀಡಿತಾಃ |
ವೇಪಮಾನಾ ಭಗವತಃ ಪಾದಮೂಲಮುಪಾಯಯುಃ || ೧೨ ||

ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಮಹಾಭಾಗ ತ್ವನ್ನಾಭಂ ಗೋಕುಲಂ ಪ್ರಭೋ |
ತ್ರಾತುಮರ್ಹಸಿ ದೇವಾಸ್ತು ಕುಪಿತಾದ್ವಕ್ತವತ್ಸಲ || ೧೩ ||

ಶಿಲಾವರ್ಷನಿಪಾತೇನ ಹನ್ಯಮಾನಮಚೇತನಮ್ |
ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಭಗವಾನ್ಮೇನೇ ಕುಪಿತೇಂದ್ರಕೃತಂ ಹರಃ || ೧೪ ||

ಅಪತ್ಯತ್ಕುಲ್ಪಗುಂ ವರ್ಷಮತಿವಾತಂ ಶಿಲಾಮಯಮ್ |
ಸ್ವಯಾಗೇ ವಿಹತೇಽಸ್ಮಾಭಿರಿಂದ್ರೋ ನಾತಾಯ ವರ್ಷತಿ || ೧೫ ||

ತತ್ರ ಪ್ರತಿವಿಧಿಂ ಸಮ್ಯಗಾತ್ಮಯೋಗೇನ ಸಾಧಯೇ |
ಲೋಕೇಶಮಾನಿನಾಂ ಮೌಢ್ಯಾದ್ವಿಶ್ವೇ ಶ್ರೀಮದಂ ತಮಃ || ೧೬ ||

ನ ಹಿ ಸದ್ಭಾವಯುಕ್ತಾನಾಂ ಸುರಾಣಾಮೀಶವಿಘ್ನಯಃ |
ಮತ್ತೋಽಸತಾಂ ಮಾನಭಂಗಃ ಪ್ರತಮಾಯೋಪಕಲ್ಪತೇ || ೧೭ ||

ಸಾಂವರ್ತಕ ಮೇಘಗಳೇ! ನಾನೂ ಕೂಡ ನಿಮ್ಮ ಹಿಂದೆಯೆ
ವರಾವತನ್ನೇರಿ ನಂದನ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ವಿಸಾಶಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ
ಮಹಾವರಾಕ್ರಮಿ ಮರುದ್ಗುಗಳೊಂದಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. || ೭ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ!
ಹೀಗೆ ಇಂದ್ರನು ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಮೇಘಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತು
ಅವುಗಳ ಒಂಧನವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಕಳಿಸಿದನು. ಅವುಗಳು ಅತ್ಯಂತ
ವೇಗದಿಂದ ನಂದಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿ ಒಸಕೆಯಷ್ಟು ದವ್ವವಾಗಿ
ಮಳೆಗರೆದು ವ್ರಜವಾಸಿಗಳನ್ನು ಪೀಡಿಸತೊಡಗಿದವು. || ೮ ||
ನಾಲೂ ದಿಕ್ಕುಗಳು ಮುಂಚಿನಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದವು. ಮೇಘಗಳು
ಪರಸ್ಪರ ಅಪ್ಪಳಿಸುತ್ತಾ ಗುಡುಗಿದವು. ಪ್ರಚಂಡವಾದ ಬಿರು
ಗಾರಿಯು ಬೀಸತೊಡಗಿ ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ಅಲಿಕ್ಕಲ್ಲಿನ ಮಳೆ
ಸುರಿಯತೊಡಗಿತು. || ೯ || ಹೀಗೆ ಮೇಘಗಳು ಕಂಬಗಾತ್ರದ
ಜಲಧಾರೆಗಳಿಂದ ಕ್ಷಣ-ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಲು ಆಗಾಧ
ವಾದ ನೀರಿನ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ವ್ರಜಭೂಮಿಯ ಹಳ್ಳ-ತಿಟ್ಟುಗಳೆಲ್ಲ
ಮುಳುಗಿ ಕಾಣದಂತಾದವು. || ೧೦ || ಹೀಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ
ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಜಲಧಾರೆಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಹುಳು-ಕರುಗಳು ನಡುಗತೊಡ
ಗಿದವು. ಗೋಪ-ಗೋಪಿಯರು ಮಳೆಯಿಂದ ತೊಯ್ದು ಹೋಗಿ
ಶಿಡದಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿ, ಅನನ್ಯಗತಿಕರಾದ ಅವರು ಗೋವಿಂದ
ನನ್ನೇ ಶರಣು ಹೋದರು. || ೧೧ || ಅತಿವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪೀಡಿತ
ರಾದ ಗೋಪ-ಗೋಪಿಯರು ತಮ್ಮ ತಲೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಶಿಶುಗಳನ್ನು
ಬಗ್ಗಿ ತಮ್ಮ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಕಡೆಗೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ
ರೋಷದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಾದಮೂಲವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದರು. ಮತ್ತು
ವ್ರಾರ್ಧಿಸುತ್ತಾರೆ- || ೧೨ || ಮಹಾಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯೇ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ!
ಪ್ರಭುವೇ! ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ನೀನೇ ಒಡೆಯನು. ಗೊಲ್ಲರಿಗೆ ನೀನೇ
ಶರಮಾಶ್ರಯನು. ಭಕ್ತವತ್ಸಲನೇ! ಕುಪಿತನಾಗಿರುವ ಇಂದ್ರದೇವ
ನಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. || ೧೩ || ಅಲಿಕ್ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದಲೂ ಮತ್ತು
ಮಳೆಯಿಂದಲೂ ಹಿಂಸಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಗೋಪಾಲಕ
ರನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನೋಡಿದನು. ಕುಪಿತನಾದ ಇಂದ್ರನೇ ಈ
ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿರುವನೆಂದು ಭಗವಂತನು ತಿಳಿದು
ಕೊಂಡನು. || ೧೪ || ಬಳಿಕ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಹೀಗೆಂದು
ಯೋಚಿಸಿದನು - 'ನಾವು ಇಂದ್ರನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದರಿಂದ
ಮಳೆಗಾಲವಲ್ಲದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡವಾದ ವಾಯುವಿನೊಂದಿಗೆ
ಅಲಿಕ್ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಘನಘೋರ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸು
ತ್ತಿದ್ದಾನೆ. || ೧೫ || ಇರಲಿ, ನಾನು ನನ್ನ ಯೋಗಮಾಯೆಯಿಂದ
ಇವನಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಪಾಠಕಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇವನು ಮೂರ್ಖಕ
ೆಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನೇ ಲೋಕವಾಲನೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವನು. ಇವನ
ಐಶ್ವರ್ಯದ ಮತ್ತು ಧನದ ಸೊಕ್ಕನ್ನೂ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ತೊಲಗಿ
ಸುತ್ತೇನೆ. || ೧೬ || ದೇವತೆಗಳಾದರೋ ಸತ್ತ್ವಪ್ರಧಾನರಾಗಿರು
ತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಐಶ್ವರ್ಯ, ಪದವಿಗಳ ಅಹಂಕಾರ
ವಿರದಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸತ್ತ್ವಗುಣದಿಂದ ಚ್ಯುತರಾದ
ದುಷ್ಟ ದೇವತೆಗಳ ಮಾನಭಂಗ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಇದರಿಂದ ಕೊನೆಗೆ
ಅವರಿಗೆ ಶಾಂತಿಯೇ ಸಿಗುತ್ತದೆ. || ೧೭ ||

ತಸ್ಮಾನ್ನಚ್ಛರಣಂ ಗೋಷ್ಯಂ ಮನ್ನಾಥಂ ಮತ್ತರಿಗ್ರಹಮ್ |
ಗೋಪಾಯೇ ಸ್ವಾತ್ಮಯೋಗೇನ ಸೋಽಯಂ ಮೇ ವ್ರತ ಅಹಿತಃ || ೧೮ ||

ಇಹುಕ್ಚೈಕೇನ ಹಸ್ತೇನ ಕೃತ್ವಾ ಗೋವರ್ಧನಾಚಲಮ್ |
ದಧಾರ ಲೀಲಯಾ ಕೃಷ್ಣಶ್ಚಕ್ರಾಕಮಿವ ಬಾಲಕಃ || ೧೯ ||

ಅಥಾಹ ಭಗವಾನ್ ಗೋಪಾನ್ ಹೇಽಂಬ ತಾತ ವ್ರಜೇಶಃ |
ಯಥೋಪಚೋಪಂ ವಿಶತ ಗಿರಿಗರ್ತಂ ಸಗೋಧನಾಃ || ೨೦ ||

ನ ತ್ರಾಸ ಇಹ ವಃ ಕಾರ್ಯೋ ಮದ್ವಸ್ತಾದ್ವಿನಿಪಾತನೇ |
ವಾತವರ್ಷಭಯೇನಾಲಂ ತತ್ಪ್ರಾಣಂ ವಿಹಿತಂ ಹಿ ವಃ || ೨೧ ||

ತಥಾ ನಿರ್ವಿವಿಹುರ್ಗರ್ತಂ ಕೃಷ್ಣಾಶ್ವಾಸಿತಮಾನಸಾಃ |
ಯಥಾವಕಾಶಂ ಸಧನಾಃ ಸವ್ರಜಾಃ ಸೋಪಜೀವಿನಃ || ೨೨ ||

ಕೃತ್ವತ್ಸರ್ವಾಂ ಸುಖಾಪೇಕ್ಷಾಂ ಹಿತ್ವಾ ತೈವ್ರಜವಾಸಿಭಿಃ |
ವೀಕ್ಯಮಾಗೋ ದಧಾವದ್ರಿಂ ಸಪ್ತಾಹಂ ನಾಚಲತ್ವದಾತ್ || ೨೩ ||

ಕೃಷ್ಣಯೋಗಾನುಭಾವಂ ತಂ ನಿಶಾಮ್ಯೇಂದ್ರೋಽತಿವಿಹಿತಃ |
ನಿಪ್ತಂಭೋ ಭ್ರಷ್ಟಾಂಕಲ್ಪ ಸ್ವಾಸ್ತೇಫಾನ್ ಸಂಸ್ಥವಾರಯತ್ || ೨೪ ||

ಏಂ ವೃಭ್ರಮುದಿತಾದಿತ್ಯಂ ವಾತವರ್ಷಂ ಚ ದಾರುಣಮ್ |
ನಿಶಾಮ್ಯೇತದಂತಂ ಗೋಪಾನ್ ಗೋವರ್ಧನಧರೋಽಬ್ರವೀತ್ || ೨೫ ||

ನಿರ್ಯಾತ ತ್ವಜತ ತ್ರಾಸಂ ಗೋಪಾಃ ಸ್ಮೃಧನಾರ್ಥಕಾಃ |
ವಾದಾರಂತಂ ವಾತವರ್ಷಂ ವ್ಯದಪ್ರಾಯಾಶ್ಚ ನಿಮ್ನಗಾಃ || ೨೬ ||

ತಸ್ಮೈ ನಿರ್ಯಯುರ್ಗೋಪಾಃ ಸ್ಥು ಸ್ಥುಮಾದಾಯ ಗೋಧನಮ್ |
ಶಕಚೋಢೋಪಕರಣಂ ಸ್ವಿಬಾಲಸ್ಥವಿರಾಃ ತಸ್ಯಃ || ೨೭ ||

ಈ ಇಡೀ ವ್ರಜವೇ ನನಗೆ ಅತ್ತಿತವಾಗಿದೆ. ನನ್ನನ್ನೇ ಏಕೈಕನಾಥ ನನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನಿಂದ ಸ್ವೀಕೃತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ನನ್ನ ಯೋಗಮಾಯೆಯಿಂದ ಇವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವೆನು. ಶರಣಾಗತರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದೇ ನನ್ನ ವ್ರತವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಆದನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿದೆ. || ೧೮ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೀಗೆ ಭಾವಿಸಿ - ಹುಡುಗನು ನಾಯಿಕೊಡೆಯನೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ರೀಲಾಚಾಲವಾಗಿ ಗೋವರ್ಧನ ಪರ್ವತವನ್ನು ಒಂದೇ ಕೈಯಿಂದ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡನು. || ೧೯ || ಅನಂತರ ಭಗವಂತನು ಗೋವರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದನು - ಅಪ್ಪ! ಅಮ್ಮ! ವ್ರಜವಾಸಿಗಳೇ! ನಿಜವಲ್ಲವೇ ನಿಮ್ಮ ಗೋವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ತ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಕೊಂಡು ಈ ಪರ್ವತದ ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ. || ೨೦ || ಈ ಪರ್ವತವು ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಹಾರಿ ಬೀಳಬಹುದೆಂದು ನೀವು ಶಂಕಿಸಬೇಡಿರಿ. ನಿಜವಲ್ಲವೇ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹೆದರಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ಈ ಬಿರುಗಾಳಿ, ಮಳೆಯು ಭಯವಿಂಪ ನಿಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಈ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆನು. || ೨೧ || ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಆಶ್ವಾಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಧೈರ್ಯತುಂಬಿದಾಗ ಗೋವರಲ್ಲದೂ ಕಷ್ಟ ಗೋಷಂಪತ್ತನ್ನು ಕರುಗಳನ್ನು ಅತ್ತಿತರನ್ನು ವ್ರಜೇಶಿತರನ್ನು ಭ್ರಷ್ಟರನ್ನು ಮಕ್ಕಳು-ಮರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ತೋಡಿದಲ್ಲಿ ಕರುವ ಕೊಂಡು ಗೋವರ್ಧನ ಪರ್ವತದ ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತೊಂಡನು. || ೨೨ || ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸೋತುಕೊಂಡವನೇ! ವ್ರಜವಾಸಿಗಳು ಏಳು ದಿವಸಗಳ ಕಾಲ ಹಸಿವು ಹುಡುಗನೊಳಗಿದ್ದ ಸುಖಾಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯೂ ಪಾದರೂ ಕದಲದೆ ಗೋವರ್ಧನ ಗಿರಿಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲುವಾಗ ನಿಂತಿದ್ದನು. || ೨೩ || ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅಂತಹ ಪರಮಾದ್ವೈತವಾದ ಯೋಗಮಾಯೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ವಾಯುತು. ಅವನ ಗರ್ವವೂ ಕುಗ್ಗಿತು. ಉದ್ದೇಶವು ಈಡೇರಿರಲಿಲ್ಲ ಬಳಿಕ ಅವನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಮೇಘಗಳನ್ನು ಹಿಂಪಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಮಳೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. || ೨೪ || ಗೋವರ್ಧನ ವಾರಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನೋಡಿದನು - ಭಯಂಕರವಾದ ಬಿರುಗಾಳಿ ಮತ್ತು ಮಳೆಯು ನಿಂತು ಹೋಗಿ ಆಕಾಶವು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಆಗ ಅವನು ಗೋವಾಚಲದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದನು. || ೨೫ || ಪ್ರಿಯರಾದ ಗೋವಾಚಲಕೇ! ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಯಾವುದೇ ಭಯವಿಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಗೋವುಗಳೊಡನೆ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ, ಹೊರಗೆ ಹೊರಟು ಬನ್ನಿರಿ. ಇಮ್ಮೇ ನೋಡಿರಿ - ಬಿರುಗಾಳಿ, ಮಳೆ ನಿಂತು ಹೋಗಿ ಸಮೀಪ ನೀರೂ ಕೂಡ ಇಳಿ ಮುಖವಾಗಿದೆ. || ೨೬ || ಭಗವಂತನ ಈ ಅಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಗೋವರು ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಗೋಧನ, ಪುತ್ರಿ-ಪುತ್ರರೊಂದಿಗೆ ಮುದುಕರೊಂದಿಗೆ ಜೊತೆಗೆ ಕರೆಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಗಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. || ೨೭ ||

ಭಗವಾನಪಿ ತಂ ಶೈಲಂ ಸ್ತುತಾನೇ ಪೂರ್ವವತ್ಪ್ರಭುಃ |
ಪಶ್ಯತಾಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಸ್ಥಾಪಯಾಮಾಸ ಲೀಲಯಾ || ೨೮ ||

ತಂ ಪ್ರೇಮವೇಗಾನ್ನಿಭೃತಾ ಪ್ರಚೋಕಗೋ
ಯಥಾ ಸಮೀಯುಃ ಪರಿರಂಭಣಾದಿಭಿಃ |
ಗೋಷ್ಠಶ್ಚ ಸನ್ನೇಹಮಪ್ಪೂಜಯನ್ತುದಾ
ದದ್ಯುಕ್ತತಾದ್ವಿರ್ಮುಯುಜುಃ ಸದಾಶಿಷಃ || ೨೯ ||

ಯತೋದಾ ರೋಹಿಣೀ ನಂದೋ ರಾಮಶ್ಚ ಬಲಿಣಾಂ ವರಃ |
ಕೃಷ್ಣಮಾಲಿಂಗ್ಯ ಯುಯುಜುರಾಶಿಷಃ ಸ್ನೇಹಕಾತರಾಃ || ೩೦ ||

ದಿವಿ ದೇವಗಣಾಃ ಸಾಧ್ಯಾಃ ಸಿದ್ಧಗಂಧರ್ವಚಾರಣಾಃ |
ತುಷ್ಠವ್ರತಮುಮುಚುಃಪುಷ್ಪಾಃ ಪುಷ್ಪವರ್ಷಾಣಿ ಪಾರ್ಥಿವ || ೩೧ ||

ತಂಭುಮಂಭುಭಯೋಃ ಸೇವುದಿವಿ ದೇವಪ್ರಣೋದಿತಾಃ |
ಜಗುರ್ಗಂಧರ್ವಪತಯಮ್ಬುರುಪ್ರಮುಖಾ ನೃಪ || ೩೨ ||

ತತೋಽನುರಕ್ತೈಃ ಪಶುಶೈಃ ಪರಿಶ್ರಿತೋ
ರಾಜನ್ಸ ಗೋಷ್ಠಂ ಪಬಲೋಽಪ್ರಜದ್ವರಃ |
ತಥಾವಿಧಾನ್ಯಸ್ಯ ಕೃತಾನಿ ಗೋಪಿಕಾ
ಗಾಯಂತ್ಯ ಕುಯುರ್ಮುದಿತಾ ಹೃದಿಸ್ಪೃಶ || ೩೩ ||

ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೂ ಕೂಡ ಎಲ್ಲರೂ
ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಲೀಲಾಚಾಲವಾಗಿಯೇ ಗೋವರ್ಧನಗಿರಿ
ಯನ್ನು ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಅದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದನು. || ೨೮ ||

ಪರ್ವತವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಇರಿಸಿದಾಕ್ಷಣ-ವ್ರಜವಾಸಿಗಳ ಹೃದಯ
ಗಳು ಪ್ರೇಮರಸದಿಂದ ತುಂಬ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿಗೆ
ಬಂದು ಕೆಲವರು ಅವನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ, ಕೆಲವರು ಮುತ್ತಿಟ್ಟರು.
ಎಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದರು. ವೃದ್ಧೆಯರಾದ ಗೋಪಿಯರು
ಮಹದಾಸಂದದಿಂದ, ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಮೊಸರು, ಅಕ್ಕಿ,
ನೀರು ಇವುಗಳಿಂದ ಮಂಗಳ ತಿಲಕವನ್ನಿಟ್ಟು ತುಂಬು ಹೃದಯ
ದಿಂದ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. || ೨೯ || ಯಶೋದಾದೇವಿ, ರೋಹಿಣಿ,
ನಂದಗೋಪ ಮತ್ತು ಬಲಿಷ್ಠರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಬಲರಾಮ
ಮುಂತಾದವರು ಸ್ನೇಹವರವಶರಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ
ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. || ೩೦ || ಪರಿಶ್ರಿತನೇ!
ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಸಾಧ್ಯರು,
ಸಿದ್ಧರು, ಗಂಧರ್ವರು, ಚಾರಣರು ಮೊದಲಾದವರು ಪರಮ
ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ ಅವನ ಮೇಲೆ ಹೂವಿನ
ಮಳೆಗರೆಯತೊಡಗಿದರು. || ೩೧ || ರಾಜನೇ! ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ
ದೇವತೆಗಳು ಶಂಖ, ದುಂದುಭಿಗಳನ್ನು ನುಡಿಸತೊಡಗಿದರು.
ತುಂಬರು, ಗಂಧರ್ವರು ಭಗವಂತನ ಮಧುರ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು
ಪಾಡತೊಡಗಿದರು. || ೩೨ || ಇದಾದ ಬಳಿಕ ಭಗವಾನ್
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೊಲ್ಲಚಾಲಕರಿಂದರೊಡಗೂಡಿ ಬಲರಾಮನೊಂದಿಗೆ
ವ್ರಜಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಅವನೊಂದಿಗೆ ಅನಂದಭರಿತರಾಗಿದ್ದ ಗೋಪಿ
ಯರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಚೇತೋಹಾರಿಗಳಾದ ಗೋವರ್ಧನೋ
ದ್ಧರಣವೇ ಮುಂತಾದ ಲೀಲಾ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಹೃದಯಂಗಮ
ವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾ ವ್ರಜಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. || ೩೩ ||

ಇಪ್ಪತ್ತದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೨೫ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ನುಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ದಶಮ ಸ್ಕಂಧೇ ಪೂರ್ವಾರ್ಧೇ
ಪಂಚವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೨೫ ||

ಇಪ್ಪತ್ತದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರಭಾವದ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಂದಗೋಪನೇ ಮೊದಲಾದವರ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ

ಏವಂವಿಧಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಗೋಪಾಃ ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ವಿಶ್ವತೇ |
ಆಹದ್ವಿರ್ಮುನಿದಃ ಪೈಶ್ಚಿಚುಃ ಸಮಭ್ಯೇತ್ಯ ಸುಮಿಷ್ಠಿತಾಃ || ೧ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರಿಶ್ರಿತನೇ!
ವ್ರಜದ ಗೋಪಾಲಕರು ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಗೋವರ್ಧನೋ
ದ್ಧರಣದಂತಹ ಅಲೌಕಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆತ್ಮಂತ
ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾದರು. ಅವರಿಗೆ ಭಗವಂತನ ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಯು
ಪರಿಚಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿ ಪರಸ್ಪರ
ವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು. || ೧ ||

ಬಾಲಕಸ್ತು ಯದೇತಾನಿ ಕರ್ಮಾಣ್ಯತ್ಯದ್ಭುತಾನಿ ವೈ |
ಕಥಮರ್ಹತ್ಯಗೌ ದನ್ತ ಗ್ರಾಮ್ಯೇಷ್ವಾತ್ಮವಗುಪ್ತಕಮ್ || ೨ ||

ಯಃ ಸ್ವಪ್ನಹಾಯನೋ ಬಾಲಃ ಕರೇಣೈಕೇನ ಲೀಲಯಾ |
ಕಥಂ ಬಿಭ್ರದ್ಗಿರಿವರಂ ಪುಷ್ಕರಂ ಗಜರಾಡೀವ || ೩ ||

ತೋತೇನಾಮೀಲಿತಾಕ್ಷೇಣ ಪೂತನಾಯಾ ಮಹೌಜಸಃ |
ವೀತಃ ಸ್ತನಃ ಸಹ ಪ್ರಾಣೈಃ ಕಾಲೇನೇವ ವಯಸ್ತನೋಃ || ೪ ||

ಹಿಂಸ್ತೋಽಽಥಃ ತಯಾನಸ್ಯ ಮಾಸ್ಯಸ್ಯ ಚರಣಾವುದ್ಧಾಃ |
ಅನೋಽಪಹದ್ವಿಪಯೋಸ್ತಂ ಯದಪಃ ಪ್ರಪದಾಹತಮ್ || ೫ ||

ಏಕಹಾಯಿನ ಆಸೀನೋ ಹ್ರಿಯಮಾಗೋ ಏಹಾಯಾಸಾ |
ದೈತ್ಯೇನ ಯಸ್ಯಕಾರ್ವಕಮಹನ್ಯಂತಗ್ರಹಾತುರಮ್ || ೬ ||

ಕ್ಷುಬ್ಧಾ ಹೈಯಂಗವಸ್ತುಸ್ತೇ ಮಾತ್ರಾ ಬದ್ಧಉಲೂಖಿಲೇ |
ಗಚ್ಛನ್ತರ್ಬುನಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ತಾವನಾತಯತ್ || ೭ ||

ಜನೇ ಸಂಚಾರಯನ್ ಮಹಾನ್ |
ಸರಾಮೋ ಬಾಲಕೈವೃತಃ |
ಹಂತುಕಾಮಂ ಬಕಂ ದೋರ್ಭ್ಯಾಂ |
ಮುಖೋಽರಿಮಪಾಟಯತ್ || ೮ ||

ವ್ಯೇಪಿ ವತ್ಸರೂಪೇಣ ಪ್ರವಿತಂತಂ ಜಿಘಾಂಷಯಾ |
ಹ್ಯಾ ನೃಪಾತಯತ್ತೇನ ಕಪಿತ್ಥಾನಿ ಚ ಲೀಲಯಾ || ೯ ||

ಹ್ಯಾ ರಾಸಭದೈತೇಯಂ ತದ್ಬಂಧೂಂಶ್ಚ ಬಲಾನ್ವಿತಃ |
ಚಕ್ರೇ ತಾಲವನಂ ಕ್ಷೇಮಂ ಪರಿಪಕ್ವಪ್ರಲಾನ್ವಿತಮ್ || ೧೦ ||

ಈ ಬಾಲಕನ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದವುಗಳು. ಇಂತಹ ಪರಮಾದ್ಭುತ ಬಾಲಕನು ನಮ್ಮಂತಹ ಹಳ್ಳಿಗರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳಿದ್ದು ಇವನಿಗಾದರೋ ನಿಂದನೀಯವಾದುದು. ಇದು ಹೇಗೆ ಉಚಿತವಾಗಬಲ್ಲದು ? || ೨ || ಗಜರಾಜನು ಸರೋವರದಲ್ಲಿರುವ ಕಮಲವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಏಳು ವರ್ಷದ ಈ ಬಾಲಕನು ಗೋವರ್ಧನಗಿರಿಯನ್ನು ಎಳೆದಿಡಿದು ವರೆಗೆ ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಒಂದೇ ಕೈಯಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದನು. ಇದು ಇವನಿಂದ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ? || ೩ || ಇವನು ಹಸುಳೆಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಭಯಂಕರವಾದ ವ್ಯಾತನೆಯು ವಿಷದ ಹಾಲನ್ನುಡುಳು ಬಂದಿದ್ದಳು. ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸ್ವಪ್ನಪಾನ ಮಾಡಿದ ಇವನು ಸ್ವಪ್ನದೊಡನೆ - ಕಾಲ್ವಾಕ ಶರೀರದಿಂದ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಅವಹರಿಸುವಂತೆ ವ್ಯಾತನೆಯು ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನೇ ಅವಹರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಎಂತಹ ಅದ್ಭುತವಿದು ? || ೪ || ಇವನನ್ನೂ ಮೂರುತಿಗಳ ಮಗುವಿದ್ದಾಗ ಗಾಡಿಯ ಕೆಳಗೆ ಆಳುತ್ತಾ ಮಲಗಿದ್ದನು. ಅದ್ಭುತವು ತನ್ನ ಕೈ-ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಅವನ ಪುಟ್ಟ ಕಾಲುಗಾಡಿಗೆ ತಗುಲಿ ಇಮ್ಮಿಗಿಳಿದು ಕೂಡಿದ ಆ ಗಾಡಿಯು ತಲೆಕೆಳಕಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಇದು ಹೇಗೆಯಿತು ಎಂಬುದು ನಮ್ಮಿಂದ ಯೋಚಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. || ೫ || ಈ ನಮ್ಮ ಮುದ್ದು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಆಗ ಒಂದು ವರ್ಷ ತುಂಬಿತ್ತು. ತೃಕಾವರ್ತನಂಬ ದೈತ್ಯನು ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಮೂಡದಿಂದ ಬಂದು ಇವನನ್ನು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಅವನ ಈ ಅದ್ಭುತಬಾಲಕನು ರಾಕ್ಷಸನ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಸಂಹರಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. || ೬ || ಈ ಕಳ್ಳ ಕೃಷ್ಣನು ವೇಷವನ್ನು ಕವಿಯು ತ್ತಿದ್ದಾಗ ಇವನ ಹಾಯಿ ಯಶೋದೆಯು ಇವನನ್ನು ಒರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದಳು. ಇವನು ಅಂದೋಲು ಹಾಕುತ್ತಾ ಒರಳಿನೊಡನೆಯೇ ಮತ್ತಿಮರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುರೂಪಿ ಮೃತವಾಗಿತ್ತು ಆ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನೇ ಬುಡಮೇಲಾಗಿಸಿವಾನು. ಇವನು ನಂಬಲು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಪ್ರಸಂಗವೇ ? || ೭ || ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಬಲರಾಮನೊಂದಿಗೂ, ಗೋವಾಲ ಬಾಲಕರೊಂದಿಗೂ ಕರುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಇವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ದೈತ್ಯನೊಬ್ಬನು ಬಕವೆತ್ತಿ ಮೂವದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದನು. ಅದು ರಾಕ್ಷಸನೆಂದಂತೆ ಇವನು ಎವನ ಕೊಳ್ಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹುಲ್ಲಿನ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಒಳಗುವಂತೆ ಅವನನ್ನು ಒಳಹಾಕಿದನು. || ೮ || ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಆಶಯದಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದೈತ್ಯನು ಕರುನಿವ ವೇಷವನ್ನು ತರಿಸಿ ಕರುಗಳ ನಡುವೆಯೇ ಸೇರಿಕೊಂಡನು. ಇವನೊಬ್ಬ ತ್ರಿಶೂಲವು ಆ ವತ್ಸಾಸುರನನ್ನು ಅಡುತ್ತಾಡುತ್ತಲೇ ಕೊಂದು ಅವನನ್ನು ಬೇಲದ ಮರದ ಮೇಲಕ್ಕೇರಿದು ನೂರಾರು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸಿದನು. || ೯ || ಇವನು ಬಲರಾಮನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಕತ್ತೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಧೇನುಕಾಸುರನನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವರ ವಹೋದರರಲ್ಲರನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದನು. ಪಕ್ಕವಾದ ತಾಳೆಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ತಾಲವನವನ್ನು ಎಲ್ಲರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಮಂಗಳಮಯವಾಗಿಸಿದನು. || ೧೦ ||

ಪ್ರಲಂಬಂ ಘಾತಯತ್ಕೋಗ್ರಂ ಬಲೇನ ಬಲಶಾಲಿನಾ |
ಅಮೋಚಯದ್ವಜಪತನೋಪಾಂಶ್ಚಾರಣ್ಯವಹ್ನಿಃ || ೧೧ ||

ಆಶೀವಿಪತಮಾಹೀಂದ್ರಂ ದಮಿತ್ವಾಧಿಮದಂ ಕ್ರದಾತ್ |
ಪ್ರಸಕ್ತೋದ್ವಾಸ್ಯ ಯಮುನಾಂ ಚಕ್ರೇಽಸೌ ನಿರ್ವಿಷೋದಕಾಮ್ || ೧೨ ||

ದುಸ್ತೃಜಶ್ಚಾನುರಾಗೋಽಸ್ಮಿನ್ಸರ್ವೇಷಾಂ ನೋ ಪ್ರಚೌಕಾಮ್ |
ನಂದ ತೇ ತನಯೀಽಸ್ಯಾಸು ತಸ್ಯಾಪೌತ್ಸುತಃ ಕಥಮ್ || ೧೩ ||

ಕೃಷಪ್ರಹಾರಯನೋ ಬಾಲಃ ಕೃಮಹಾದ್ರಿವಿಧಾರಣಮ್ |
ತತೋ ನೋ ಜಾಯತೇ ಶಂಕಾ ವ್ರಜನಾಥ ತವಾತ್ಮಜೇ || ೧೪ ||

ನಂದ ಉವಾಚ

ಕ್ರೂಯಿಷಾಂ ಮೇ ಮತೋ ಗೋಪಾ
ವೈತು ಶಂಕಾ ಚ ಪೋಽರ್ಭಕೇ |
ಏನಂ ಕುಮಾರಮುದಿತ್ಯ
ಗರ್ಗೋ ಮೇ ಯದುವಾಚ ಹ || ೧೫ ||

ವರ್ಣಾಸ್ತ್ರಯಃ ಕಿಲಾಸ್ಯಾಸೌಗೃಹ್ಣತೋಽನುಯುಗಂ ತನೂಃ |
ಶುಕ್ಲೋ ರತ್ನಸ್ತಥಾ ಪೀತ ಇದಾನೀಂ ಕೃಷ್ಣಾಂ ಗತಃ || ೧೬ ||

ಪ್ರಾಗಯಂ ದುರುದೇವಸ್ಯ ಕೃಷಿಶ್ಚಾತ್ಮವಾತ್ಮಜಃ |
ವಾಸುದೇವ ಇತಿ ಶ್ರೀಮಾಢುಭಿಚ್ಛಾಃ ಸಂಪ್ರಚಕ್ಷತೇ || ೧೭ ||

ಬಹೂನಿ ಸಂತಿ ನಾಮಾನಿ ರೂಪಾಣಿ ಚ ಸುಹೃದ್ ತೇ |
ಗುಣಶರ್ಮಾನುರೂಪಾಣಿ ತಾನ್ಯಹಂ ವೇದ ನೋ ಜನಾಃ || ೧೮ ||

ಏಹ ಮ ಶ್ರೇಯ ಆಧಾಸ್ಯದ್ಗೋಪಗೋಕುಲನಂದನಃ |
ಅನೇನ ಸರ್ವದುರ್ಗಾಣಿ ಯೂಯಮಂಜಪುರಿಷ್ಯಥ || ೧೯ ||

ಪುರಾನೇನ ವ್ರಜಪತೇ ಸಾಧವೋ ದುಃಖೇಡಿತಾಃ |
ಅರಾಜಕೇ ರಕ್ಷಮಾಣಾ ಜಗ್ಗುರ್ದೃಗ್ಮೂನ್ ಸಮೇಧಿತಾಃ || ೨೦ ||

ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಇವನು ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಬಲರಾಮನ ಮೂಲಕ ಕ್ರೂರನಾದ ಪ್ರಲಂಬಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಗೋಪಾಲರನ್ನು ಕಾಡುಗಿಚ್ಚಿ ನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿದನು. || ೧೧ || ಯಮುನಾ ನದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಷದ ಬಲ ಮದದಿಂದ ಉನ್ಮತ್ತನಾಗಿದ್ದ ಕಾಳಿಯನ ಗರ್ವವನ್ನು ಮುರಿದು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಮಡುವಿನಿಂದ ಹೊರದೂಡಿ ಯಮುನೆಯ ನೀರನ್ನು ವಿಷರಹಿತವನ್ನಾಗಿಸಿ, ಅಮೃತಮಯವಾಗಿ ಸಿದ್ಧನು. || ೧೨ || ನಂದರಾಜನೇ! ಈ ವ್ರಜದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ನಮಗೆ ನಿನ್ನ ಮಗನಲ್ಲಿ ಅನಿರ್ವಾಚ್ಯವಾದ ಪ್ರೀತಿಯಿರುವುದು ನಿತ್ಯಯ. ಈ ಬಾಲಕನಿಗೂ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಆವೈ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಪ್ರೀತಿಯಿದೆ. ಇದರ ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು? ನೀವು ಹೇಳ ಬಲ್ಲೀರಾ? || ೧೩ || ಏಕುವರ್ಷಗಳ ಬಾಲಕನೆಂದರೇನು? ಮಹಾಪರ್ವತವನ್ನು ಧರಿಸುವುದೆಂದರೇನು? ಇದು ನಡೆದದ್ದೆಂಕೂ ನಿಜ ವ್ರಜನಾಥನೇ! ನಿನ್ನ ಮಗನು ಯಾರಾಗಿರಬಹುದೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಗಿದೆ. || ೧೪ ||

ನಂದಗೋಪನು ಹೇಳಿದನು - ಗೋಪಾಲಕರೇ! ನೀವು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳಿರಿ. ಇದರಿಂದ ನನ್ನ ಮಗನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿದ್ದ ನಿಮ್ಮ ಸಂದೇಹವು ನಿವಾರಣೆಯಾದೀತು. ಮಹರ್ಷಿಗಳಾದ ಗುರು ನಾಮಕರಣೋತ್ಸವದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಬಾಲಕನನ್ನು ನೋಡಿ ಇವನ ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರು - || ೧೫ || “ನಂದಗೋಪನೇ! ನಿನ್ನ ಈ ಬಾಲಕನು ವ್ರತಿಯೊಂದು ಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸುವನು. ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ಶ್ವೇತ, ರಕ್ತ, ಪೀತ ಮುಂತಾದ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಇವನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದನು. ಈ ಸಲ ಇವನು ಕೃಷ್ಣವರ್ಣದವನಾಗಿರುವನು. || ೧೬ || ನಂದನೇ! ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಇವನು ಮೊದಲು ಎಲ್ಲೋ ವಸುದೇವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಅರಿತಿರುವವರು ಇವನ ಹೆಸರು ‘ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಾಸುದೇವ’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. || ೧೭ || ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಗುಣ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳನುಸಾರವಾಗಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಹೆಸರುಗಳಿವೆ ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳೂ ಇವೆ. ನಾನಾದರೋ ಆ ನಾಮಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲೆನು. ಆದರೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ತಿಳಿಯಲಾರರು. || ೧೮ || ಸಮಸ್ತ ಗೋಪಾಲಕರಿಗೂ, ಗೋವುಗಳಿಗೂ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಈ ನಿನ್ನ ಮಗನು ನಿಮಗೆ ಪರಮಕಲ್ಯಾಣಕರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಸಹಾಯದಿಂದ ನೀವು ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ವಿವಾಹಗಳಿಂದ ಒಹಳ ಸುಲಭವಾಗಿ ವಾರಾಣಸಿ ಎರಿ. || ೧೯ || ವ್ರಜರಾಜನೇ! ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರಾಜನು ಇರಲಿಲ್ಲ ದರೋಡೆಕೋರರ ಉಪಟಳವು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಸತ್ತುರುಷರನ್ನು ಒಹಳವಾಗಿ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ನಿನ್ನ ಈ ಪುತ್ರನೇ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದನು ಮತ್ತು ಅವರಿಂದ ಒಲವನ್ನು ಪಡೆದು ಜನರು ದರೋಡೆಕೋರರ ಮೇಲೆ ವಿಜಯವನ್ನು ಪಡೆದರು. || ೨೦ ||

ಯ ಏತಸ್ಮಿನ್ಮಹಾಭಾಗಾಃ ಪ್ರೀತಿಂ ಕುರ್ವಂತಿ ಮಾನವಾಃ |
ಸಾರಯೋಽಭಿಭವತ್ಯೇತಾನ್ ವಿಪ್ಲವೈಶ್ವಾನಿವಾಸುರಾಃ || ೨೦ ||

ತಸ್ಯಾನ್ವಂದ ಕುಮಾರೋಽಯಂ ಸಾರಾಯಣಾಪೋ ಗುಣೈಃ |
ಕ್ರಿಯಾ ಕೀರ್ತ್ಯಾನುಭಾವೇನ ತತ್ಕರ್ಮಣು ನ ವಿಸ್ಮಯಾಃ || ೨೧ ||

ಇತ್ಯದ್ವಾ ಮಾಂ ಸಮಾದಿತ್ಯ ಗರ್ಗೇ ಚ ಸ್ವಗೃಹಂ ಗತೇ |
ಮನ್ಯೇ ಸಾರಾಯಣಸ್ಯಾಂತಂ ಕೃಷ್ಣಮಕ್ಲಿಷ್ಟಕಾರಿಣಮ್ || ೨೨ ||

ಇತಿ ನಂದವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಗರ್ಗಗೀತಂ ವ್ರಜಕೃಷ್ಣಃ |
ದೃಷ್ಟ್ವಾಶ್ವತಾಮುಭಾವಾಸ್ತೇ ಕೃಷ್ಣಸ್ಯಾಮಿತತೇಜಸಃ |
ಮುದಿತಾ ನಂದಮಾನುರೂಃ ಕೃಷ್ಣಂ ಚ ಗತವಿಸ್ಮಯಾಃ || ೨೪ ||

ದೇವೇ ವರ್ಷತಿ ಯಜ್ಞವಿಪ್ಲವರುಷಾ
ವಜ್ರಾಶ್ವಪರ್ಷಾನಿಲೈಃ
ಸೀದತ್ಪಾಲಪಶುಸ್ತು ಆತ್ಮತರಣಂ
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನುಕಂಪ್ಯತ್ಸ್ವಯಿನ್ |
ವಾತ್ಸಾಲ್ಯೈಕಕರೇಣ ಶೈಲಮಬಲೋ
ಲೀಲೋಚ್ಛಿರೀಂಧ್ರಂ ಯಥಾ
ಬಿಭ್ರದ್ಗೋಷ್ಠಮಪಾನ್ಮಹೇಂದ್ರಮದಭಿತ್
ಕ್ರಿಯಾನ್ತ ಇಂದ್ರೋ ಗಮಾಮ್ || ೨೫ ||

ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೨೬ ||

ಇತಿ ತ್ರೀಮದ್ರಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಸಾರಮಹಾನ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ದಶಮ ಸ್ಕಂಧೇ ಪೂರ್ವಾರ್ಧೇ
ಪದ್ಯೋಕ್ತೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೨೬ ||

ನಂದರಾಜನೇ ! ನಿನಗೆ ಈ ಜ್ಯಾಮಲ ಮುದುಮಗನನ್ನು ಪ್ರೇಮಿ ಸುವವರು ಮಹಾಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳೇ ಸರಿ. ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ವಿನ ಕರಕಮಲಗಳ ಭಕ್ತಭಾಯಿಯಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆಸುರರು ಗೆಲ್ಲಲಾರದೆ ಹೋದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಇವನನ್ನು ಪ್ರೇಮಿಸುವವರನ್ನು ಒಳಗಿನ-ಹೊರಗಿನ ಯಾವ ಶತ್ರುಗಳು ಗೆಲ್ಲಲಾರವು. || ೨೦ || ನಂದಗೋಪನೇ ! ಯಾವುದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೂ ನಮ್ಮ ಮಗನು ಗುಣಗಳಿಂದ, ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ, ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ, ಕೀರ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸಾರಾಯಣನಿಗೇ ಸಮನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಬಾಲಕನ ಆಲೌಕಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಡಬಾರದು. || ೨೧ ||

ಗೋಪಾಲಕರೇ ! ಸ್ವತಃ ಗರ್ಗಾಚಾರ್ಯರೇ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಆದೇಶವನ್ನಿತ್ತು ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ನಾನು ಆಲೌಕಿಕ ಮತ್ತು ಪರಮ ಸುಖಮಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಈ ಬಾಲಕನನ್ನು ಭಗವಾನ್ ಸಾರಾಯಣನ ಅಂಕವೆಂದೇ ಭಾವಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. || ೨೨ || ವ್ರಜವಾಸಿಗಳು ನಂದಗೋಪನ ಬಾಯಿಂದ ಗರ್ಗಾಚಾರ್ಯರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರ ವಿಸ್ಮಯವು ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಎಕೆಂದರೆ, ಈಗ ಅವರು ಅಮಿತ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ತ್ರಿಶ್ಯುಷ್ಣನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ನೋಡಿ, ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆನಂದ ತುಂದಿಲರಾಗಿ ಅವರು ನಂದಗೋಪನನ್ನು ಮತ್ತು ತ್ರಿಶ್ಯುಷ್ಣನನ್ನು ಒಪ್ಪಳವಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು. || ೨೪ ||

ತನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಯಜ್ಞವು ಭಂಗವಾಯಿತು ಎಂದು ತಿಳಿದೊಡನೆಯೇ ಇಂದ್ರನು ಕೋಪದಿಂದ ಕಿಡಿ-ಕಿಡಿ ಯಾದನು. ಆ ಗೋವಳರಿಗೆ ಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಒಸಕೆ ಗಾತ್ರದ ಧಾರೆಯಿಂದ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸತೊಡಗಿದನು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಿರುಗಾಳಿಯೂ, ಕಲ್ಲು ಮಳೆಯೂ, ಸಿಡಿಲು ಗುಡುಗುಗಳೂ ಬಂದು ವ್ರಜವಾಸಿಗಳನ್ನು ಪೀಡಿಸತೊಡಗಿದವು. ಆಗ ಶರಣಾಗತರಾಗಿ ಬಂದ ಗೋಪ-ಗೋಪಿಯರನ್ನು ನೋಡಿ ತ್ರಿಶ್ಯುಷ್ಣನ ಹೃದಯವು ಕರುಣಾರಸದಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಯಿತು. ಅವನು ಸೂತನವಾದೊಂದು ಲೀಲೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ನಮನಕ್ಕೆನು. ಬಲಹೀನನಾದ ಬಾರಕನೊಬ್ಬನು ನಾಯಕೋಡೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಭಗವಾನ್ ತ್ರಿಶ್ಯುಷ್ಣನು ಗೋವರ್ಧನ ಗಿರಿಯನ್ನೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಗೋಕುಲವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದನು. ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಇಂದ್ರನ ಗರ್ವಭಂಗವೂ ಆಯಿತು. ಅಂಕಹ ಪರಾಕ್ರಮದ, ಕರುಣಾಮಯನಾದ, ಗೋವಿಂದನು ಸುಪ್ರೀತನಾಗಲೀ. || ೨೫ ||

ಇಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಗೋವಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ

ಗೋವರ್ಧನೇ ದೃತೇ ಶೈಲ ಆಸಾರಾದ್ರಕ್ಷಿತೇ ಪ್ರಚೇ |
ಗೋರೋಕಾದಾವ್ರಜತ್ ಕೃಷ್ಣಂ ಸುರಭಿಃ ಕೃತ್ ಎವ ಚ || ೧ ||

ವಿವಿಕ್ತ ಉಪಸಂಗಮ್ಯ ಪ್ರೀಡಿತಃ ಕೃತಹೇಲನಃ |
ಪ್ರಸಕ್ತೃ ಪಾದಯೋರೇನಂ ತರೀಟೀನಾರ್ಕವರ್ಚಸಾ || ೨ ||

ದೃಷ್ಟಶ್ಚತಾನುಭಾವೋಽಸ್ಯ ಕೃಷ್ಣಾನ್ವಿತೋಽಜಾಃ |
ನಾಸ್ತೃಲೋಕೇತಮದ ಇಂದ್ರ ಆಹ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ || ೩ ||

ಇಂದ್ರ ಉವಾಚ

ವಿಶುದ್ಧದ್ವರ್ತೃ ಶವ ಧಾಮ ಶಾಂತಂ
ತಪೋಮಯಂ ದ್ವೈಪರಾಸ್ತಮಸ್ಕಮ್ |
ಮಾಯಾಮಯೋಽಯಂ ಗುಣಸಂಪ್ರವಾಹೋ
ನ ವಿದ್ಯತೇ ತೇಽಗ್ರಹಣಾನುಬಂಧಾ || ೪ ||

ಕುಕೋ ನು ಪದ್ವೇತವ ಈತ ತತ್ಕೃತಾ
ಲೋಭಾದಯೋ ಯೇಽಬುಧಲಿಂಗಭಾವಾಃ |
ತಥಾಪಿ ದಂಡಂ ಭಗವಾನ್ ಬಿಭರ್ಷಿ
ಧರ್ಮಸ್ತು ಗುಪ್ತೈ ಮಿಲನಿಗ್ರಹಾಯ || ೫ ||

ಪಿತಾ ಗುಣಸ್ವರ್ಪ ಜಗತಾಮಧೀಶೋ
ದುರತ್ಯಯಃ ಕಾಲ ಉಪಾಸ್ತದಂಡಃ |
ಹಿತಾಯ ಸ್ವೈಚ್ಛಾತನುಭಃ ಸಮೀಚಗೇ
ಮಾಸಂ ವಿಧುಷ್ಣನ್ ಜಗದೀಶಮಾನಿನಾಮ್ || ೬ ||

ಯೇ ಮದ್ವಿಧಾಚ್ಛಾ ಜಗದೀಶಮಾನಿನಃ
ಶ್ವಾಂ ನಿತ್ಯ ಕಾಲೇಽಭಯಮಾಶು ತನ್ಮಮ್ |
ಹಿತ್ವಾಽರ್ಯಮಾರ್ಗಂ ಪ್ರಭಜತ್ಯಹಸ್ಯಯಾ
ಈಶಾ ಖರಾನಾಮಪಿ ತೇಽನುಶಾಸನಮ್ || ೭ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ ! ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗಿರಿರಾಜ ಗೋವರ್ಧನವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಓಡಿದು ಮುಸಲಭಾರಾವರ್ಷದಿಂದ ವ್ರಜವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದಾಗ ಗೋಲೋಕದಿಂದ ಕಾಮಧೇನವು ಅವನನ್ನು ಅಭಿಸಂದಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಿಂದ ದೇವೇಂದ್ರನು ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಯಾಚಿಸಲು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. || ೧ || ಭಗವಂತನನ್ನು ತಿರುಸ್ಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇಂದ್ರನು ಬಹಳ ಲಜ್ಜಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ವಿಶಾಂತದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಸೂರ್ಯನಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ತನ್ನ ಮುಕುಟದಿಂದ ಅವನ ಬೆರಗುಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದನು. || ೨ || ಪರಮ ತೇಜಸ್ವೀ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ನೋಡಿ-ಈಳಿ 'ತಾನು ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದೇನೆ' ಎಂಬ ಇಂದ್ರನ ಗರ್ವವು ಉಚುಗಿ ಹೋಯಿತು. ಈಗ ಅವನು ಕೃತೋಡಿಗೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸತೊಡಗಿದನು. || ೩ ||

ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದನು - "ಓ ಭಗವಂತಾ ! ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವು ಪರಮಶಾಂತವೂ, ಜ್ಞಾನಮಯವೂ, ರಶೋಗುಣ-ತಮೋಗುಣಗಳಿಂದ ರಹಿತವೂ, ವಿಶುದ್ಧವೂ, ಅವ್ಯಾಕೃತವೂ, ಸತ್ತ್ವಮಯವೂ ಆಗಿದೆ. ಗುಣಗಳ ಪ್ರವಾಹರೂಪವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ಕೇವಲ ಮಾಯಾಮಯವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. || ೪ || ಅವಿದ್ಯಾ ಪ್ರಚುರವಾದ ಮಾಯಾಮಯ ಸಂಸಾರವೇ ನಿನಗಿಲ್ಲವೆಂದ ಮೆಲೆ ದೇಹಸಂಬಂಧದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ನಿನಗೆ ಉಂಟಾಗಬಲ್ಲವು ? ಹಾಗೆಯೇ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ ಲಕ್ಷಣವಾದ ಲೋಭ-ಮೋಹಗಳೂ ನಿನಗಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮಹಾದುಹಿಮನಾದ ನೀನು ಅವಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಧರ್ಮದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿಯೂ, ದುಷ್ಪುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿಯೂ ದಂಡವನ್ನು ಧರಿಸುವೆ. || ೫ || ನೀನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ತಂದೆಯೂ, ಗುರುವೂ, ಒಡೆಯನೂ ಆಗಿರುವೆ ನೀನು ಜಗತ್ತನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿ ಸಲು ದಂಡವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ದುಷ್ಕರವಾದ ಕಾಲರೂಪಿಯೂ ಆಗಿರುವೆ. ನೀನು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಲೀಲಾ ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುವೆ. ತ್ವಲೋಕ್ಯಾಧಿಪತಿಯೆಂಬ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಕೊಡಿರುವ ನನ್ನಂಥವರ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಮುನಿದು ನಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಹಿತವನ್ನೇ ಉಂಟು ಮಾಡುವೆ. || ೬ || ನನ್ನಂತಹವರು ಮತ್ತು ತನ್ನನ್ನೇ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ವಾಮಿ ಯೆಂದು ಭಾವಿಸುವವರನ್ನು ನೋಡಿಯೂ, ಮಹಾಭಯದ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿಯೂ ನೀನು ನಿಭಯಿಸುಗಿರುವೆ. ಆಗ ಅವರು ಉದ್ಬುತನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗರ್ವರಹಿತರಾಗಿ ಸತ್ಕುರವರಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅಕ್ರಿಯಿಸಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಭೋ ! ನಿನ್ನ ಒಂದೊಂದು ಬೇಜ್ವೆಯೂ ದುಷ್ಕರ ದಂಡವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. || ೭ ||

ಸ ತ್ವಂ ನುಮೈಶ್ವರ್ಯಮದಶ್ವತಸ್ತು
ಕೃತಾಗುಣೋಽವಿದುಷಃ ಪ್ರಭಾವಮ್ |
ಕೃತುಂ ಪ್ರಭೋಽಭಾರ್ತಸಿ ಮೂಢಚೇತಸೋ
ಮೈವಂ ಪುನರ್ಭೂಸ್ಮತಿರೀಶ ಮೇಽಸತೀ || ೮ ||

ತಪಾವತಾರೋಽಯಮಧೋಕ್ಷಜೇಹ
ಸ್ವಯಂಭರಾಣಾಮುರುಭಾರಜಸ್ಮನಾಮ್ |
ಚಮೂಪತೀನಾಮುಭವಾಯ ದೇವ
ಭವಾಯ ಯುಷ್ಮತ್ಕರಣಾನುವರ್ತಿನಾಮ್ || ೯ ||

ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಭಗವತೇ ಪುರುಷಾಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ |
ವಾಸುದೇವಾಯ ಕೃಷ್ಣಾಯ ಸಾತ್ವತಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ
|| ೧೦ ||

ಸ್ವಾಭ್ಯುದೋಷಾತ್ಪದೇಹಾಯ ವಿಶುದ್ಧಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಯೇ |
ಸರ್ವಸ್ತು ಸರ್ವಬೀಜಾಯ ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮನೇ ನಮಃ
|| ೧೧ ||

ಮಯೇದಂ ಭಗವನ್ ಗೋಷ್ಠನಾಕಾಯಾಸಾರವಾಯುಧಃ |
ಚೇಷ್ಟಿತಂ ವಿಹತೇ ಯಚ್ಛೇ ಮಾನಿನಾ ತೀವ್ರಮನ್ಯುನಾ
|| ೧೨ ||

ತುಯೇಶಾನುಗೃಹೀರೋಽಸ್ಮಿ ಧ್ವಂಸಂಭೋ ವೈಭೋದ್ಯಮಃ |
ಈಶ್ವರಂ ಗುರುಮಾತ್ಮಾನಂ ಪ್ಲಾಮಹಂ ಶರಣಂ ಗತಃ
|| ೧೩ ||

ಶ್ರೀಶುಕಃ ಉವಾಚ

ದಿದಂ ಸಂಕೀರ್ತಿತ ಕೃಷ್ಣೋ ಮುಢೋನಾ ಭಗವಾನುಮ್ |
ಮೇಘಗಂಭೀರಯಾ ವಾಚಾ ಶ್ರುತಸನ್ನಿದಮಬ್ರವೀತ್
|| ೧೪ ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

ಮಯಾ ತೇಽಕಾರಿ ಮಘವನ್ ಮುಖಭಂಗೋಽನುಗೃಹ್ಣತಾ |
ಮದನುಶ್ಚ ತಯೇ ನಿತ್ಯಂ ಮತ್ತಸ್ಯೇಂದ್ರತ್ರಿಯಾ ಭೃತಮ್
|| ೧೫ ||

ಸ್ವಾಮಿ | ನಾನು ಐಶ್ವರ್ಯಮದದಿಂದ ಉನ್ನತನಾಗಿ ನಿನಗೆ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಎಸಗಿರುವೆನು. ಏಕೆಂದರೆ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವದ ಕುರಿತು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದೆ. ಪರಮ ಈಶ್ವರನೇ! ನೀನು ದಯಮಾಡಿ ಮೂರ್ಖನಾದ ನನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಮುಂದೆ ನಾನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ವಶನಾಗದಂತೆ ಕೃಪೆ ಮಾಡು. || ೮ || ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶನಾದ ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತ ಪರಮಾತ್ಮನೇ! ಆಯುರಾದ ಸೇನಾಪತಿಗಳು ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊರೆಯುವುದರಲ್ಲೇ ಮಗ್ನರಾಗಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಭೂ ಭಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದವರನ್ನು ವಧಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ದಯವಾಲಿಸುವೆ. ನಿನ್ನ ಚರಣ ಸೇವಕರಾಗಿ ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಭಕ್ತಜನರಿಗೆ ಅಭ್ಯುದಯವನ್ನು ಕರುಣಿಸಲು, ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನ ಈ ಅವತಾರವಾಗಿದೆ. || ೯ || ಭಗವಂತನೇ! ನಾನು ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೂ, ಸರ್ವಾತ್ಮಾ ವಾಸುದೇವನೂ ಆಗಿರುವೆ. ನೀನು ಯದುವಂಶಿಯರ ವಿಷಮಾತ್ರ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವೆ. ಭಕ್ತವತ್ಸಲನೂ, ಸರ್ವರ ಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವವನಾಗಿರುವೆ. ಅಂತಹ ನಿನಗೆ ನಾನು ಪದೇ ಪದೇ ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. || ೧೦ || ಜೀವರಂತೆ ನೀನು ಕರ್ಮವತನಲ್ಲ. ದಿದೃಶೂ ಭಕ್ತರ ಹಾಗೂ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬೇಕು-ಬೇಕಾದ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವೆ. ನಿನ್ನ ಈ ಶರೀರವು ವಿಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆ. ಸರ್ವಸ್ವವೂ ನಿನಗೇ. ಸಮಸ್ತಜ್ಞ ಕಾರಣನೂ, ಎಲ್ಲರ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪನೂ ಆಗಿರುವೆ. ಅಂತಹ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. || ೧೧ || ಭಗವಂತನೇ! ನಾನು ಮಹಾಮಾನಿಷ್ಠನು, ಅತ್ಯಂತ ಕೋಪಿಷ್ಠನು. ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಯಜ್ಞವು ನಿಂತು ಹೋಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ನಾನು ಮುಷಲಧಾರೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಳೆಯಿಂದಲೂ, ಬಿರುಗಾಳಿಯಿಂದಲೂ ವ್ಯಜಭೂಮಿ ಯನ್ನೇ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. || ೧೨ || ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪರಮಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವೆ. ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವೈಫಲ್ಯಗೊಳಿಸಿ ನನ್ನ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಮುರಿದಿರುವೆ. ನನ್ನ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿರುವೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನೇ ಸ್ವಾಮಿಯೂ, ಗುರುವೂ, ಆತ್ಮನೂ ಆಗಿರುವೆ. ನಿನಗೆ ನಾನು ಶರಣಾಗಿದ್ದೇನೆ" || ೧೩ ||

ಶ್ರೀಶುಕಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ದೇವೇಂದ್ರನು ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದಾಗ ಅವನು ಮುಗುಳ್ಳು ಮೇಘ ಗಂಭೀರ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಇಂತೆಂದನು - || ೧೪ ||

ಶ್ರೀಭಗವಂತನು ಹೇಳಿದನು - ಇಂದ್ರನೇ! ನೀನು ಐಶ್ವರ್ಯ-ಧನಸಂಪತ್ತಿನ ಮದರಿಂದ ಉನ್ನತನಾಗಿದ್ದೆ. ಆದಿತ್ಯಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಲೆಂದೇ ನಿನ್ನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಭಂಗಗೊಳಿಸಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಇಷ್ಟು ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ನಿತ್ಯ ನಿರಂತರ ಸ್ಮರಿಸುವಂತಾಗಲಿ. || ೧೫ ||

ಮಮೈಶ್ವರ್ಯತ್ರೀಮದಾಂಧೋ ದಂಢಪಾಣಂ ನ ಪತ್ಯತಿ |
ತಂ ಭೃತಯೋಮಿ ಸಂಪದ್ವೋ ಯಶ್ಚ ಚೇಚ್ಛಾಮ್ಯನುಗ್ರಹಮ್ || ೧೬ ||

ಗಮ್ಯತಾಂ ಶತ್ ಭದ್ರಂ ವಃ ತ್ರಿಯತಾಂ ಮೇವ ಸುತಾಸಹಮ್ |
ಸ್ವೀಯತಾಂ ಸ್ವಾಧಿಕಾರೇಷು ಯುಕ್ತೈರ್ವಃ ಸ್ವಂಭವರ್ಜಿತೈಃ || ೧೭ ||

ಅಥಾಹ ಸುರಭಿಃ ಕೃಷ್ಣಮುಭಯಂದ್ಯ ಮನ್ವಿನೀ |
ಸ್ವಪಂತಾನ್ವೈರುಪಾಮಂತ್ಯ ಗೋಪರೂಪಣಮೀಶ್ವರಮ್ || ೧೮ ||

ಸುರಭಿರುಪಾಚ

ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಮಹಾಯೋಗಿನ ವಿಶ್ವಾತ್ಮನ್ ವಿಶ್ವಸಂಭವ |
ಭವತಾ ಲೋಕನಾಥೇನ ಸಸಾಧಾ ವಯಮುಚ್ಯತ || ೧೯ ||

ಶ್ವಂ ನಃ ಪರಮಕಂ ದೈವಂ ಶ್ವಂ ನ ಇಂದ್ರೋ ಜಗತ್ಪತೇ |
ಭವಾಯ ಭವ ಗೋವಿಶ್ವದೇವಾಪಾಂ ಯೇ ಚ ಸಾಧವಃ || ೨೦ ||

ಇಂದ್ರಂ ನಸ್ತಾನ್ವಿಷೇತ್ಪ್ರಾಪೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ನೋದಿತಾ ವಯಮ್ |
ಅವತೀರ್ಣೋಽಸಿ ವಿಶ್ವಾತ್ಮನ್ ಭೂಮೇರ್ಭಾರಾಪಮುಕ್ತಯೇ || ೨೧ ||

ಶ್ರೀನಕ ಉಪಾಚ

ವಿವಂ ಕೃಷ್ಣಮುಪಾಮಂತ್ಯ ಸುರಭಿಃ ಪಯಸಾಽಽತ್ಮನಃ |
ಜದೈರಾಕಾಶಗಂಗಾಯಾ ಐರಾವತಕರೋದ್ವೃತ್ತೈಃ || ೨೨ ||

ಇಂದ್ರಃ ಸುರಕ್ಷಾಭಿಃ ಸಾಕಂ ನೋದಿತೋ ದೇವಮಾಕೃಭಿಃ |
ಅಭ್ಯಷೀತ ಸಾಪಾರ್ಥಂ ಗೋವಿಂದ ಇತಿ ಬಾಹ್ಲಧಾತ್ || ೨೩ ||

ತತ್ರಾಗತಾಸ್ತುಂಬುರುನಾರದಾದಯೋ
ಗಂಧರ್ವವಿದ್ಯಾಧರಸಿದ್ಧಕಾರಣಾಃ |
ಜಗುರ್ಯಗೋ ಲೋಕಮಲಾಪಹಂ ಪರೇಣ
ಸುರಾಂಗನಾಃ ಸಂನಿವೃತುರ್ಯುಧಾಸ್ತ್ರಿತಾಃ || ೨೪ ||

ಐಶ್ವರ್ಯ ಮತ್ತು ಧನ ಮದದಿಂದ ಕುರುಡಾದವನು - ಕಾಲ ರೂಪಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನಾದ ನಾನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ದಂಡವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿರುವೆನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ನಾನು ಯಾರ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹ ತೋರ ಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವೆನೋ ಅವನನ್ನು ಐಶ್ವರ್ಯ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಮಾಡಬಿಡುತ್ತೇನೆ. || ೧೬ || ಇಂದ್ರನೇ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ, ಇನ್ನು ನೀನು ನಿನ್ನರಾಜಧಾನಿ ಅಮರಾವತಿಗೆ ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಇರು, ಮುಂದೆ ಎಂದೂ ಗರ್ವಪಡಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಉಚಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮೀರದೇ, ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಸಂಯೋಗವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಇರು. || ೧೭ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಭಗವಂಶನು ಹೀಗೆ ಆಜ್ಞೆಕೊಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಮನುಷ್ಯ ಕಾಮಧೇನುವು ತನ್ನ ಸಂಕಾನದೊಡನೆ ಗೋಪವೇಷಧಾರಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅವನಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು. || ೧೮ ||

ಕಾಮಧೇನುವು ಹೇಳಿತು - ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ! ನೀನು ಮಹಾಯೋಗೇಶ್ವರನಾಗಿರುವೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಿಶ್ವವೇ ಆಗಿರುವೆ. ವಿಶ್ವದ ವರಮ ಕಾರಣನೂ, ಆಚ್ಯುತನೂ ಆಗಿರುವೆ. ಸಮಸ್ತ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾಥನನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದು ನಾವು ಸಾಧಾರಣವೆವೆ. || ೧೯ || ನೀನು ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವೆ. ಆದರೆ ನಮಗಾದರೋ ಪರ ಮವೂಞ್ ಅರಾಧ್ಯಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವೆ. ಪ್ರಭೋ! ದೇವೇಂದ್ರನು ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಇಂದ್ರನಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ನಮಗೆ ಇಂದ್ರನು ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನೇ ಗೋವು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ದೇವತೆಗಳು, ಸಾಧುಜನರು - ಇವರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಇಂದ್ರನಾಗು. || ೨೦ || ಗೋವುಗಳಾದ ನಾವು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಮ್ಮ ಇಂದ್ರನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡುವೆವು. ವಿಶ್ವಾತ್ಮನೇ! ನೀನು ಭೂ ಭಾರವನ್ನು ಇಳುಹಲೆಂದೇ ಅವತರಿಸಿರುವೆ. || ೨೧ ||

ಶ್ರೀಕುಕುಮಾರಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಕಾಮಧೇನುವು ತನ್ನ ಕಾಲಿನಿಂದಲೇ ಅವನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿತು. ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ದೇವೇಂದ್ರನು ಐರಾವತವು ತನ್ನ ಸಿಂಹದಿನಿಂದ ತಂದಿರುವ ಆಕಾಶಗಂಗೆಯ ಜಲದಿಂದ ದೇವಕ್ಷೀಗೊಡನೆ ಯದುನಾಥನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ, ಅವನನ್ನು 'ಗೋವಿಂದನೆಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿದನು. || ೨೨-೨೩ || ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾರದ, ತುಂಬುರು ಮೊದಲಾದ ಗಂಧರ್ವರು, ವಿದ್ಯಾಧರರು, ಸಿದ್ಧರು, ಚಾರಣರು ಮೊದಲೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆದರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರಪಂಚದ ಕಾಪ-ಪಾಪಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸತೊಡಗಿದರು. ಅಪ್ಸರೆಯರು ಅನಂದತುಂಬಿ ನೃತ್ಯಮಾಡತೊಡಗಿದರು. || ೨೪ ||

ತಂ ತುಪ್ಪುಪ್ಪುರ್ವೇವನಿಕಾಯಿಕೇತವೋ
ವ್ಯವಾಕಿರಂತ್ಯಾದ್ವೈತಪುಷ್ಪವೃಕ್ಷಿಃ |
ಲೋಕಾಃ ಪರಾಂ ನಿರ್ವೃತಿಮಾಪ್ನವತ್ಸಯೋ
ಗಾವಸ್ತದಾ ಗಾಮನಯನ್ ಪಯೋದ್ರತಾಮ್ || ೨೫ ||

ನಾನಾರಸೌಖ್ಯಾಃ ಪರಿತೋ ವೃಕ್ಷಾ ಆಸನ್ ಮಧುಶ್ರವಾಃ |
ಅಕೃಷ್ಣಪಚ್ಚಾಪಧಯೋ ಗಿರಯೋಽಬಿಭ್ರದುನ್ಮಲೇನ್ || ೨೬ ||

ಕೃಷ್ಣೇಽಭಿಷಿಕ್ತ ಏತಾನಿ ಸತ್ತಾನಿ ಕುರುಸಂದನ |
ನಿರ್ವೃರಾಣ್ಯಭವಂಸ್ತಾತ ಕ್ಷುರಾಣ್ಯಪಿ ನಿರರ್ಗತಃ || ೨೭ ||

ಇತಿ ಗೋಗೋಕುಲಪತಿಂ ಗೋವಿಂದಮಭಿಷಿಚ್ಛ ಸಃ |
ಅನುಜ್ಞಾತೋ ಯಯೌ ಶಕ್ತ್ಯೋ ವೃತೋ ದೇವಾದಿಭಿರ್ದಿವಮ್ || ೨೮ ||

ಪ್ರಧಾನ ದೇವತೆಗಳು ಭಗವಂತನನ್ನು ಪುತಿಸುತ್ತಾ ಅವನ ಮೇಲೆ ನಂದನವನದ ದಿವ್ಯ ಪುಷ್ಪಗಳ ಮಳೆಗರೆಯು ತೊಡಗಿದರು. ಮೂರು ಲೋಕಗಳೂ ಪರಮಾನಂದದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋದುವು. ಗೋವುಗಳ ಕೆಟ್ಟಲುಗಳಿಂದ ತಾನಾಗಿಯೇ ಹಾಲು ಸುರಿದು ಪೃಥ್ವಿಯು ನೆನೆದು ಹೋಯಿತು. || ೨೫ || ನದಿಗಳು ನಾನಾ ವಿಧದ ರಸಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಹರಿಯತೊಡಗಿದವು. ಮರ ಗಿಡ-ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ, ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಮಧುವು ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಊಳಿದಯೇ ಪೃಥ್ವಿಯು ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಅನ್ನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿತ್ತು. ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ನವರತ್ನಗಳು ತಾನಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. || ೨೬ || ಪರಿಣಿತ್ಯನೇ | ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅಭಿಷೇಕವಾದ ಮೆಲೆ ಸ್ವಭಾವತಃ ಕ್ಷುರ ವಾಗಿದ್ದ ಜೀವಿಗಳೂ ಕೂಡ ವೈರಹೀನವಾದುವು. ಅವುಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಮೈತ್ರಿಯಿಂದ ಇರತೊಡಗಿದವು. || ೨೭ || ಇಂದ್ರನು ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಗೋವುಗಳ ಮತ್ತು ಗೋಕುಲದ ಸ್ವಾಮಿ ಯಾದ ಗೋವಿಂದನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ, ಅವನಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಗಂಧರ್ವರು, ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಮರಾವತಿಗೆ ತೆರಳಿದನು. || ೨೮ ||

ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೨೯ ||

ಇತಿ ತ್ರೀಮದ್ರಾಗಮೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ದಕಮ ಸ್ಕಂಧೇ ಪೂರ್ವಾರ್ಧೇ
ಇಂದ್ರಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನ ಸಪ್ತವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೨೯ ||

ಇಪ್ಪ ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವರುಣಲೋಕದಿಂದ ನಂದಗೋಪನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ತಂದುದು

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಏಕಾದಶ್ಯಾಂ ನಿರಾಹಾರಃ ಸಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಜನಾರ್ದನಮ್ |
ಸ್ನಾತುಂ ನಂದಂ ಕಾಲಿಂದ್ಯಾ ದ್ವಾದಶ್ಯಾಂ ಜಲಮಾವಿಹತ್ || ೧ ||

ತಂ ಗೃಹೀತ್ವಾನಯದ್ವೈತ್ಯೋ ವರುಣಸ್ತಾಕುರೋಽಂಶಿಕಮ್ |
ಅವಿಚ್ಛಾಯಾಸುರೀಂ ವೇದಾಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಮುದಕಂ ನಿಶಿ || ೨ ||

ಬುಕ್ತುಶುಶ್ರುಮಪಶ್ಯಂತಃ ಕೃಷ್ಣ ರಾಮೇತಿ ಗೋಪಕಾಃ |
ಭಗವಾಂಸ್ತದುಪಶ್ರುತ್ಯ ಪಿತರಂ ವರುಣಾಹೃತಮ್ |
ಪ್ರವಂಶಿಕಮ್ ಗತೋ ರಾಜನ್ ಸ್ನಾನಾಮಭಯದೋ ವಿಭುಃ || ೩ ||

ಶ್ರೀಶುಕಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರಿಣಿತ್ಯನೇ | ನಂದಗೋಪನು ಕಾರ್ತಿಕ ಶುಕ್ಲ ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ಭಗವಂತನಾದ ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ದ್ವಾದಶಿಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಲೇ ಸ್ನಾನಮಾಡಲು ಯಮುನಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. || ೧ || ಇದು ಅಸುರರ ಕಾಲವೆಂದು ನಂದಗೋಪನಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಾಗಿ ಅವನು ರಾತ್ರಿಯೇ ಯಮುನಾನದಿಗೆ ಇಳಿದಿದ್ದನು. ಆಗ ವರುಣನ ಸೇವಕನಾದ ಓರ್ಮ ಅಸುರನು ನಂದಗೋಪನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಒಡೆಯನ ಬಳಿಗೆ ಒಯ್ಯನು. || ೨ || ನಂದಗೋಪನನ್ನು ಕೂಡ ಗೋಪಾಲರೆಲ್ಲರೂ ಗುಟ್ಟೆಯಾಗಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡರು. ಕೃಷ್ಣ! ಬಲ ರಾಮ! ನಮ್ಮ ರಾಜನಾದ ನಂದಗೋಪನೇ ಕಾಣೆಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನೀವೇ ನಮಗೆ ಪರಮಾತ್ರೆಯರು. ನಂದಗೋಪನನ್ನು ಬೇಗನೇ ಹುಡುಕಿ ತನ್ನಿರಿ, ಎಂದು ಗೋಳಾಡಿದರು. ಗೋಪಾಲಕರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಭಕ್ತಭಯಾಪಹನಾದ, ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ನಂದಕುಮಾರನು ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ವರುಣನ ಸೇವಕನಾರೋ ಕರೆದೊಯ್ದರೆ ಬಹು ದೊಡ್ಡದು ತಿಳಿದು ಒಡೆಯನೇ ವರುಣ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. || ೩ ||

ಪ್ರಾಪ್ತಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಹೃದೀಕೇಶಂ ಲೋಕಪಾಲಃ ಸಪರ್ಯಯಾ |
ಮಹತ್ಯಾ ಪೂಜಯಿತ್ವಾತ್ಮಜಃ ತದ್ವರ್ತನಮಹೋತ್ಸವಃ || ೪ ||

ವರುಣ ಉವಾಚ

ಅದ್ಯ ಮೇ ನಿಭೃತೋ ದೇಹೋಽದ್ವೈದಾರ್ಥೋಽಧಿಗತಃ ಪ್ರಭೋ |
ತ್ವಾದ್ಭಾಜೋ ಭಗವನ್ಮವಾಪುಃ ಪಾರಮಧ್ಯನಃ || ೫ ||

ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಭಗವತೇ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಪರಮಾತ್ಮನೇ |
ನ ಯತ್ರ ಕ್ರೂರತೇ ಮಾಯಾ ಲೋಕಭೃಷ್ಟವಿಕಲ್ಪನಾ || ೬ ||

ಅಜಾಢತಾ ಮಾಮಕೇನ ಮೂಢೇನಾಕಾರ್ಯವೇದಿನಾ |
ಅನೀತೋಽಯಂ ತವ ಪಿತಾ ತದ್ಭವಾನ್ ಕ್ಷಂತುಮರ್ಹತಿ || ೭ ||

ಮಮಾತ್ಮಸುಗ್ರಹಂ ಕೃತ್ವ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸ್ಯತೇಹದ್ಯಕ್ |
ಗೋವಿಂದ ನೀಯತಾಮೇಷ ಪಿತಾ ತೇ ಪಿತೃವತ್ಸಲ || ೮ ||

ಶ್ರೀಕುಕ ಉವಾಚ

ಏವಂ ಪ್ರಸಾದಿತಃ ಕೃಷ್ಣೋ ಭಗವಾನೀಶ್ವರೇಶ್ವರಃ |
ಆದಾಯಾಗಾತ್ಮಪಿತರಂ ಬಂಧೂನಾಂ ಚಾವತಸ್ತುಧಮ್ || ೯ ||

ಕಂದ್ರಸ್ತೀಂದ್ರಿಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಲೋಕಪಾಲಮಹೋದಯಮ್ |
ಕೃತ್ವ ಚ ಸನ್ನತಿಂ ತೇಷಾಂ ಜ್ಞಾತಿಭ್ಯೋ ವಿಶ್ವತೋಽಬ್ರವೀತ್ || ೧೦ ||

ತೇ ಶ್ಲೋಕೈಶ್ಚ ಧಿಯೋ ರಾಜಸ್ಥತ್ವಾ ಗೋಪಾಶ್ಚಮೀಶ್ವರಮ್ |
ಅಹಿ ನಃ ಸ್ತುತಿಂ ಸೂಕ್ತಾ ಮುಖಾಧಾಸ್ಯದಧೀಶ್ವರಃ || ೧೧ ||

ಇತಿ ಶ್ಲೋಕಾಂ ಸ ಭಗವಾನ್ವಿಕ್ಲಾಯಾಖಿಲದೃಕ್ ಸ್ಥಯಮ್ |
ಸಂಕಲ್ಪಸಿದ್ಧಯೇ ತೇಷಾಂ ಕೃಪಯೈತದಚಿಂತಯತ್ || ೧೨ ||

ಅಂತರಿಂದ್ರಿಯ-ಬಹಿರಿಂದ್ರಿಯಗಳ ಪ್ರವರ್ತಕನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ತನ್ನ ರೋಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವನೆಂದು ನೋಡಿ ವರುಣನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಮಹಾಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವನು. ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಆನಂದ ಭರಿತನಾಗಿ ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡನು. || ೪ ||

ವರುಣನು ಹೇಳಿದನು - ಪ್ರಭು! ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯದರ್ಶನದಿಂದ ನನ್ನ ಜನ್ಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ಪುರುಷಾರ್ಥವು ಈಡೇರಿತು. ಇಂದು ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಚರಣಕಮಲಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡುವ ಶುಭಾವಕಾಶವು ದೊರೆಯಿತು. ನಿನ್ನ ಚರಣಕಮಲಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರು ಭವಸಾಗರದಿಂದ ಪಾರಾಗಿಹೋಗುತ್ತಾರೆ. || ೫ ||

ನೀನು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಭಗವಂತನೂ, ವೇದಾಂತಿಗಳ ಬ್ರಹ್ಮನೂ, ಯೋಗಿಗಳ ಪರಮಾತ್ಮನೂ ಆಗಿರುವೆ. ವಿಧಿನ್ನ ರೋಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮಾಯೆಯು ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರುತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ನೀನಿಗೆ ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. || ೬ ||

ಶ್ವಾಮಿ! ನನ್ನ ಈ ಮೂರ್ಖನಾದ ಸೇವಕನು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ವೇನಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯದೆ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದಿರುವನು. ಅವನ ಈ ಅಪರಾಧವನ್ನು ದಯಮಾಡಿ ಕ್ಷಮಿಸಿ ದುಡು. || ೭ ||

ಗೋವಿಂದ! ನೀನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ಇದೋ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯು ಇಲ್ಲಿರುವನು. ಇವನನ್ನು ನೀನು ಕೊಂಡುಹೋಗು. ಭಗವಂತ! ನೀನು ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ, ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿಯೂ ಆಗಿರುವೆ. ವಿಶ್ವವೋಪನ ಕೃಪಾ! ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ದಾಸನಾದ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆದೋರು. || ೮ ||

ಶ್ರೀಕುಕಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೂ ಈಶ್ವರನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಲೋಕ ಪಾಲ ವರುಣನು ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿ ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಸಂದರಾಜನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ವ್ರಜಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಂಧುಗಳೆಲ್ಲರನ್ನು ಆನಂದಗೊಳಿಸಿದನು. || ೯ ||

ಲೋಕಪಾಲಕನಾದ ವರುಣನ ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯ ವನ್ನೂ, ಸುವಿಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನೂ, ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳು ವಮಸ್ಕರಿಸಿದ್ದನ್ನೂ ಕಂಡ ಸಂದಗೋಪನು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾಗಿ, ತನ್ನ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ತಾನು ಕಂಡದ್ದನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದನು. || ೧೦ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಗೋಪರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನೆಂದೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ತಮಗೂ ಕೂಡ ಭಕ್ತಿಪ್ರೇಮಿಯಾದ, ಜಗದೀಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವನ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಾಯಾತೀತವಾದ ತನ್ನ ಪರಮಧಾಮವನ್ನು ತೋರಿಸಿಯಾನೆಂಬ ಉತ್ಸುಕತೆ ಉಂಟಾಯಿತು. || ೧೧ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಸರ್ವದರ್ಶಿಯಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಗೋಪಾಲಕರ ಆಕಯವು ತಿಳಿದು ಹೋಯಿತು. ದಯಾಮಯನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಭಕ್ತರ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಹೇಗೆ ಈಡೇರಿಸುವುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿಕೊಡಗಿ ದನು. || ೧೨ ||

ಜನೋ ವೈ ಲೋಕ ಏತಸ್ಮಿನ್ನವಿದ್ಯಾಕಾಮಕರ್ಮಭಿಃ |
ಉಚ್ಚಾವಾಸು ಗತಿಃ ನ ವೇದ ಸ್ಥಾ ಗತಿಂ ಭ್ರಮನ್ || ೧೩ ||

ಇತಿ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಭಗವಾನ್ಮಹಾಕಾರುಣಿಕೋ ಹರಿಃ |
ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ಲೋಕಂ ಸ್ಥ ಗೋಪಾಸಾಂ ಪರಮ್ || ೧೪ ||

ಸತ್ಯಂ ಚ್ಛಾಸಮನಂತಂ ಯದ್ವತ್ಯ ಚೋತಿಃ ಸನಾತನಮ್ |
ಯದ್ವಿ ಪತ್ಯಂತಿ ಮುನಯೋ ಗುಣಾಪಾಯೀ ಸಮಾಹಿತಾಃ || ೧೫ ||

ತೇ ತು ಬ್ರಹ್ಮತ್ರಯಂ ನೀತಾ ಮಗ್ನಾ ಕೃಷ್ಣೇನ ಚೋದ್ವತಾಃ |
ದದೃಕುರ್ಬ್ರಹ್ಮಗೋ ಲೋಕಂ ಯತ್ರಾಕ್ರೂರೋಽಧ್ಯಗಾಪುರಾ || ೧೬ ||

ನಂದಾದಯಸ್ತು ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪರಮಾನಂದನಿರ್ವೃತಾಃ |
ಕೃಷ್ಣಂ ಚ ತತ್ರಚ್ಛಂದೋಭಿಃ ಸ್ತೂಯಮಾನಂ ಸುನಿಷ್ಠಿತಾಃ || ೧೭ ||

ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಜೀವರು ಅಜ್ಞಾನವಶದಿಂದ ದೇಹವನ್ನೇ ಆತ್ಮನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಬಗೆ-ಬಗೆಯ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲರೂಪವಾಗಿ ದೇವ ಮನುಷ್ಯ-ಪಶು-ವಕ್ಷಿ ಮೊದಲಾದ ಉಚ್ಚ-ನೀಚ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಲೆಯುತ್ತಾ, ತಮ್ಮ ನಿಜನಾದ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪದ ಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. || ೧೩ || ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿದ ಪರಮ ಕಾರುಣಿಕನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಭಕ್ತರಾದ ಗೋಪರಿಗೆ ಮಾಯಾಂಧಕಾರದಿಂದ ಆತೀತವಾದ ತನ್ನ ದಿವ್ಯ ಪರಂಧಾಮ ವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. || ೧೪ || ಭಗವಂತನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಸಮಾಧಿನಿಷ್ಠರಾದ ಗುಣಾತೀತರಾದ ಮಹಾವೋಗಿಗಳು ತಮ್ಮ ಹೃತ್ಪ್ರಮಲದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪನೂ, ಚ್ಛಾಸಸ್ವರೂಪನೂ, ಅನಂತನೂ, ಸನಾತನನೂ ಆದ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಳ್ಳುವರೋ, ಅಂತಹ ದಿವ್ಯ ಜ್ಯೋತಿದ್ವರೂಪನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಗೋಪರಿಗೆ ಮಾಡಿದನು. || ೧೫ || ತಾನು ಮುಂದೆ ಆಹ್ಲರನಿಗೆ ತನ್ನ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮತ್ರಯವೆಂದ ದಿವ್ಯ ಜಲಾಶಯಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೋಪರೆಲ್ಲರನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದದಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತು ಹೋಗಲು, ಅವರನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಪರಮಧಾಮದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. || ೧೬ || ಭಗವತ್ಸ್ವರೂಪ ಆ ವಿದ್ಯರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ನಂದಗೋಪನೇ ಮುಂತಾದ ಗೋಪರು ಪರಮಾನಂದ ಭರಿತರಾದರು. ಅಲ್ಲಿ ಸಕಲ ವೇದಗಳು ಮೂರ್ತಿಗಮಂತರಾಗಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿರುವುವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪರಮನಿಷ್ಠರಾದರು. || ೧೭ ||

ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಬನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೨೮ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ದಕು ಸ್ಕಂಧಃ
ಪೂರ್ವಾರ್ಧಃ ಸ್ವಾಂತೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೨೮ ||

ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ರಾಸಲೀಲೆಯ ಪ್ರಾರಂಭ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ

ಭಗವಾನಸಿ ತಾ ರಾತ್ರಿಃ ಶರದೋತ್ಪಲ್ಲಮಲ್ಲಿಕಾಃ |
ವೀಕ್ಷ್ಯ ರಂಜುಂ ಮನಶ್ಚಕ್ರೇ ಯೋಗಮಾಯಾಮುಪಾಶ್ರಿತಃ || ೧ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರಿಣಿತನೇ ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಭಗವಂತನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅರಳದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಹೂವುಗಳಿಂದ ಫವ-ಫಮಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶರತ್ಕಾಲದ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಯೋಗಮಾಯೆಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಗೋಪಿಕೆಯರೊಡನೆ ರಂಜನೆಯ ರಾಸತ್ರೀಡೆಯನ್ನಾಡಲು ಬಯಸಿದನು. || ೧ ||

ತದೋಚ್ಚರಾಜಃ ಕುರುಭಃ ಕರೈರ್ಮುಗ್ಧಮಿಂ
ಪ್ರಾಚ್ಯಾ ವಿಲಿಂಪನ್ನರುಣೇನ ಶಂಕಮ್ಬುಃ |
ಸ ಚರ್ಷಗೋನಾಮುದಾಗಚ್ಛುಗೋ ಮೃದನ್
ಪ್ರಿಯಾ ಪ್ರಿಯಾಯಾ ಇವ ದೀರ್ಘದರ್ಶನಃ || ೨ ||

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕುಮುದ್ಭೃತಮಖಿಂಶಮಂಡಲಂ
ರಮಾನನಾಭಂ ನವಕುಂಭದೂರುಣಮ್ |
ವನಂ ಚ ತತ್ಕೋಮಲಗೋಧಿರಂಜಿತಂ
ಜಗೌ ಕಲಂ ವಾಮದೃಶಾಂ ಮನೋಹರಮ್ || ೩ ||

ನಿಶಮ್ಯ ಗೀತಂ ಶದನಂಗವರ್ಧನಂ
ವ್ರಜಸ್ತ್ರಿಯಃ ಕೃಷ್ಣಗೃಹಿತಮಾನಸಾಃ |
ಅಜಗ್ಧುರನ್ಯೋನ್ಯಮಲಕ್ಷಿತೋದ್ವಿಜಾಃ
ಸ ಯತ್ರ ಕಾಂತೋ ಜವದೋಲಕುಂಡರಾಃ || ೪ ||

ದುಹಂತೋಽಧಿಯಯುಃ ಕಾಶ್ಚಿದ್
ದೋಹಂ ಹಿತ್ವಾ ಸಮುಪ್ಸುಕಾಃ |
ಪಯೋಽಧಿಶ್ಚ ಸೂರ್ಯಾವ-
ಮನುದ್ವಾಸ್ಯಾಪರಾ ಯಯುಃ || ೫ ||

ಪರಿವೇಪಯಂತ್ಯಸ್ತದ್ವಿತ್ವಾ ಪಾಯಯಂತ್ಯಃ ಶಿತೂನ್ವಯಃ |
ಶುಷ್ಕಾಶಂತ್ಯಃ ಪತೀನ್ಯಾಶ್ಚಿದ್ವಂತ್ಯೋಽಪಾಶ್ಚ ಭೋಜನಮ್
|| ೬ ||

ಲಿಂಪಂತ್ಯಃ ಪ್ರಮೃದಂತ್ಯೋಽನ್ಯಾ ಅಂಜಂತ್ಯಃ ಕಾಶ್ಚ ಲೋಚನೇ |
ವೃತ್ತಸ್ತವಸ್ತಾಭರಣಾಃ ಕಾಶ್ಚಿತ್ ಕೃಷ್ಣಾಂತಿಕಂ ಯಯುಃ
|| ೭ ||

ಬಹು ಕಾಲಾನಂತರ ಆಗಮಿಸಿದ ಪತಿಯು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಸುಂದರವಾದ ಮುಖವನ್ನು ಕುಂಕುಮ ಕೇಸರಿಯಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸುವಂತೆ - ತ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ರಾಸಕ್ರೀಡೆಯನ್ನು ಆಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದೊಡನೆಯೇ, ಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಸುವಿಕರವಾದ ಕಿರಣಗಳ ದೊಪವಾದ ಕೈಗಳಿಂದ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕೆಂಬ ಪ್ರೇಯಸಿಯ ಮುಖ ಮಂಡಲವನ್ನು ಕೆಂಪುಬಣ್ಣವೆಂಬ ಕುಂಕುಮಕೇಸರಿಯಿಂದ ಲೇಪಿಸುತ್ತಾ ಹಗಲಿನ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ನೋರಗಿಹೋಗಿದ್ದ ಸಮಸ್ತ ಚರಾಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಂತಾನವನ್ನು ದೂರಗೊಳಿಸಿದನು. || ೨ || ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಹ್ಲಾದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಚಂದ್ರನು ಮೂಡಲ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ನಂತರ ಕುಂಕುಮ ಕೇಸರಿಯ ಲೇಪನ ದಿಂದ ಕೆಂಪಾದ ರಮಾದೇವಿಯ ಮುಖಮಂಡಲದಂತೆ ಎಣ್ಣೆಗೊಸಾಗಿದ್ದ ಚಂದ್ರಮಂಡಲವನ್ನೂ, ಆ ಶರಚ್ಛಂದ್ರನ ಕಿರಣ ಗಳಿಂದ ನಯನಾಭಿರಾಮನಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ನೋಡಿದ ತ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೋಪಿಯರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆವಹರಿಸುವ ಸುಮಧುರವಾದ ವೇಣುಗಾನವನ್ನು ನುಡಿಸಿದನು. || ೩ || ಭಗವಂತನ ಈ ವೇಣುಗಾನವು ಭಗವತ್ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಅವನನ್ನು ಸೇರುವ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಕ್ಷಾಮ ಸುಂದರನು ಮೊದಲಿಂದಲೇ ಗೋಪಿಯರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತನ್ನ ವಶವಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಈಗಲಾದರೋ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು - ಭಯ, ಸಂಕೋಚ, ದೈರ್ಯ, ಮರ್ಯಾದೆ ಮುಂತಾದ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತೊಡಗಿದ್ದನು. ವೇಣುಗಾನವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಅವರ ಸ್ಥಿತಿ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ತ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪತಿದೊಪ ದಿಂದ ವಡೆಯಲು ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಗೋಪ ಯರು ಈಗ ಒಬ್ಬಳು ಮತ್ತೊಬ್ಬಳಿಗೆ ತಿಳಿಸದೆಯೇ, ತ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ಧಾವಿಸಿದರು. ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಅವರು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಹೋಗುವಾಗ ಅವರು ಧರಿಸಿದ್ದ ಕರ್ಣಕುಂಡಲಗಳು ತಲೆ-ತಲೆನೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. || ೪ ||

ತ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮನೋಹರವಾದ ವಂಶೀಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಗೋಪಿಯರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟರು. ಹಾಲು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದವಳು ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ ಜೋರುಬಿಟ್ಟಳು. ಒಲೆಯಮೇಲೆ ಹಾಲು ಕಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದವಳು ಹಾಲು ಉಕ್ಕಿ ಬಂದರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಜೋರುಳು. ಅನ್ನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವಳು ಅದನ್ನು ಒಲೆಯಿಂದ ಇಳಿಸದೆಯೇ ಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ಓಡಿದಳು. || ೫ || ಊಟ ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದವಳು ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಜೋರುಳು. ಮಗು ವಿಗೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದವಳು ಮಗುವನ್ನು ಅಲ್ಲೆ ಬಿಟ್ಟು, ಪತಿ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕರಳಾಗಿದ್ದವಳು ಪತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಕೆಲವರು ಊಟಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು ಊಟವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಿಯತಮನಾದ ತ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ಧಾವಿಸಿದರು. || ೬ || ಕೆಲವರು ಅಂಗರಾಗವನ್ನು ಶರೀರಕ್ಕೆ ಪೂಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು, ಕೆಲವರು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಡಿಗ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳು ತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಸೀರೆಗಳನ್ನು ಅಭರಣಗಳನ್ನು ತಲೆಕೆಳಕಾಗಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಗೆಯೇ ತ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ಓಡಿದರು. || ೭ ||

ತಾ ವಾಯುಮಾಣಾಃ ಪತಿಭಿಃ ಪಿತ್ಯಭಿಭ್ರಾತೃಬಂಧುಭಿಃ |
ಗೋವಿಂದಾಪಹೃತಾತ್ಮಾನೋ ನ ಸ್ವವರ್ತಂತ ಮೋಹಿತಾಃ || ೮ ||

ಅಂಶಗೃಹಗತಾಃ ಕಾಶ್ಚಿದ್ಗೋಶ್ವೋಽಲ್ಪವಿನಿರ್ಗಮಾಃ |
ಕೃಷ್ಣಂ ತದ್ವಾಸನಾಯುಕ್ತಾ ದಧ್ನುರ್ಮೀಲಿತಲೋಚನಾಃ || ೯ ||

ದುಃಪ್ರಸಕ್ತೇಷ್ವವಿರಹತೀವ್ರತಾಪಧುತಾಕುಭಾಃ |
ಧ್ಯಾನಪ್ರಾಪ್ತಾಚ್ಯುತಾಶ್ಲೇಷನಿವೃತ್ಯಾ ಕ್ಷೀಣಮಂಗಲಾಃ || ೧೦ ||

ತಮೇವ ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ಚಾರುಬದ್ಧಾಹಿ ಸಂಗತಾಃ |
ಜಹುರ್ಗುಣಮಯಂ ದೇಹಂ ಸದ್ಯಃ ಪ್ರಕ್ಷೀಣಬಂಧನಾಃ || ೧೧ ||

ರಾಜೋವಾಚ

ಕೃಷ್ಣಂ ವಿದುಃ ಪರಂ ಕಾಂತಂ ನ ತು ಬ್ರಹ್ಮತಯಾ ಮುನೇ |
ಗುಣಪ್ರವಾಹೋಪರಮಸ್ತಾಸಾಂ ಗುಣಧಿಯಾಂ ಕಥಮ್ || ೧೨ ||

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಲಂಕಾಂ ಪುರಸ್ತಾವೇತತ್ತೇ ಚೈದ್ಯಃ ಸಿದ್ಧಿಂ ಯಥಾ ಗತಃ |
ದ್ವಿಷನ್ವಪಿ ಹೃಷೀಕೇಶಂ ಕಿಮುತಾಥೋಕ್ಷ್ಯಪ್ರಿಯಾಃ || ೧೩ ||

ಹೃಣಾಂ ನಿಶ್ರೇಯಸಾರ್ಥಾಯ ವ್ಯಕ್ತಿಭಗವತೋ ನೃಪ |
ತತ್ಕಯಸ್ಯಾಪ್ರಮೇಯಸ್ಯ ನಿರ್ಗುಣಸ್ಯ ಗುಣಾತ್ಮನಃ || ೧೪ ||

ಹೀಗೆ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟ ಗೋಪಿಯರನ್ನು ತಂದೆಯಂದಿರು, ಪತಿಗಳು, ಮೈದುನರು, ಬಂಧುಗಳು ತಡೆದೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮಂಗಳಮಯ ಪ್ರೇಮಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ, ವಿಘ್ನವನ್ನೊಡ್ಡಿದರೂ ಅವರು ಅದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ವಿಶ್ವವಿಮೋಹನ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವರ ಮನಸ್ಸು, ಪ್ರಾಣ, ಆತ್ಮ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. || ೮ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಗೋಪಿಯರು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಇದ್ದು, ಹೊರಗೆ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದವರು ತಮ್ಮ ಕಂಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಆತ್ಮೀಯ ತನ್ಮಯತೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸೌಂದರ್ಯ, ಮಾಧುರ್ಯ ಹಾಗೂ ಅವನ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನರಾದರು. || ೯ || ದುಃಪ್ರಸಕ್ತವಾದ, ತೀವ್ರವಾದ ವಿರಹವೇದನೆಯ ಅನುಭವದಿಂದಾಗಿ ಆ ಗೋಪಿಕೆಯರಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾಪವು ನಿರಸನವಾಯಿತು. ಅನುಸರತವಾದ ಧ್ಯಾನದಿಂದಾಗಿ ಕೃತ್ಯಮಲದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಮನೋಹರವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಗಾಢಾಲಿಂಗನದ ಸುಖದಿಂದಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ಪುಣ್ಯವೂ ಕೂಡ ಕ್ಷೀಣಿಸಿತು. || ೧೦ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಜಾರಭಾವವಿದ್ದರೂ ಅವರು ದೇವ ದೇವನಾದ ನಿರ್ವಿಕಾರನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡ ಕಾರಣ, ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯಗಳ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಗುಣಮಯ ದೇಹವನ್ನು ತೊರೆದು ಅಪ್ರಾಕೃತವಾದ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಅಥವಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲೇ ಸೇರಿ ಹೋದರು. ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯಾಲಿಂಗನವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೊಂಡೊಡನೇ ಅವರ ಕರ್ಮಬಂಧನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿದ್ದುವು. || ೧೧ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತರಾದರು - ಶುಕಮುನಿಗಳೇ! ಗೋಪಿಕೆಯರಾದರೋ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಪರಮ ಪ್ರಿಯತಮನೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಅವನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವೇನೋ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯು ಪ್ರಾಕೃತ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತವಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಗುಣ ಪ್ರವಾಹರೂಪವಾದ ಈ ಸಂಸಾರದ ನಿವೃತ್ತಿ ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸಿತು ? || ೧೨ ||

ಶ್ರೀಶುಕಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳಿದರು - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಬೇರಿದಾಟನಾದ ಶಿಶುಪಾಲನು ಹೃಷೀಕೇಶನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ದ್ವೇಷರೂಪವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣತಾದಾತ್ಮದಿಂದ ಅವನು ಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರವನ್ನು ತೊರೆದು ಅಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆದು ಭಗವಂತನ ಪಾರ್ಶ್ವದಾದನೆಂದು ನಾನು ಮೊದಲೇ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗೋಪಿಯರ ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದೇನಿದೆ ? || ೧೩ || ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಭಗವಂತನು ವೈದ್ವಿ-ವಿನಾಶ, ಪ್ರಮಾಣ-ಪ್ರಮೇಯ, ಗುಣ-ಗುಣ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧಿ ಭಾವಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಅಚಿಂತನೂ, ಅನಂತನೂ, ಅಪ್ರಾಕೃತನೂ, ಪರಮಕಲ್ಯಾಣ ಸ್ವರೂಪನೂ, ತ್ರಿಗುಣಾತೀತನೂ ಆಗಿದ್ದು ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿಗೆ ಏಕಮಾತ್ರ ಆಶ್ರಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಭಗವಂತನ ಅವಕಾಶವೂ ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯರ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಾಧನವಾಗಿಯೇ ಆಗಿದೆ. || ೧೪ ||

ಕಾಮಂ ಕ್ರೋಧಂ ಭಯಂ ಶ್ನೇಹಮೈಕ್ಯಂ ಸೌಹೃದಮೇವ ಚ |
ನಿತ್ಯಂ ಹರೌ ವಿದಧತೋ ಯಾಂತಿ ತನ್ಮಯತಾಂ ಹಿ ತೇ || ೧೫ ||

ನ ಚೈವಂ ವಿಸ್ಮಯಃ ಕಾರ್ಯೋ ಭವತಾ ಭಗವತ್ಪಜೇ |
ಯೋಗೇಶ್ವರೇಶ್ವರೇ ಕೃಷ್ಣೇ ಯತ ದಿತದ್ವಿಮುಚ್ಯತೇ || ೧೬ ||

ತಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾತಿಕಮಾಯಾತಾ ಭಗವಾನ್ ಪ್ರಜಯೋಪಿತಃ |
ಅವದದ್ವತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ವಾಚಿ ಪೇಶ್ಯಮೋಹಯನ್ || ೧೭ ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

ಸ್ವಾಗತಂ ವೋ ಮಹಾಭಾಗಾಃ ಪ್ರಿಯಂ ಕಿಂ ಕರವಾಣಿ ವಃ |
ಪ್ರಜಪ್ತಾನಾಮಯಂ ಕೃಷ್ಣದ್ ಬ್ರಹ್ಮತಾಗಮನಕಾರಣಮ್ || ೧೮ ||

ರಜಸ್ವೀಷಾ ಖೋರರೂಪಾ ಖೋರಸ್ತನ್ವಿನಿಶೇವಿತಾ |
ಪ್ರತಿಯಾತ ಪ್ರಜಂ ನೇಹ ಸ್ವೇಯಂ ಸ್ವಿಛಿಃ ಸುಮಧ್ಯಮಾಃ || ೧೯ ||

ಮಾತರಃ ಪಿತರಃ ಪುತ್ರಾ ಭ್ರಾತರಃ ಪತಯಶ್ಚ ವಃ |
ವಿಚಿನ್ವಂತಿ ಹೃಪತ್ಯಯೋ ಮಾ ಕೃಷ್ಣ ಬಂಧುಸಾಧ್ವಣಮ್ || ೨೦ ||

ದೃಷ್ಟ್ವಂ ವನಂ ಕುಸುಮಿತಂ ರಾಣೀಶಕರಂಜಿತಮ್ |
ಯಮುನಾನಿಲಲೀಲೈಜತ್ತರುವಲ್ಲವತೋಭಿತಮ್ || ೨೧ ||

ತದ್ಭಾತ ಮಾ ಚರಂ ಗೋಷ್ಠಂ ತುಕ್ರೂಷಧ್ವಂ ಪತೀನ್ವರೇಃ |
ಕ್ರಂದಂತಿ ವತ್ಸಾ ಬಾಲಾಶ್ಚ ತಾನ್ವಾಯಯತ ದುಹೃತ || ೨೨ ||

ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಂತನೊಂದಿಗೆ ಕೇವಲ ಸಂಬಂಧ ಉಂಟಾಗಬೇಕು. ಆ ಸಂಬಂಧವು ಬೇಕಾದರೆ ಕಾಮದಿಂದಾಗಲೀ, ಕ್ರೋಧದಿಂದಾಗಲೀ, ಭಯದಿಂದಾಗಲೀ, ಸ್ನೇಹದಿಂದಾಗಲೀ, ಸೌಹಾರ್ದದ್ದಾಗಲೀ ಬಯಸಿದ ಯಾವುದೇ ಭಾವದಿಂದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ-ನಿರಂತರ ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ವೃತ್ತಿಗಳು ಭಗವನ್ಮಯವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಆ ಜೀವನಿಗೆ ಭಗವಂತನು ದೊರೆಯುತ್ತಾನೆ. || ೧೫ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಪರಮಭಾಗವತನಾದ ಭಗವದ್ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವ ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ನಿನ್ನಂತಹವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಸಂದೇಹ ಪಡಬಾರದು. ಯೋಗೇಶ್ವರರಿಗೂ ಈಶ್ವರನಾದ, ಅಜ್ಞಾನ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಮಾತಾಗಿದೆಯೇ? ಅಯ್ಯಾ! ಅವನ ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದ ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನ ಪರಮಕರ್ಯಾಣವಾಗಬಲ್ಲದು. || ೧೬ || ಪ್ರಜದ ಅನುಪಮ ವಿಭೂತಿಗಳಾದ ಗೋಪಿಯರು ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿರುವರೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವನು ವಿನೋದದಿಂದ ತುಂಬಿದ ವಾಕ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಅವರನ್ನು ವಿಮೋಹಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಇಂತೆಂದನು. || ೧೭ ||

ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದನು - ಮಹಾ ಭಾಗ್ಯತಾಲಿಯರಾದ ಗೋಪಿಯರೇ! ನಿಮಗೆ ಸ್ವಾಗತ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ನಿಮಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡಲಿ? ಪ್ರಜದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕುಶಲಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರಲ್ಲ? ನಿಮ್ಮ ಆಗಮನದ ಕಾರಣವೇನು? ಹೇಳಿರಿ. || ೧೮ || ಸುಂದರಿಯರಾದ ಗೋಪಿಯರೇ! ಇದು ಭಯಾನಕ ರಾತ್ರಿಯಾಗಿದೆ. ಭಯಂಕರವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಈ ಆರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಜೊರೆಯಾದ ನೀವು ಇಲ್ಲಿರುವುದು ತರವಲ್ಲ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಈಗಲೇ ಪ್ರಜಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿರಿ. || ೧೯ || ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣದೆ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರು, ಸಹೋದರರು, ಪತಿಗಳು, ಪುತ್ರರು ಎಲ್ಲರೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರಬಹುದು. ಅವರಿಗೆ ಭಯವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮರ್ಶಿಸಬೇಡಿ. || ೨೦ || ನೀವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಚಂದ್ರನ ಬೆಳದಿಂಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ವಿಕುಸಿತವಾದ ಫಲಮ-ಫಲಮಿರುವ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ನೋಡಿದಿರಿ. ಯಮುನೆಯ ಮೇಲಿನಿಂದ ಬೀಸಿ ಬರುವ ತುಣುಕಿನಿಂದ ಅಲುಗಾಡುವ ವೃಕ್ಷಗಳ ತೀರುಗಳಿಂದ ಈ ವೃಂದಾವನದ ವನಸಿರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸಿದಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಆಗಮನವೇನೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ ನೀವನ್ನು ಹೋಗಬಹುದು. || ೨೧ || ನೀವಿಗಲೇ ತಡಮಾಡದೆ ಪ್ರಜಕ್ಕೆ ಹೊರಡಿರಿ. ಸಕೀರ್ಧಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಪತಿಗಳ ಸೇವೆ-ಕುಶ್ರೂಪ ಮಾಡಿರಿ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಹಾಲಿಗಾಗಿ ಆಕುತಿರುವರು. ಕರುಗಳೂ ಕೂಡ 'ಹಂಟಾ' ಎಂದು ಕೂಗಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಕರುಗಳನ್ನು ಹಾಲುಣಲು ಬಿಟ್ಟು ಹಸುಗಳನ್ನು ಕರೆಯಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಾಲುಣಿಸಿ ಮಲಗಿಸಿರಿ. || ೨೨ ||

ಅಥವಾ ಮದಭಿಕ್ಷೋಹಾದ್ಯವಶೋ ಯಂತ್ರತಾತಯಾಃ |
ಆಗತಾ ಹ್ಯಪಶನ್ಯಂ ವಃ ಪ್ರೀಯಂತೇ ಮಯಿ ಜಂತವಃ
|| ೨೩ ||

ಭರ್ತುಃ ಶುಶ್ರೂಷಣಾಂ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ
ಪರೋ ಭರ್ತೋ ಹ್ಯಮಾಯಯಾ |
ತದ್ಬಂಧೂನಾಂ ಚ ಕಲ್ಯಾಣಃ
ಪ್ರಜಾಣಾಂ ಚಾನುಪೋಷಣಮ್ || ೨೪ ||

ಮಃಪೀಲೋ ದುರ್ಭಗೋ ವೃದ್ಧೋ
ಜಡೋ ರೋಗ್ಯಧನೋಽಪಿ ವಾ |
ಪತಿಃ ಸ್ವಭರ್ತಾ ಹಾತವ್ಯೋ
ಲೋಕೇವೈಭವಪಾತಕೀ || ೨೫ ||

ಅಸ್ವರ್ಗಮಯಶಸ್ಕಂ ಚ ಫಲ್ಗು ಕೃಚ್ಛಂ ಭಯಾವಹಮ್ |
ಮಗುಪ್ಸಿತಂ ಚ ಸರ್ವತ್ರ ದಿವಶಸ್ಕಂ ಕುಲಸ್ಮಿಯಾಃ
|| ೨೬ ||

ಶ್ರವಣಾದ್ವರ್ತನಾದ್ವಾನಾಸ್ತು ಭಾವೋಽನುಕೀರ್ತನಾತ್ |
ನ ತಥಾ ಸನ್ನಿಹರ್ಷಣ ಪ್ರತಿಯಾತ ತತೋ ಗೃಹಾನ್
|| ೨೭ ||

ಶ್ರೀಶಕ ಉವಾಚ

ಕಂ ವಿಪ್ರಿಯಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಗೋಪ್ಯೋ ಗೋವಿಂದಭಾಷಿತಮ್ |
ವಿಜ್ಞಾನ್ಯಭಗ್ವಂಕಲ್ಪಾಸ್ಥಿತಾಮಾಪುರ್ಮರತ್ನಯಾಮ್
|| ೨೮ ||

ಕೃತ್ವಾಮುಖಾನ್ಯವ ಶುಚಿ ಪ್ಲವನೇನ ಶುಷ್ಕದ್ -
ಪಿಂಬಾಧರಾಣಿ ಚರಣೇನ ಭುವಂ ರಿವಿಷ್ಯಃ |
ಅದೈರುಪಾತ್ರಮಪಿಫಃ ಕುಚಕುಂಕುಮಾನಿ
ಪ್ರಾಪ್ಯುರ್ಜಂತ್ಯ ಉರುದುಚಿಭದಾಃ ಸ್ವತೂಷ್ಣಮ್ || ೨೯ ||

ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಾಗಿ ನೀವೇ
ನಾದರೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಅದೂ ಕೂಡ ಸಮಂಜಸವೇ ಆಗಿದೆ.
ಎಕೆಂದರೆ, ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ
ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತವೆ. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಪ್ರಸನ್ನ
ರಾಗುತ್ತವೆ. || ೨೩ || ಮಂಗಳಾಂಗಿಯವೇ! ನಿರ್ವಂಚನೆಯಿಂದ
ವತಿಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು, ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಸಮಾದರಿಸುವುದು,
ಸಂಪಾನದ ಪಾಲನೆ-ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುವುದು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪರಮ
ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. || ೨೪ || ಉತ್ತಮ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ
ಅಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳ ಸಾಧ್ವಿಯು ಪಾತಕಿಯಾದವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ
ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಪತಿಯನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಬಾರದು,
ಅವನು ಬೇಕಾದರೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದ ಭಾವದವನಾಗಿರಲಿ, ನಿರ್ಭಾಗ್ಯನಾಗಿರಲಿ,
ಮುದುಕನಾಗಿರಲಿ, ಜಡನಾಗಿರಲಿ, ಮರಿದನಾಗಿರಲಿ, ಬೋಗಿ
ಯಾಗಿರಲಿ ಅವನನ್ನು ತ್ಯಜಬಾರದು. || ೨೫ || ಕುಲೀನ
ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಜಾರಪುರುಷನ ಸಮಾಗಮವು ಕರ್ಮವಿಧದಿಂದಲೂ
ನಿಂದನೀಯವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರ ಪರಬೇಡಿಕೆಯ ಕೆಡು
ವುದು, ಸ್ವರ್ಗವೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ ಈ ಬೇಡಿಕೆಯಿಲ್ಲದ್ದು ಅಪಕೀರ್ತಿ
ಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕೆಟ್ಟಕೆಲಸವೆಂತೂ ಅತ್ಯಂತ ಶುಚ್ಯವೂ,
ನಿಂದನೀಯವೂ ಆಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಗಳೇ
ಇದ್ದು, ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಭಯಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕುಲೀನ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ
ಇದು ಅತ್ಯಂತ ನೀಚಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ
ವಾಗಿದೆ. || ೨೬ || ಗೋಪಿಯವೇ! ನನ್ನ ರೀತಿ-ಗುಣಗಳ
ಶ್ರವಣದಿಂದ ಕೀರ್ತನದಿಂದ, ನನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಮತ್ತು ನನ್ನ
ಶ್ರೀವಿಗ್ರಹದ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಅನ್ಯಾ ಪ್ರೇಮವು,
ಬಳಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಅವಕ್ಕಾಗಿ
ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಕೀಳ್ರವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ-ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಮರಳಿ
ಹೋಗಿರಿ. || ೨೭ ||

ಶ್ರೀಶಕಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ!
ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಇಂತಹ ಅತ್ತಿಯವಾದ ಮುಖವು ಕೇಳಿದ
ಗೋಪಿಯರಿಗೆ ಆಕಾಶವೇ ಕುಚ ಬಿಡ್ಡಂತಾಯಿತು. ಅವರ ಆಸೆ-
ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳೆಲ್ಲ ನುಚ್ಚು ನೂರಾದವು. ಕೆಡು ಮುಖಿತರಾದರು.
ದಾಟಲಶ್ಯವಾದ ಚಿಂತಾಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋದರು. || ೨೮ ||
ಎರಡು ದುಃಖದಿಂದಾಗಿ ಗೋಪಿಯರು ತಲೆತಿಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು
ನಿಟ್ಟುಕಿರು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನ ಬಿಸಿಯಿಂದಾಗಿ ತೊಂಡೆ
ಯಂತ ಇದ್ದ ಅವರ ಕೆಂಡುಬೆಗಳು ಒಣಗಿಹೋದುವು. ಮುಂದು
ಗಾಣದೆ ಕಾಲುಗುರುಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.
ಕಂಗಳಿಂದ ದುಃಖಾತ್ಮಗಳು ಹರಿದು ಕಾಡಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಕುಚ
ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಲೇಖಿತವಾಗಿದ್ದ ಕುಂಕುಮ ಕೇಸರಿಯು ತೊಳೆದು
ಹಾಕಿತು. ದುಃಖ ಆವೇಗದಿಂದ ಗಂಟಲು ಕಟ್ಟಿ ಯಾವ ಮಾತನ್ನು
ಆಡಲಾಗದೆ ಮೌನವಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟರು. || ೨೯ || ಗೋಪಿಯರು
ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ಜ್ಯಾಮಸುಂದರನಿಗಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು,
ಭೋಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ
ಅನುರಾಗ, ಪರಮಪ್ರೇಮವಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯತಮನಾದ

ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಪ್ರಿಯೇಶರಮಿವ ಪ್ರತಿಭಾಪಮೋಽಂ
 ಕೃಷ್ಣಂ ತದರ್ಥವಿನಿವರ್ತಕವರ್ತಕಾದ್ರಾಃ |
 ನೇತ್ರೇ ವಿಮೃಶ್ಯ ದುದಿಶೋಪಪತ್ತೇ ಸ್ವಕಂಚಿತ್-
 ಸಂರಂಭಗದ್ಗದಗಿರೋಽಬ್ರವತಾಮರಶ್ವಾಃ || ೩೦ ||

ಗೋಪ್ಯ ಉಪಾಂ

ಮೈವಂ ವಿಭೋಽರ್ಹತಿ ಭವಾನ್ಗದಿತುಂ ಸ್ವತಂ
 ಸಂತ್ಯಜ್ಯ ಸರ್ವವಿಪಯಾಂಸ್ತವ ಪಾದಮೂಲಮ್ |
 ಭಕ್ತ್ಯಾ ಭವ್ಯ ದುರವಗ್ರಹ ಮೂ ತ್ಯಜಾಸ್ವಾನ್
 ದೇವೋಂಸರ್ಥಾಽಽದಿವ್ಯರಶೋ ಭವಾನ್ ಮಮುಕ್ಷುಃ || ೩೦ ||

ಯತ್ಪ್ರತ್ಯಪತ್ಯಸುಹೃದಾಮನುವೃತ್ತಿರಂಗ
 ಸ್ವೀಕಾಂ ಸ್ವಧರ್ಮ ಇತಿ ಧರ್ಮವಿದಾ ತ್ವಯೋಕ್ತಮ್ |
 ಅಶ್ವೇಷಮೇತದುವದೇತಪದೇ ತ್ವಯೀಶೇ
 ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಭವಾಂಸ್ತುನುಭೃತಾಂ ಕಲ ಬಂಧುರಾಶ್ಚಾ || ೩೧ ||

ಕುರ್ವಂತಿಹಿ ತ್ವಯಿ ರತಿಂ ಕುತಲಾಃ ಸ್ವಆಶ್ವನ್
 ನಿತ್ಯಪ್ರಿಯೇ ಪತಿಸುತಾದಿಭಿರಾರ್ತಿಭ್ಯಃ ಕಮ್ |
 ತನ್ನ ಪ್ರಸೀದ ಪರಮೇಶ್ವರ ಮಾ ಸ್ವ ಛಿಂದ್ಯಾ
 ಆಶಾಂ ಭೃತಾಂ ತ್ವಯಿ ಚಿರಾದರವಿಂದನೇತ್ರ || ೩೨ ||

ಚಿತ್ತಂ ಸುಖೇನ ಭವತಾಪಹೃತಂ ಗೃಹೇಷು
 ಯನ್ನಿವಿಶತುತ ಕರಾವಸಿ ಗೃಹ್ಯಕೃಷ್ಣೇ |
 ಪಾದೌ ಪದಂ ನ ಚಲತಸ್ತವ ಪಾದಮೂಲಾದ್
 ಯಾಮಾ ಕಥಂ ಪ್ರಜನುಭೋ ಕರವಾಮ ಕಿಂ ವಾ || ೩೪ ||

ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಇಂತಹ ನಿಷ್ಕರವಾದ, ಅಪ್ರಿಯದಂತಿರುವ ಮಾತನ್ನು
 ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಅಕುಪ್ತ-ಅಕುಪ್ತ
 ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಿಂಪಾದವು ನೀರು ತುಂಬಿ ಮಂಜಾದವು. ಕೊನೆಗೆ
 ಅವರು ಧೈರ್ಯತಂದುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರಿಸಿಕೊಂಡು,
 ಪ್ರಣಯಕೊನದಿಂದ ಗದ್ಗದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಡಗಿ
 ದರು. || ೩೦ ||

ಗೋಪಿಯರು ಹೇಳಿದರು - ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭನೇ | ಇಂತಹ
 ನಿಷ್ಕರವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವುದು ನಿನಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿ
 ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮದೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ
 ನಿನ್ನ ಪಾದಮೂಲವನ್ನು ಸೇರಿದ್ದೇವೆ. ಸರ್ವತತ್ತ್ವ ಸ್ವತಂತ್ರನೇ
 ನಮ್ಮನ್ನು ತ್ಯಜಬೇಡ. ಆದಿ ಪುರುಷನಾದ ನಾರಾಯಣನು
 ಮೋಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷಿಗಳಾದ ಭಕ್ತರನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುವಂತೆ ಭಕ್ತರಾದ
 ನಮ್ಮನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ಪಾಲಿಸು. || ೩೦ || ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯನೇ ನೀನು
 ಸಮಸ್ತ ಧರ್ಮಗಳ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಬಲ್ಲವನಾಗಿರುವೆ. 'ತನ್ನ
 ವತಿ-ಪುತ್ರ, ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದೇ ಸ್ವೀಯದ
 ಸ್ವಧರ್ಮವಾಗಿದೆ' ಎಂದು ನೀನು ಹೇಳಿರುವುದು ಅಕ್ಷರಶಃ
 ಸಂಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರ ನಮಗೆ ನಿನ್ನ
 ಸೇವೆಮಾಡುವುದೇ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ನೀನೇ ಎಲ್ಲ
 ಉಪದೇಶಗಳ ಪರಮ ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿರುವೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭಗವಂತನೇ
 ಆಗಿರುವೆ. ನೀನೇ ಸಮಸ್ತ ಶರೀರಧಾರಿಗಳ ಸುಹೃದನೂ, ಆತ್ಮನೂ
 ಆಗಿರುವೆ ಮತ್ತು ಪರಮ ಪ್ರಿಯತಮನೂ ಆಗಿರುವೆ. || ೩೧ ||
 ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣರಾದ ಮಹಾಪುರುಷರು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರೇಮಿಸು
 ತಿರುವರು ಏಕೆಂದರೆ, ನೀನು ನಿತ್ಯ ಪ್ರಿಯನೂ, ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನೇ
 ಆಗಿರುವೆ. ಅನಿತ್ಯರಾದ, ದುಃಖಕೊಡುವಂತಹ ವತಿ-ಪುತ್ರರಿಂದ
 ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ? ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ! ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನ
 ನಾಗು, ಕೃಪೆ ದೋರು. ಕಮಲನಯನಾ ! ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದಲೂ
 ನಿನ್ನಲ್ಲಿಬಿರುವ ಸುಕೋಲವಾದ ಆಶಾಲತೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ
 ಹಾಕಬೇಡ. || ೩೨ || ಮನಮೋಹಿನಿ ! ಇದುವರೂ ನಮ್ಮ
 ಚಿತ್ತವು ಗೃಹಕೃತ್ಯದಲ್ಲೇ ತೊಡಗಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಕೈಗಳು
 ಅದರಲ್ಲೇ ತೊಡಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಾವು ನೋಡು-ನೋಡುತ್ತಾ ನಮ್ಮ
 ಚಿತ್ತವನ್ನು ಸುಖ ಸ್ವರೂಪನಾದ ನೀನು ಆವರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವೆ.
 ಇದರಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಯಾವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ, ಅದರ ಈಗಲಾ
 ದರೋ ನಮ್ಮ ಗತಿ-ಮತಿ ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿವೆ. ನಮ್ಮ ಈ
 ಕಾಲುಗಳು ನಿನ್ನ ಚರಣಕಮಲಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯೂ
 ಮುಂದಿಡಲು ಸಿದ್ಧರಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ನಾವು ಪ್ರಸಕ್ತ ಹೋಗುವು
 ದೆಂತು ? ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಾಡುವುದಾದರೂ ಏನು ? || ೩೪ ||
 ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭ, ಪ್ರಾಣಸಖನೇ ! ನಿನ್ನ ಕಿರುನಗೆಯಿಂದಲೂ, ಕುಡಿ
 ನೋಲದಿಂದಲೂ, ಮನೋಹರವಾದ, ಮಧುರವಾದ ಮೇಣು
 ಗಾನದಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಪ್ರೇಮ
 ಮತ್ತು ಮಿಲನದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಕಿಂದುಟಿಗಳ
 ಮೂಲಕ ಸುರಿದು ಅರಿಸಿಬಿಡು. ನೀನೇನಾದರೂ ಹಾಗೆ

ಸಿಂಚಾಂಗ ಸ್ವದ್ವಿಧರಾಮೃತಪೂರಕೇಣ
ಹಾಸಾವಲೋಕಕಲಗೀತಜಹೃಚ್ಚಯಾಗ್ನಿಮ್ ।
ನೋ ಚೇದ್ವಯಂ ವಿರಹಜಾಗ್ರುಪಯುಕ್ತದೇಹಾ
ಧ್ಯಾನೇನ ಯಾಮ ಪದಯೋಃ ಪದವೀಂ ಸಖೇ ತೇ ॥ ೩೫ ॥

ಯರ್ಹ್ಯಂಬುಜಾಶ್ಚ ತವ ಪಾದತಲಂ ರಮಯಾ
ದತ್ತಕ್ಷಣಂ ಕ್ಷುಪಿದರಣ್ಯಜನಪ್ರಿಯಾಶ್ಚ ।
ಅಸಾಕ್ಷ್ಯ ಪಕ್ಷಪ್ರತಿ ಸಾಸ್ತಸಮುತ್ಸಮಂಗ
ಸ್ಥಾತುಂ ತ್ವಯಾಭಿರಮಿತಾ ಒತ ಪಾರಯಾಮಃ ॥ ೩೬ ॥

ಶ್ರೀರ್ಯತ್ಪದಾಂಬುಜರಜಶ್ಚಕಮೇ ತುಲಸ್ಯಾ
ಲಬ್ಧ್ವಾಪಿ ವಕ್ಷಸಿ ಪದಂ ಕಿಲ ಭೃತ್ಯಜುಪ್ತಮ್ ।
ಯಸ್ಯಾಃ ಸ್ತುತೀಕ್ಷಣಕೃತೇಽನ್ಯಸುರಪ್ರಯಾಸ-
ಸ್ತದ್ವದ್ವಯಂ ಚ ತವ ಪಾದರಜಃ ಪ್ರಪಣ್ತಾಃ ॥ ೩೭ ॥

ತನ್ಮ ಪ್ರಸೀದ ನೃಪಿನಾದೃನ ತೇಽಂಘ್ರಿಮೂಲಂ
ಪ್ರಾಪ್ತಾ ವಿಸೃಜ್ಯ ವಸತೀಸ್ತದ್ವಪಾಸನಾಪಾಃ ।
ಪ್ತಾಂದರಸ್ಮಿತನಿರೀಕ್ಷಣಾತಿವ್ರಕಾಮ-
ತಸ್ತಾತ್ಮನಾಂ ಪುರುಷಭೂಷಣ ದೇಹಿ ದಾಸ್ಯಮ್ ॥ ೩೮ ॥

ವೀಕ್ತ್ವಾಲಕಾವೃತಮುಖಂತವ ಕುಂಡಲಶ್ರೀ-
ಗಂಡಸ್ತಲಾಧರಸುಧಂ ಹಸಿತಾವಲೋಕಮ್ ।
ವಿಕ್ರಾಧಮೇ ಚ ಭುಜದಂಡಯುಗಂ ವಿಯೋಷ್ಯ
ಪ್ತಾಃ ಶ್ರಿಯೈಕರಮಣಾಂ ಚ ಭವಾಮ ದಾಸ್ಯಃ ॥ ೩೯ ॥

ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ವಿರಹಾಗ್ನಿಗೆ ನಮ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ಬಲಿಗೊಟ್ಟು
ಧ್ಯಾನದ ಮೂಲಕ ನಿನ್ನ ಚರಣಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿ
ಬಿಡುವೆವು. ॥ ೩೫ ॥

ಕಮಲಾಕ್ಷನೇ! ನೀನು ವನವಾಸಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವೆ. ವನವಾಸಿ
ಗಳಾದ ನಾವೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದುದ
ರಿಂದಲೇ ನೀನು ಅವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಯಾರ
ಪಾದಪೀವೆಯು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೂ ಯಾವಾಗಲೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗು
ವುದೋ, ಅಂತಹ ಪಾದತಲವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವ ಸೌಭಾಗ್ಯವು
ನಮಗೂ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆದು ನೀನು ನಮ್ಮನ್ನು ದಾಸಿಯರನ್ನಾಗಿ
ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ನಾವು ಬೇರೆ
ಯವರ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ನಿಲ್ಲಲು ಆಸಮರ್ಥ
ರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಪತಿ-ಪುತ್ರರ ಸೇವೆಯಾದರೋ
ದೂರವೇ ಉಳಿಯಿತು. ॥ ೩೬ ॥ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ಯಾವ
ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕಡೆಗಣ್ಣು ನೋಟದ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಇತರ
ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮನ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಸಪಡುವರೋ
ಅಂತಹ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೂ ನಿನ್ನ ಹೃತ್ಕಮಲದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದರೂ
ಅಲ್ಲಿರುವುದು ಅವಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಸೇವಕ
ರಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಿನ್ನ ಪಾದಧೂಳಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಸವತಿಯಾದ
ತುಳಸಿದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಸೇವಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಪಡುತ್ತಿರುವಳು.
ಅವಳಂತೆ ನಾವೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಆ ಚರಣರಜಕ್ಕೆ ತರಣು
ಹೊಂದಿದ್ದೇವೆ. ॥ ೩೭ ॥ ಪಾಪಹರನೇ! ಪರಮೇಶ್ವರನೇ! ನಿನ್ನ
ಸೇವೆಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ನಾವು ಮನೆ-ಮಠಗಳನ್ನು
ವಿಡಿ-ಸುತರನ್ನು ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಸಕಲ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ
ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯಪಾದಗಳ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.
ಪುರುಷಭೂಷಣನೇ! ನಿನ್ನ ಅಂದವಾದ ಕಿರುನಗೆಯಿಂದಲೂ,
ಚೇತೋಹಾರಿಯಾದ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ನೋಟದಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ
ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕುಮಾಗ್ನಿಯು ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ.
ಇದರಿಂದ ದಹಿಸುತ್ತಿರುವ ನಮಗೆ ನಿನ್ನ ದಾಸ್ಯವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ
ಕಾಪಾಡು. ॥ ೩೮ ॥ ಪ್ರಿಯತಮನೇ! ನಿನ್ನ ಗುಂಗುರು ಕೊದಲ
ಗಳಿಂದ ಸಮಲಂಕೃತವಾದ ಮುಖಕಮಲವನ್ನೂ, ಘಟ-ಘಟಿಸುವ
ಕುಂಡಲಗಳಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಕಪೋಲಗಳನ್ನು, ಅಮೃತಕ್ಕೆ
ಸಮಾನವಾದ ಅಧರಾಮೃತವನ್ನು ಸುರಿಸುವ ಕೆಂದುಟಿಯನ್ನು
ನಯನಮನೋಹರವಾದ ಕಡೆಗಣ್ಣನ್ನೂ, ಚಿತ್ರಾಪಹಾರಕವಾದ
ಕಿರುನಗೆಯನ್ನು ಶರಣಾಗತರಿಗೆ ಅಭಯದಾನಮಾಡುವ ಎರಡು
ದುಂಡಾದ ಭುಜಗಳನ್ನೂ, ಅನುಪಮವಾದ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ
ಬೆಳಗುತ್ತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ನಿರಂತರ ಕ್ರೀಡಾಸ್ಥಳವಾದ ನಿನ್ನ ವಕ್ಷಸ್ಥಳವನ್ನೂ
ನೋಡಿ ನಾವು ದಾಸಿಯರಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ॥ ೩೯ ॥ ಪ್ರಿಯ
ತ್ಯಾಮುಂದರನೇ! ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ - ಮಧುರ
ಮಧುರ ಪದ-ಸ್ವರಂಜನಾರದ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಮೂರ್ಛನೆ
ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಿನ್ನ ವಂಶೀಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ನಿನ್ನ ಒಂದು
ಬಿಂದುವಿನ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೂ

ಕಾ ಸ್ತೌಂಗತೇ ಕಲಪದಾಯತಮೂರ್ಚಿತೇನ
ಸಮೋಹಿತಾದಿಸಯೋಜಿತಾಸ್ತಚ್ಚೇತಿಶೋಕಾನ್ಮಃ ।
ಶ್ರೀಲೋಕೈಸ್ತೌಭಗಮಿದಂ ಚ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ರೂಪಂ
ಯದೋದ್ಭವದ್ರಮಮೃಗಾಃ ಪುಲಕಾನ್ಯದಿಭೃನ್ ॥ ೪೦ ॥

ವೃಕ್ಷಂ ಭವಾನ್ ವೃಜಭಯಾರ್ತಿಹರೋಽಭಿಜಾತೋ
ದೇವೋ ಯಥಾಽಽದಿಪುರುಷಃ ಸುರಲೋಕಗೋಪ್ತಾ ।
ತನ್ನೋ ನಿಧೇಹಿ ಕರಪಂಕಜಮಾರ್ತಪಂಥೋ
ಪಪ್ತಸ್ತನೇಷು ಚ ತಿರುಚ್ಚ ಚ ಕಿಂಕರೀಣಾಮ್ ॥ ೪೧ ॥

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ

ಇತಿ ವಿಕಲ್ಪಿತಂ ತಾಸಾಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಯೋಗೇಶ್ವರೇಶ್ವರಃ ।
ಪ್ರಹಸ್ಯ ಸದಯಂ ಗೋಪೀರಾತ್ಮಾರಾಮೋಽಪ್ಯರೀರಮತ್
॥ ೪೨ ॥

ತಾಭಿಃ ಸಮೇತಾಭಿರುದಾರಚೇಷ್ಟಿಃ
ಪ್ರಿಯೇಶ್ವಗೋಪುಲ್ಲಮುಖೀಭಿರುಚ್ಚುತಃ ।
ಉದಾರಹಾಸದ್ವಿಜಕುಂದದೀಧಿತಿ-
ವೃರೋಚತ್ಯಕಾಂಶ ಇವೋದುಭಿವೃತಃ ॥ ೪೩ ॥

ಉಪಗೀಯಮಾಸ ಉದ್ಗಾಯಸ್ವನಿತಾಶತಮೂಢಮಃ ।
ಮಾಲಾಂ ಬಿಭೃದ್ವೈಜಯಂತೀಂ ವ್ಯಚರನ್ಮಂಡಯನ್ಮನಮ್
॥ ೪೪ ॥

ನದ್ಯಾಃ ಪುಲಿಸಮಾವಿಶ್ಯ ಗೋಪೀಭಿರ್ಹಿಮವಾಲುಕಮ್ ।
ರೇಮೇ ತತ್ತರಲಾನಂದ ಕುಮುದಾಮೋದಮಾಯುನಾ
॥ ೪೫ ॥

ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ದಾನಮಾಡುವ ನಿನ್ನ ಮನಮೋಹಕ ಸೌಂದರ್ಯದ ಗಣಿಯಾದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಗೋಪು, ಪಕ್ಷಿಗಳು, ವೃಕ್ಷಗಳೂ ಹಾಗೂ ಜಿಂಕೆಗಳೂ ರೋಮಾಂಚಿತವಾಗು ತ್ತವೋ, ಅಂತಹ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ, ಯಾವ ಸ್ತ್ರೀಯು ತಾನೆ ಲೋಕ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತಳಾಗದೆ ಇರಬಲ್ಲಳು ? ॥ ೪೦ ॥ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಂತೆಯೇ ನೀನೇ ವೃಜಮಂಡಲದ ಭಯ, ದುಃಖಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಸೆ ಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪ್ರಕಟನಾಗಿರುವೆ, ಎಂಬ ಮಾತು ನಮ್ಮಿಂದ ಮರೆ ಯಾಗಿಲ್ಲ, ದೀನ, ದುಃಖಿತರ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರೇಮವಿದೆ, ಕೃಪೆಯಿದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವೇ ಆಗಿದೆ. ಪ್ರಿಯತಮನೇ! ನಾವೂ ಕೂಡ ಬಹಳ ದುಃಖಿತರಾಗಿದ್ದೇವೆ, ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂಬ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಆಗ್ನಿಯು ನಮ್ಮ ವೃಕ್ಷಶೃಳವನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿದೆ. ನೀನು ಈ ದಾಸಿಯರ ವತ್ಸಲ್ಯ ಮೆಚ್ಚು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಕೋಮಲವಾದ ಕರಕಮಲವನ್ನಿರಿಸಿ ಆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಆರಿಸಿಬಿಡು. ನಮ್ಮನ್ನು ತನ್ನವರಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಮಗೆ ಜೀವನದಾನವನ್ನು ಕರುಣಿಸು ॥ ೪೦ ॥

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸನಕಾದಿ ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ, ಶಿವನೇ ಮೊದಲಾದ ಯೋಗೇಶ್ವರರಿಗೂ ಈಶ್ವರನು. ಗೋಪಿಕಾಸ್ತ್ರೀಯರ ದುಃಖದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಅವನ ಹೃದಯ ದಯಾರಸದಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಯಿತು. ಅವನು ಆತ್ಮಾರಾಮನಾಗಿ ಇದ್ದರೂ, ಇತರರ ಅವೇಶ್ವೆಯಲ್ಲದೆ ಆನಂದಪಡುವವನಾಗಿದ್ದರೂ ನಮಿಸುತ್ತಾ ಗೋಪಿಕೆಯರೊಡನೆ ರಾಸಕ್ರೀಡೆಯಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ॥ ೪೨ ॥ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನೊಡನಿದ್ದ ಗೋಪಿಯರೊಡನೆ ಉದಾರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಲು ತೊಡಗಿದನು. ಅವನು ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ದೀರಿದಾಗ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮೊಗ್ಗಿನಂತಹ ಶುಭ್ರವಾದ ಹಲ್ಲುಗಳು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವನ ಕಟಾಕ್ಷವಿಶ್ವಾಸ ದಿಂದ ಗೋಪಿಕೆಯರ ಮುಖಗಳು ನಿಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ನಕ್ಷತ್ರ ಗಳಿಂದ ಚಂದ್ರನು ಪರಿವೃತನಾಗಿರುವಂತೆ - ಹಿರಿ ಹಿರಿಹಿಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದ ಗೋಪಿಕೆಯರಿಂದ ಪರಿವೃತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವಿರಾಟನು ತ್ತಿದ್ದನು. ॥ ೪೩ ॥ ನೂರಾರು ಗೋಪಿಕೆಯರ ಗುಂಪಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವೈಜಯಂತೀ ವನಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ವೃಂದಾವನದ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿ ಗೋಪಿಯ ರೊಡನೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಗೋಪಿಯರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯತಮನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ರೀರಾಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೋಪಿಕೆಯರ ಪ್ರೇಮ-ಸೌಂದರ್ಯ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ॥ ೪೪ ॥ ಇದಾದ ಬಳಿಕ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೋಪಿಕೆಯರೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದವೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಯಮುನೆಯ ಪಾವನ ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ವದಾರ್ವಣ ಮಾಡಿದನು. ಅದು ಯಮುನೆಯ ತಣ್ಣಗೆಯ ತರಂಗಗಳ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಅಲುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಮಲ-ಕನ್ಯಾದಿಲಿಗಳ ಪರಮಳದ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಅಂತಹ ಆನಂದಪ್ರದ ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಗೋಪಿಯರೊಡನೆ ರಾಸಲೀಲೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ॥ ೪೫ ॥

ಚಾತುಪ್ರಸಾರಪರಿರಂಭಕರಾಲೋರು-

ನೀವೀಶ್ವನಾಲಭನನರ್ಮನಬಾಗ್ರಪಾತ್ಯಃ |

ಕ್ಷೀಲ್ಯಾವಲೋಕಹಸಿತ್ಯವ್ರಜಸುಂದರೀಣಾ

ಮುಕ್ತಂಭಯಸ್ತಪತಿಂ ರಮಯಾಂಚಿಕಾರ || ೪೬ ||

ಏವಂ ಭಗವತಃ ಕೃಷ್ಣಾಲ್ಲಬ್ಧಮಾನಾ ಮಹಾತ್ಮನಃ |

ಆತ್ಮಾನಂ ಮೇನೀರೇ ಸ್ವಿಕಾಂ ಮಾನಿಸ್ಕೋಽಭ್ಯಧಿಕಂ ಭುವಿ

|| ೪೭ ||

ತಾಸಾಂ ತತ್ಸಂಭವದಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಮಾನಂ ಚ ಕೇಶವಃ |

ಪ್ರಕಮಾಯ ಪ್ರಸಾದಾಯ ತತ್ಪ್ರವಾಂತರಧೀಯತ

|| ೪೮ ||

ತೋರುಗಳನ್ನು ಅಗಲವಾಗಿ ಚಾಚಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದಲೂ, ಕೈಗಳಿಂದ ಮುಂಗುರುಳನ್ನು ನೇವರಿಸುವುದರಿಂದಲೂ, ಗೋಪಿಕಾ ಸ್ವೀಯರ ದಿವ್ಯ ಪ್ರೇಮಭಾವವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವರೊಡನೆ ಕ್ರೀಡೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. || ೪೬ || ಉದಾರ ಶರೀರಮಣಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೀಗೆ ಗೋಪಿಕೆಯರನ್ನು ಸಮ್ಮಾನಿಸಿದಾಗ ಗೋಪಿಕೆಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಸಮಸ್ತ ಸ್ವೀಯರಲ್ಲಿ ನಾವೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗಿದ್ದೇವೆ, ನಮ್ಮಂತೆಯೆ ಬೇರೆ ಯಾರು ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವ ಉದಿಸಿತು. || ೪೭ || ಆಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೋಪಿಯರ ಸೌಂದರ್ಯಮದವನ್ನೂ ಮತ್ತು ತಾವೇ ಅಧಿಕರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಗರ್ವಪಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಅವರ ಮದವನ್ನೂ, ಗರ್ವವನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಡನೆಯೇ ಅವರ ನಡುವಿನಿಂದ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು. || ೪೮ ||

ಇಪ್ರಕ್ರೋಧಸ್ತನಯ ಅಧ್ಯಾಯಃ ಮುಗಿಯಿತು. || ೨೯ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ದಶಮ ಸ್ಕಂಧೇ ಪೂರ್ವಾರ್ಧಃ

ಭಗವತೋ ರಾಸಕ್ರೀಡಾವರ್ಣನಂ ನಾಮೃತೋನತ್ರಂತೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೨೯ ||

ಮೂವತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಗೋಪಿಯರ ವಿರಹವೇದನೆ

ಶ್ರೀಕುಶ ಉವಾಚ

ಅಂತರ್ಹಿತೇ ಭಗವತಿ ಸಹಸೈವ ವ್ರಜಾಂಗನಾಃ |

ಅತಸ್ಕಂಪ್ರಮುಚಕ್ಷಾಣಾಃ ಕರಿಣ್ಯ ಇವ ಯೂಥಪಮ್

|| ೧ ||

ಗತ್ಯಾನುರಾಗ್ಭಿತ್ತವಿಭ್ರಮೇಕ್ಷಿತೈ-

ರ್ಮನೋರಮಾಲಾಪವಿಹಾರವಿಭ್ರಮೈಃ |

ಅಕ್ಷಿಪ್ರಚಿತ್ತಾಃ ಪ್ರಮದಾ ರಮಾಪತೇಃ

ತಾಸ್ಮಾ ವಿಚೀಷ್ಠಾ ಜಗೃಹುಸ್ತದಾತ್ಮಿಕಾಃ || ೨ ||

ಗಮಿಸ್ತಿತಪ್ರೇಕ್ಷಣಭಾಷಣಾದಿಶು

ಪ್ರಿಯಾಃ ಪ್ರಿಯಸ್ಯ ಪ್ರತಿರೂಢಮೂರ್ತಯಃ |

ಅಸಾವಹಂ ತ್ವಿತ್ಯಬಲಾಸ್ತದಾತ್ಮಿಕಾ

ನೈವೇದಿಪುಃ ಕೃಷ್ಣವಿಹಾರವಿಭ್ರಮಾಃ || ೩ ||

ಶ್ರೀಕುಶಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಐರಿಕ್ಷಿತ್ವಾದಿನೇ ! ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು. ಅವನನ್ನು ಕೂಡ ವ್ರಜಯುವತಿಯರು ಸಲಗವನ್ನಾಗಲಿವೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲೆಂದೆ ವಿರಹಯಾತನೆಯಿಂದ ಪರಿತಪಿಸತೊಡಗಿದರು. || ೧ || ರಮಾ ಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮದೋನ್ಮತ್ತ ಗಜವಾದವನು ಸಡಿಲೆಯಂತಹ ಗಂಭೀರವಾದ ಸಡಿಲೆಯಿಂದಲೂ, ಪ್ರೇಮಪೂರಿತವಾದ ಕಿರುನಗೆ ಯಿಂದಲೂ, ಚೀತೋಚ್ಚಾರಿಯಾದ ಕಂಠಗಟ್ಟಣ ಸೋಲದಿಂದಲೂ, ಮನೋಹರವಾದ ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪಗಳಿಂದಲೂ, ಭಸ್ಮ-ಭಸ್ಮವಾದ ಲೀಲಾವಿನೋದಗಳಿಂದಲೂ, ಶೃಂಗಾರ ರೂಪವ ಭಂಗಿಗಳಿಂದಲೂ ಅಕರ್ಷಿತರಾದ ಗೋಪಿಕಾಸ್ವೀಯರು ಅವನನ್ನೇ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಹನ್ನಯರಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರು. ತಾವೇ ಕೃಷ್ಣನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕೊಂಡು ಕೃಷ್ಣನಾದಂತೆಯೇ ಕ್ರೀಡೆಗಳನ್ನಾಡ ತೊಡಗಿದರು. || ೨ || ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯತಮನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ನಡೆ-ನುಡಿ, ಹಾಸ್ಯ-ವಿನೋದ, ಕಿರುನಗೆ-ಮಂದಹಾಸ, ಭಾವ-ಭಂಗಿಗಳು, ಸರಸ-ಸಲ್ಲಾಪಗಳು, ಪ್ರೇಮಾಲಾಪಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಕೃಷ್ಣನ ಭಾವ-ಭಂಗಿಗಳಂತೆ ಗೋಪಿ ಯರು ಆಗಿಬಿಟ್ಟವು. ಅವರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಗತಿ-ಮತಿ ಸಾಕಾರ ಗೊಂಡಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರೆತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸ್ವರೂಪರೇ ಆಗಿ, ಅವನ ಲೀಲಾ-ವಿಲಾಸವನ್ನು ಅನುಕರಣ ಮಾಡುತ್ತಾ 'ನಾನೇ ಕೃಷ್ಣನಾಗಿದ್ದೇನೆ' ಹೀಗೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದರು. || ೩ ||

ಗಾಯಂತ್ಯ ಉಚ್ಚೈರಮುಮೇವ ಸಂಪತಾ
 ಎಚ್ಚುರುನ್ವತವದ್ ವವಾದ್ ವನಮ್ |
 ಕಪ್ರಚ್ಛುರಾಕಾಶವದಂತರಂ ಬಹಿ-
 ಭೂತೇಷು ಸಂತಂ ಪುರುಷಂ ವನಸ್ಪತೀನ್ || ೧ ||

ದೃಷ್ಟೋ ವ : ಕಚ್ಚದಶ್ಚ ಪಕ್ಷ ನೈಗ್ರೋಧ ನೋ ಮನಃ |
 ಸಂದಮಾನುರ್ಗತೋ ಹೃತ್ಪಾ ಪ್ರೇಮಹಾಸಾವಲೋಕೈಃ
 || ೨ ||

ಕಚ್ಚಿತ್ ಕುರುಕಾಶೋಕನಾಗಪುನ್ಯಾಗಚಂಪಕಾಃ |
 ರಾಮಾನುಜೋ ಮಾನಿನೀನಾಮಿಮೋ ದರ್ಶಹರ್ಮತಃ
 || ೩ ||

ಕಚ್ಚಿತ್ತಲಸಿ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಗೋವಿಂದಚರಣಪ್ರಿಯೇ |
 ಪತ ತ್ವಾಲಿಕುಲೈರ್ಬಿಭೃದ್ವಪ್ಪೋಷಿಪ್ರಿಯೋಽಚ್ಯುತಃ
 || ೪ ||

ಮಾಲತ್ಯದರ್ಶಿ ವಃ ಕಚ್ಚಿನ್ಮಲ್ಲಿಕೇ ಜಾತಿ ಯೂಥಿಕೇ |
 ಪ್ರೀತಿಂ ವೋ ಜನಯಾನ್ ಯಾತಿ ಕದ್ವರ್ತನ ಮಾಧವಃ
 || ೫ ||

ಜೊತಪ್ರಿಯಾಲಪನಾಸನಕೋವಿದಾರ-
 ಜಂಬುರ್ಗಬಿಲ್ವಬುರಾದ್ರಕದಂಬನೀಪಾಃ |
 ಯೇನೈ ಪರಾರ್ಥಭವತಾ ಯಮುನೋಪಕೂಲಾಃ
 ಶಯಂಪು ಕೃಷ್ಣಪದವೀಂ ರಹಿತಾತ್ಮನಾಂ ವಃ || ೬ ||

ಅವರೆಲ್ಲರೂ ವರಸ್ಥರ ಸೇರಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಗುಣಾನ
 ವನ್ನು ಮಾರತೊಡಗಿದರು ಮತ್ತು ಉನ್ಮತ್ತರಾಗಿ ಒಂದು ವನವಿಂದ
 ಇನ್ನೊಂದು ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹುಡುಕಿ
 ಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ವರಿಣ್ಣಿತನೇ | ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ದೂರ
 ವೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದನು ? ಅವನಾದರೋ ಸಮಸ್ತ ಜಡ-ಚೇತನ
 ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಹೊರಗೂ ಆಕಾಶದಂತೆ
 ಎಕರಡಾಗಿ ನೆಲೆಯೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದನು,
 ಅವರಲ್ಲೇ ಇದ್ದನು ; ಆದರೆ ಅವನನ್ನು ನೋಡದೆ ಗೋಪಿಯರು
 ವನಸ್ತಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಡ-ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಲ್ಲಿರುವನೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ
 ತೊಡಗಿದರು. || ೧ ||

(ಗೋಪಿಯರು ಮೊದಲಿಗೆ ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳ ಬಳಿಗೆ
 ಹೋಗಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿದರು.) ಎಲೈ ಅರಣ್ಯ ಮರವೇ ! ಬಸರಿ
 ಮರವೇ ! ಅಲದ ಮರವೇ ! ನಂದನಂದನ ಶ್ಯಾಮಕುಂದರನು
 ತನ್ನ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣ ನುಸುನೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಕಡಗಣ್ಣಿನೋಟ
 ದಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವನು. ಅಂತಹ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು
 ನೀವು ನೋಡಿರುವಿರಾ ? || ೨ || ಕುರುವಕ ವೃಕ್ಷವೇ ! ಅಶೋಕ
 ವೃಕ್ಷವೇ ! ಸಾಗ-ಪುನ್ನಾಗ ವೃಕ್ಷಗಳೇ ! ಚಂಪಕ ವೃಕ್ಷಗಳೇ !
 ನೀವಾದರೂ ಹೇಳಿರಿ. ಕೇವಲ ಕಿರುನಗೆಯಿಂದಲೇ ಮಾನಿನಿಯರ
 ಸೊಕ್ಕನ್ನು ಮುರಿಯುವ ಬಲರಾಮನ ತಮ್ಮನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು
 ನೀವೇನಾದರೂ ನೋಡಿರುವಿರಾ ? ಅವನಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು ?
 || ೩ || (ಈಗ ಅವರು ಹೆಣ್ಣು ಜಾತಿಯ ಗಿಡಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ
 ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.) ತುಳಸೀದೇವಿ ! ನಿನ್ನ ಹೃದಯವಾದರೋ ಬಹಳ
 ಕೋಮಲವಾಗಿದೆ. ನೀನು ಎಲ್ಲ ಜನರ ಮಂಗಳವನ್ನು ಉಂಟು
 ಮಾಡುವೆ. ಭಗವಂತನ ಚರಣಗಳನ್ನು ನೀನು ಬಹಳವಾಗಿ
 ಪ್ರೀತಿಸುವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ದುಂದಗಳು ಗುಂಪು-ಗುಂಪಾಗಿ
 ನಿನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಇನಿಯನು ನಿನ್ನನ್ನು
 ಧರಿಸಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ನಿನಗೆ ಅತಿಪ್ರಿಯನೊಬ್ಬನ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು
 ನೀವೇನಾದರೂ ಕಂಡೆಯಾ ? || ೪ || ಜಾಜಿಗಿಡವೇ ! ಮಲ್ಲಿಗೆ
 ಗಿಡವೇ ! ಜಾಜಿ ಸೇವಂತಿಗಳಿರಾ ! ತನ್ನ ಕರಸ್ತರ್ಕದಿಂದ
 ನಮಗೆ ಅನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಪ್ರಿಯತಮನಾದ ಮಾಧವ
 ನೇನಾದರೂ ಇತ್ತಕಡೆಯಿಂದ ಹೋದುದನ್ನು ನೀವೇನಾದರೂ
 ಕಂಡಿರಾ ? || ೫ || ಪರೋಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಯಮುನಾನದಿಯ
 ತೀರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಮಾವು, ಪ್ರಿಯಾಳು, ಹಲಸು, ಅನನ,
 ಕೇಚವಾಳ, ನೇರಳೆ, ಉಕ್ಕ, ಬಿಲ್ವ, ವಕುಳ, ಹುಳಮಾವು, ಕದಂಬ,
 ನೀರಂಜಿ - ಇದೇ ಮುಂತಾದ ವೃಕ್ಷಗಳ ಅಧಿದೇವತೆಗಳಿರಾ !
 ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯತಮನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಬುದ್ಧಿಶೂನ್ಯರಾಗಿರುವ ನಮಗೆ
 ಅವನು ಹೋದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ದಯಮಾಡಿ ತಿಳಿಸಿರಿ. || ೬ ||
 ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇಯಸಿಯಾದ ಭೂದೇವಿಯೇ ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಚರಣ
 ಕಮಲಗಳ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಪಡೆದು ಅನಂದಭರಿತಳಾಗಿ, ತೃಣ
 ಲತಾದಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಕನಗುಂಟಾದ ರೋಮಾಂಚವನ್ನು ಪ್ರಕಟ
 ಪಡಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲ ! ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಎಂತಹ ತಪಸ್ಸನ್ನು
 ಆಚರಿಸಿದೆ ? ನಿನ್ನ ಈ ಉಲ್ಲಾಸ-ವಿಲಾಸವು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ

ಕಿಂತೇ ಕೃತಂ ಕ್ಷಿತಿ ತಪೋ ಒತ ಕೇಶವಾಂಘ್ರಿ-
ಸ್ತೋತ್ರವೋಽಪ್ತುಲಕಿತಾಂಗದುಹ್ಯರ್ವಿಭಾಸಿ |
ಅಪ್ಯಂಘ್ರಿಸಂಭವ ಉರುಕ್ರಮವಿಕ್ರಮಾದ್ ವಾ
ಅಹೋ ವರಾಹವಪುಷಃ ಪರಿರಂಭಣೇನ || ೧೦ ||

ಅಪ್ಯೇಣಾಪ್ತುಪಗುಃ ಪ್ರಿಯಮೀಶ ಗಾಂಧ್ಯ-
ಸ್ತಸ್ತೌ ದೃಶಾಂ ಸಖ ಸುನಿರ್ವೃತಮಚ್ಚುತೋ ವಾ |
ಕಾಂತಾಂಗಸಂಗಕುಚಕುಂಕುಮರಂಜಿತಾಯಾಃ
ಕುಂದ್ರಪು ಕುಲಪತೇರಿಹ ವಾತಿ ಗಂಧಃ || ೧೧ ||

ಬಾಹುಂ ಪ್ರಿಯಗಂಧ ಉಪಧಾಯ ಗೃಹಿತಪದ್ಮೋ
ರಾಮಾನುಜಸ್ತುಲಸಿಕಾಲಿಕುಚೈರ್ಮದಾಂಧ್ಯಃ |
ಅನ್ವೀಯಮಾನ ಇಹ ವಸ್ತರಮ ಪ್ರಣಾಮಂ
ಕಂ ವಾಙ್ಗನಂದತಿ ಚರನ್ಮಯಾವಲೋಕ್ಯ || ೧೨ ||

ಪೃಭೃಕೇಮಾ ಲತಾ ಬಾಹೂನಪ್ಕಾಶ್ಚಿಷ್ಣಾ ದನಸ್ತತೇ |
ಕೂನಂ ತತ್ಕರದಪ್ಪಾ ಬಿಭ್ರತ್ಕುಪ್ತುಲಕಾನ್ಯಹೋ
|| ೧೩ ||

ಇಮ್ನಸ್ತುತನುಗೋಗೋಪ್ಯಃ ಕೃಷ್ಣಾನ್ವೇಷಣಕಾತರಾಃ |
ಲೀಲಾ ಭಗವತ್ಸಾಸ್ತಾ ಹ್ಯನುಚಿಕ್ರುಸ್ತದಾತ್ಮಿಕಾಃ
|| ೧೪ ||

ಕಸ್ಯಾಶ್ಚಿತ್ತೋತ್ತಮಾಯಂತ್ಯಾಃ ಕೃಷ್ಣಾಯಂತ್ಯಪಿಒತ್ತ ನಮಃ |
ತೋಕಾಯಿತ್ಯಾ ರುದತ್ಯನ್ಯಾ ಪದಾಹಂಭಕಟಾಯತೀಮ್
|| ೧೫ ||

ದೃತ್ಯಾಯಿತ್ಯಾ ಬಹಾರಾನ್ಯಾಮೇಕಾ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಥಭಾವನಾಮ್ |
ವಿಂಗಯಾಮಾಸ ಕಾಪ್ಯಂಘ್ರೀ ಕರ್ಷಂತೀ ಘೋಷನಿಪ್ಪನ್ಯೈಃ
|| ೧೬ ||

ಚರಣಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಉಂಟಾಯಿತೇ ? ಅಥವಾ ವಾಮನಾವತಾರ
ದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಅಳಿದ ಕಾರಣ
ದಿಂದಾಯಿತೇ ? ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಭಗವಾನ್ ವರಾಹನ
ಅಂಗ-ಸಂಗದ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಯಿತೇ ?
ದಯಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಇನಿಯನು ಎಲ್ಲಿರುವೆನೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು
ಕಾಪಾಡು. || ೧೦ || ಗಳತಿಯಾದ ಹುಲ್ಲೆಯೇ ! ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ
ತಮನು ತನ್ನ ಬೇರೆಯ ಪ್ರಿಯತಮೆಯೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ
ಸುಂದರವಾದ ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಹಬ್ಬುವನ್ನು
ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಇತ್ತಕಡೆ ಏನಾದರೂ ಒಂದನೇ ? ಸಂಭ್ರಮದ
ಆಲಿಂಗನದಿಂದ ಪ್ರೇಯಸಿಯ ಕುಚಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಕುಂಕುಮಕೇಸರಿ
ಯಿಂದ ಕೆಂಪೇರಿದ ಗೋಕುಲಪತಿಯಾದ ತ್ರಿಲೋಕನು ವತ್ಸಲ್ಯ
ದಲ್ಲಿ ತೋರುತ್ತಿರುವ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮಾಲೆಯ ಸುಗಂಧವು ಸರ್ವತ್ರ
ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಕಾಂತನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲೋ
ಇರಬೇಕು. ಸಖಿಯೇ ! ಎಲ್ಲಿರುವೆನೆಂದು ಹೇಳು. || ೧೧ ||
ವೃಕ್ಷಾರ್ಥದೇವತೆಗಳಿರಾ ! ಬಲರಾಮನ ಸೋದರನಾದ ನಮ್ಮ
ಪ್ರಿಯತಮನು ಧರಿಸಿದ ಕುಳಸಿಮಾಲೆಯ ಸುಗಂಧದಿಂದ
ಆಕರ್ಷಿತನಾದ ದುಂಬಿಗಳ ಗುಂಪು ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ
ಹೋಗುತ್ತಾ ಇರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಕಾಂತನು ತನ್ನ ಒಂದು
ತೊಳನ್ನು ಪ್ರೇಯಸಿಯ ಹೆಗಲಮೇಲಿಟ್ಟು ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಿಂದ
ಕಮಲವುಷ್ಪವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ಇತ್ತಕಡೆ ಒಂದನೇ ? ಅವನಿಗೆ
ಪ್ರಣಾಮಮಾಡಲೆಂದೇ ನೀವು ಬಗ್ಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.
ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕವಾದ ಕುಡಿಸೋಟದಿಂದ ಅವನೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು
ಅಭಿನಂದಿಸಿರಬೇಕು. || ೧೨ || ಸಖಿಯರೇ ! ಈ ಲತೆಗಳಲ್ಲಿ
ಕೇಳಿರಿ. ಇವುಗಳು ತಮ್ಮ ಪತಿಯಾದ ವೃಕ್ಷದ ರೆಂಬೆಗಳೆಂಬ ತೋಳು
ಗಳಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯತಮನಾದ ತ್ರಿಲೋಕನ
ನಖಿಕ್ಷತ್ತದಿಂದಲೇ ರೋಮಾಂಜಿತವಾಗಿವೆ. ಆಹಾ ! ಇವರ
ಸೌಭಾಗ್ಯವೆಂತಹದು ? || ೧೩ ||

ಪರಿಣಿತನೇ ! ಹೀಗೆ ಉನ್ಮತ್ತರಾದ ಗೋಪಿಯರು ಪ್ರಲಾಪಿ
ಸುತ್ತಾ ಭಗವಾನ್ ತ್ರಿಲೋಕನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ - ಹುಡುಕುತ್ತಾ
ಕಾತರರಾಗಿದ್ದರು. ಹಾಗೇ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದ ಗೋಪಿಯರಿಗೆ ಪುನಃ
ತನ್ನಯತೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ತಾವೇ ಕೃಷ್ಣನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು
ಭಗವಂತನ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡಿ
ತೋಡಗಿದರು. || ೧೪ || ಒಬ್ಬಳು ಪೂತನೆಯಾದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು
ತ್ರಿಲೋಕನಾಗಿ ಅವಳ ಸ್ತನವಾಸ ಮಾಡಿಕೊಡಗಿದಳು. ಒಬ್ಬಳು
ಬಂಡಿಯಾದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಬಾಲಕೃಷ್ಣನಾಗಿ ಆಳುತ್ತಾ ಆಳೆಯನ್ನು
ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದ್ದುತ್ತಿರಳು. || ೧೫ || ಒರ್ವಗೋಪಿಯು ಬಾಲ
ಕೃಷ್ಣನ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದಾಗ ಪುಣ್ಯವರ್ತನ ಭಾವವನ್ನು
ಹೊಂದಿದ್ದ ಗೋಪಿಯು ಆಳೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು
ಹೋಗುವಳು. ಕೆಲವು ಗೋಪಿಯರು ಬಾಲಮುಕುಂದನಂತೆ
ಅಂಬಿಕಾಲಿಕ್ಕುತ್ತಾ ನಡೆಯತೊಡಗಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಕಾಲುದುಗೆಗಳು
ಝಣ-ಝಣ ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. || ೧೬ ||

ಕೃಷ್ಣರಾಮಾಯಿತೇ ದ್ವೇ ತು ಗೋಪಾಯಂತ್ಯತ್ತ ಕಾಶ್ವನ |
ವತ್ಸಾಯತೀಂ ಹಂತಿ ಚಾನ್ಯಾ ತತ್ಕೃತಾ ತು ಬಕಾಯತೀಮ್ || ೧೭ ||

ಆಹೂಯ ದೂರಗಾ ಯದ್ವತ್ಕೃಷ್ಣಸುಮನುಕುರ್ವತೀಮ್ |
ವೇಣುಂ ಕ್ಷಣಂತೀಂ ಶ್ರೀದಂತೀಮನ್ಯಾಃ ಶಂಕಂತಿ ಸಾಧ್ವಿತಿ || ೧೮ ||

ಕೃಷ್ಣಾಂಚಿತ್ಪುರುಷಂ ಸ್ತಸ್ಯ ಚಲಂತ್ಯಾಹಾಪರಾ ನನು |
ಕೃಷ್ಣೋಽಹಂ ಪತ್ಯತ ಗತಿಂ ಲಲಿತಾಮಿತಿ ತನ್ಮನಾಃ || ೧೯ ||

ಮಾ ಭೈಷ್ಠ ವಾಹವರ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ಪತ್ಯಾಣಾಂ ವಿಹಿತಂ ಮಯಾ |
ಇಷ್ಟಕ್ಷೇಪಕೇನ ಹರ್ಷೇನ ಯತಂತ್ಯುನ್ನಿದಧೇಽಂಬರಮ್ || ೨೦ ||

ಆರುಹ್ಯೈಕಾ ಪದಾಽಽಕ್ರಮ್ಯ ಶಿರಸ್ಯಾಹಾಪರಾಂ ಸೃಪ |
ದುಷ್ಪಾಘೇ ಗುಚ್ಛಚಾತೋಽಹಂ ವಿಲಾಸಾಂ ನನು ದಂಡಧೃಕ್ || ೨೧ ||

ಪತ್ಯೈಕೋವಾಚ ಹೇ ಗೋಪಾ ದಾವಾಗ್ನಿಂ ಪತ್ಯತೋಲ್ಪಗಾಮ್ |
ಚಕ್ಷೂಷ್ಯಾತ್ಪದಧ್ವಂ ವೋ ವಿಧಾಸ್ಯೇ ಕ್ಷೇಮಮಂಜಸಾ || ೨೨ ||

ಬದ್ಧಾಸ್ತಯಾ ಸೃಜಾ ಕಾಚಿತ್ತಸ್ವಿ ತತ್ರ ಉಲೂಖಿಲೇ |
ಭೀತಾ ಸುದೃಕ್ಪಿಥಾಯಾಸ್ಯಂ ಭೇಚೇ ಭೀತಿನಿಡಂಬನಮ್ || ೨೩ ||

ಏದಂ ಕೃಷ್ಣಂ ಪೃಚ್ಛಮಾಣಾ ವೃಂದಾದಸಲತಾಸ್ತರೂನ್ |
ವ್ಯಚಕ್ಷತ ವನೋದ್ದೇಹೇ ಪದಾನಿ ಪರಮಾತ್ಮನಃ || ೨೪ ||

ಪದಾನಿ ವೃಕ್ತಮೇತಾನಿ ನಂದಸೂನೋರ್ಮಹಾತ್ಮನಃ |
ಲಕ್ಷ್ಮಂತೇ ಹಿ ಧೃಷಾಂಭೋಽವಚ್ಛಾಂಕುಶಯವಾದಿಭಿಃ || ೨೫ ||

ಒಬ್ಬಳು ಕೃಷ್ಣನಾದರೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಒಲರಾಮಳಾದಳು. ಉಳಿದ ಗೋಪಿಯರು ಗೊಲ್ಲಬಾಲಕರಾದರು. ಒಬ್ಬಳು ವತ್ಸಾಸುರನಾದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಬಕಾಸುರಳಾದಳು. ಆಗ ಗೋಪಿಯರು ಬೇರೆ-ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿ ವತ್ಸಾಸುರ ಮತ್ತು ಬಕಾಸುರರಾದ ಗೋಪಿಯರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. || ೧೭ || ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವನದಲ್ಲಿ ಕೊಳಲನ್ನೊದ್ದಿ ದೂರಕ್ಕೆ ಹೋದ ಹಸುಗಳನ್ನು ಕರೆಯುವಂತೆ ಓರ್ವಗೋಪಿಯು ನುಡಿತೊಡಗಿದಳು. ಆಗ ಉಳಿದ ಗೋಪಿಯರು ಗೊಲ್ಲಬಾಲಕರಂತೆ ಭಲೇ! ಭಲೇ ಕೃಷ್ಣ! ಎಂದು ಪ್ರಶಂಸಿತೊಡಗಿದರು. || ೧೮ || ಓರ್ವ ಗೋಪಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಕೃಷ್ಣನೆಂದೆ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸಖಿಯ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಕೈಯನ್ನಿಟ್ಟು ನಡೆಯುತ್ತಾ ಉಳಿದ ಗೋಪಿಯರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ - 'ಮಿತ್ರರೇ! ನಾನು ಕೃಷ್ಣನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನೀವೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಮನೋಹರವಾದ ನಡಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿರಿ'. || ೧೯ || ಯಾರೋ ಓರ್ವ ಗೋಪಿಯು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಾಗಿ 'ಎಲೈ ವ್ರಜವಾಸಿಗಳೇ! ನೀವೆಲ್ಲ ಬಿರುಗಾಳಿ - ನೀರಿನಿಂದ ಹದರಬೇಡಿರಿ. ಅದರಿಂದ ರಕ್ತಿಸಿಕ್ಕೊಳ್ಳುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ನಾನು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೇನೆ'. ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ - ಗೋವರ್ಧನೋದ್ಧರಣವನ್ನು ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ತನ್ನ ಮೇಲ್ದೊಡ್ಡಿಕೆಯನ್ನೇ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವಳು. || ೨೦ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಒಬ್ಬಳು ಕಾರಿಯ ನಾಗನಾದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಾಗಿ ಆಕೆಯ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಲುನ್ನಿಟ್ಟು ಹತ್ತಿಕೊಂಡು - 'ಎಲೈ ದುಷ್ಟ ಸರ್ಪವೇ! ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗು. ನಾನು ದುಷ್ಟರ ದಮನಕ್ಕಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು. || ೨೧ || ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಓರ್ವಗೋಪಿಯು ಹೇಳಿದಳು - ಎಲೈ ಗೋಪರೇ! ನೋಡಿ, ಕಾಡಿಗೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಕಾಡ್ಗಿಡ್ಡು ಹತ್ತಿಕೊಂಡಿದೆ. ನೀವೆಲ್ಲ ಬೇಗ-ಬೇಗನೇ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಿ. ನಾನು ನಿರಾ ಯಾಸವಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವೆನು. || ೨೨ || ಓರ್ವ ಗೋಪಿಯು ಯತೋದೇಯಾದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಳಾದಳು. ಯತೋದೇಯಾದ ಗೋಪಿಯು ಹೂವಿನ ಹಾರದಿಂದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಒರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ರೀತಿಯನ್ನು ನುಡಿದರೆ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಾದ ಗೋಪಿಯು ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಭಯಗೊಂಡವಳಂತೆ ಅಣಕವಾಡಿದಳು. || ೨೩ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಹೀಗೆ ಗೋಪಿಯರು ನಾನಾ ಭಾವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ರೀಲಾವಿನೋದಗಳನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿದ ನಂತರ ವ್ರಜ - ಮರ - ಗಿಡ - ಒಳ್ಳೆಗಳಲ್ಲಿ - ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಲ್ಲಿರುವನು? ಪ್ರಿಯ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಂಡಿರಾ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸತೊಡಗಿದರು. ಹೀಗೆ ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಚರಣ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಕಂಡರು. || ೨೪ || ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪರಸ್ಪರ ಮಾತನಾಡಿ ಕೊಂಡರು - ಸಖಿಯರೇ! ಈ ಚರಣ ಚಿಹ್ನೆಯು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಉದಾರಕಿರೋಮುಗ ನಂದನಂದನ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನದೇ ಆಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಧ್ವಜ, ಕಮಲ, ವಜ್ರ, ಅಂಕುಶ ಮತ್ತು ಯವಾದಿಗಳ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. || ೨೫ ||

ಶೈಲ್ಯಃ ಪದ್ವಸ್ತಪದವಿಮುನ್ವಿಚ್ಛಂಶ್ಚೋಽಗ್ರತೋಽಬಲಾಃ |
ಬಧ್ನಾಃ ಪದ್ವಃ ಸುಪುಕ್ತಾನಿ ಎಲೋಕ್ಯಾರ್ತಾಃ ಸಮಬ್ರುವನ್ |
|| ೨೬ ||

ಕಸ್ಯಾಃ ಪದಾನಿ ಚೈತಾನಿ ಯಾತಾಯಾ ನಂದಸೂನುಸಾ |
ಅಂಸಸ್ತಪ್ರತೋಷ್ಠಾಯಾಃ ಕರೇಣೋಃ ಕರಿಣಾ ಯಥಾ |
|| ೨೭ ||

ಅಸಯಾಽಽದಾಧಿಕೋ ನೂನು ಭಗವಾನ್ ಹರಿರಿಷ್ಟಾಃ |
ಯಸ್ಯೋ ವಿಜಾಯ ಗೋವಿಂದಃ ಪ್ರೀತೋ ಯಾಮನಯದ್ರಹಃ |
|| ೨೮ ||

ಧನ್ಯಾ ಅಶೋ ಅಮೀ ಅಶ್ಯೋ ಗೋವಿಂದಾಂಘ್ರ್ಯಾ ಪುರೇಣವಃ |
ಯಾನ್ಯಪ್ಯೇಶೋ ರಮಾ ದೇವೀ ದಧುರ್ಮೂರ್ಧ್ವ್ಯಾಘನುತ್ತಯೇ |
|| ೨೯ ||

ತಸ್ಯಾ ಅಮೂನಿ ಸಂಕ್ಷೋಭಂ ಕುರ್ವಂತ್ಯುಚ್ಛ್ರೈಃ ಪದಾನಿ ಯತ್ |
ಯೈಕಾಪಹೃತ್ಯ ಗೋವೀಣಾಂ ರಮೋ ಭುಂಕ್ತೇಽಚ್ಛುತಾಧರಮ್ |
|| ೩೦ ||

ನ ಲಕ್ಷ್ಮಂತೇ ಪದಾನ್ಯತ್ರ ತಸ್ಯಾ ಸೂನಂ ತೃಣಾಂಕುರೈಃ |
ಮಿಷ್ಯತ್ಸುಜಾತಾಂಘ್ರಿತಲಾಮುನ್ನಿನ್ನೇ ಪ್ರೇಯಸೀಂ ಪ್ರಿಯಃ |
|| ೩೧ ||

ಅಮಾನ್ಯಧಿಕಮಗ್ನಾನಿ ಪದಾನಿ ವಹತೋ ವಧೂಮ್ |
ಗೋಪ್ಯಃ ಪಕ್ವತ ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ಭಾರಾಕ್ರಾಂತಸ್ಯ ಕಾಮಿನಃ |
|| ೩೨ ||

ಅತ್ರಾವರೋಪಿತಾ ಕಾಂತಾ ಪುಷ್ಪಹೇತೋರ್ಮಹಾತ್ಮನಾ |
ಅತ್ರ ಪ್ರಸೂನಾವಚಯಃ ಪ್ರಿಯಾರ್ಥೇ ಪ್ರೇಯಸಾ ಕೃತಃ |
ಪ್ರಪದಾಕ್ರಮಣೇ ಏತೇ ಪಶ್ಚತಾಶಕಲೇ ಪದೇ |
|| ೩೩ ||

ಆ ಚರಣಚಿಹ್ನೆಗಳ ಜಾಡನ್ನೇ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಗೋಣುಲ ನಾಥ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಗೋವಿಯರು ಮುಂದು ವರಿದರು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಚರಣ ಚಿಹ್ನೆಯು ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಯಾರೋ ಓರ್ವ ವ್ರಜಯುವಕಿಯ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಗುರುತೂ ಗೋಚರಿಸಿತು.* ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದುಃಖಿತರಾದರು ಹಾಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು. || ೨೬ || ಹೆಣ್ಣಾನೆಯು ಗಂಡಾನೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಗುವಂತೆಯೇ ಸಂವಸಂದನ ಶ್ಯಾಮ ಸುಂದರನೊಡನೆ ಅವನ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಕೈಯನ್ನಿಟ್ಟು ನಡೆದು ಕೊಂಡು ಹೋದ ಯಾರೋ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯು ಚರಣಚಿಹ್ನೆಗಳೇ ಇದಾಗುವೆಯಲ್ಲ! || ೨೭ || ಈಕೆಯು ರ್ಮಾಶ್ವನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಆರಾಧಕಿಯೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನು ನಮ್ಮನ್ನು ಆಗಲಿ ಈಕೆಯನ್ನು ವಿಶಾಂತಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರು ವನು. || ೨೮ || ಪ್ರಿಯ ಸುಖಿಯರೇ! ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಚರಣಕಮಲಕ್ಕೆ ಸೊಂಕಿದ ರಜವು ಧನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಎಂತಹುದು! ಏಕೆಂದರೆ, ತಮ್ಮ ಅಮಂಗಳವಾದ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರರೇ ಅದಿಯಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೂ ಕೂಡ ಆ ರಾಮವು ತಮ್ಮ ಶಿರದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. || ೨೯ || ರಮೆಯರೇ! ಗೋವಿಯರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸೇರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಇನಿಯಾ ಅಥವಾ ಮೃತವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಇವಳೊಬ್ಬಳೇ ಪಾಪಮಾಪ್ತಿಯವಳಲ್ಲ! ಅಂತಹವಳ ಈ ಪದಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ನಮ್ಮ ಮುನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ತಳಮಳಿಸುತ್ತಿದೆ. || ೩೦ || ಸಂಗಾತಿಗಳೇ! ಇತ್ತ ನೋಡಿ, ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಇನಿಯಾ ಪ್ರೇಯಸಿಯು ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಕಾಂತನ ಶ್ಯಾಮಲತಾ ಪ್ರೇಯಸಿಯು ಕೋಮಲವಾದ ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೀಳೆಗಳಾದ ನೋವುಚೂದೀತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೇ ಹೋಗಿರಬಹುದು! || ೩೧ || ಗೆಳತಿ! ಇವಳು ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿರಿ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಕಾಂತನ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಗುರುತುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಊರಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ. ಪ್ರೇಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವಧುವಿನ ಭಾರದಿಂದ ಅಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಿತ್ತು ದ್ವಂದರಿಂದಲೇ ಆ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಆಳವಾಗಿ ನೆಲವಮೇಲೆ ಮೂಡಿದೆ. || ೩೨ || ಗೆಳತಿಯರೇ! ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿರಿ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಕಾಂತನ ದೃಷ್ಟವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಗುರುತು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಗೆ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಕೊಡಲು ಇಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಹೆಗಲಿನಿಂದ ಇಳಿಸಿರಬಹುದು. ನೋಡಿ, ಈ ಹೂಗಿಡದ ಬಳಿ ನೋಡಿರಿ. ಈ ಹೂಗಿಡದ ಕೆಳಗೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಕಾಂತನ ತುದಿಕಾಲುಗಳ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಮೂತ್ರ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿವೆ. ಹಿಮ್ಮಡಿಗಳ ಗುರುತು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಮೆಟ್ಟು ಗಾಲಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಗಿಡದ ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ತನ್ನ ಇನಿಯಲಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರಬಹುದು. || ೩೩ ||

* ಇವಳೇ ರಾಧಾದೇವಿಯೆಂದು ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

ಕೇಶಪಸಾಧನಂ ತ್ವಂ ಕಾಮಿನ್ಯಾಃ ಕಾಮಿನಾ ಕೃತಮ್ |
ತಾನಿ ಚೋದಯತಾ ಕಾಂತಾಮುಪವಿಷ್ಯಮಿಹ ಧ್ರುವಮ್ || ೩೪ ||

ರೇನುಃ ತಯಾ ಚಾತ್ಮರಾ ಆತ್ಮಾರಾವೋಽಪ್ಯಖಂಡಿತಃ |
ಕಾಮಿನಾಂ ದರ್ಶಯನ್ ದೈನ್ಯಂ ಸ್ವೀಕಾಂ ಚೈವ ದುರಾಕೃತಾಮ್ || ೩೫ ||

ಇತ್ಯೇವಂ ದರ್ಶಯಂತ್ಯಸ್ತಾಶ್ಚೇದುರ್ಗೋಪ್ಯೋ ವಿಚೀಷತು |
ಯಾಂ ಗೋಪೀಮನಯತ್ಯಪ್ಲ್ಲವಿಹಾಯಾನ್ಯಾಃ ಸ್ತ್ರೀಃ ವೇ || ೩೬ ||

ಸಾ ಚ ಮೇನೇ ತದಾಽಽತ್ಮಾನಂ ಪರಿಷ್ಕಂ ಸರ್ವಯೋಷಿತಾಮ್ |
ಹಿತ್ವಾ ಗೋಪೀಃ ಕಾಮಯಾನಾ ಮಾಮಯೌ ಭವತೇ ಪ್ರಿಯಃ || ೩೭ ||

ತತೋ ಗತ್ವಾ ವನೋದ್ದೇಶಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕೇಶವಮಬ್ರವೀತ್ |
ನ ಕಾರಯೇಽಹಂ ಚರಿತುಂ ನಯ ಮಾಂ ಯತ್ರ ತೇ ಮನಃ || ೩೮ ||

ಏವಮುಕ್ತಃ ಪ್ರಿಯಾಮಾಹ ಸ್ವಂಧ ಆರುಹ್ಯತಾಮಿಹ |
ತತಶ್ಚಾಂತರ್ದರ್ಧೇ ಕೃತ್ವಾ ಸಾ ವಧೂರಸ್ತತ್ಪ್ರಕೃತ || ೩೯ ||

ಹಾ ನಾಥ ರಮಣ ಪ್ರೇಷ್ಯ ಕ್ವಾಪಿ ಕ್ವಾಪಿ ಮಹಾಭುಜ |
ದಾಸ್ಯಾಶ್ಚೇ ಕೃಪಾಕಾಯಾ ಮೇ ಸರ್ವೇ ದರ್ಶಯ ಸನ್ನಿಧಿಮ್ || ೪೦ ||

ಅನ್ವಿಚ್ಛಂತೋ ಭಗವತೋ ಮಾರ್ಗಂ ಗೋಪ್ಯೋಽವಿಮೋಹಃ |
ದದೃಶುಃ ಪ್ರಿಯವಿಚ್ಛೇಷೋಹಿತಾಂ ದುಃಖಿತಾಂ ಸುಖೀಮ್ || ೪೧ ||

ಗೇತಿಯರೇ! ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿರಿ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಕಾಂಕ್ಷನು ಕನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯೊಡನೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಗುರುತುಗಳು ಕಾಣುತ್ತಿವೆ. ಒತ್ತುತು ಕಾಮುಕನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ಪ್ರೇಮಿಯಾದ ಕನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯು ತಲೆಯನ್ನು ಬಾಚಿ ಹೆರಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಹೂವನ್ನು ಮುಡುಕಿರಬೇಕು. || ೩೪ || ಪರೀಕ್ಷಿತ ಮಹಾರಾಜಾ! ಆತ್ಮಕೃಪನೂ, ಆತ್ಮಾರಾಮನೂ, ಅಖಂಡನೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಕಾಮದ ಕಲ್ಪನೆಯಾದರೂ ಹೇಗಿದ್ದಿತು? ಆದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ವಶನೋ ಎಂಬಂತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆ ಗೋಪಿಯೊಡನೆ ಒಂದು ರೀತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದನು. || ೩೫ ||

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಗೋಪಿಯರು ಉನ್ಮತ್ತರಂತಾಗಿ, ದೇಶ ಭಾವನ್ನು ಮರೆತು ಭಗವಂತನ ಚರಣ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಕಾಡಿಂದ-ಕಾಡಿಗೆ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇತ್ತ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬೇರೆ ಗೋಪಿಯರನ್ನು ವನದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು, ವಿಕಾಂಕ್ಷೆ ಕೊಂಡುಹೋದ ಭಾಗ್ಯವತಿಯಾದ ಗೋಪಿಯು 'ನಾನೇ ಸಮಸ್ತ ಗೋಪಿಯರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಆದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನನ್ನನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದು, ಇತರ ಗೋಪಿಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು, ಕೇವಲ ನನ್ನನ್ನೇ ಆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. || ೩೬-೩೭ || ಆ ಗೋಪಿಯು ಅಹಂಕಾರವು ಭಾವನೆಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸೀಮಿತ ವಾಗಿರದೆ ಬ್ರಹ್ಮ-ರುದ್ರಾದಿಗಳಿಗೂ ಶಾಸನವಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನೇ ಶಾಸನ ಮಾಡತೊಡಗಿತು. ಒಮ್ಮೆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ತಾನೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠಳೆಂಬ ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಮದಿಸಿದ ಗೋಪಿಯು ಕೇಶವನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು - ಪ್ರಿಯನೇ! ನನಗೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಬಳಲಿರುವೆನು. ನಿನಗೆ ಬೇರೆಲ್ಲಿಗಾದರೂ ವಿಹರಿಸಲು ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡೇ ಹೋಗಬೇಕು. || ೩೮ || ಕನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮೆಯು ಇಂತಹ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನು ಹೇಳಿದನು - ಪ್ರಿಯೆ! ಸರಿ, ಹಾಗಾದರೆ ಈಗ ನನ್ನ ಹೆಗಲೇರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಗೋಪಿಯು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಎರತೊಡಗುತ್ತಲೇ ಅವನು ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು. ಗರ್ವಿಷ್ಣುವಾದ ಗೋಪಿಯು ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದು ಪುತುಕುತೊಡಗಿದಳು. || ೩೯ || ಆಯ್ಯೋ! ನಾಥನೇ! ಎಲ್ಲಿರುವೆ? ಪ್ರಾಣನಾಥನೇ! ಮನೋರಮಣನೇ! ಮಹಾಭುಜನೇ! ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದೆ? ಗೇಯನೇ! ನಾನು ನಿನ್ನ ದಾಸಿ. ದೀನಳಾಗಿದ್ದೇನೆ. ದರ್ಶನವಿತ್ತು ನಿನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ದಯಮಾಡಿ ತೋರಿ ಕಾಪಾಡು. || ೪೦ || ಪರೀಕ್ಷಿತ ರಾಜನೇ! ಭಗವಂತನ ಪಾದಕಮಲಗಳ ಗುರುತನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಗೋಪಿಯರು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಸಖಿಯೊಬ್ಬಳು ಪ್ರಿಯತಮನ ವಿಮೋಗದುಃಖದಿಂದ ವಿಮೋಹಿತಳಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿರುವವಳನ್ನು ನೋಡಿದರು. || ೪೧ || ಒಡನೆಯೇ ಗೋಪಿಯ ರೆಲ್ಲರೂ ಅವಳ ಬಳಿಗೆ ಸಾರಿ ಅಕೆಯ ದುಃಖವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ಆಗ ಅಕೆಯು - ಮೂಢವನು ತನ್ನೊಬ್ಬಳನ್ನೇ ಪ್ರೀತಿಸಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತ ಇದ್ದುದರಿಂದ ತಾನು ಗರ್ವಿಷ್ಣಳಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಅವಮಾನಿಸಿದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನೂ, ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯನಾದ ಮೂಢವನು ತನ್ನನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ

ತಯಾ ಕಥಿತಮಾರ್ಕರ್ಯ ಮಾನಸ್ತಾಪ್ತಿಂ ಚ ಮಾಧವಾತ್ |
ಅವಮಾನಂ ಚ ದೌರಾತ್ಮ್ಯಾದ್ವಿಷಯಂ ಪರಮಂ ಯಯಾಃ
|| ೪೨ ||

ತತೋಽವಿತಸ್ತನಂ ಚಂದ್ರಚ್ಯೋತ್ಸಾ ಯಾವದ್ವಿಭಾವ್ಯತೇ |
ತಮಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟಮಾಲಕ್ಷ್ಯ ತತೋ ನಿವವ್ಯತುಃ ಸ್ವಿಯಃ
|| ೪೩ ||

ತನ್ಮನಸ್ತಾಪ್ತದಾಲಾಪಾಸ್ತದ್ವಿಭೀಷಾಸ್ತದಾಘಿಕಾಃ |
ತದ್ಗುಣಾನೇವ ಗಾಯಯೋ ನಾತ್ಮಾಗಾರಾಣಿ ಸ್ವಯಃ
|| ೪೪ ||

ಪುನಃ ಪುಲಿಸಮಾಗತ್ಯ ಕಾಲಿಂದ್ಯಾಃ ಕೃಷ್ಣಭಾವನಾಃ |
ಸಮವೇತಾ ಜಗುಃ ಕೃಷ್ಣಂ ತದಾಗಮನಕಾಂಕ್ಷಿತಾಃ
|| ೪೫ ||

ಮಾಯವಾದುದನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು. ಆಕೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಗೋಪಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯ ಚಕಿತರಾದರು. || ೪೨ ||

ಚಂದ್ರನ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಇರುವವರೆಗೂ ಗೋಪಿಕೆಯರು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯತಮನಾದ ಕ್ರಿಷ್ಣವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ದಟ್ಟವಾದ ವನದಲ್ಲಿ ಘೋರವಾದ ಅಂಧಕಾರವು ಕವಿದಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ದಾರಿಗಾಗದೆ ಕೃಷ್ಣನೂ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಎಣಿಸಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. || ೪೩ || ಪರಿಣಿತನೇ! ಗೋಪಿಯರ ಮನಸ್ಸು ಕ್ರಿಷ್ಣ ಮಯವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಕ್ರಿಷ್ಣವ್ವನ ಹೊರತಾದ ಯಾವ ಮಾತೂ ಹೊರಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಶರೀರದಿಂದ ಕೇವಲ ಕ್ರಿಷ್ಣವಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಕ್ರಿಷ್ಣವ್ವನ ಚೇಷ್ಟೆಗಳೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರ ರೋಮ-ರೋಮ, ಅವರ ಅಕ್ಕಾ ಕ್ರಿಷ್ಣ ಮಯವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಅವರು ಕೇವಲ ಅವನ ಗುಣ-ಲೀಲೆಗಳನ್ನೇ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲೇ ತನ್ಮಯರಾಗಿ ತಮ್ಮ ದೇಹ ಸ್ವರಸೆಯೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಮನೆಯ ನೆನಪು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು ? || ೪೪ || ಗೋಪಿಯರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕ್ರಿಷ್ಣವ್ವನ ಶುಭಾಗಮನಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತವಕಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಾಡಿನಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಕ್ರಿಷ್ಣವ್ವನನ್ನೇ ಸದಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗೋಪಿಯರು ಪುನಃ ಯಮುನಾನದಿಯ ಮರಳು ದಿಣ್ಣೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಸಾಂಘಿಕವಾಗಿ ಕ್ರಿಷ್ಣವ್ವನ ಗುಣಗಾನವನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. || ೪೫ ||

ಮೂವತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೩೦ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ಮಹಮ ಸ್ಕಂಧೇ ಪೂರ್ವಾರ್ಧೇ
ರಾಸತ್ರೇಡಾಯಾಂ ಕೃಷ್ಣಾನ್ವೇಷಣಂ ನಾಮ ತ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೩೦ ||

ಮೂವತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಗೋಪಿಕಾಗೀತೆ

ಗೋಪ್ಯ ಉಚುಃ

ಜಯತಿ ತೇಽಧಿಕಂ ಜನ್ಮನಾ ವ್ರಜಃ
ಶ್ರಯತ ಇಂದಿರಾ ಶತ್ವದತ್ ೬ |
ವಯತ ದೃಶ್ಯತಾಂ ದಿಕ್ಷು ತಾವಕಾ-
ಸ್ತಯಿ ದೃತಾಸವಸ್ತಾಂ ವಿಚಿನ್ವತೇ || ೧ ||

ಶರದುದಾಶಯೇ ಸಾಧುಜಾತಮತ್-
ಸಕಪಿಜೋದರಶ್ರೀಮುಷಾ ದೃತಾ |
ಸುಮತಸಾಫ ತೇಽಪುಲ್ಕದಾಸಿತಾ
ವರದ ನಿಶ್ಚತೋ ನೇಹ ಕಿಂ ವಧಃ || ೨ ||

ಗೋಪಿಯರು ವಿರಹದಿಂದ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ - ಪ್ರಿಯಕರನೇ! ಕೃಷ್ಣ! ಮಾಧವ! ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ವೈಕುಂಠಾದಿ ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಈ ವ್ರಜದ ಮಹಿಮೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ಸೌಂದರ್ಯದ ನಿಧಿಯಾದ ಸಂಪದ್ವರಿತವಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿತ್ಯ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಪ್ರಿಯನೇ! ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲೇ ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿರುವ ಗೋಪಿಯರಾದ ನಾವು ನಿನ್ನನ್ನು ವನ-ವನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ದರ್ಶನವಿತ್ತು ಕಾಪಾಡು ಸ್ವಾಮಿ! || ೧ || ನಮ್ಮ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣ ಹೃದಯದ ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನಾವು ನಿನ್ನ ನಿಶುಲ್ಕದಾಸಿಯಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಶರತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರೋವರಗಳಲ್ಲಿ ಸೊಂಪಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಕಮಲ ಪುಷ್ಪಗಳ ಕಾಂಚಿಯನ್ನು ಅಸಹರಿಸುವ

ವಿಷಜಲಾಶ್ವಯಾದ್ವಾಲರಾಕ್ಷಸಾದ್
ವರ್ಷಮಾರುತಾದ್ವೈದ್ಯತಾನಲಾತ್ |
ವೃಷಮಯಾತ್ಮಜಾದ್ವಿಶ್ವತೋಭಯಾದ್
ಖಿಣಿಭ ತೇ ವಯಂ ರಕ್ಷತಾ ಮುಷುಃ || ೩ ||

ನ ಖಿಲು ಗೋಪಿತಾನಂದಗೋ ಭವಾ-
ನಖಿಲದೇಹಿನಾಮಂತ್ರರಾತ್ಮದೃಕ್ |
ವಿಖಿನಸಾರ್ಥಿತೋ ವಿಶ್ವಗುಪ್ತಯೇ
ಸಖ ಉದೇಯವಾನ್ ಸಾತ್ವತಾಂ ಕುಲೇ || ೪ ||

ವಿರಚಿತಾಭಯಂ ವೃಷ್ಟಿಧುಯ್ ತೇ
ಚರಣಮೀಯುಷಾಂ ಸಂಸ್ಪರ್ಶೇರ್ಭಯಾತ್ |
ಕರಸರೋರುಹಂ ಕಾಂತ್ ಕಾಮದಂ
ಶಿಸು ಭೇಹಿ ನಃ ಶ್ರೀಕರಗ್ರಹಮ್ || ೫ ||

ವ್ರಜಜನಾರ್ತಿಹನ್ ವೀರ ಯೋಷಿತಾಂ
ನಿಜಜನಸ್ಥಯಧ್ವಂಸಸ್ಮಿತ |
ಭಜ ಸಖೇ ಭವತ್ಕಿಂಕರೀಃ ಸ್ತು ಗೋ-
ಜಲರುಹಾನನಂ ಚಾರು ದರ್ಶಯ || ೬ ||

ಪ್ರಣತದೇಹಿನಾಂ ಪಾಸಕರ್ಶನಂ
ಕೃಣುಚಾಪಗಂ ಶ್ರೀನಿಕೇಶನಮ್ |
ಘೇಷಘಟಾಪಿತಂ ತೇ ಪದಾಂಬುಜಂ
ಕೃಣು ಕುಚೇಷು ನಃ ಕೃಂಧಿ ಹೃತ್ಪ್ರಿಯಮ್ || ೭ ||

ಮಧುರಯಾ ಗಿರಾ ವಲ್ಲುವಾಕ್ಯಯಾ
ಬುಧಮನೋಬ್ಧಯಾ ಪುಷ್ಕರೇಕ್ಷಣಾ |
ವಿಧಿಕರೀರಿಮಾ ವೀರ ಮುತ್ಯತೀ-
ರಧರಸೋಧುನಾಸ್ಥಾಯಯಸ್ತು ನಃ || ೮ ||

ತವ ಕಥಾಮೃತಂ ಹಸ್ತಜೀವನಂ
ಕವಿಧೀರಿತಂ ಕಲ್ಪಪಾಪಹಮ್ |

ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀನು ನಮ್ಮನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿರುವೆ. ೬. ವರದನೇ! ನಿನ್ನ ನೋಟದಿಂದಲೇ ಕೊಲ್ಲುವುದು ವಧೆಯಲ್ಲವೇ? ಅಸ್ತುಗಳಿಂದ ಕೊಲ್ಲುವುದು ಮಾತ್ರ ವಧೆಯೇ? || ೨ || ಪುರುಷ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ಯಮುನೆಯ ವಿಷಮಿಶ್ರಿತ ಜಲದಿಂದಾದ ಮೃತ್ಯು ವಿನಿಂದಲೂ, ಹೆಚ್ಚುವಿನ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದ ಅಘಾಸುರ ನಿಂದಲೂ, ಇಂದ್ರನು ಕೆಳಹಿಡಿದ ಪ್ರಚಂಡವಾದ ಗಾಳಿ-ಮಳೆ ಸಿಡಿಲುಗಳಿಂದಲೂ, ದಾವಾನಲದಿಂದಲೂ, ವೃಷಭಾಸುರ ನಿಂದಲೂ, ಮಾಯಾಸುರನ ಮಗನಾದ ತೃಣಾವರ್ತನಿಂದಲೂ ನಮ್ಮನ್ನು ವಧೇ-ವಧೇ ರಕ್ಷಿಸುವ ನೀನು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಏಕೆ ದಯೆ ತೋರುತ್ತಿಲ್ಲ! || ೩ || ನೀನು ಕೇವಲ ಯಶೋದಾನಂದನನೇ ಅಲ್ಲ. ಸಮಸ್ತ ದೇಹಧಾರಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವೆ. ೬. ಸಖನೇ! ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ವಿಶ್ವವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಸಾತ್ವತವಂಶದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿರುವೆ. || ೪ || ಪ್ರಾಣಕಾಂಕ್ಷನೇ! ವೃಷ್ಟಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ಜನ-ಮರಣರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರಭಯದಿಂದ ಹೀಡಿತರಾದವರು ಸಂಸಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಲು ನಿನ್ನ ಚರಣ ಕಮಲಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹವರಿಗೆ ನೀನು ಅಭಯ ಹೃದವನ್ನು ನೀಡುವೆ. ಸಮಸ್ತ ಭಕ್ತರ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿಕೊಡುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡಿದ ಮತ್ತು ಭಕ್ತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಭಯಮುದ್ರೆಯನ್ನು ತೋರುವ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯವಾದ ಕರಕಮಲವನ್ನು ನಮ್ಮ ತಲೆಯ ಮೇಲಿರಿಸು. || ೫ || ವ್ರಜವಾಸಿಗಳ ದುಃಖಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡುವ ವೀರ ಶಿರೋಮಣಿ ಶ್ಯಾಮಕುಂದರನೇ! ನಿನ್ನವರಾದ ಗೋಪಿಯರ ಗರ್ವವನ್ನು ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಧ್ವಂಸಮಾಡುವ ಶಿರುನಗೆಯುಳ್ಳವನೇ! ಸೇವಕಿಯರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸು. ದೂರೀಕರಿಸಬೇಡ. ಅಬಲೆಯರಾದ ನಮಗೆ ನಿನ್ನ ಮುಖಾರವಿಂದವನ್ನು ತೋರಿಸು. || ೬ || ಪ್ರಿಯಕರನೇ! ಶರಣಾಗತರಾದವರ ಪಾಪವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವಂತಹ, ಹುಲ್ಲನ್ನು ಹುರುಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುವ, ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ, ಸೌಂದರ್ಯ, ಮಾಧುರ್ಯಗಳಿಗೆ ಆವಾಸವಾಗಿರುವ, ಕಾಳಿಯನ ಹೆಡೆಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ದಿವ್ಯವಾದ ನಿನ್ನ ಪಾದಪಂಕ್ತಜಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ವಕ್ರಸ್ಥಳದ ಮೇಲಿರಿಸಿ ನಮ್ಮ ಹೃದಯಕಾಪವನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸು. || ೭ || ಕಮಲನಯನ! ನಿನ್ನ ಮಾತು ಆದೇಷ್ಟು ಮಧುರವಾಗಿದೆ. ಮಾತಿನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದೊಂದು ಶಬ್ದವೂ, ಒಂದೊಂದು ಅಕ್ಷರವೂ, ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯವೂ ಮಧುರಾತಿ ಮಧುರವಾಗಿದೆ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ ಕೊಡ ಅವು ಮನೋರಂಜನವಾಗಿವೆ. ಅಂತಹ ನಿನ್ನ ಸುಮಧುರವಾದ ಚೆನ್ನಡಿಗಳ ರಸಾಸ್ವಾದನೆಯಿಂದ ಮೋಹಗೊಂಡ ನಿನ್ನ ಸೇವಕಿಯರಾದ ನಮಗೆ ನಿನ್ನ ಅಮೃತ ಕೃಂತಲೂ ಮಧುರವಾದ ಅಧರಾಮೃತವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೃತ್ತಿಗೊಳಿಸು. || ೮ ||

ಪ್ರಭುವೇ! ನಿನ್ನ ರೀಲೆಯ ಕಥಾವ್ರಸಂಗಳಿಗೂ ಅಮೃತ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿವೆ. ವಿರಹದಿಂದ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಅವು ಜೀವನ ಸಹಸ್ರವೇ ಆಗಿವೆ. ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಮಹಾ

ಶ್ರವಣಮಂಗಲಂ ಶ್ರೀಮದಾತತಂ
ಭುವಿ ಗೃಣಂತಿ ತೇ ಭೂರಿದಾ ಜನಾಃ || ೯ ||

ಶ್ರವಣಂ ಪ್ರಿಯ ಪ್ರೇಮವೀಕ್ಷಣಂ
ವಿಹರಣಂ ಚ ತೇ ಧ್ಯಾನಮಂಗಲಮ್ |

ರಹಸಿ ಸಂವಿದೋ ಯಾ ಕೃದಿಸ್ತುತಾ
ಕುಹೇ ನೋ ಮನಃ ಕ್ಷೋಭಯಂತಿ ಹಿ || ೧೦ ||

ಚಲಸಿ ಯದ್ವಚಾಚ್ಚಾರಯಸ್ತತೂನ್
ನಲಿನಸುಂದರಂ ನಾಥ ತೇ ಪದಮ್ |

ಶಿಲತೃಣಾಂಕುರೈಃ ಪೀಡಿತೀತಿ ನಃ
ಕಲಿಲತಾಂ ಮನಃ ಕಾಂಕ್ಷ ಗಚ್ಛತಿ || ೧೧ ||

ದಿನಪರಿಕ್ಷಯೇ ನೀಲಕುಂತಲ್ಯೆ-
ದ್ವಾಸಯಹಾಸನಂ ಬಿಭೃದಾವೃತಮ್ |

ಘನರಜಸ್ವಲಂ ದರ್ಶಯನ್ಮುಹು-
ರ್ಮನಃ ನಃ ಸ್ಮರಂ ವೀರ ಯಚ್ಛಸಿ || ೧೨ ||

ಪ್ರಣತಕಾಮದಂ ಪದ್ಮಚಾರ್ತಿಕಂ
ಧರಣಮಂಡಲಂ ಧೈಯಮೂಪದಿ |

ಚರಣಸಂಕಟಂ ತಂತಮಂ ಚ ತೇ
ರಮಣ ನಃ ಸ್ತನೇಪ್ಪರ್ಶಯಾಧಿಪನ್ || ೧೩ ||

ಸುರತವರ್ಧನಂ ಕೋಕನಾಶನಂ
ಸ್ವರಿತವೇಣುನಾ ಸುಖ್ಯ ಚುಂಬಿತಮ್ |

ಇತರರಾಗವಿಮೂರಣಂ ಸ್ವಕಾಂ
ವಿತರ ವೀರ ಸ್ತನೇಽಧರಾಮೃತಮ್ || ೧೪ ||

ಭಕ್ತ ಕವಿಗಳು ನಿನ್ನ ಚರಿತಾಮೃತವನ್ನು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಚರಿತಾಮೃತದ ಶ್ರವಣಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಪಾವನ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಖ-ಸಂಪತ್ತುಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ನಿನ್ನ ಕಥಾಮೃತವನ್ನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪಾಸಮಾಡುವಂತಹವರು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಕಥಾಮೃತವನ್ನು ಈಗ ಸವಿಯುವ ಯೋಗವುಂಟಾಗಿದೆ. || ೯ || ಮೂಯಾಪತಿಯೇ! ಪ್ರಾಣ ಪ್ರಿಯನೇ! ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣವಾದ ನಗೆ, ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣವಾದ ನೋಟ, ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಕ್ರೀಡೆಗಳು - ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ನಾವು ಆನಂದವಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಿನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವುದೇ ಮಂಗಳವಾಯಿತೆಂದು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ನೀನೇ ನಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆ. ಏಕಾಂಶದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾದ ವಿನೋದದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದೆ. ಅದೆಲ್ಲವನ್ನು ಈಗ ನೆನೆಸಿಕೊಂಡರೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳುತ್ತದೆ. || ೧೦ ||

ಪ್ರಾಣನಾಥನೇ! ನಿನ್ನ ಚರಣಮಲಗಳು ಕಮಲಕ್ಷಯಲೂ ಸುಂದರವಾಗಿಯೂ, ಸುಕೋಮಲವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ನೀನು ಹಸುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಜದಿಂದ ಹೊರಟೊಡನೆಯೇ ನಮಗೆ ನಿನ್ನ ಮೃದುವಾದ ಕಾಲುಗಳದೇ ಯೋಗವೇ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿರುವ ನೋರಜುಕಲ್ಲುಗಳಿಂದಲೂ, ಹುಲ್ಲಿನ ಕೊಗೆಗಳಿಂದಲೂ ನಿನ್ನ ಮೃದುವಾದ ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ನೋವಾಗುವುದೋ ಎಂದು ನಾವು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳವಾಗಿ ಕೆವಳಿಸುತ್ತದೆ. || ೧೧ || ವೀರಪ್ರಿಯತಮನೇ! ಸಾಧುಕಾಲವಾಗುತ್ತಲೇ ನೀನು ಹಸುಗಳೊಡನೆ ಪ್ರಜಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿಯಾಗುವಾಗ ನಿನ್ನ ಸುಂದರವಾದ ಮುಖಕಮಲವು ಕವಾದ ಗುಂಗುರು ಕೊವಲುಗಳಿಂದಲೂ, ಗೋಧೂಳಿಯಿಂದಲೂ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಕೋಪಾಯಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಸುಂದರವಾದ ಮುಖಾರವಿಂದವನ್ನು ತೋರುತ್ತಾ ನೀನು ನಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ - ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂಬ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ. || ೧೨ ||

ಪ್ರಿಯತಮನೇ! ನೀನೊಬ್ಬನೇ ನಮ್ಮ ಸಮಸ್ತವಾದ ಪೀಡೆಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಚರಣಮಲಗಳು ಶರಣಾಗತ ಭಕ್ತರ ಸಮಸ್ತ ಅಧಿಲಾಪಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವಂತಹವುಗಳು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾಳೆ ಮತ್ತು ಭೂಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರ ಪ್ರಾಯವಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದರೆ ಸಮಸ್ತವಾದ ಅಪತ್ತುಗಳೂ ದೂರವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಕಲ್ಯಾಣಸ್ವರೂಪವಾದ ನಿನ್ನ ಚರಣಮಲಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಹೃದಯದ ವೃಥೆಯನ್ನು ತಾಡಗೊಳಿಸು. || ೧೩ ||

ವೀರಕೋಮಲನೆಯೇ! ನಿನ್ನ ಅಧರಾಮೃತವು ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇರುವ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಂತಹದು. ಅದು ವಿರಹಜನ್ಯ ಸಮಸ್ತ ಕೋಳ-ಸಂತಾಪಗಳನ್ನು ಸಾಕಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆ ಮುರಳಿಯು ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಾಸಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಅದನ್ನು ಕುಡಿದ ಜನರಿಗೆ ಬೇರಾವ ಆಸಕ್ತಿಯೂ ನೆನಪೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ನಿನ್ನ ಅಧರಾಮೃತವನ್ನು ನಮಗೆ ದಯಪಾಲಿಸು. || ೧೪ ||

ಅಪಿ ಯದ್ವಾಸಹಿ ಕಾಸನಂ
ಪ್ರಪಯೋಗಾಯತೇ ತ್ವಾಮಪ್ಯತಾಮ್ |

ಕುಟಲಕುಂಠಲಂ ಶ್ರೀಮುಖಂ ಚ ತೇ
ಜಠ ಉದೀಕ್ಷತಾಂ ಪಶ್ಯತ್ಕದ್ವತಾಮ್ || ೧೫ ||

ಪತಿಸುತಾಸ್ತಯಾಶ್ರಯಾಂಧವಾ-
ಸತಿವಿಲಂಛಿ ತೇಽಂತ್ಯಚ್ಛುತಾಗತಾಃ |

ಗತಿವಿದಸ್ತವೋದ್ಗೀತವೋಹಿತಾಃ
ಕಪದ ಯೋಷಿತಃ ಕ್ಷುಚೀದ್ವಿತಿ || ೧೬ ||

ರಹಸಿ ಸಂವಿದಂ ಹೃಚ್ಛಯೋದಯಂ
ಪ್ರಹಸಿತಾನನಂ ಪ್ರೇಮವೀಕ್ಷಣಮ್ |

ಬೃಹದುರಃ ಶ್ರಿಯೋ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಧಾಮ ತೇ
ಮುಹುರತಿಸ್ತುತಾ ಮುಹ್ಯತೇ ಮನಃ || ೧೭ ||

ವ್ರಜವಸೌಕಸಾಂ ವೈಕ್ರಿರಂಗ ತೇ
ವೃಜಿನಹಂತ್ಯಲಂ ವಿಶ್ವಮಂಗಲಮ್ |

ತ್ವಜ ಮನಾಶ್ಚ ಸ್ತುತ್ವ ಸ್ತುತಾಶ್ಚಸಾಂ
ಸ್ವಜನಹೃದ್ರಾಂ ಯನ್ನಿಷೂದನಮ್ || ೧೮ ||

ಯತೇ ಸುಚಾತುಕರಾಂಽಬುರುಹಂ ಸ್ತನೇಪು
ಭೀತಾಃ ಶಕ್ಯಃ ಪ್ರಿಯ ದಧೀಮಹಿ ಕರ್ತತೇಪು |

ತೇನಾಟವೀಮುಟು ಪದ್ಮಪತೇ ನ ಕಿಂಚಿತ್
ಕೂರ್ಣಾದಿಭೃತ್ಸಮತಿ ಧೀರ್ಭವದಾಯಾಪಾಂಃ || ೧೯ ||

ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯನೇ! ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ನೀನು ಹುಡುಗನನ್ನು ಮೇಯಿಸಲು ವಸಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡದೆ ನಮಗೆ ಒಂದೊಂದು ಕ್ಷಣವು ಯುಗದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸಾಯಂಕಾಲ ವಾಗುತ್ತಲೇ ಮರಳಿದಾಗ, ಗುಂಗುರು ಕೂದಲುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಿನ್ನ ಪರಮ ಸುಂದರ ಮುಖಾರವಿಂದವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಇರುವಾಗ ರೆಪ್ಪೆಗಳು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮಗೆ ತುಂಬಾ ಮುಜುಗರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಣ್ಣುಗಳ ರೆಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮೂರ್ಖನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. || ೧೫ || ಕಪಟ ಯಾದ ಅಚ್ಚುತನೇ! ಕಮಟನಾಟಕ ಸೂತ್ರಧಾರಿಯೇ! ನಾವು ನಮ್ಮ ಪತಿ-ಪುತ್ರರನ್ನೂ ಸಹೋದರರನ್ನು ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಕುಲ ಪರಿವಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಅವರ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ನಿನ್ನ ಪೇಣುಗಾನದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಾಗಿ ಕೊಳಲಿನ ಧ್ವನಿ ಯಿಂದಲೇ ನೀನಿಲ್ಲಿರುವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಆ ಧ್ವನಿ ಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆವು. ಹೀಗೆ ರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಯುವತಿಯರನ್ನು ನೀನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾರು ತ್ಯಜಿಸಿಹೋಗುತ್ತಾರೆ? || ೧೬ || ಪ್ರಿಯಕರನೇ! ನೀನು ವಿಕಾಂಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರೇಮಪ್ರಚೋದಕವಾದ ಸರಸ-ಸಲ್ಲಾಪದ ಮಾತುಗಳನ್ನು, ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕವಾದ ನಿನ್ನ ವಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಿನ್ನ ಸುಂದರ ವಾದ ಮುಖಾರವಿಂದವನ್ನು, ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ನಿಮಾಸವಾದವಾದ ನಿನ್ನ ವಿಶಾಲ ವಾದ ವಕ್ಷಸ್ಥಳವನ್ನು ಸ್ಥರಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಗ್ಧವಾದ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ನಿನ್ನನ್ನು ಪುನಃ ಸೇರಲೇಬೇಕೆಂದು ಬಹಳವಾಗಿ ತವಕಿಸು ತ್ತಿದೆ. || ೧೭ || ಪ್ರಿಯಕರನೇ! ನಿನ್ನ ಈ ಅವತಾರವು ಗೋಕುಲ ವಾಸಿಗಳ ದುಃಖವನ್ನೂ, ತಪವನ್ನೂ ವಿನಾಶಗೊಳಿಸಲು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಮಂಗಳವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಹೃದಯವು ನಿನ್ನ ಕುರಿತಾದ ಲಾಲಸೆಯಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಸ್ವಪನರಾದ ನಮ್ಮಗಳ ಹೃದ್ರೋಗವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶ ಮಾಡುವಂತಹ ಯಾವುದಾದರೂ ಔಷಧವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಾಪಾಡು. || ೧೮ || ಪ್ರಾಣಶಾಂತನೇ! ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳು ಕಮಲ ಕ್ಷಿಂತಲೂ ಕೋಮಲವಾದುವು. ಅವನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಲೋರವಾದ ಸ್ತನಗಳ ಮೇಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅವಕ್ಕೆ ನೋವಾಗಬಹುದೆಂದು ಹೆದರಿಕೊಂಡೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವೆವು. ಅಂತಹ ಚರಣಗಳಿಂದ ನೀನು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪೋರವಾದ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡೇ ಅಲೆಯುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲ! ಕಲ್ಲು, ಮುಳ್ಳುಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ಸುಕೋಮಲವಾದ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನೋವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ಇದನ್ನು ನೆನೆದಾಗಲೇ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ನಮಗೆ ಬುದ್ಧಿವ್ರಮಗಳೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ಯಾಮಸುಂದರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ! ನಮ್ಮ ಜೀವನವು ನಿನ್ನಾಗಿಯೇ ಮುಡುಪಾಗಿಟ್ಟಿದೆ. ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ದರ್ಶನವಿತ್ತುಕಾಪಾಡು. || ೧೯ ||

ಮೂವತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೨೦ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಭೂರಾಣಿ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ದಶಮ ಸ್ಕಂಧೇ ಪೂರ್ವಾರ್ಧೇ
ರಾಶ್ವತೀನಾಯಾಂ ಗೋಪಿಕಾಗೀತಂ ನಾಮೈಕತ್ರೀಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೨೦ ||

ಮೂವತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಭಗವಂತನು ಪ್ರಕಟನಾಗಿ ಗೋಪಿಯರನ್ನು ಸಂತ್ಸೈಸಿದುದು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ

ಇತಿ ಗೋಪೈಃ ಪ್ರಗಾಯಂತ್ಯಃ ಪ್ರಲಪಂತ್ಯಶ್ಚ ಚಿತ್ರಧಾ |
ದುರುದುಃ ಸುಸ್ವರಂ ರಾಜನ್ ಕೃಷ್ಣದರ್ಶನಲಾಲಸಾಃ || ೧ ||

ತಾಸಾಮಾವಿರಭೂಚ್ಛ್ರೀಃ ಸ್ವಯಮಾನಮುಖಾಂಬುಜಾಃ |
ಪೀತಾಂಬರಧರಶ್ರುಗ್ವಿ ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮನುಷ್ಯಮನುಷ್ಯಾಃ || ೨ ||

ತಂ ವಿಲೋಕ್ಯಾಗತಂ ಪ್ರೇಷಂ ಪ್ರೀತ್ಯುಪ್ಪಲ್ಲದ್ಧಕೋಟಬಲಾಃ |
ಉತ್ತರಿಯುಗಗತಾಃ ಸರ್ವಾಸ್ತು ಕ್ರಾಣಮಿವಾಗತಮ್ || ೩ ||

ಕಾಚಿತ್ ಕರಾಂಬುಜಂ ಶೌರೇರ್ಜಗತ್ಕೋಟಂಜಲಿನಾ ಮಂದಾ |
ಕಾಚಿದ್ವಧಾರ ತದ್ಬಾಹುಮಯೇ ಚಂದನರೂಪಿತಮ್ || ೪ ||

ಕಾಚಿದಂಜಲಿನಾಗೃಹ್ಯಾತ್ಮನೀ ತಾಂಬೂಲಚರ್ವಿತಮ್ |
ಏಕಾ ತದಂಪ್ರಕಮಲಂ ಸಂಕಪ್ತಾ ಸ್ತನಯೋರಧಾತ್ || ೫ ||

ಏಕಾ ಭ್ರುಕುಟಮಾಬಧ್ಯ ಪ್ರೇಮಸಂರಂಭವಿಹ್ವಲಾ |
ಭೃಗೀದೈಕ್ಷತ್ ಕುಟಾಕ್ಷೇಪೈಃ ಸಂದಪ್ಪದಶನಚ್ಛ್ರದಾ || ೬ ||

ಅಪರಾನಿಮಿಷದ್ವಿಗ್ಧಾಂ ಬುಷಾಣಾ ತನ್ಮುರಾಂಬುಜಮ್ |
ಅಪೀತಮಪಿ ನಾತ್ಮಸ್ಯತಂತ್ಸುಚ್ಛ್ರದಣಂ ಯಥಾ || ೭ ||

ತಂ ಕಾಚಿನ್ನೇತ್ರರಂಧ್ರೇಣ ಹೃದಿಕ್ಯಶ್ಚ ನಿಮೀಲ್ಯ ಚ |
ಪುಲಕಾಂಗುಪಗುಹ್ಯಾಶ್ಚೇ ಯೋಗೀವಾನಂದಸಂಪ್ನಾತಾ || ೮ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ | ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾದ ಗೋಪಿಯರು ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅವನ ರೀತಾಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ಪ್ರಲಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ವಿರಹವೇದನೆಯನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಕರುಣಾ ಜನಕವಾಗಿ ಸುಸ್ವರದಿಂದ ಬಗೆ-ಬಗೆಯಾಗಿ ಎಲಿಖುತ್ತಿದ್ದರು || ೧ || ಒಡನೆಯೇ ಅವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೇ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರಕಟನಾದನು. ಅವನ ಮುಖಾರವಿಂದವು ಮಂದಹಾಸ ದಿಂದ ಪ್ರವೃಲ್ಲವಾಗಿತ್ತು. ವನಮಾಲೆಯನ್ನು ಪೀತಾಂಬರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂರೆ ಗೊಕ್ಕುವಂತಹ ಸುಂದರ ರೂಪದಿಂದ ಬೆಳಗಿದನು || ೨ || ಕೋಟಿ-ಕೋಟಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗಿಂತಲೂ ಪರಮಮನೋಹರನಾದ ವ್ರಾಣಪ್ರಿಯ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನನ್ನು ನೋಡಿದ ಗೋಪಿಯರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಮಲದಂತೆ ಅರಳಿದವು. ಗತವ್ರಾಣವಾದ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವುನಃ ದಿವ್ಯ ವ್ರಾಣವು ಸಂಚಾರವಾದಾಗ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಮ್ಮೆಗೆ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖವಾಗುವಂತೆ ಗೋಪಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಒಮ್ಮೆಗೆ ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ರೋಮಾಂಚಿತರಾಗಿ ನವಸೂರ್ತಿಯಿಂದ ಒಡ ಗೊಂಡರು || ೩ || ಒಬ್ಬ ಗೋಪಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೇಮಾನಂದ ದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕಂಕಮಲವನ್ನು ತನ್ನರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡಳು. ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಚಂದನಲಿಪ್ತವಾದ ಅವನ ಬಾಹುವನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಳು || ೪ || ಒಬ್ಬಳು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅಗಿದಿದ್ದ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಪ್ರಸಾದರೂಪವಾಗಿ ಬೀಗಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಿದಳು. ಮದಗೊಬ್ಬ ಗೋಪಿಯು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಾದಕಮಲವನ್ನು ವಿರಹವ್ಯಥೆಯಿಂದ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಳು || ೫ || ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗೋಪಿಯು ಪ್ರೇಮಯೋಗವಿಂದ ಎಹ್ವಲಳಾಗಿ ಹುಬ್ಬುಗಳನ್ನು ಗಂಟಿಕ್ಕಿ, ಹಲ್ಲು ಗಳಿಂದ ತುಟಿಯನ್ನು ಕಚ್ಚುತ್ತಾ, ಕಟಾಕ್ಷದಾಣಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸುವಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಮರುಗುತ್ತಕೊಂಡು ನೋಡು ತ್ತಿದ್ದಳು || ೬ || ಒಬ್ಬಳು ಎವೆಯಿಕ್ಕದ ನೋಟದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮುಖಾರವಿಂದದ ಮಧುವನ್ನು ಪಾನಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು. ಸುತ್ತುರವರು ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯ ಚರಣಾದರವಿವರಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ತೃಪ್ತರಾಗದಿರುವಂತೆ ಆ ಗೋಪಿಯು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮುಖಕಮಲದ ಮಧುವನ್ನು ಪಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ತೃಪ್ತಳಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ || ೭ || ಇನ್ನೊರ್ವ ಗೋಪಿಯು ಕಂಗಳೆಂಬ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೃದಯಕಮಲಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ದ್ವಾರರೂಪದಿಂದಿದ್ದ ರಂಭಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಹೃದಯಗಹ್ವರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನ ವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ರೋಮಾಂಚಿತಳಾಗಿ ಪರಮಾನಂದದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋದಳು || ೮ ||

ಸರ್ವಾಸ್ತಾಃ ಕೇಶವಾಶೋಕಶರವೋತ್ಸವನಿವೃತ್ತಾಃ |
ಏಕಾವಿರಹಜಂ ತಾಪಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಂ ಪ್ರಾಪ್ತೌ ಯಥಾ ಜನಾಃ || ೯ ||

ತಾಫಿರ್ವಿಧೂತೋತಾಫಿರ್ಭಗವಾನುಕ್ಯುತೋ ಪೃತಃ |
ವೈರೋಚಿತಾಧಿಕಂ ತಾತ ಪುರುಷಃ ಕೃತಿಭಿರ್ಯಥಾ || ೧೦ ||

ತಾಃ ಸಮಾದಾಯ ಕಾಲಿಂದ್ಯಾ ನಿವಿಕ್ತೃ ಪುಲಿತಂ ವಿಭುಃ |
ವಿಕಸತ್ಪುಂದ್ರಮಂದಾರಸುರಭ್ಯನಿಲಪಟ್ಟದಮ್ || ೧೧ ||

ಶರಚ್ಛಂದ್ರಾಂಶುಸಂದೋಹದ್ವ್ಯಕ್ತದೋಷಾತಮಃ ಶಿವಮ್ |
ಕೃಷ್ಣಾಯಾ ಹಸ್ತಕರಲಾಚಿತೋಮಲವಾಲುಕಮ್ || ೧೨ ||

ತದ್ವರ್ತನಾತ್ಪಾದವಿಧೂತಪ್ರದ್ವಯೋ
ಮನೋರಥಾಂತಂ ಪ್ರತಯೋ ಯಥಾ ಯಯುಃ |
ಸ್ವೈರುತ್ತರೀಯೈಃ ಕುಚಿಮಿಂಕುಮಾಂಕೈಃ-
ರಚೀಕ್ಷ್ಯಪನ್ನಾಸನಮಾತ್ಮಬಂಧವೇ || ೧೩ ||

ತತ್ಕ್ರೋಪವಿಮೋ ಭಗವಾನ್ ಸ ತಾಪೋ
ಯೋಗೇಶ್ವರಾಂತರ್ಯದಿ ಕಲ್ಪಿತಾಸನು |
ಚಾಪ ಗೋಪೀಪರಿಪದ್ಧೋಽರ್ಚಿತ-
ಸ್ತೋತ್ರೋಕ್ತಲಕ್ಷ್ಮೀಕಪದಂ ವಪುರ್ವಧಾ || ೧೪ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಾದ ಜನರು ಪ್ರಾಪ್ತವಸ್ತುರೂಪ
ನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಸಂಸಾರದ ಜಂಜಾಲದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗು
ವಂತೆಯೇ ಗೋಪಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನೋ
ತ್ಸವದಿಂದ ಆನಂದಭರಿತರಾಗಿ ವಿರಹತಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತ
ರಾದರು. || ೯ || ಭಗವಂತನಾದ ಅಚ್ಯುತನು ವಿರಹಬೋಲದಿಂದ
ಮುಕ್ತರಾದ ಗೋಪಿಯರೊಡನೆ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟು ಜ್ಞಾನ ಒಲ
ವೊದಲಾದ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಈಶ್ವರನಂತೆಯೇ
ಅತ್ಯಂತ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದನು. || ೧೦ ||

ಒಳಗೆ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆ ದ್ರವದ ಗೋಪಿಯರನ್ನು
ಕರೆದುಕೊಂಡು ಯಮುನಾಸದಿಯ ಮರಳು ಗುಡ್ಡಗಳ ಬಳಿಗೆ
ಹೋದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆರಣದ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮಂದಾರ
ಮುಂತಾದ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಸುಗಂಧವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಶೀತಲವಾದ
ಮಂದಾನಿಲವು ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸುಗಂಧದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತವಾದ ಮತ್ತೆ
ಭೃಂಗಗಳು ಆತ್ಮಲಿಪ್ತ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಶರತ್ಕಾಲದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ
ಚಂದ್ರನು ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದ ಹೃದಯಾನಂದಕರವಾದ
ಬೆಳದಿಂಗಳಿನಿಂದ ರಾತ್ರಿಯ ಕತ್ತಲೆಯು ತೊಲಗಿಹೋದದ್ದಲ್ಲದೆ
ಗೋಪಿಯರಿಗೆ ಆ ರಾತ್ರಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಮಂಗಳಕರವೂ ಆಯಿತು.
ಯಮುನೆಯ ಚಿಂತಲವಾದ ತೆರಳೆ ರೂಪವಾದ ಕೈಗಳಿಂದ
ಎರಚಲ್ಪಟ್ಟ ಕೋಮಲ ಮರಳಿನಿಂದ ಭಗವಂತನ ಲೀಲೆಗಳಿಗಾಗಿ
ದಿವ್ಯವೇದಿಕೆಯನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿತ್ತು. || ೧೧ || ಶ್ರುತಿಗಳು ಕರ್ಮ
ಕಾಂಡದ ಮೂಲಕ ಪಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಜ್ಞಾನಕಾಂಡದ
ಮೂಲಕ ಅಶ್ವನಾಶ್ವಾತ್ತಾರದ ಮನೋರಥವನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಂಡು
ವಂತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಗೋಪಿಯರು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ
ಆಧಿ-ವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನು ಕಳೆಕೊಂಡು ಆನಂದ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ
ಹೋದರು. ಮರಳದಿಷ್ಟೆಗೆ ಒಂದ ಗೋಪಿಯರು ವತ್ಸಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದ್ದ
ಕುಂಕುಮ ಕೆಡರಿಯಿಂದ ಅಂಕಿತವಾಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು
ಹಾಸಿ ಅಶ್ಚುಂಧುವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಆವನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ
ಕೊಟ್ಟರು. || ೧೨ || ಮಹಾ-ಮಹಾಯೋಗಿಗಳು ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ
ಹೃನ್ಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಆವನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ವಿರಾಜಿಸುವ
ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಪರಮಭಕ್ತಿಯರಾದ ಗೋಪಿ
ಯರು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಬೀರಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ಮೂರು ಬೀಣೆ
ಗಳ ಲಾವಣ್ಯಕ್ಕೂ ಸಾರಭೂತವಾದ ಅತ್ಯಂತ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ
ಕೂಡಿದ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೋಪಿಕಾ ಸ್ತ್ರೀಯರ
ಸಮೂಹದಿಂದ ಆರ್ಚಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದನು. || ೧೩ ||
ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಆಲೌಕಿಕವಾದ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ
ಗೋಪಿಯರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ಸೇರ
ಬೇಕೆಂಬ ಆವನೊಡನೆ ಕ್ರೀಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯು ಅವರಲ್ಲಿ
ಕ್ಷಣ-ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಮಂದ ಹಾಸದ ಮೂಲಕ
ವಾಗಿ ಕಡೆಗಣ್ಣು ನೋಟಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಹುಬ್ಬು ಹಾರಿಸು
ವುದರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು
ಅವನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ತೊಡೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒತ್ತು
ತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಅವನ ಮಂಡಾದ ತೋಳುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು

ಸಧಾಜಯಿತ್ವಾ ತಮನಂಗದೀಪನಂ
ಸಹಾಸರೀಲೇಕ್ಷಣವಿಭ್ರಮಭ್ರಮಾ |
ಸಂಸ್ಕರ್ತನೇನಾಂಕಕೃತಾಂಪ್ರಹಸ್ತಯೋಃ
ಸಂಸ್ತುತ್ಯ ಈಷಾಮೃತಾ ಬಭಾಷಿರೇ || ೧೫ ||

ಗೋವ್ಯ ಉಚುಃ

ಭಜತೋಽನುಭಜಂತ್ಯೇಕ ವಿಶ ದಿಕದ್ವಿಸರ್ಯಯಮ್ |
ನೋಭಯಾಂತ್ ಭಜಂತ್ಯೇಕ ವಿಶೋ ಬ್ರೂಹಿ ಸಾಧು ಭೋಃ
|| ೧೬ ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

ಮಿಥೋ ಭಜಂತಿ ಯೇ ಸಖ್ಯಾ ಸ್ವಾರ್ಥಕಾಂತೋದ್ಯಮಾ ಹಿ ತೇ |
ನ ತತ್ರ ಸೌಹೃದಂ ಧರ್ಮಃ ಸ್ವಾರ್ಥಾರ್ಥಂ ತದ್ವಿನಾಸೃತಾ
|| ೧೭ ||

ಭಜಂತ್ಯಭಜತೋ ಯೇ ವೈ ಕರುಣಾಃ ಪಿತರೋ ಯಥಾ |
ಧರ್ಮೋ ನಿರಪವಾದೋಽತ್ರ ಸೌಹೃದಂ ಚ ಸುಮದ್ಭಮಾಃ
|| ೧೮ ||

ಭಜತೋಽಪಿ ನ ವೈ ಕೇಚಿದ್ಭಜಂತ್ಯಭಜತಃ ಕುತಃ |
ಆತ್ಮಾರಾಮಾ ಹ್ಯಾಸ್ತಕಾಮಾ ಅಕೃತಹ್ಯಾ ಗುರುದ್ವಹಃ
|| ೧೯ ||

ಘಾತಂ ತು ಸಮ್ಯೋ ಭಜತೋಽಪಿ ಜಂತೂನ್
ಭಜಾಮ್ಯಮೀಶಾಮನುವೃತ್ತಿವೃತ್ತಯೇ |
ಯಥಾಧನೋ ಲಬ್ಧಾಣೋ ವಿನಷ್ಟೋ
ತಚ್ಚಿಂತಯಾನ್ಯನ್ನಿಬ್ಬತೋ ನ ವೇದ || ೨೦ ||

ದಿವಂ ಮದರ್ಥೋಚ್ಚಿತಲೋಕವೇದ-
ಸ್ಥಾನಾಂ ಹಿ ವೋ ಮಯ್ಯನುವೃತ್ತಯೇಽಬಲಾಃ |
ಮಯಾ ಪರೋಕ್ಷಂ ಭಜತಾ ತಿರೋಹಿತಂ
ಮಾಗೂಯಂತು ಮಾರ್ಹಥ ತಪ್ತಿಯಂ ಪ್ರಿಯಾ || ೨೧ ||

ಒತ್ತುವರು. ಅವರ ಸೇವೆಗೆ ಅವನು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೇ ತೋರ
ದಿರಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೋಪಗೊಂಡು ಗೋಪಿಯರು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಕರನಿಗೆ
ಹೇಳಿದರು. || ೧೫ ||

ಗೋಪಿಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪ್ರಾಣನಾಥನೇ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಕೆಲವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು
ತಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸದವರನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಇಬ್ಬ
ರನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮೂವರಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಯಾರು ಒಳ್ಳೆಯ
ರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ? || ೧೬ ||

ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದನು - ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಗೆಳತಿ
ಯರೇ! ತಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವವರ ಉದ್ಯೋಗವು
ಕೇವಲ ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಯಾಗಿದೆ. ಕೊಬ್ಬು-ಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಹಾರ
ವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸೌಹಾರ್ದವಾಗಲೀ, ಧರ್ಮವಾಗಲೀ ಇರು
ವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಪ್ರೀತಿ ಕೇವಲ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇದೆ; ಇದಲ್ಲದೆ
ಬೇರೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. || ೧೭ || ಸುಂದರಿಯರೇ! ಪ್ರೀತಿಸದೆ
ಇರುವವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವವರು ಕರಗಾಳುಗಳು. ತಂದೆ-ತಾಯಿ
ಗಳಂತಿರುವವರು, ಅವರ ಪ್ರೇಮವು ನಿರ್ದುಷ್ಟವೂ ನಿಷ್ಕಳಂಕವೂ
ಆಗಿದೆ. ಅವರ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯವೂ, ಧರ್ಮವೂ,
ಸೌಹಾರ್ದವೂ ಇರುತ್ತದೆ. || ೧೮ || ಪ್ರೀತಿಸದವರನ್ನೇ ಪ್ರೀತಿಸು
ವುದಿಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿಸದವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇ
ಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರೀತಿಸದವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದವರು ನಾಲ್ಕು
ಬಗೆಯವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ೧) ಆತ್ಮಾರಾಮರು - ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ
ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತರಾದ ಯೋಗಿಗಳು ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವದಿಂದ
ಅನಂದವಹಿಸುತ್ತಿರುವವರು. ೨) ಅಭಿಕಾಮರು - ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ
ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸದೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವ,
ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರು. ೩) ಅಕೃತಜ್ಞಾಃ -
ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸದ ಕೃತವುರು. ೪) ಗುರುದ್ವಹಃ -
ಗುರು ಹಿರಿಯರಿಗೂ ದ್ರೋಹಮಾಡುವವರು. ಈ ನಾಲ್ಕು
ಬಗೆಯ ಮನುಷ್ಯರು ಪ್ರೀತಿಸಿದವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. || ೧೯ ||

ಗೋಪಿಯರೇ! ನಾನಾದರೋ ಪ್ರೇಮಿಸುವವರೊಂದಿಗೆ ಹೇಗೆ
ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ
ವೇನೆಂದರೆ ಅವರ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲೇ
ತೊಡಗಿರಬೇಕೆಂಬುದೇ ನನ್ನ ಇಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ದಿವ್ಯನಾದವನಿಗೆ
ಎಂದೋ ಬಹಳಷ್ಟು ಹಣ ದೊರೆಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಕಳೆದು ಹೋದರೆ
ಅವನು ಕಳೆದುಹೋದ ಧನವನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾನೆ.
ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ಸಿಕ್ಕಿಯೂ ಸಿಕ್ಕಿದವನಂತೆ ಇರುತ್ತೇನೆ. || ೨೦ ||
ಗೋಪಿಯರೇ! ನೀವೆಲ್ಲ ನನ್ನಿಗಾಗಿ ಲೋಕಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು
ತಾಪ್ತಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಸ್ವಜನರನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ, ನನ್ನಲ್ಲೇ
ಅನುರಕ್ತರಾಗಿ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿರಿ. ನಿಮಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ
ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೇಮವುಂಟಾಗಲು ಮತ್ತು ನನ್ನನ್ನೇ ಅನುಮರ್ತಿಸುವಂತೆ
ಮಾಡಲು ನಿಮಗೆ ಕಾಣದಂತೆ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು
ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಪ್ರಿಯತಮ
ಯರಾದ ನೀವು ನನ್ನಲ್ಲಿ ದೋಷವೇನಿರುವೆಡಿರಿ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನನಗೆ
ಪ್ರಿಯರಾಗಿರುವಿರಿ ಮತ್ತು ನಾನು ನಿಮಗೆ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದೇನೆ. || ೨೧ ||

ನ ಪಾರಯೇತಹಂ ನಿರವದ್ಯಸಂಯುತಾಂ
ಸ್ವಸಾಧುಕೃತ್ಯಂ ವಿಬುಧಾಯುಷಾಹಿ ವಾ ।

ಯಾ ದೂಭವನ್ ದುರ್ಜರಗೇಹಕೃಂಖಲಾಃ
ಸಂವೃತ್ಯ ತದ್ವ ಪ್ರತಿಯಾತು ಸಾಧುನಾ ॥ ೨೨ ॥

ಮೂವತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. ॥ ೨೨ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಭಾರತೇ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ದಶಮ ಸ್ಕಂಧೇ ಪೂರ್ವಾರ್ಧೇ
ರಾಸತ್ರೀಶಾಯಾಂ ಗೋಪೀಶಾಂತ್ವಸಂ ನಾಮ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥ ೨೨ ॥

ಮೂವತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಮಹಾರಾಸ ಶ್ರೀಶ

ಶ್ರೀಶಂಕರ ಉವಾಚ

ಇತ್ಥಂ ಭಗವತೋ ಗೋಪ್ಯಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಾಚಃ ಸುಪೇಶಲಾಃ ।
ಜತುರ್ವಿರಹಜಂ ತಾಪಂ ತದಂಗೋಪಪಿತಾಹಿಮಃ
॥ ೧ ॥

ತತ್ಪಾರಭತ ಗೋವಿಂದೋ ರಾಸತ್ರೀಶಾಮನುಪ್ರಶ್ನಃ ।
ಸ್ವಿರತ್ನೈರನ್ವಿತಃ ಶ್ರೀಕೈರನ್ನೋನ್ಮಾದದ್ಬಲಾಹುಭಿಃ
॥ ೨ ॥

ರಾಸೋತ್ಪದಃ ಸಂಪ್ರದೃಶ್ತೋ ಗೋಪೀಮಂಡಲಮಂಡಿತಃ ।
ಯೋಗೇಶ್ವರೇಣ ಕೃಷ್ಣೇನ ತಾಪಾಂ ಮಧ್ಯೇ ದ್ವಯೋದ್ವಯೋಃ ।
ಪ್ರವಿಷ್ಟೇನ ಗೃಹೀತಾನಾಂ ಕಂಠೇ ಸ್ಥನಿಕುಟಂ ಸ್ಥಿರಮ್
॥ ೩ ॥

ಯಂ ಮನ್ಯೇರನ್ನಭಿವ್ಯಾಜದ್ವಿಮಾನತತಸಂಕುಲಮ್ ।
ದಿವೌಕಸಾಂ ಸದಾರಾಣಾಮೌತುಕ್ಯಾಪಹೃತಾತ್ಮನಾಮ್
॥ ೪ ॥

ತಸೋ ಮಂದುಭಯೋ ನೇದುರ್ನಿಪೇತುಃ ಪುಷ್ಪವೃಕ್ಷಯಃ ।
ಽಗುರ್ಗಂಧರ್ವಪತಯಃ ಸ್ತುತಾಸ್ತದ್ಭೋಜಮಲಮ್
॥ ೫ ॥

ಪ್ರಿಯಗೋಪಿಯರೇ! ಋಷಿ-ಮುನಿಗಳಿಂದಲೂ ಪರಿತ್ಯಜರು
ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ನಾನು-ನನ್ನದೇವ ಸಂಸಾರದ ಸಂಕೋಲೆಗಳನ್ನು
ಕಿತ್ತೊಗೆದು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿರುವಿರಿ. ನನ್ನೊಡನೆ ನಿರ್ಮಲವಾದ
ಧರ್ಮ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನಿಮಗೆ ಸರಿಯಾದ
ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಲು ದೇವತೆಗಳ ಆಯುರ್ಮಾನವನ್ನು
ಹೊಂದಿದರೂ ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಅರ್ಥಾತ್ ನಾನು
ನಿಮಗೆ ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಋಣಿಯಾಗಿರುವೆ. ಅದುದರಿಂದ
ನೀವು ಮಾಡುವ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದೇ ನಿಮಗೆ ನಾನು
ಮಾಡುವ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಿ. ಇದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ
ಮನೋರಥವು ಈಡೇರಲಿ. ॥ ೨೨ ॥

ಶ್ರೀಶಂಕರಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರಿಕ್ಷಿದ್ಧವನೇ !
ಗೋಪಿಯರು ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣವಾದ, ಸುಮಧುರ
ವಾದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿರಹತಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದರು.
ಸೌಂದರ್ಯನಿಧಿಯಾದ, ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅಂಗ
ಸಂಗದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಮನೋರಥರಾದರು. ॥ ೧ ॥ ಆನಂದ
ತುಂದಿಲರಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ತೋರುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನನ್ನು
ಅನುಸರಿಸಿ ನಿಂತಿರುವ ಸ್ವಿರತ್ನಗಳೊಡನೆ ಯಮುನಾ ನದಿಯ
ಮರಳುದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ರಾಸತ್ರೀಶೆಯನ್ನು
ಆಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ॥ ೨ ॥ ಯೋಗೇಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು
ಇಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಗೋಪಿಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿರುವಂತೆ
ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಆ ಇಬ್ಬರೂ ಗೋಪಿಯರ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ತನ್ನ ತೋರು
ಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೋರ್ವ ಗೋಪಿಯು
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಇರುವನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡರು. ॥ ೩ ॥
ಹೀಗೆ ಸಾವಿರ-ಸಾವಿರ ಗೋಪಿಯರಿಂದ ಶೋಭಾಯಮಾಸನಾದ
ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದಿವ್ಯ ರಾಸೋತ್ಪದವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.
ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ವಿಮಾನಗಳು ನೆರೆದವು.
ರಾಸತ್ರೀಶೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ತವಕದಿಂದ ಸಕಲದೇವತೆ
ಗಳೂ ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯರೊಡನೆ ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಮಿಸಿ
ದ್ದರು. ॥ ೪ ॥ ಆಗ ದೇವದುಂದುಭಿಗಳು ಮೊಳಗಿದವು. ರಾಸ
ಮಂಡಲದ ಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪವೃಕ್ಷಗಳಾದವು. ಗಂಧರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠರು
ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯರೊಂದಿಗೆ ಭಗವಂತನ ನಿರ್ಮಲವಾದ
ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಗಾನಮಾಡಿದರು. ॥ ೫ ॥

ವಲಯೋನಾಂ ನೂಪುರಾಣಾಂ ಕಿಂಕರೇಣಾಂ ಚ ಯೋಷಿತಾಮ್ |
ಸಪ್ತಯೋನಾಂ ಮಧೂಚ್ಚಕ್ಷುಸ್ತುಮಯೋ ರಾಸಮಂಡಲೇ

|| ೬ ||

ತತ್ರಾತಿಶುಕುಭೇ ತಾಭಿರ್ಭಗವಾನ್ ದೇವಕಿಯತಃ |
ದುರ್ದೇ ಮಗೇನಾಂ ಹೃದನಾಂ ಮಹಾಮರಣಿಕೋ ಯಥಾ

|| ೭ ||

ಪಾದನ್ಯಾಸೈರ್ಭುಜವಿಧುತಿಭಃ ಸ್ಪಷ್ಟೈರ್ಭಕ್ತಿವಿಲಾಸೈ-
ರ್ಭಜ್ಯಸ್ತದ್ಭಕ್ತಲಕುಚಪಟೈಃ ಕುಂಡಲ್ಯೆರ್ಗಂಡಲೋಲ್ಲೈಃ |
ಪಿಡ್ಢಸ್ತುಖೈಃ ಕುಬರರಣನಾಗ್ರಂಥಯಃ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣೋ
ಗಾಯಂತ್ಯಸ್ತಂ ತಡಿತ ಇವ ತಾ ಮೇಘಚಕ್ರೇ ವಿರೇಷುಃ

|| ೮ ||

ಉಚ್ಚೈರ್ಜಗುರ್ಭೃತ್ಯಮಾನಾ ರಕ್ತಕಂಠೋ ರತಿಪ್ರಿಯಾಃ |
ಕೃಷ್ಣಾಭಿಮರ್ಷಮುದಿತಾ ಯದ್ಗೀತೇನೇದಮಾವೃತಮ್

|| ೯ ||

ಕಾಚಿತ್ಸಮಂ ಮುಕುಂದೇನ ಸ್ಪರ್ಶಾತೀರಮಿತ್ರಿತಾಃ |
ಉನ್ನಿಸ್ತೇ ಪೂಜಿತಾ ತೇನ ಪ್ರೀಯತಾ ಸಾಧು ಸಾಧ್ವಿತಿ |
ತದೇವ ಧ್ರುವಮುನ್ನಿಸ್ತೇ ತಸ್ಯ ಮಾನಂ ಚ ಬಹ್ವದಾತ್

|| ೧೦ ||

ಕಾಚಿದ್ರಾಸಪರಿಶ್ರಾಂತಾ ಪಾರ್ಶ್ವಸ್ಥ್ಯ ಗದಾಭೃತಃ |
ಜಗ್ರಾಹ ಬಾಹುನಾ ಸ್ಕಂಧಂ ಶ್ಲಥದ್ವಲಯಮಲ್ಲಿಕಾ

|| ೧೧ ||

ರಾಸಮಂಡಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮಸ್ತ ಗೋಪಿಯರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯತಮ ಶ್ಯಾಮಕುಂದರನ್ನೊಂದಿಗೆ ನೃತ್ಯವಾಡತೊಡಗಿದರು. ಅವರ ಕೈಗೆಡಗಗಳು, ಕಾಲಂದುಗೆಗಳು, ಓಡ್ಯಾಣದ ಕಿರುಗೆಜ್ಜೆಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಉಲಿಯತೊಡಗಿದ್ದವು. ಅಸಂಖ್ಯಗೋಪಿಯರಿದ್ದ ಕಾರಣ ಆ ಮಧುರ ಧ್ವನಿಯು ಸರ್ವತ್ರ ಕೇಳ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. || ೬ || ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ಮಣಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯ ಮಹಾಮರಣಮನೆಯು ವಿರಾಜಿಸುವಂತೆಯೇ ಕಡು ಜಿಲುಪೆಯರಾದ ಗೋಪಿಯರ ನಡುವೆ ನೀಲಮೇಘಶ್ಯಾಮನಾದ ದೇವಕೀ ಕಂದನಾದ ತ್ರಿಲೋಕನು ರಾರಾಜಿಸಿದನು. || ೭ || ರಾಸನೃತ್ಯವನ್ನು ಆಡುವಾಗ ಗೋಪಿಕೆಯರು ತಾಳಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾ, ಪಾದವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಮುದ್ರೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಎಡ-ಬಲಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ-ಮುಂದೆಯೂ ಆಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾಳಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ನಿಧಾನವಾಗಿಯೂ, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ವೇಗವಾಗಿಯೂ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾ ತಲೆಗಳನ್ನು, ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಆಡಿಸುವರು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಗುವರು, ಹುಚ್ಚುಹಾರುವರು. ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ನೋಟದಿಂದ ನೋಡುವರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕೆಲಕೆಲಸೆ ನಗುವರು. ಸೊಂಟವನ್ನು ಬಳುಕುವರು. ಸರ್ವನಾಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತಾಗ, ಎದ್ದಾಗ, ಬಾಗಿಡಾಗ ಅವರ ಸ್ತನಗಳು ಕುಲಹಾರು ತ್ತಿದ್ದವು. ಕುಂಡಲಗಳು ಕವೋಲಗಳಲ್ಲಿ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಮುಖವು ಬೆವರುತ್ತು. ತುರುಬುಗಳು ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಿದ್ದವು. ಓಡ್ಯಾಣಗಳು ಸಡಿಲವಾಗಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ತ್ರಿಲೋಕನ ಪ್ರಿಯೆಯರಾದ ಗೋಪಿಕೆಯರು ತ್ರಿಲೋಕನಿಗೆ ಉಲ್ಲಾಸವಾಗುವಂತೆ ನಾಟ್ಯವಾಗಿ ಗಳಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯವಾಡುತ್ತಾ ಅವನ ರೀಲಾಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಕರ್ಣಾನಂದ ಕರವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾ ಮೇಘಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಿಂಚುಗಳಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದರು. || ೮ || ರಾಸಕ್ರಿಯರಾದ ಗೋಪಿಯರು ತ್ರಿಲೋಕನ ಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರದಿಂದ ಆನಂದ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಅತನೊಡನೆ ರಾಸನೃತ್ಯವನ್ನು ಆಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಸುಮಧುರ ಕಂಠಮಾಧುರ್ಯದಿಂದ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸುವಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಾಡತೊಡಗಿದರು. ಅದು ವಿಶ್ವದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಈಗಲೂ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುತ್ತಿದೆ. || ೯ || ಒಬ್ಬ ಗೋಪಿಯು ತ್ರಿಲೋಕನೊಡನೆ ಧ್ವನಿಗೂಡಿಸಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಧ್ವನಿಯು ತ್ರಿಲೋಕನ ಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕಿಂತ ತಾರಕೆದ್ದಿತ್ತು. ಅದನ್ನೇ ಕೃಷ್ಣನು ಭಲೇ! ಭಲೇ! ಕರ್ಣಾನಂದಕರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಅವಳ ಹಾಡಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಧ್ರುವವೆಂಬ ತಾಳವನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾ ಆಕೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದನು. || ೧೦ || ಒಬ್ಬ ಗೋಪಿಯು ರಾಸನೃತ್ಯದಿಂದ ಬಹಳವಾಗಿ ಬಳಲಿದಳು. ಮುಂಗೈಗಳಿಗೂ, ತೋಳುಗಳಿಗೂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ದಂಡೆಗಳು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ತತ್ತರಿಸಿ ದೀನವೃದರಲ್ಲಿದ್ದ ಆಕೆಯು ವಕ್ರದಲ್ಲಿಟ್ಟ ತ್ರಿಲೋಕನ ಭುಜವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. || ೧೧ ||

ತತ್ಕಾಲಾಂಗಾಕಂ ಬಾಹುಂ ಕೃಷ್ಣಾಕ್ಷೋತ್ತರಸೌರಭಮ್ |
ಚಂದನಾಲಿಪ್ತಮಾಘ್ರಾಯ ಪೃಷ್ಠರೋಮಾ ಚುಚುಂಬ ಹ
|| ೧೨ ||

ಕೃಷ್ಣಾಕ್ಷಾಕ್ಷವಿಕ್ಲಿಪ್ತಕುಂಡಲಪ್ರಮುಂಡಿತಮ್ |
ಗಂಡಂ ಗಂಡೇ ಸಂದಧತ್ಯಾ ಆದಾಪ್ತಾಂಬೂಲಚರ್ವಿತಮ್
|| ೧೩ ||

ಸೃಕ್ತಂತೀ ಗಾಯಂತೀ ಕಾಚಕ್ರೋದಸ್ತೋಪುರಮೇಖಲಾ |
ಪಾರ್ಶ್ವಸ್ಯಾಭ್ಯುತಹಸ್ತಾಭ್ಯಾಂ ಶ್ರಾಂತಾಧಾಕ್ತ ಕಯೋಃ ಕಿವಮ್
|| ೧೪ ||

ಗೋಪ್ಯೋ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಭುಕ್ತಂ ಕಾಂತಂ ಪ್ರಿಯ ಏಕಾಂಕಪಲ್ಲಭಮ್ |
ಸೃಹೀತಕಂಠಸ್ತದ್ಗೋಭ್ಯಾಂ ಗಾಯಂತ್ಸುರಂ ವಿಜಕ್ತರೇ
|| ೧೫ ||

ಕರ್ಣೋಡ್ಧಲಾಲ್ಪವಿಟಂಕಪೋಲಭಮ್-
ವಕ್ತ್ರಯೋ ವಲಯಸೂಪುರೋಷವಾದ್ಧೈಃ |
ಗೋಪ್ಯಃ ಸಮಂ ಭಾವತಾ ನೃತುಃ ಸ್ತೇತ-
ಸ್ತುರೈಶೋ ಭ್ರಮರಗಾಯಕರಾಸಗೋಷ್ಠಾಮ್ || ೧೬ ||

ಏವಂ ಪರಿಪೂರ್ಣಕರಾಭಿಮರ್ಶ-
ಸ್ಮಗ್ನೇಕ್ಷಣೋದ್ಧಾಮವಿಲಾಸಹಾಸೈಃ |
ರೇಮೇ ರಮೇಶೋ ವ್ರಜಮಂದರೀಧಿ-
ರ್ಯಥಾರ್ಥಕಾ ಸ್ತುತಿಯಿಂಬವಿಭ್ರಮಾ || ೧೭ ||

ತದಂಗುಣಗತ್ಯಮುದಾಕುಲೇಂದ್ರಿಯಾಃ
ಕೇಶಾನ್ ದುಕೂಲಂ ಕುಚಪಟ್ಟಕಾಂ ವಾ |
ಶಾಂಜಃ ಪ್ರತಿವೋಧಮಲಂ ವ್ರಜಸ್ಮಯೋ
ವಿಸ್ತೃತಮಾಲಾಭರಣಾಃ ಕುರೂದ್ಧಹ || ೧೮ ||

ಕೃಷ್ಣವಿಕ್ರದಿತಂ ನೀಕ್ಷ್ಯ ಮಮುಹುಃ ಪೇಚರಸ್ಮಯಃ |
ಕಾಮಾದಿಹಿತಾಃ ಕಶಾಂಕಶ್ಚ ಸಗೋಷೋ ಮೃತೋಽಭವತ್
|| ೧೯ ||

ಭಗವಾನ್ ತ್ರಿಲೋಕಮುಕ್ತಂ ತನ್ನ ಒಂದು ತೋಳನ್ನು ಒಬ್ಬ ಗೋಪಿಯ ಹೆಗಲಮೇಲಿಟ್ಟದ್ದನು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ತ್ರಿಲೋಕವನ್ನೇ ತೋಳು ಕಮಲದ ಸುಗಂಧದಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಮಳದ ಗಂಧವು ಲೇಪಿತವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಮೂರು ನೋಡಿದ ಆ ಗೋಪಿಯು ರೋಮಾಂಚಕಳಾಗಿ ಆ ತೋಳನ್ನು ಮುತ್ತಿಟ್ಟಳು. || ೧೨ || ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗೋಪಿಯು ನಾಟ್ಯವಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಕುಂಡಲದಿಂದ ಸಮಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಕಪೋಲವನ್ನು ತ್ರಿಲೋಕವನ್ನೇ ಕಪೋಲದ ಮೇಲಿಡಲು ಆಕೆಯ ಆಶಯವನ್ನು ತಿಳಿದ ತ್ರಿಲೋಕನು ಆಕೆಗೆ ಹಾಂಬೂಲವನ್ನು ನೀಡಿದನು. || ೧೩ || ತ್ರಿಲೋಕನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗೋಪಿಯು ಕಾಲಂದುಗ-ಡಾಬುಗಳ ಜ್ವರದಿಂದ ನರ್ತಿಸುತ್ತಾ, ಹಾಡುತ್ತಾ ಬಹಳವಾಗಿ ಬಳಲಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ತ್ರಿಲೋಕನ ಮಂಗಳಕರವಾದ ಕೆರೆಕಮಲವನ್ನು ತನ್ನ ಪಕ್ಕದಿಂದ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಳು. || ೧೪ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಗೋಪಿಯರ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಸೌಭಾಗ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದುದು. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಪರಮಪ್ರಿಯ ನಾದ, ಏಕಾಂಕಧರ್ಮಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದ ತ್ರಿಲೋಕನನ್ನು ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯತಮನನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವರಿಂದ ಆಲಿಂಗನಲ್ಲಪ್ಪಿಸಿದರಾಗಿ, ಅವನ ರೀತಿ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಕುಮುದುರವಾಗಿ ಗಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಆ ಗೋಪಿಯರು ರಾರಾಸಿಸಿದರು. || ೧೫ || ಅವರ ಹಿರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಮಲದ ಕುಂಡಲಗಳು ಕೋಳಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಗುಂಗುರು ಕೂದಲುಗಳು ಕೆನ್ನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಮುತ್ತಿನಂತಹ ದೇವರಿನ ಹನಿಗಳಿಂದ ಮುಖವು ಅಲಂಕೃತವಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ರಾಜಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಲೋಕನೊಡನೆ ಮರ್ತನಮಾಡುವಾಗ ಅವರ ಕೆಡಗ, ಕಂಕಣಗಳು ಧ್ವನಿಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರ ಸ್ವರ-ತಾಳಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ದುಂಬಿಗಳು ಝೇಂಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರ ಮುಡಿಗಳಿಂದ ಹೂವುಗಳು ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. || ೧೬ || ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಬಾಲಕನು ಕೆನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದೊಡನೆ ನಿರ್ವಿಕಾರ ಭಾವದಿಂದ ಆಡುವಂತೆ ರಮಾರಮಣ ಭಗವಾನ್ ತ್ರಿಲೋಕನು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದೊಪರಾದ ಗೋಪಿಯೊಡನೆ ನಿರ್ವಿಕಾರಭಾವದಿಂದ ಆಲಿಂಗನ, ಹಸ್ತಸ್ಪರ್ಶ, ಪ್ರೇಮಾವಲೋಕನ, ಕಿರುನಗೆ, ಕುಡಿನೋಟ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. || ೧೭ || ಪರೀಕ್ಷಿತ ರಾಜನೇ! ಭಗವಾನ್ ತ್ರಿಲೋಕನ ಆಂಗಭಂಗವನ್ನು ಬೆಚ್ಚಿದ ಗೋಪಿಯರು ಪ್ರೇಮಾನಂದದಿಂದ ಎಹ್ವಲರಾಗಿದ್ದರು. ಕೂದಲು ಕೆದರಿದ್ದವು. ಹೂವಿನ ಹಾರಗಳು ತಂದಿದ್ದವು. ಒಡವೆಗಳು ಅಸ್ತ-ವ್ಯಸ್ತವಾಗಿದ್ದವು. ಇವುಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕೊಳ್ಳಲೂ ಕೂಡ ಅವರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. || ೧೮ || ಭಗವಾನ್ ತ್ರಿಲೋಕನ ಈ ರಾಸಕ್ರೀಡೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ದೇವತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಈ ಗೋಪಿಯರಂತೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಸೇರಬೇಕೆಂಬ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಬೋಹಿತರಾದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಗೃಹ-ನೇತ್ರ ಹಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚಂದ್ರನೂ ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡನು. || ೧೯ ||

ಕೃತ್ವಾ ತಾವಂತಮಾತ್ಮಾನಂ ಯಾವತಿರ್ಲೋಕಪಯೋಷಿತಃ |
ರೇಮೇ ಸ ಭಗವಾಂಶ್ಚಾಭಿರಾತ್ಮಾರಾಮೋಽಪಿ ರೀಲಯಾ || ೨೦ ||

ತಾಸಾಮತಿವಿಹಾರೇಣ ಶ್ರಾಂತಾಸಾಂ ವದನಾನಿ ಸಃ |
ಪ್ರಾಮೃದ್ಯಕರುಣಃ ಪ್ರೇಮಾ ಶಹಮೇನಾಂಗಪಾಣಿನಾ || ೨೧ ||

ಗೋಚ್ರಃ ಸ್ವರೂಪರಟಕುಂಡಲಕುಂತಲತ್ವಿಡ್
ಗಂಡಶ್ರಿಯಾ ಸುಧಿತಹಾಸನಿರೀಕ್ಷಣೇನ |
ಮಾನಂ ದಧತ್ಯ ಋಷಭಸ್ಯ ಜಗುಃ ಕೃತಾನಿ
ಪುಣ್ಯಾನಿ ತತ್ಕರಯಹಸ್ತರ್ಶಪ್ರವೋದಾಃ || ೨೨ ||

ತಾಭಿಯುಗತಃ ಪ್ರಮಮಪೋಹಿತಮಂಗರಂಗ-
ಘೃಷ್ಣಪ್ರಜಃ ಸ ಕುಚಕುಂತುಮರಂಜಿತಾಯಾಃ |
ಗಂಧರ್ವಪಾಲಿಭಿರನುದ್ರುತ ಅವಿಶದ್ವ್ಯಾ
ಶ್ರಾಂತೋ ಗಜೇಭಿರಭರಾಡಿವ ಭಿನ್ನೋತುಃ || ೨೩ ||

ಸೋಽಂಭಾಸ್ಕಲಂ ಯುವತಿಭಃ ಪರಿಷತ್ಯಮಾನಃ
ಪ್ರೇಮ್ಲೇಕ್ಷಿತಃ ಪ್ರಹಸತೀಭಿರಿಹಸ್ತತೋಽಂಗ |
ವೈಮಾನಿಕೈಃ ಕುಸುಮವರ್ಷಿಭೀರ್ಧ್ಯಮಾನೋ
ರೇಮೇ ಸ್ಥೂಪಂ ಸ್ವರೂಪತ್ರ ಗಜೇಂದ್ರಲೀಲಃ || ೨೪ ||

ತತಶ್ಚ ಕೃತ್ಯೋಪವನೇ ಜಲಸ್ಥಲ-
ಪ್ರಸೂನಗಂಧಾನಿಲಜುಷ್ಪದ್ವಿಕ್ರಮೇ |
ಚಲಾರ ಭೃಂಗ ಪ್ರಮದಾಗಣಾವೃತೋ
ಯಥಾ ಮದಾಕುಪ್ತಿದ್ವಿರದಃ ಕರೇಣುಭಿಃ || ೨೫ ||

ಪರಿಚಿತ್ತನೇ | ಭಗವಾನ್ ತ್ರಿಲೋಕವ್ಯಾಪ್ತನು ಅತ್ಯಾರಾಮನಾಗಿದ್ದರೂ
ಅಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಗೋಪಿಯರಿದ್ದರೋ ಅಷ್ಟೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ
ತನ್ನ ಪ್ರತಿರೂಪಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೊಡನೆಯೂ ರೀಲಾ
ವಿನೋದದಿಂದ ವಿಹರಿಸಿದನು. || ೨೦ || ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ
ನೃತ್ಯ-ಗಾನ-ವಿಹಾರದಿಂದ ಬಳಲಿದ ಗೋಪಿಯರ ಮುಖ
ಕಮಲಗಳನ್ನು ಕರುಣಾಮಯನಾದ ಭಗವಾನ್ ತ್ರಿಲೋಕವ್ಯಾಪ್ತನು
ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಸುಖಕರ ಕರಕಮಲದಿಂದ ನೇವರಿಸಿ
ದನು. || ೨೧ || ಪರಿಚಿತ್ತನೇ | ಭಗವಂತನ ಕರಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ
ಗೋಪಿಕೆಯರಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ಅವರು ಸ್ವರ್ಣ
ಕುಂಡಲಗಳಿಂದಲೂ, ಮುಂಗುರುಳುಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ
ಕವ್ವೋಲಗಳಿಂದಲೂ, ಮುಖಾರವಿಂದದಿಂದಲೂ ಕಡೆಗಣ್ಣು
ನೋಟದಿಂದಲೂ, ಅಮೃತಪ್ರಾಯವಾದ ಮಂದಹಾಸದಿಂದಲೂ
ಭಗವಾನ್ ತ್ರಿಲೋಕವ್ಯಾಪ್ತನಿಗೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ಅವನ
ರೀಲಾಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಹಾಡತೊಡಗಿದರು. || ೨೨ || ಅನಂತರ
ಅಯಾಸಗೊಂಡಿರುವ ಸಲಗವು ಹೆಣ್ಣುನೆಗಳೊಡನೆ ಆಣೆಕಟ್ಟನ್ನು
ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ನೀರಿನೊಳಗೆ ನುಗ್ಗುವಂತೆ ತ್ರಿಲೋಕವ್ಯಾಪ್ತನು ರಾಸ
ಕ್ರೀಡೆಯ ಆಯಾಸವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಗೋಪಿ
ಯರೊಡನೆ ಜಲಕ್ರೀಡೆಯಾಡಲು ಯಮುನೆಯ ನೀರನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಆಗ ತ್ರಿಲೋಕವ್ಯಾಪ್ತನು ಧರ್ಮದ್ವ ವನಮಾಲೆಯು ಗೋಪಿ
ಯರ ಅಂಗಸಂಗದಿಂದ ಬಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅವರ ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ
ಲೇಪಿತವಾಗಿದ್ದ ಕುಂಕುಮ ಕೇಸರಿಯಿಂದ ರಂಜಿತವಾಗಿದ್ದು, ವನ
ಮಾಲೆಯ ಸುಗಂಧದಿಂದ ಅರ್ಕಷಿತವಾದ ದುಂಬಿಗಳು
ಝೇಂಕರಿಸುತ್ತಾ ತ್ರಿಲೋಕವ್ಯಾಪ್ತನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುವುದನ್ನು
ನೋಡಿದರೆ ಗಂಧರ್ವರಾಜನೇನಾದರೂ ತ್ರಿಲೋಕವ್ಯಾಪ್ತನ ಗುಣಗಾನ
ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವನ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೋಗುತ್ತಿರುವನೋ ಎಂಬಂತೆ
ಇತ್ತು. || ೨೩ || ಪರಿಚಿತ್ತನೇ | ಯಮುನಾನದಿಯ ಕುಭಜಲದಲ್ಲಿ
ಜಲಕ್ರೀಡೆಯನ್ನಾಡುವಾಗ ಗೋಪಿಯರು ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣ ನೋಟ
ದಿಂದ ತ್ರಿಲೋಕವ್ಯಾಪ್ತನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ, ನಗು-ನಗುತ್ತಾ ಅವನ ಮೇಲೆ
ನೀರನ್ನೆರೆಚುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅವನೂ ನೀರನ್ನೆರೆಚುತ್ತಿದ್ದನು.
ಹೀಗೆ ಆನಂದಪರವಶರಾಗಿ ಜಲಕ್ರೀಡೆಯಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ
ದೇವತೆಗಳು ಅವರ ಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು
ಪರಿ-ಪರಿಯಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಅತ್ಯಾರಾಮನಾದ
ತ್ರಿಲೋಕವ್ಯಾಪ್ತನು ಗಜರಾಜನಂತೆ ಯಮುನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಾಟವನ್ನು
ಆಡಿದನು. || ೨೪ || ಇದಾದ ಬಳಿಕ ತ್ರಿಲೋಕವ್ಯಾಪ್ತನು ಗೋಪಿಯ
ರೊಡನೆ ಯಮುನೆಯ ತೀರದ ಉಪವನಕ್ಕೆ ಹೋದನು.
ಆ ಉಪವನವು ರಮಣೀಯವಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೆಲ
ಜಲಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರ-ಸುಗಂಧಿತ ಹೂವುಗಳು ಅರಳಿ
ದ್ದವು. ಅದರ ಸುಗಂಧವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಮಂದ ಮಾರುತವು
ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಗಜವು ಹೆಣ್ಣುನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿಹರಿಸುವಂತೆ
ತ್ರಿಲೋಕವ್ಯಾಪ್ತನು ದುಂಬಿಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಮದ ಯಿಂದಲೂ ಸಮಾವೃತ
ನಾಗಿ ಆ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. || ೨೫ ||

ಏವಂ ತತಾಂಶಾಂಶುವಿರಾಜತಾ ನಿಶಾಃ
 ಸ ಸತ್ಯಕಾಮೋಽನುರತಾ ಬಲಾಗಣಃ |
 ಸಿವೇವ ಆತ್ಮಸ್ಯವರುದ್ಧಸೌರತಃ
 ಸರ್ವಾಃ ಶರತ್ಕಾವ್ಯಕಥಾರಸಾತ್ರಯಾಃ || ೨೬ ||

ರಾಜೋವಾಚ

ಸಂಸ್ಥಾಪನಾಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಪ್ರಕಮಾಯೇತದ್ಧ ೪ |
 ಅವತೀರ್ಣೋ ಹಿ ಭಗವಾನಂಶೇನ ಜಗದೀಶ್ವರಃ
 || ೨೭ ||

ಸ ಕಥಂ ಧರ್ಮಸೇತೂನಾಂ ವಕ್ತಾ ಕರ್ತಾಭಿರಕ್ಷಿತಾ |
 ಪ್ರತೀಪಮಾಚರದ್ಭಕ್ತಸ್ತರದಾರಾಭಿಮರ್ಶನಮ್
 || ೨೮ ||

ಆಪ್ರಕಾಮೋ ಯದುಪತಿಃ ಕೃತವಾನ್ ವೈ ಜುಗುಪ್ಸಿತಮ್ |
 ಕಿಮಭಿಪ್ರಾಯ ಏತಂ ನಃ ಸಂಕಯಂ ಭಿಂದಿ ಸುವ್ರತ
 || ೨೯ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ

ಧರ್ಮವ್ಯತಿಕ್ರಮೋ ದೃಷ್ಟ ಈಶ್ವರಾಣಾಂ ಚ ಸಾಹಸಮ್ |
 ತೇಜೋಯಶಾಂ ಸ ದೋಷಾಯ ವತ್ಸೇಃ ಸರ್ವಭುಜೋ ಯಥಾ
 || ೩೦ ||

ಸೈತತ್ಸಮಾಚರೇಜ್ಞಾತು ಮನಸಾಪಿ ಹ್ಯನೀಶ್ವರಃ |
 ವಿನಶ್ಯತ್ಯಾಚರನ್ಮೃತ್ಯಾತ್ಮಭಾರದ್ರೋಽಬ್ಧಿಜಂ ವಿಷಮ್
 || ೩೧ ||

ಪರಿಚ್ಛಿದ್ವಾಜನೇ! ಅನೇಕ ಶರದ್ರಾತ್ರಿಗಳು ಕೂಡಿಕೊಂಡಿ
 ವೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಆ ರಾತ್ರಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಶೋಭಾಯಮಾನ
 ವಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚಂದ್ರನ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಹಾಲು
 ಚೆಲ್ಲಿದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶರದ್ರತುವಿನ
 ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯಾದ ವರ್ಣನೆ ಇದೆಯೋ ಆ ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ
 ಅದು ಕೂಡಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅಂತಹ ಮಂಗಳಮಯ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ
 ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಪ್ರೇಮಿಯರಾದ ಗೋಕುಲ
 ಯರೊಡನೆ ಯಮುನೆಯ ಮಳಲದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಯಮುನೆಯಲ್ಲಿ
 ಹಾಗೂ ತೀರದ ಉಪವನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ವಿಹರಿಸಿ
 ದನು. ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತೋರಿದ ಈ
 ರೀತಿಯು ಚಿನ್ನಯವಾದುದು. || ೨೬ ||

ಪರಿಚ್ಛಿದ್ವಾಜನು ಕೇಳಿದನು - ಪೂಜ್ಯರೇ! ಭಗವಾನ್
 ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಏಕಮಾತ್ರ ಸ್ವಾಮಿಯು. ಅವನು ತನ್ನ
 ಅಂಶನಾದ ಬಲರಾಮನೊಂದಿಗೆ ಪೂರ್ಣರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಿ
 ದ್ದನು. ಅವನ ಅವತಾರದ ಉದ್ದೇಶವು ಧರ್ಮದ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮತ್ತು
 ಅಧರ್ಮದನಾಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆಗಿತ್ತು. || ೨೭ || ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ
 ಕ್ತಮರೇ! ಅವನು ಧರ್ಮದ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸು
 ವವನೂ, ರಕ್ಷಿಸುವವನೂ, ವಾರಿಸುವವನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಹಾಗಿರು
 ವಾಗ ಅವನು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಹೇಗೆ
 ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದನು? || ೨೮ || ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪೂರ್ಣಕಾಮ
 ನಾಗಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವಿನ ಕಾಮನೆ ಇರಲಿಲ್ಲ.
 ಮೆಂಬುದು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ಹೀಗಿರುವಾಗಲೂ ಅವನು ಯಾವ
 ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಈ ನಿಂದನೆಯವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ
 ದನು? ಸುವ್ರತರೇ! ಈ ನನ್ನ ಸಂದೇಹವನ್ನು ದಯಮಾಡಿ
 ಪರಿಹರಿಸಿ. || ೨೯ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳಿದನು - ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ
 ಮೊದಲಾದ ಮಹಾವೃಥಾವಪುಳವರು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಧರ್ಮದ
 ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಸದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದನ್ನು
 ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ■ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಅಂತಹ ತೀರ್ಮ
 ವುರುಪರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ದೋಷವೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
 ಅಗ್ನಿಯು ಸರ್ವಭಕ್ಷಕನಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಪದಾರ್ಥಗಳ ದೋಷ
 ಗಳಿಂದ ಲಿಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. || ೩೦ || ಇಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ
 ಎಲ್ಲದವರು ಅಂತಹ ಧರ್ಮೋಲ್ಲಂಘನೆಯ ಮಾತನ್ನು ಮನಸ್ಸಿ
 ನಲ್ಲಿಯೂ ಯೋಚಿಸಬಾರದು; ತೋರದಿಂದ ಮಾಡುವುದು
 ದೂರವುಳಿಯತು. ಮೂರ್ಖತೆಯಿಂದ ಹಾಗೇನಾದರೂ ಮಾಡಿ
 ದಿಟ್ಟರೆ ಅವರ ನಾಶವು ನಿಶ್ಚಯವು. ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನು ಹಾಲಾ
 ಹಲವನ್ನು ಕುಡಿದಿದ್ದನು. ಎಂದು ಬೇರೆಯಾರಾದರೂ ಕುಡಿದರೆ
 ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮರಾಗಿ ಹೋದಾರು. || ೩೧ ||

ಕುಶಲಾಚರಿತೇನೈಷಾಮಿಹ ಸ್ವಾರ್ಥೋ ನ ವಿದ್ಯತೇ |
ವಿಷಯೋನಿ ವಾನರ್ಥೋ ನಿರಹಂಕಾರಿಕಾಂ ಪ್ರಭೋ || ೩೨ ||

ಕುಶಲಾಚರಿತೇನೈಷಾಮಿಹ ಸ್ವಾರ್ಥೋ ನ ವಿದ್ಯತೇ |
ವಿಷಯೋನಿ ವಾನರ್ಥೋ ನಿರಹಂಕಾರಿಕಾಂ ಪ್ರಭೋ || ೩೩ ||

ಕಿಮುತಾಖಿಲಸತ್ತಾಸಾಂ ತೀರ್ಯಭೃತ್ಯಾದಿವೌಕುಗಾಮ್ |
ಕುಶಲಾಚರಿತೇನೈಷಾಮಿಹ ಸ್ವಾರ್ಥೋ ನ ವಿದ್ಯತೇ || ೩೪ ||

ಯತ್ಪಾದಪಂಕಜಪರಾಗನಿಷೇವಕೃತ್ಯಾ
ಯೋಗಪ್ರಭಾವವಿಧುತಾಖಿಲಕರ್ಮಬಂಧಾಃ |
ಸ್ವೀಕೃತಂ ಚರಂತಿ ಮುನಯೋಽಪಿ ನ ನತ್ಯಮಾನಾ-
ಸ್ತಸ್ಮೀಚ್ಛಯಾಽಽತ್ರವಪುಷಃ ಕುಶಲವ ಬಂಧಃ || ೩೫ ||

ಗೋಪೀನಾಂ ತತ್ಪ್ರೀನಾಂ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ದೇಹಿನಾಮ್ |
ಯೋಽಂಶ್ಚರಂತಿ ಸೋಽದೃಶ್ಯಃ ಕ್ರೀಡನೇನೇಹ ದೇಹಭಾಕ್ || ೩೬ ||

ಅನುಗ್ರಹಾಯ ಭೂತಾಸಾಂ ಮಾನುಷಂ ದೇಹಮಾಸ್ತು |
ಭವತೇ ತಾದೃಶೀಃ ಕ್ರೀಡಾ ಯಾಃ ಶ್ರುತ್ವಾತತ್ಪರೋ ಭವೇತ್ || ೩೭ ||

ನಾಸೂಯಸ್ವಲು ಕೃಷ್ಣಾಯ ಮೋಹಿತಾಸ್ತಸ್ಯ ಮಾಯಯಾ |
ಮನ್ಯಮಾನಾಃ ಸ್ವಾತ್ಮಸ್ಥಾನ್ ಸ್ಥಾನ್ ಸ್ಥಾನ್ ದಾರಾನ್ ಪ್ರಚೋಕುಃ || ೩೮ ||

ಬ್ರಹ್ಮರಾತ್ರ ಉಪಾವೃತೇ ವಾಸುದೇವಾನುಮೋದಿತಾಃ |
ಅನಿಚ್ಛಾಶ್ಚೋಯಯುಗೋಪ್ಯಃ ಸ್ವಗೃಹಾನ್ ಭಾವಪ್ರಿಯಾಃ || ೩೯ ||

ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶಂಕರರಂತಹ ಜಗದೀಶ್ವರರ ಮಹನಗಳನ್ನು ಸತ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅದಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಅವರ ಆಚರಣೆಗಳ ಅನುಕರಣೆಗಳನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದವರು ಅವರ ಆಚರಣೆಯು ಅವರ ಉಪದೇಶಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಬೇಕು. || ೩೨ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಅಂತಹ ಸರ್ವಸಮರ್ಥ ವ್ಯುಪಾಸನ ಅಹಂಕಾರ ರಹಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಶುಭಕರ್ಮಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸ್ವಾರ್ಥ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಅಶುಭಕರ್ಮಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅನರ್ಥವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸ್ವಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಅನರ್ಥಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. || ೩೩ || ಇಂತಹವರ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹೀಗಿದ್ದರೆ ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ, ಮನುಷ್ಯರು, ದೇವತೆಗಳು ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ತ ಚರಾಚರ ಜೀವರ ಏಕಮಾತ್ರ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರ ಭಗವಂತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ಶುಭ-ಅಶುಭಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೇಗೆ ಜೋಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ? || ೩೪ || ಭಕ್ತ ಜನರು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದಪಂಕಜಗಳ ಧೂಳಿನ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಕೃಪೆರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಯೋಗಿಗಳು ಅವನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಯೋಗದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಮಸ್ತವಾದ ಕರ್ಮಬಂಧನಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಪೂಜಾರ್ಥದ ಮುನಿಗಳು ಕೂಡ ಪರಬ್ರಹ್ಮತ್ವವನ್ನೇ ವಿಶುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಾ ತಾದಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಮಸ್ತ ಕರ್ಮ ಬಂಧನಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಭಗವಂತನೇ ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಚಿನ್ನದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವನು. ಅಂತಹ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಕರ್ಮ ಬಂಧನದ ಕಲ್ಪನೆಯಾದರೂ ಹೇಗಿದ್ದೀತು? || ೩೫ || ಗೋಪಿಯರ ಗಂಡಂದಿರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತ ಶರೀರಧಾರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಸರ್ವ ಸಾಕ್ಷಿಯೂ, ಪರಮಪತಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನೇ ತ್ರಿಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಎಷ್ಟು ಮಂಗಳರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ತನ್ನ ದಿವ್ಯವಾದ ರೀತಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. || ೩೬ || ಭಗವಂತನು ಜೀವರ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆ ದೋರಲೆಂದೇ ತಾನು ಮನುಷ್ಯರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಅಂತಹ ರೀತಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮನುಷ್ಯನು ಭಗವದ್ಗಾಯನವಾಗಲೆಂದೇ ರೀತಿಗಳನ್ನು ತೋರುವನು. || ೩೭ || ವ್ರಜವಾಸಿಗಳಾದ ಗೋಪರು ಭಗವಾನ್ ತ್ರಿಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ದೋಷಬುದ್ಧಿ ತಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅವನ ಯೋಗಮಾಯೆಯಿಂದ ಮೋಹಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯರು ತಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದರೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. || ೩೮ || ಹೀಗೆ ರಾಸಕ್ರೀಡೆ ಜಲಕ್ರೀಡೆಗಳಿಂದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲವೂ ಕಳೆದು ಬ್ರಾಹ್ಮಮುಹೂರ್ತವು ಉದಯಿಸಿತು. ಗೋಪಿಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಮರಳಲು ಇಚ್ಛೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಭಗವಾನ್ ತ್ರಿಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಏಕೆಂದರೆ, ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಕೇವಲ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುವುದನ್ನೇ ಒಯಸುತ್ತಿದ್ದರು. || ೩೯ ||

ವಿಕ್ರೀಡಿತಂ ಪ್ರಜವಧೂಭೃದಂ ಚ ವಿಶ್ಲೋಃ
ಶ್ರದ್ಧಾನ್ವಿತೋಽಸುಶೃಣುಯಾದಥ ವರ್ಣಯೇದ್ಭುಃ |

ಭಕ್ತಿಂ ಪರಾಂ ಭಗವತಿ ಪ್ರತಿಲಭ್ಯ ಕಾಮಂ
ಹೃದ್ರೋಗಮಾಶ್ವಪಹಿನೋತ್ಕಚರೇಣ ಧೀರಃ || ೪೦ ||

ಮೂವತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು || ೩೩ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಭಾರತೇ ಪಾರದುಶಂಖ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ದಶಮ ಸ್ಕಂಧಃ ಪೂರ್ವಾರ್ಧಃ
ರಾಸತ್ರಿಪಾದವರ್ಣನಂ ನಾಮ ತ್ರಯಸ್ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೩೩ ||

ಮೂವತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸುದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಶಂಖಚೂಡರ ಉದ್ಧಾರ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ

ಏಕದಾ ದೇವಯೋತ್ತಮಾಂ ಗೋಪಾಲಾ ಚಾಹೌತುಕಾಃ |
ಅನೋಭಿರಸದುದ್ಯುಕ್ತೈಃ ಪ್ರಯಯುರ್ಗೇಽಂಬಿಕಾವನಮ್
|| ೧ ||

ತತ್ರ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಸರಸ್ವತ್ಯಾಂ ದೇವಂ ಪಶುವತಿಂ ವಿಭುಮ್ |
ಆನರ್ತುರರ್ಹಸ್ಯಭೃಗ್ವಾ ದೇವೀಂ ಚ ನೃಪತೇಽಂಬಿಕಾಮ್
|| ೨ ||

ಗಾವೋ ಹಿರಣ್ಯಂ ವಾಸಾಂಸಿ ಮಧು ಮಧ್ವಸ್ತಮಾದೃತಾಃ |
ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ದಮಃ ಸರ್ವೇ ದೇವೋ || ಪ್ರೀಯತಾಮಿತಿ
|| ೩ ||

ಉಷುಃ ಸರಸ್ವತೀತೀರೇ ಜಲಂ ಪ್ರಾಶ್ಯ ದೃತವ್ರತಾಃ |
ರಜನೀಂ ತಾಂ ಮಹಾಭಾಗಾ ಸಂದಮಸಂದಕಾದಯಃ
|| ೪ ||

ಕಪ್ಪಿನ್ಯತಾಸಹಿಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ವಿಷಿಣೇಽತಿಬುಧುಕ್ಷತಃ |
ಯದ್ಬಚ್ಛಯಾಽಽಗೋ ಸಂದಂ ಶಯಾನಮುರುಗೋಽಗ್ರೀತ್
|| ೫ ||

ಸ ಚುಕ್ರೋತಾಹಿನಾ ಗ್ರಸ್ತಃ ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಮಹಾಸಯಮ್ |
ಸರ್ಪೋ ಮೂಂ ಗ್ರಸತೇ ತಾತ ಪ್ರಪಸ್ತಂ ಪರಿಮೋಚಯ
|| ೬ ||

ತಸ್ಯ ಚಾಕ್ರಂದಿತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಗೋಪಾಲಾಃ ಸಹೋತ್ತಿತಾಃ |
ಗ್ರಸ್ತಂ ಚ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಭ್ರಾಂತಾಃ ಸರ್ಪಂ ವಿವೃಧುರುಬ್ಬುಕ್ಷಃ
|| ೭ ||

ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಯಾವ ಧೀರರು ಪ್ರಜಯುವತಿಯರೊಂದಿಗೆ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಡೆಸಿದ ಈ ಚಿನ್ನಯ ರಾಸ-ವಿಲಾಸವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ವದೇ-ಪದೇ ಕೇಳುವನೋ, ಕೀರ್ತಿಸುವನೋ ಅವರಿಗೆ ಭಗವಂತನ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ಪರಾಭಕ್ತಿಯು ಉಂಟಾಗಿ, ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಹೀವ್ರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹೃದಯದ ರೋಗದಿಂದ, ಕಾಮವಿಕಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವರು. || ೪೦ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ! ಒಮ್ಮೆ ನಂದಗೋಪನೇ ಮೊದಲಾದ ಗೋಪಾಲಕರು ಹಿವರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಸ್ನಾತ್ವಾಕದಿಂದ, ಅನಂದಭರಿತರಾಗಿ ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅಂಬಿಕಾವನಕ್ಕೆ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋದರು. || ೧ || ರಾಜನೇ! ಅಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಪಶುವತಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನೂ, ಭಗವತಿ ಅಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಆನೇಕ ಪೂಜಾಮುಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿದರು. || ೨ || ದೇವಾಧಿದೇವ ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಸುಪ್ರೀತ ನಾಗಲೆಂದು ಅವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಗೋವುಗಳನ್ನು ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು, ಸುರ್ವಾಳವನ್ನು ಜೇನು ಶುಭ್ರವನ್ನು ಆದರದಿಂದ ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಮೃಷ್ಟಾನ್ನವನ್ನು ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದರು. || ೩ || ಅಂದು ಮಹಾಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳಾದ ನಂದ-ಸುನಂದರೇ ಮೊದಲಾದ ಗೋಪರು ಉಪವಾಸ ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಕೇವಲ ಜಲಾಹಾರ ದಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತೀನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿ ಮಲಗಿದರು. || ೪ ||

ಆ ಅಂಬಿಕಾವನದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾದೊಂದು ಹೆಬ್ಬಾನಿದ್ದಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಬಹಳವಾಗಿ ಹಸಿದಿತ್ತು. ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಸರ್ಪವು ಮಲಗಿದ್ದ ನಂದಗೋಪನನ್ನು ಮುಂಗ ತೊಡಗಿತು. || ೫ || ಅಜಗರನಿಂದ ಮುಂಗಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ನಂದ ಗೋಪನು 'ಮಗು! - ಕೃಷ್ಣ! ಕೃಷ್ಣ! ಬೇಗ ಓಡಿ ಬಾ. ನೋಡು, ಈ ಹೆಬ್ಬಾವು ನನ್ನನ್ನು ಮುಂಗುತ್ತಿದೆ. ಶರಣಾಗತನಾಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಸರ್ಪದಿಂದ ಬಿಡು' ಎಂದು ಗುಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡನು. || ೬ || ನಂದಗೋಪನ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳಿ ಗೋಪರೆಲ್ಲರೂ ಗಡಿಬಡಿಯಿಂದ ಎದ್ದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ - ನಂದರಾಜನು ಹೆಬ್ಬಾನಿನ ಬಾಯಿಗೆ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಇದರಿಂದ ಭ್ರಾಂತರಾದ ಅವರು ಕೊಳ್ಳಿ ಗಳಿಂದ ಆ ಸರ್ಪವನ್ನು ಹೊಡೆಯತೊಡಗಿದರು. || ೭ ||

ಅರಾಕೈರ್ದೃಷ್ಟಮಾನೋಽಪಿ ನಾಮುಂಚತ್ತಮುರಂಗಮಃ |
ತಮಸ್ತುತತ್ವದಾಭ್ಯೇತ್ ಭಗವಾನ್ ಸಾತ್ಯಕಾಂ ಪತಿಃ || ೮ ||

ಸ ವೈ ಭಗವತಃ ಶ್ರೀಮತ್ಪಾದಸರ್ವಹತಾಶುಭಃ |
ಭೇಚೇ ಸರ್ವವಪುರ್ಹಿತಾ ರೂಪಂ ವಿದ್ಯಾಧರಾಚೀತಮ್ || ೯ ||

ತಮಪೃಚ್ಛದ್ವಪೀಕೇತಃ ಪ್ರಣತಂ ಸಮುಚ್ಛ್ರಿತಮ್ |
ದೀಪ್ಯಮಾನೇನ ವಪುಷಾ ಪುರುಷಂ ಶೇದುರೂಲಿನಮ್ || ೧೦ ||

ಕೋ ಭವಾನ್ ಪರಯಾ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾ ರೋಚತೇಽದ್ಭುತದರ್ಶನಃ |
ಕಥಂ ಜುಗುಪ್ಸಿತಾಮೇತಾಂ ಗತಿಂ ವಾ ಪ್ರಾಪಿತೋಽವತಃ || ೧೧ ||

ಸರ್ವ ಉವಾಚ

ಅಹಂ ವಿದ್ಯಾಧರಃ ಕಪ್ಪಿತ್ ಸುದರ್ಶನ ಇತಿ ಪುತಃ |
ತ್ರಿಯಾ ಸ್ತುರೂಪಸಂಪತ್ತ್ಯಾ ವಿಮಾನೇನಾಚರಂ ದಿತಃ || ೧೨ ||

ಯುಷೀನ್ದಿರೂಪಾಸಂಗಿರಸಃ ಪ್ರಾಹುಂ ರೂಪದರ್ಶಿತಃ |
ಕೈರಿಮಾಂ ಪ್ರಾಪಿತೋ ಯೋನಿ ಪ್ರಲಬ್ಧಿಃ ಸ್ವೇನ ಪಾಪೈನಾ || ೧೩ ||

ಶಾಪೋ ಮೇಽನುಗ್ರಹಾಯೈವ ಕೃತಶ್ಚಃ ಕರುಣಾಶ್ರುಭಃ |
ಯದಹಂ ಲೋಕಗುರುಣಾ ಪದಾ ಸ್ತುಷ್ಠೋ ಹತಾಶುಭಃ || ೧೪ ||

ಶಂತ್ವಾಹಂ ಭವಭೀತಾನಾಂ ಪ್ರಪನ್ನಾನಾಂ ಭಯಾಪಹಮ್ |
ಆಪೃಚ್ಯ ಶಾಪನಿಮುಕ್ತಃ ಪಾದಸರ್ವಾರ್ಥಮೀವಹನ್ || ೧೫ ||

ಪ್ರಪನ್ನೋಽಪಿ ಮಹಾಯೋಗಿನ್ ಮಹಾಪುರುಷ ಸತ್ಪತೇ |
ಅನುಜಾನೀಹಿ ಮಾಂ ದೇವ ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರೇಶ್ವರ || ೧೬ ||

ಆದರೆ ಕೊಳ್ಳಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಸುಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆ ಅಜಗರವು ನಂದನನ್ನು ಬಿಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮುಂದೆ ಒಂದು ತನ್ನ ಕಾಲಿನಿಂದ ಅದನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದನು. || ೮ || ಭಗವಂತನ ಶ್ರೀ ಚರಣಾರ್ಪಣೆ ವಾಗುತ್ಥಲೇ ಸರ್ವದ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಯಾದುವು. ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸರ್ವರೂಪವು ಹೋಗಿ ವಿದ್ಯಾಧರರಿಂದ ಆರ್ತಿಸಲ್ಪಡುವ ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರವಾದ ರೂಪವುಂಟಾಯಿತು. || ೯ || ಸುಂದರವಾದ ಶರೀರದಿಂದ ದೇವೀಷ್ಠನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ, ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ಕಾರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಅವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ದೀರ್ಘದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತನು. ಆ ದಿವ್ಯಪುರುಷನನ್ನು ಹೃಷೀಕೇಶನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. || ೧೦ || ದಿವ್ಯಪುರುಷನೇ! ನೀನಾರು? ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕಾಂಕಿಯಿಂದ ಅದ್ಭುತರೂಪನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆ. ನಿನಗೆ ಈ ಅತ್ಯಂತ ನಂದನೀಯವಾದ ಅಜಗರಯೋನಿಯು ಹೇಗೆ ದೊರೆ ಯಿತು? ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಈ ಜನ್ಮವನ್ನು ನೀನು ಹೊಂದಿರ ಬೇಕು. || ೧೧ ||

ಸರ್ವಶರೀರದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ದಿವ್ಯಪುರುಷನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಭಗವಂತ! ಹಿಂದೆ ನಾನು ಸುದರ್ಶನನೆಂಬ ವಿಖ್ಯಾತ ವಿದ್ಯಾಧರ ನಾಗಿದ್ದೆ ಎನ್ನಲ್ಲಿ ರೂಪಸಂಪತ್ತು, ಧನಸಂಪತ್ತು ಅಪಾರವಾಗಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ನಾನು ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. || ೧೨ || ಹೀಗೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಮ್ಮೆ ನಾನು ಅಂಗಿರಸ ಗೋತ್ರದ ಅತ್ಯಂತ ಕುರೂಪಿಗಳಾದ ಋಷಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ಸೌಂದರ್ಯಮದದಿಂದ ನಾನು ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಹಾಸ್ಯಮಾಡಿದೆ. ನನ್ನ ಈ ಅವರಾಧದಿಂದ ಕುಪಿತರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅಜಗರ ಸರ್ಪದ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಶಪಿಸಿದರು. ಅದು ನನ್ನ ಪಾಪದ ಫಲವೇ ಆಗಿತ್ತು. || ೧೩ || ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ದಯಾಳು ಗಳಾದ ಆ ಋಷಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲೆಂದೇ ಆ ಶಾಪ ವನ್ನಿತ್ತರು. ಅದರಿಂದ ಇಂದು ನಾನು ಲೋಕಗುರುವಾದ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯ ಪಾದಸರ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆದು ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದೆನ್ನಲ್ಲಿ. || ೧೪ || ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವಂತಹ ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳ ರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಭಯಗೊಂಡು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತರಾದರೆ ನೀನು ಎಲ್ಲ ಭಯಗಳಿಂದ ಪಾರುಮಾಡುವ. ಆಗ ನಾನು ನಿನ್ನ ಚರಣಾರ್ಪಣದಿಂದಲೇ ಶಾಪಮುಕ್ತನಾಗಿರು ವೆನು. || ೧೫ || ಭಕ್ತವತ್ಸಲನೇ! ಮಹಾಯೋಗೇಶ್ವರ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೇ! ನಾನು ನಿನಗೆ ಶರಣಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದ್ರಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕೇಶ್ವರರಿಗೂ ಪರಮೇಶ್ವರನಾದವನೇ! ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶ ನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ! ನನಗೆ ನನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಅನುಮತಿ ಯನ್ನು ದಯವಾಲಿಸು. || ೧೬ || ಆಚ್ಚುತನೇ! ನಿನ್ನ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಶಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದೆನು. ಇದು ಅಶ್ವರ್ಯದ ಸಂಗತಿಯೇನಲ್ಲ. ಎಕೆಂದರೆ ನಿನ್ನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಗೈದವನು ತನ್ನನ್ನು ಮತ್ತು ಶ್ರೋತೃಗಳನ್ನು ಪವಿತ್ರರಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಬ್ರಹ್ಮದಂಡಾದ್ವಿಮುಕ್ತೋಽಹಂ ಸದ್ವಸ್ತುಽಚ್ಯುತ ದರ್ಶನಾತ್ |
ಯನ್ನಾಮ ಗೃಹಸ್ಥಬಲಾನ್ ಶ್ಲೋತ್ಯಸಾತ್ಕಾನಮೇವ ಚ |
ಸದ್ಯಃ ಪುನಾತಿ ಕಿಂ ಭೂಯಸ್ತಸ್ಯ ಸ್ತುತ್ವ ಪದಾ ಹಿ ತೇ || ೧೭ ||

ಇತ್ಯನುಚ್ಛಾತ್ಯ ದಾಶಾರ್ಹಂ ಪರಿತ್ರಮ್ನಾಭಿವಂದ್ಯ ಚ |
ಸುದರ್ಶನೋ ದಿವಂ ಯಾತಃ ಕೃಚ್ಛಾನ್ನಂದತ್ಯ ಮೋಚಿತಃ || ೧೮ ||

ನಿತಾಮ್ನ ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ತದಾಕೃವ್ಯಭವಂ
ಪ್ರಜೌಕಸೋ ಮ್ಹಿತಚೇತಸಃಪುತಃ |
ಸಮಾಪ್ಯ ತಸ್ಮಿನ್ನಿಯಮಂ ಪುನರ್ವ್ರಜಂ
ಸೃಪಾಯಯುಸ್ತತ್ಯಥಯಂತ ಆದೃತಾಃ || ೧೯ ||

ಕದಾಚಿದಥ ಗೋಪಿಂದೋ ರಾಮಶ್ಚಾದ್ವೈತವಿಕ್ರಮಃ |
ವಿಜತ್ರಪರ್ವಣಃ ರಾತ್ಯಾಂ ದುಃಪ್ರಗೌ ವ್ರಜಯೋಽಪಾಮ್ || ೨೦ ||

ಉಪಗೀಯಮಾಣೌ ಲಲಿತಂ ಸ್ವೀಡನೈರ್ಬದ್ಧಸೌಹೃದೈಃ |
ಶ್ವಲಂಕೃತಾನುಲಿಪ್ತಾಂಗೌ ಸ್ತಗ್ನಿಗೌ ವಿರಚೋಽಂಬರೌ || ೨೧ ||

ನಿತಾಮುಖಂ ಮಾನಯಂತಾವುದಿತೋದುಪತಾರಕಮ್ |
ಮಲ್ಲಿಕಾಗಂಧಮತ್ತಾಲಿಜುಷ್ಠಂ ಕುಮುದವಾಯುಸಾ || ೨೨ ||

ಜಗತುಃ ಸರ್ವಭೂತಾಣಾಂ ಮನಃಪ್ರವಣಮಂಗಲಮ್ |
ತೌ ಕಲ್ಪಯಂತೌ ಯುಗೇಷತ್ ಸ್ವಾಮಂಡಲಮೂರ್ಚ್ಯತಮ್ || ೨೩ ||

ಗೋಪ್ತಸ್ತದ್ಗೀತಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಮೂರ್ಚ್ಯತಾ ನಾವಿದಸ್ತುತಃ |
ಪ್ರಹದ್ವಕೂಲಮಾತ್ಮಾನಂ ಸ್ಪೃಶತೇಶ್ವರಂ ತತಃ || ೨೪ ||

ದಿವಂ ವಿತ್ತೇಚಕೋಃ ಸ್ವೈರಂ ಗಾಯತೋಃ ಸಂಪ್ರಮತ್ತಮ್ |
ಶಂಖಚೂಡ ಇತಿ ಖ್ಯಾತೋ ಧನದಾನುಚರೋಽಭ್ಯಗಾತ್ || ೨೫ ||

ಹಾಗಿರುವಾಗ ನನಗಾದರೋ ನೀನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ನನ್ನ ಚರಣ ಕಮಲ
ಗಳಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿರುವೆ. ಎಂದಾಗ ನನ್ನ ಮುತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ
ಎದೆಯೇ ? || ೧೭ || ಹೀಗೆ ಸುದರ್ಶನನು ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ
ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಒಂದು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ
ದನು. ಮತ್ತೆ ಅವನಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ತನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಹೊರಟು
ಹೋದನು. ಇತ್ತ ನಂದಗೋಷೂ ದೊಡ್ಡದಾದ ಆಪತ್ತಿನಿಂದ
ಪಾರಾದನು. || ೧೮ || ರಾಜೇಂದ್ರ ! ವ್ರಜವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ
ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಇಂತಹ ಆದ್ಯತ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿ
ದಾಗ ಅವರು ಭಾರೀ ವಿಸ್ಮಯಗೊಂಡರು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ
ಕೈಗೊಂಡ ವ್ರತ-ನಿಯಮವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ
ಪ್ರೇಮಾದರಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಆ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾ
ಮತ್ತೆ ವ್ರಜಕ್ಕೆ ಮರಳಿದರು. || ೧೯ ||

ಪರಿಣಿತ ಮಹಾರಾಜ ! ಒಂದು ದಿನ ಆದ್ಯತ ವಿಕ್ರಮನಾದ
ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೂ, ಬಲರಾಮನೂ ಸೇರಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ
ಗೋಪಿಕೆಯರೊಂದಿಗೆ ವೈರಾವನದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. || ೨೦ ||
ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಿರ್ಮಲವಾದ ಪೀತಾಂಬರವನ್ನೂ,
ಬಲರಾಮನು ನೀರಾಂಬರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಇಬ್ಬರ
ಕೊರಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೂವುಗಳ ಸುಂದರ ಮಾಲೆಗಳಿದ್ದು, ಶರೀರಕ್ಕೆ
ಅಂಗರಾಗವನ್ನು ಸುಂಗಧಿಕ ಚಂದನವನ್ನೂ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು,
ಅಂದವಾವ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಗೋಪಿಯರು ಪ್ರೇಮಾ
ನಂದದಿಂದ ಮಧುರವಾದ ಸ್ವರಗಳಿಂದ ಬಲರಾಮ-ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರ
ಗುಣಗಳನ್ನು ಗಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. || ೨೧ || ಆಗತಾವೇ
ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ-ತಾರೆಗಳು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿ
ಕೊಡಗಿದವು. ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಸುಗಂಧದಿಂದ ಮದಿಸಿದ ದುಂಬಿ
ಗಳು ಝೇಂಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಜಲಾಶಯಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಕುಮುದವುಷ್ಪ
ಗಳ ಸುಗಂಧವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ತಂಗಾಯು ಮಂದ
ಮಂದವಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಾ ಇದೆ. ಅಂತಹ ವಾತಾವರಣವನ್ನು
ಶ್ವಾಸಿಸುತ್ತಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ-ಬಲರಾಮರು ಜೊತೆಗೂಡಿ ಆರೋಹಣ
ಅವರೋಹಣ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ರಾಗಾರಾಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಡಗಿದರು.
ಅವರ ಭೈರವಾಸವು ಜಗತ್ತಿನ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಅನಂದ
ದಾಯಕವಾಗಿತ್ತು. || ೨೨-೨೩ || ಅವರ ದಿವ್ಯಗಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ
ಗೋಪಿಕೆಯರು ಮೈಮರೆತು ಹೋದರು. ಅವರಿಗೆ ಉಬ್ಬಿ
ಸೀರೆಯು ಜಾರಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದರ ಕಡೆಗೆ, ಮುಡಿಯು
ಬಿಚ್ಚಿಕೊಣ, ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಗಳು ಹರಿದು ಬೀಳುವುದರ ಕಡೆಗೆ
ಪರಿವೇಶ ಇರಲಿಲ್ಲ. || ೨೪ ||

ಹೀಗೆ ಬಲರಾಮ-ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರು ಸ್ವಚ್ಛೆಯಿಂದ ಉನ್ನತರಂತೆ
ಕರ್ಣಾನಂದಕರವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಶಂಖಚೂಡನೆಂಬ ಹೊರನ
ಕುಬೇರನ ಅನುಚರನಾದ ಯಕ್ಷನೊಬ್ಬನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. || ೨೫ ||
ಪರಿಣಿತನೇ ! ರಾಮ-ಕೃಷ್ಣರಿಬ್ಬರೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಆ
ಶಂಖಚೂಡ ಯಕ್ಷನು - ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನೇ ಏಕಮಾತ್ರ ಸ್ವಾಮಿಯೆಂದು
ಭಾವಿಸಿದ್ದ ಗೋಪಿಯರನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ನಿಸರ್ಕವಾಗಿ ಉತ್ತರ

ತಯೋರ್ನಿರೀಕ್ಷತೋ ರಾಜಂಸ್ತನ್ನಾಥಂ ಪ್ರಮದಾಜನಮ್ |
ಕ್ಷೋಶಂತಂ ಕಾಲಯಾಮಾಸ ದಿಶ್ಯದೀಚ್ಯಾಮಶಂತಿಃ || ೨೬ ||

ಕ್ಷೋಶಂತಂ ಕೃಷ್ಣ ರಾಮೇತಿ ವಿಲೋಕ್ಯ ಸ್ವಪರಿಗ್ರಹಮ್ |
ಯಥಾ ಗಾ ದ್ಯುನಾ ಗ್ರಸ್ತಾ ಭ್ರಾತರಾವಸ್ಥಧಾವತಾಮ್ || ೨೭ ||

ಮಾ ಭೇಷ್ಯತ್ಯಭಯಾರಾವೌ ಕಾಲಹಸ್ತೌ ತರಸ್ವಿನೌ |
ಅಸೇದಮಸ್ತಂ ತರಸಾ ತ್ವರಿತಂ ಗುಹ್ಯಕಾಥಮಮ್ || ೨೮ ||

ಸ ವಿಶ್ವ ಕಾವನುಪ್ರಾಪ್ತೌಕಾಲಮೃತ್ಯೋ ಇವೋದ್ವಿಜನ್ |
ವಿಸೃಜ್ಯ ಸ್ವಜನಂ ಮೂಢಃ ಪ್ರಾದ್ರವಜ್ಜೀವಿತೇಚ್ಛಯಾ || ೨೯ ||

ತಮಸ್ಥಧಾವದೋವಿಂದೋ ಯತ್ರ ಯತ್ರ ಸ ಧಾವತಿ |
ಜಿಹೀರ್ಷುಸ್ತಚ್ಛರೋರತ್ನಂ ತಸ್ಮೌ ರಕ್ತನ್ ಸ್ವಯೋ ಬಲಃ || ೩೦ ||

ಅವಿದೂರ ಇವಾಭೇತ್ಯ ಶಿರಸ್ತಸ್ಯ ದುರಾತ್ಮನಃ |
ದಹಾರ ಮುಷ್ಕೈವಾಂಗ ಸಹಚೂಡಾಮಣಿಂ ವಿಭುಃ || ೩೧ ||

ಶಂಖಚೂಡಂ ನಿಹತ್ಯೈವಂ ಮಣಿಮಾದಾಯ ಭಾಸ್ವರಮ್ |
ಅಗ್ರಜಾಯಾದದಾತ್ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಪತ್ಯಂತೀನಾಂ ಚ ಯೋಷಿತಾಮ್ || ೩೨ ||

ದಿಕ್ಕಿನ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿಹೋದನು. ಆ ಗೋಪಿಯರು ಅಳುತ್ತಾ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರು. || ೨೬ || ಗೋವುಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಅವಹರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆಯೇ ಆ ಯಕ್ಷನು ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಯಸಿ ಯರನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಅವರು ಹಾ ಕೃಷ್ಣ! ಬಲರಾಮ! ರಕ್ತಸು, ರಕ್ತಸು ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಸಹೋದರರಿಬ್ಬರೂ ಅವನಡೆಗೆ ಓಡಿದರು. || ೨೭ || ಹೆದರ ಬೇಡಿರಿ, ಹೆದರ ಬೇಡಿರಿ ಎಂದು ಅಭಯ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಾಲವೃಕ್ಷಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ವೇಗವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಆ ನಿರಪನಾದ ಯಕ್ಷನ ಬಳಿಗೆ ತಲುಪಿ ದರು. || ೨೮ || ರಾಮ-ಕೃಷ್ಣರಿಬ್ಬರೂ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಮೃತ್ಯುವಿನಂತೆ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೂಢನಾದ ಶಂಖ ಚೂಡನು ಭಯಗೊಂಡನು. ಅವನು ಗೋಪಿಯರನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿ ಹೋದನು. || ೨೯ || ಆಗ ಗೋಪಿಕಾಸ್ಯಯರನ್ನು ರಕ್ತಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಬಲರಾಮನು ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತನು. ಆದರೆ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಶಂಖಚೂಡನು ಓಡಿದಲ್ಲಿಗೆ ಓಡುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ಅವನ ಶಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಜೊಡಾಮಣಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸಿದನು. || ೩೦ || ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರಹೋಗುತ್ತಲೇ ಭಗವಂತನು ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಆ ದುಷ್ಕನ ಶಿರದ ಮೇಲೆ ಬಲವಾಗಿ ಒಂದು ಗುದ್ದಿದನು ಮತ್ತು ಜೊಡಾಮಣಿಯೊಂದಿಗೆ ಅವನ ರುಂಡ-ಮುಂಡಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದನು. || ೩೧ || ಹೀಗೆ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಶಂಖ ಚೂಡನನ್ನು ಕೊಂದು, ಆ ಹೊಳೆಯುವ ಜೊಡಾಮಣಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮರಳಿದನು. ಎಲ್ಲ ಗೋಪಿಕೆಯರೂ ನೋಡುತ್ತಿರು ವಂತೆಯೇ ಆ ಮಣಿಯನ್ನು ಅಣ್ಣನಾದ ಬಲರಾಮನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ದನು. || ೩೨ ||

ಮೂವತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು. || ೩೪ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ದಶಮಸ್ಕಂಧೋ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ದಶಮ ಸ್ಕಂಧೇ ಪೂರ್ವಾರ್ಧೇ
ಶಂಖಚೂಡವಧೋ ನಾಮ ಚತುಸ್ತೋಽಧ್ಯಾಯಃ || ೩೪ ||

ಮೂವತ್ತೆನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಯುಗಳ ಗೀತೆ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ

ಗೋಪ್ಯಃ ಕೃಷ್ಣೇ ವನಂ ಯಾತೇ ತಮನುದ್ರುತಚೇತಸಃ |
ಕೃಷ್ಣಲೀಲಾಃ ಪ್ರಗಾಯಂತ್ಯೋನಿನ್ಯುದುಃಖೇನ ವಾಸರಾನ್ || ೧ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಪರೀಕ್ಷಿತನೇ | ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅನುದಿನವೂ ಹುಡುಗರನ್ನು ಮೇಯಿಸಲು ಬೆಳಗಾದೊಡನೆಯೇ ವನಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ವ್ರಜ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಗೋಪಿಯರ ಮನಸ್ಸು ಅವನೊಂದಿಗೇ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ, ಅವನ ಲೀಲಾಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಹಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಅವರು ಹಗಲನ್ನು ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. || ೧ ||

ಗೋಪ್ಯ ಉಪಾಸುಃ

ವಾಮಬಾಹುಕೃತವಾಮಕೋರೋ
ವಲ್ಲಿತಭ್ರೂರಧರಾಪೀತವೇಣುಮ್ |
ಕೋಮಲಾಂಗುಲಿಧಿರಾತ್ರಿತಮಾರ್ಗಂ
ಗೋಪ್ಯ ಈರಯತಿ ಯತ್ರ ಮುಕುಂದಃ || ೨ ||

ವೈಷ್ಣವಯಾನವನಿತಾಃ ಸಹ ಸಿದ್ಧಿಃ
ವಿಸ್ತೃತಾಸ್ತದಪಥಾರ್ಯ ಸಲಜ್ಞಾಃ |
ಕಾಮಮಾರ್ಗಗಸಮರ್ಪಿತಚಿತ್ತಾಃ
ಕೃತಲಂ ಯಯುರವಸ್ಥತನೀಪ್ಯಃ || ೩ ||

ಹಂತ ಚಿತ್ರಮಬಲಾಃ ಶೃಣುತೇದಂ
ಹಾರಹಾಸ ಉರಸಿ ಸ್ಥಿರವಿದ್ಯುತ್ |
ಸಂದಸೂನುರಯಮಾರ್ತಜನಾನಾಂ
ನರ್ಮದೋಃ ಯಹಿ ಕೂಚಿತವೇಣುಃ || ೪ ||

ವೃಂದಕೋ ವ್ರಜವೃಷಾ ಮೃಗಗಾವೋ
ವೇಣುವಾಙ್ಮಹೃತಚೇತಸ ಆರಾತ್ |
ದಂತದಷ್ಟಕವಲಾ ದೃತಕರ್ಣಾ
ನಿಧಿತಾ ಲಿಖಿತಚಿತ್ರಮಿವಾಸನ್ || ೫ ||

ಬಹಿಃಸ್ತಬಕಧಾತುಪಲಾಶೈಃ
ಬೃಹದ್ವಲ್ಲಪರಿಬರ್ಹವಿಡಂಬಾಃ |
ಕರ್ಹಿಚಿತ್ ಸುಬಲ ಆಲಿ ಸ ಗೋಪೈಃ
ಗಾಃ ಸಮಾಹೃತಯತಿ ಯತ್ರ ಮುಕುಂದಃ || ೬ ||

ತರ್ಹಿ ಭಗ್ನಗತಯಃ ಸರಿತೋ ವೈ
ತತ್ಪದಾಂಬುಜರಚೋಽನಿಲನೀತಮ್ |
ಸ್ಪೃಹಯತೀರ್ವಯಮಿವಾಬಹುಪುಷ್ಪಾಃ
ಪ್ರೇಮವೇಷಿತಭುಜಾಃ ಸ್ತುಮಿತಾಪಃ || ೭ ||

ಗೋಪಿಯರು ಪರಸ್ಪರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲೈ ಸಖಿಯೇ ! ನಮ್ಮ ಮುಕುಂದನು ಕೊಳಲನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಎಡತೋಳನ್ನು ಎಡಕೆನ್ನೆಗೆ ತಾಗಿಸಿ, ಕೊಳಲನ್ನು ತುಟಿಗೆ ತಗುಲಿಸಿ ಆರೋಹಣ ಅವರೋಹಣ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹುಬ್ಬನ್ನು ಹಾರಿಸುತ್ತಾ ಮೃದುವಾದ ಬೆರಳುಗಳ ಚಾಲನೆಯಿಂದ ಕೊಳಲನ್ನು ನುಡಿಸುವನು. ವಿಮಾನ ಸಂಚಾರಿಗಳಾದ ಸಿದ್ಧಸ್ಥಿಯರು ತಮ್ಮ ಪತಿಗಳೊಡನೆ ಕರ್ಣಾನಂದಕರವಾದ ಆ ವೇಣುಗಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಚ್ಚರಿಗೊಳ್ಳುವರು. ವೇಣುಗಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮನ್ಮಥನ ಬಾಣಗಳ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮನುಷ್ಯೋದ್ಧಿದ ಅವರು ಲಚ್ಚಿಗೊಳ್ಳುವರು. ವೇಣುಗಾನ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಮೈಮರೆತ ಅವರಿಗೆ ಸೀರೆಯ ಉಡುಗಂಬು ಬಿಚ್ಚಿ ಹೋಗಿರುವುದೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಇನಿಯನ ವೇಣು ಗಾನವು ನಮ್ಮನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಆಕಾಶಸಂಚಾರಿಗಳಾದ ವೇವತೆಗಳನ್ನೂ ವಿಮೋಹಗೊಳಿಸುವುದಾಗಿದೆ. || ೨-೩ ||

ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗೋಪಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ - ಸಖಿಯರೇ ! ನಾನು ಮತ್ತೊಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳಿರಿ. ಮುತ್ತಿನಹಾರದಂತೆ ಶುಭ್ರವಾದ ನಗೆಯುಳ್ಳ, ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, ಅರ್ತರಾದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ, ನಂದ ಗೋಪನ ಮಗನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕೊಳಲನ್ನು ನುಡಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆ, ಗುಂಪು-ಗುಂಪಾಗಿ ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದ ವ್ರಜದ ಎತ್ತುಗಳು, ಮೃಗಗಳೂ, ಹಸುಗಳು ಆ ವೇಣುಗಾನದಿಂದ ಮೈಮರೆತು ಮೇಯುವುದನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದವು. ತಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಅಗಿಯದೆ, ನುಂಗದೆ ಹಾಗೇ ನಿಂತಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಿವಿಗಳನ್ನು ನಿಮಿಸಿಕೊಂಡು ಗಾನಸುಧೆಯನ್ನು ಪಾನಮಾಡುತ್ತಿವೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಚಿತ್ತಾರದಂತೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಅವರ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ ಆಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಈ ಮುರಲಿಗಾನವು ಅವರ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಆವರಿಸುತ್ತದೆ. || ೪-೫ ||

ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗೋಪಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ - ಗೆಳತಿಯರೇ ! ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ಮುದ್ದು ಇನಿಯನು ನವಿಲಗರಿಗಳಿಂದಲೂ, ಹೂವಿನ ಗೊಂಚಲುಗಳಿಂದಲೂ, ಹರಿದಳವೇ ಮುಂತಾದ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದಲೂ, ಚಿಗುರಲೆಗಳಿಂದಲೂ ಶರೀರವನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು ಜಟ್ಟಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾ, ಬಲರಾಮನೊಂದಿಗೆ ಕೊಳಲನ್ನೊಡುತ್ತಾ ಗೋಪಾಲಕೊಡನೆ ಆಕಳುಗಳನ್ನು ಅವರ ಹೆಸರೆತ್ತಿ ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವೇಣುಗಾನದ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದ ನದಿಗಳು ಸ್ವಬ್ಬರಾಗುತ್ತವೆ. ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹರಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ವಾಯುವು ನಮ್ಮ ಇನಿಯನ ಪಾದಧೂಳಿಯನ್ನು ತಂದು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹಾಕುವನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಆ ನದಿಗಳು ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಭಾಗ್ಯಹೀನರು. ತೆರೆಗಳೆಂಬ ತೋಳುಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕಾರುಬಾರಿ ಚಾಚಿದರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಭಗವಂತನ ಪಾದಧೂಳಿಯು ಸಿಗದೆ ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರೇಮಾವೇಶದಿಂದ ತಟಸ್ಥರಾಗಿ ನಿಂತು ಬಿಡುತ್ತದೆ. || ೬-೭ ||

ಅನುಚರೈಃ ಸಮನುಪರ್ಣಿತವೀರ್ಯ
ಆದಿಪೂರುಷ ಇವಾಚಲಭೂತಿಃ |
ವನಚರೋ ಗಿರಿತಟೀಷು ಚರಂತೀ-
ವೇಣುಗಾಽಽಹ್ಮುತಿ ಗಾಃ ಸ ಯದಾ ಹಿ || ೮ ||

ವನಲತಾಸ್ತರವ ಅತ್ಯನಿ ವಿಷ್ಣುಂ
ಧ್ವಂಜಯಂತ್ಯ ಇವ ಪುಷ್ಪ ಫಲಾಧ್ಯಾಃ |
ಪ್ರಣತಭಾರವಿಟಪಾ ಮಧುಧಾರಾಃ
ಪ್ರೇಮಹೃದ್ವ ತನಮಃ ಸಸ್ಯಜಾಃ ಸ್ಮ || ೯ ||

ದರ್ಶನೀಯತೀಲಕೋ ವನಮಾಲಾ-
ದಿವ್ಯಗಂಧಮಲಸೀಮಧುಮತ್ತೈಃ |
ಅಲಿಕುಲೈರಲಘುಗೀತಮಭೀಷ್ಯ-
ಮಾದ್ರಿಯನ್ ಯಹಿ ಸಂಧಿತವೇಣುಃ || ೧೦ ||

ಸರಸಿ ಸಾರಸಹಂಸವಿಹಂಗಾ-
ಶ್ಚಾರುಗೀತಹೃತಚೇತಸ ವಿತ್ಯ |
ಹರಿಮುಪಾಸತ ತೇ ಯತಚಿತ್ತಾ
ಹಂತ ಮೀರಿತದೃತೋ ದೃತಮೌನಾಃ || ೧೧ ||

ಸಹಬಲಃ ಸ್ತಗವತಂಸವಿಲಾಸಃ
ಸಾನುಷು ಕ್ಷಿತಿಭೃತೋ ವ್ರಜದೇವ್ಯಃ |
ಹರ್ಷಯನ್ ಯಹಿ ವೇಣುರವೇಣ
ಜಾತಹರ್ಷ ಉಪರಂಭತಿ ವಿಶ್ವಮ್ || ೧೨ ||

ಮಹದತಿಕ್ರಮಣಶಂಕಚೇತಾ
ಮಂದಮಂದಮನುಗರ್ಜತಿ ಮೇಘಃ |
ಸುಹೃದಮುಚ್ಯವರ್ಷಾಪ್ಸುಮನೋಭಿ-
ಶ್ಯಾಯಯಾ ಚ ವಿದಧತ್ ಪ್ರತಪತ್ರಮ್ || ೧೩ ||

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗೋಪಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ - ಸಖಿಯೇ! ಅನಂತ
ವಾದ ಮತ್ತು ಅಚಿಂತ್ಯವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ
ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಅಪಾರಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಗಾನ
ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುವಂತೆಯೇ ಗೊಲ್ಲಬಾಲಕರು ಕಡುಚಿಲುವನಾದ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲೀಲಾ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಗಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ.
ಅಂತಹ ಅಚಿಂತ್ಯ ಐಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವೃಂದಾವನ
ದಲ್ಲಿ ಎಹರಸುವಾಗ, ಕೊಳಲನ್ನೂಡುತ್ತಾ ಗೋವರ್ಧನದ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿ
ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಸುಗಳ ಹೆಸರಿದಿದು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವನು. ಆ
ವನದ ಮರ-ಗಿಡ-ಬಳ್ಳಿಗಳು ಹೂವೂ-ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧ
ವಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಕೊಂಬೆಗಳು ಫಲಧಾರದಿಂದ ನೆಲದವರೆಗೂ
ಬಗ್ಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವಂತಿದೆ. ಆ ಲತಾ-ವೃಕ್ಷಗಳು
ತನ್ನೊಳಗೆ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವು ಇರುವನೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸು
ತ್ತವೋ ಎಂಬಂತೆ ಉಲ್ಲಸಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಆ ವೃಕ್ಷಗಳು ಪ್ರಹೃಷ್ಠವಾದ
ಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ರೋಮಾಂಚನವಾದಂತೆ ಮಕರಂದದ
ಧಾರೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತವೆ. || ೮-೯ ||

ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗೋಪಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ - ಸಖಿಯರೇ! ನಮ್ಮ
ಇನಿಯನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ದರ್ಶನೀಯವಾದ ಕನ್ನೂರಿ ತಿಲಕವಿದೆ.
ಕಂಠದಲ್ಲಿ ತುಲಸೀದಳಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವನಮಾಲೆಯಿದೆ. ಇವರ
ಸುಗಂಧವನ್ನು ಆಘ್ರಾಸಿಸಿದ ದುಂಬಿಗಳು ಮತ್ತರಾಗಿ ಮೇಂಕರಿ
ಸುತ್ತಿವೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ದುಂಬಿಗಳ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ವೇಣು
ವನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮುನಿಜನ ಪೋಷಣ ವೇಣುಗಾನವನ್ನು
ಕೇಳಿದ ಸರೋವರದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಂಸ, ಕಾರಂಡವ ಮೊದಲಾದ
ಜಲಪಕ್ಷಿಗಳ ಮನಸ್ಸೂ ಕೂಡ ಪರವಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳು
ವಿವಶರಾಗಿ ಪ್ರಿಯ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಮೌನವಾಗಿ
ಕುಳಿತು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ಅವನನ್ನು
ಆರಾಧಿಸುವವೋ ಎಂಬಂತಿರುತ್ತದೆ. ಎಂತಹ ಆತ್ಮರ್ಯದ
ಮಾತಾಗಿದೆ! || ೧೦-೧೧ ||

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗೋಪಿಯು ಹೇಳಿದಳು - ಗಳಿತಿಯರೇ! ನಮ್ಮ
ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನು ಹೂಗಳ ಕರ್ಣಕುಂಡಲಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ
ಕೊಂಡು ಬಲರಾಮನೊಂದಿಗೆ ಗೋವರ್ಧನದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು
ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನು ಹರ್ಷಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಕೊಳಲನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತಿರು
ತ್ತಾನೆ. ಕೇವಲ ನುಡಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆನಂದತುಂದಿಲನಾಗಿ
ವೇಣುಗಾನದ ಮೂಲಕ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆ
ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೇಘವು ಕೊಳಲಿನ ಧ್ವನಿಯೊಂದಿಗೆ ಮೆಲ್ಲ
ಮೆಲ್ಲನೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವೇಣುನಾದವು ಕೇಳದಂತೆ
ನಾವು ಜೋರಾಗಿ ಗುಡುಗಿದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಅಪರಾಧವೆನಿಸಿ
ದಂತಾದೀತೆಂದು ಶಂಕಿಸಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಗುಡುಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ
ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯಕರನ ಮೇಲೆ ಹೂಮಳೆಗರೆಯುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಸಲ
ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ಉಂಟಾದ ಬೇಗೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು
ಧತ್ತಿಯಂತೆ ಅವನ ಮೇಲೆ ಅವರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. || ೧೨-೧೩ ||